

Eugenie Marlitt

A gránátköves
asszony

Eugenie Marlitt

A gránátköves asszony

Fordította: Mártonffy Frigyes

Részlet az e-könyvből: " Babonás Borcsa! zsörtölődött a kicsi, és haragosan igyekezett eltolni maga elől az öreget. Még hogy ne nézzek oda! Csak azért is odanézek! Éppen azért, mert nem lakik ott senki! Meg akarom tudni, ki jár az elzárt szobákban! Most nem sikerült, mert alig egy pillanattig állt csak az ablaknál s már el is tűnt, de máskor majd csak meglátom. Én azt hiszem, nagyanya szobalánya volt, annak olyan fehér a képe.

Emma? Ő ugyan aligha megy még a tájékára sem azoknak a szobáknak. Eleinte ő is kételkedett a kísértetben. A kételkedése azonban csak addig tartott, amíg egy szép nap szemtől szembe találkozott vele. Hanem, ha tudni akarod, megmondhatom neked, ki jár fönny. A gránátköves Dorottya asszony, akinek a vörös kárpitú szobában lóg a képe. Nem találja nyugtát a föld alatt, ő kísért régi lakosztályában. Vén Borcsa, már százszor megmondta neked Zsófi néni, hogy ne riassz bennünket, gyerekeket efféle ostobaságokkal. Nem látod, öcsikém hogyan fél? porolt bosszúsan Gitta. Karjával gyengéden átölelte öccse nyakát és a reszkető, rémült fiúcskát anyás gonddal csitította: Ne félj, öcsikém, és ne hidd, amit ez a buta Borcsa itt összevissza beszél. Nincsenek kísértetek. Aki kísértetektől fecseg: hazudik."

ELSŐ RÉSZ

I.

Zsófi néni felöltötte nagy átalvetős kötényt és hozzákezdett a kitergetett fehérnemű leszedéséhez. Szíve földobogott örömeiben: a szárítókötelekre aggatott asztalkendők és vászonhuzatok fehérebbek voltak a frissen hullott hónál. Balzsamos nyári szellő lobogtatta meg a nedves lepedőket, s úgy látszott, a júliusi nap minden sugarát a négyszögletű udvarra összpontosította. A háztetőről, mint fekete fényű nyilak, fecskerajok csaptak le az udvarra. A fecskék az épület keleti szárnyának első emeleti ablakpárkányai alatt fészkeltek, ahol háborítatlanul csicsereghettek naphosszat. Nem zavarta multságukat senki. A ház keleti szárnya ugyanis lakatlan volt. Évente legföljebb egyszer nyíltak meg, nagytakarítás alkalmával az ablakai, néhány óra múltán azonban ismét becsukódtak, a nagy virágos függönyök összezsapódtak az üvegtáblák mögött, s megadással túrték, hogy a nap a foszló selyemszálak színeinek utolsó maradványait is kiszívja.

A főépület homlokzatával a város legelőkelőbb terére nézete sok terme volt, még több szobája. Lakója ellenben kevés. Az udvarra nyíló épületszárnyra tehát semmi szükség sem volt. A pletyka azonban a szárny lakatlanságának más magyarázatát tudta.

A magas és hallgatag ablakok mögött ugyanis egykor szörnyű tragédia játszódott le, s a tragédia emléke a mendemonda szerint még mindig kísértett.

1795-ben az emeleti lakosztályban halt meg a szépséges Lamprecht Dorottya gyermekágyi lázban, ám halála óta a házban nem fordult meg cseléd, aki legalább egyszer ne találkozott volna hosszú, fehér uszályos alakjával a folyosón, vagy ne látta volna Dorottya vetélytársnőjét, a szikár Judit asszonyt a lépcsőház felé surranni. A *kísértetjárás miatt* lakatlan a ház keleti szárnya – suttogta a pletyka.

A kísértet járást esküszegés idézte föl.

A Lamprecht-ház mostani fejének egyik őse, Justus esküvel fogadta haldokló asszonyának, Juditnak, hogy nem nősül meg másodszor. Az asszony gyermekeire való hivatkozással kérte ezt az áldozatot az urától. Valószínű azonban, hogy lángoló féltékenysége irigyelte utódjától azt a helyet, amely férje mellett várta. Lamprecht Justus megesküdött, de a szíve csakhamar csordulásig telt szerelemmel gyönyörű gyámleánya, Dorottya iránt. Olyan szenvedélyesen szerették egymást, hogy inkább választották a kárhozatot, semhogy lemondjanak boldogságukról, s végül, minden fogadalom ellenére, egybe is keltek. Úgy éltek egymással, Lamprecht Justus és második asszonya, mint a gerlék, s amikor egy nap Dorottya asszony visszavonult az udvarház első emeletén levő szobájába, és ott aranyos kis lánykának adott életet, Lamprecht Justus a boldogság tetőfokán képzelte magát.

Karácsony este volt. Künn fagyott minden. Az óra éjfélét ütött. Amikor az utolsó ütés is elhangzott, egyszerre föltárult Dorottya asszony szobájának ajtaja, s egy kísérteties alak jelent meg a küszöbön. Az első feleség. Szürke hálóként alakját felhő borította be. A szürke felhő, s rajta a csipke főkötős csúf fej szempillantás alatt eltűnt a fiatal gyermekágyas asszony nyugvóhelyének selyemfüggönye mögött, és rávetette magát a szépséges gyengélkedőre, mintha szíve vérét akarná kiszívni. Az ápolónő keze, lába megmerevedett a rémülettől, A kísértet jeges hideget árasztott maga körül. Az ápolónő elájult, s csak akkor tért magához, amikor az újszülött hangosan fölsírt. A gonosz Judit asszonynak akkor már nyoma sem látszott, a hideg folyosóra nyíló ajtó azonban még mindig tárva-nyitva állt. Dorottya dideregve, s fogvacogva ült ágyában, zavaros szemmel nézett kislánykájának bölcsője felé. Elvesztette eszméletét. Később a téboly vett rajta erőt, s öt nap múlva, karján halott kicsinyével, már a koporsóban feküdt.

Az orvosok véleményé szerint az anyát és gyermekét hülés ölte meg. A lelkiismeretlen ápolónő rosszul zárta be az ajtót és mély álomba merült, amelyből csak későn ébredt föl. Ezt mondták az orvosok. Mi azonban tudjuk, hogy mindez csak ostoba fecsegés. Ha ilyen rendjén ment volna minden, miért kísértene még mindig alkonyattájt a szép Dorottya a lakatlan szobákban, s miért tűnne föl üldözőjeként, fúriához hasonlatosan a hosszú, szikár Judit?

„Lamprecht és Fia” a tizennyolcadik század végén még vászonnal kereskedett. A családot a türingiai Fuggereknek nevezte el a nép, s ezzel a megjelöléssel nem túlzott. A piaci háztömb méhkasához hasonlított: annyi ember rajzolt ki-be kapuin. A tetőig telve volt a ház vászonkötegekkel, amelyeket óriási teherkocsik vittek szerte a nagyvilágba. Zsófi néni minderről sokat tudott mesélni. Ő maga ugyan nem volt szemtanúja ennek a kornak, de emlékezete minden levéltárnál hűségesebben őrizte meg a családi hagyományokat, a kereskedőház történelmének adatait, különösségeit, a végrendeleti furcsaságokat és a család évkönyvéinek följegyzéseit.

A vászonnal való kereskedést a Lamprechték később a porcelángyártással cserélték föl. Künn, a város környékén, Dambach falu mellett állott a Lamprechték porcelángyára.

A ház jelenlegi feje, Balduin kétgyermekes özvegyember volt. Zsófi néni, a család egyik oldalágának utolsó sarja viselte becsülettel, dolgos kézzel, takarékosan háztartása gondját. Zsófi néni vénlány maradt, vidám, derűs vénkisasszony, akinek jellegzetes Lamprecht-fiziognómiájából merész orr hajlott elő, s két okos barna szem ragyogott ki.

A főépület második emeletén Lamprecht Balduin apósa és anyósa lakott, Marschall tanácsosék. Az öreg tanácsos bérbe adta lovagi birtokát, s nyugalomba vonult, de nem tartott ki sokáig a városban. Gyakran magára hagyta feleségét és egyetlen fiát, s Dambachban, amelynek tőszomszédságában kezdődött az erdő és a vadászterület, vejének a gyár mellett levő nyári szállásán ütötte föl tanyáját. A tanácsosné finom kis öreg hölgy volt, kényeskedő, ideges, érzékeny, aki az udvarnál is nagy gráciában állott.

A szomszédos városház órája négyet ütött. Közeledett a délutáni kávé ideje, s a

fehérmű fehérítésének vége szakadt. A vásznak magas hórakásokhoz hasonlóan halmozódtak föl az óriási kosarakban. Zsófi néni éppen az értékes vászonrégiségek elrakásával volt elfoglalva, amikor – mintha szíven szúrták volna – fölkiáltott:

– No, tessék! Még csak ez hiányzott! A kánai menyegző... elszakadt!

– Öreg vacak ez már, Zsófi kisasszony – felelte a vén cseléd. – Nem csoda, hogy az idő elporlasztotta.

Zsófi néni a foszladozó vásznat a világosság felé tartotta:

– Épp az asztalnokmester arcát szelte ketté a hasadás. Nagy kár érte. Régi örökség ez a terítő. Még Judit asszony hozta a házhoz.

Borcsa hangosan krákogott, s lopva a keleti épületszárny felé sandított:

– Nem kéne hangosan emlegetni azokat, akik a földben nem találnak nyugvást, Zsófi kisasszony – mondotta halkan, s rosszallólag rázta a fejét. – Különösen akkor nem kéne emlegetni őket, amikor ismét kísértenek... A kocsis tegnap is látta, hogy egy fehér árny surrant végig a folyosón...

– No, ha fehér volt, akkor legalább nem volt Juciit asszony – felelte Zsófi néni. – Mert annak szürke a szőtte... De csak tudja meg az úr, hogy megint járja a pletyka, s hírbe akarják hozni a házát, tudom, lesz nemulass! Nekem különben mindegy, én nem törődöm a dologgal. „A Lamprecht-ház fehér asszonya” – nem is hangzik rosszul. A házunk elég tekintélyes és régi, megengedheti magának azt a fényűzést, hogy kísértetek járjanak benne, akár csak a hercegi kastélyban.

Az utolsó szavakat nyilván nem Borcsához intézte Zsófi néni. Vidám, barna szemei a hársfák felé kacsintottak, ahonnan egy szemüveg villant elő. A szemüveg az udvarképes tanácsosné finom orrocskáján ült. Az öreg hölgy levegőzni vitte papagáját, s a házi macskákra való tekintettel, örséget állt mellette. Oldalánál, a fehér kerti asztalka előtt az unokája ült, a kis Lamprecht Keinhold, és palatáblájára írt.

A tanácsosné Zsófi néni megjegyzésére elpirult. Szemüvegén keresztül szigorú tekintettel mondotta:

– Nem képzelem, kedves Zsófi, hogy komolyan gondolja, amit mond. A kísértetek a főúri kastélyok privilégiumai, és e privilégiumokból az ember nem űz tréfát. Ez... ez illetlenség. Ha erősebben akarnám magam kifejezni, azt kellene mondanom, hogy szinte póriasan közönséges, demokrata népszónokhoz illő volt ez a megjegyzése.

Zsófi néni nevetett:

– A halál, tanácsosné asszonyom, demokratikus intézmény. A szép Dorka kísértete csakúgy egy marék porból kél ki, mint a hercegi kastély fehér asszonya.

Az öreg hölgy megbotránkozva fintorította el kicsi, finom orrocskáját. Félretette a hímzést s Borcsához lépett:

– A kocsis tegnap valóban látott valamit a folyosón? – kérdezte észrevehető érdeklődéssel a vén cselédtől.

– Látott bizony – felelte Borcsa. – A rémület még ma is elfogja, ha rágondol. A

padlót súrolta alkonyat felé, amikor egyszerre úgy rémlett előtte, mintha halkan ajtót csuktak volna be a háta mögött. Ajtót azon a folyosón, ahol soha senki sem jár! Persze hogy hideg futott végig a hátán és ólmosak lettek a lábai. De összeszedte magát, pár lépést tett előre, s ekkor... hirtelen elsurrant előtte, végig a hosszú folyosón, karcsún, tetőtől talpig hófehérben a...

– Ne feledkezz el a fekete bőrkesztyűről, Borcsa! – vetette közbe Zsófi néni.

– Fekete bőrkesztyű? De bizony egyetlen fekete szál sem volt látható, kisasszony, az egész jelenségen. Azt is mondta a kocsis, hogy a folyosó túlsó végén azután egyszeribe úgy eloszlott az egész tünemény, mint a füst a szélben. Így volt. Ferencet tíz ló sem húzza többé arra helyre, annyi szent!

– Senki sem kívánja a hős férfiútól, hogy még egyszer odamenjen – mondotta Zsófi néni félig bosszankodva, félig csúfolódva. – Vénasszonyok közé való őkegyelme, fonóbeli fecsegésével együtt.

Ebben a pillanatban a főépület felől egy landauer robogott az udvarra. Kürölből kilencéves kislány volt a kocsisa, állva hajtott és két kecskéje gyeplőjét keményen tartotta erélyes markában. Gömbölyű, széles, általkötős szalmakalapja hátára csúszott, és sötét fűrtjeit glóriaként övezte.

– Ezer ördög, micsoda fogat! – szörnyülködött Zsófi néni.

– Mi ütött beléd, Gittus?

A fogat a hársfák alá ért, ahol a kis Reinhold írt. A landauer a kislány erélyes mozdulatára megállt, amitől a papagáj hangos rikácsolással rebbent föl, s a kisfiú ijedtében lecsúszott a székről.

– Már megint az én kecskéimet hajtod, Gitta? – nyafogott a kisfiú, és sápadt, sovány arcocskája eltorzult dühében.

– Már megint? Pedig megmondtam, hogy nem engedem! Ezek az én kecskéim! Nekem vette a papa.

– Ne sírj, nem teszem többé, öcsikém – kérlelte öccsét a kislány, s leugrott a fogatról. – Ne haragudj rám! Ugye, már nem is haragszol és szeretsz?

A kisfiú morcosan mászott vissza székébe, és kelletlenül tűrte, hogy a nővérkéje elhalmozza kedveskedésével.

– Nézd, öcsikém – kérlelte tovább a fiút –, Jancsi és Józsi is megkövetelik a maguk porcióját. Szegények egész nap be vannak zárva a dambachi istállóba, pedig ugyancsak szeretnek szaladni a szabadban.

– S te Dambachból egyedül jöttél be velük? – rémüldözött a tanácsosné.

– Hát hogyne, nagyanyus, hiszen a kövér kocsist csak nem ültethetem föl a gyerekkocsira? Apa lovon jött, s nekem a művezető feleségével kellett volna visszatérnem a városba, a nagy kocsin. De szépen megköszöntem a mulatságot.

– Hallatlan könnyelműség! S mit szolt hozzá nagyapa?

– Nagyapa? A kapuban állt, s a hasát fogta nevéttében, amikor elrobogtam előtte.

– Hát persze... mindjárt gondolhattam volna... méltók vagytok egymáshoz –
mondotta az öreg hölgy, s a kislány ruhájára mutatott.

– És ezek a foltok a ruhádon? – kérdezte. – Így jöttél végig a városon?

A kislány rendületlen nyugalommal nézett végig ruhája hímzett mellső részén.

– Persze hogy így jöttem. És hogy ezek a foltok honnan erednek, nagyanya? Na hallod!... Még ezt sem tudod?... Szamócától!... Szamócát szedtem!... Ha foltos a ruhám, úgy kell nektek, miért öltöztettek mindig fehérbe... Miért nem hallgattok inkább a vén Borcsára, miért nem csomagolóvászonból varrtok nekem ruhát?

Zsófi néni teli torokból kacagott, s egy férfihang kontrázott neki. A kis kétfogatúval szinte egy időben, egy fiatalember lépett az udvarra, a tanácsosné egyetlen gyermeke, tizenkilenc éves, feltűnően csinos ifjú. (A tanácsosné férjének második felesége volt, s a néhai Lamprechnének csak mostohaanyja.) Az ifjú, hóna alatt könyvcsomóval, a gimnáziumból jött haza. A kislánynak láthatólag nem tetszett, hogy kinevetik, sértődött tekintettel mérte végig a fiatalembert, és haragosan mondotta:

– Semmi okod a nevetésre, Herbert!

Ezzel már kecskési gyepelője után nyúlt, hogy az istálló felé irányítsa fogatát.

– No nézd csak, a kis hölgyet! – felelte Herbert. – Milyen begyes! Ha azonban nevetnem nem is szabad, talán megengeded, hogy az iskolai feladványok iránt érdeklődjem. Nem? Szamócaszedésnél aligha tanulta meg a nagyságos kisasszony a francialeckét, és arra is kíváncsi vagyok, hogy mikor este gőzerővel hozzákezd majd a szépírási feladat elvégzéséhez, vajon hány paca fogja díszíteni a füzetét...

– Egy sem! Egy sem! Majd vigyázok, hogy egy pacát se ejtsek. Csak azért se, Herbert!

– Hányszor mondjam még, illetlen kislány – zsörtölődött a tanácsosné –, hogy nem Herbert, hanem Herbert *bácsi*...

– Bácsi! Nem, nagyanyus, ha százszor is sógora apának Herbert, bácsinak nem bácsi – felelte a kicsi és türelmetlenül simította ki arcából dús fürtjeit. – Az igazi nagybácsik öregek. Herbertet magam is láttam kecskefogaton kucsírozni, és tudom, hány ablakot tört be labdájával meg kaviccsal. Azt is tudom, hogy a doktor bácsi tilalma ellenére, teli marokkal szedte és ette az éretlen barackot. És ma is diák még ökelme, aki könyvekkel a hóna alatt járkal. És ilyen fiúnak mondjam azt, hogy bácsi?

A fiatalember mélyen elpirult s erőltetetten nevetett:

– Kis kotnyeles! Virgács kellene neked – sziszegte a fogai között, és zavart pillantással az udvar végén levő, régi raktár felé tekingetett.

A régi raktár emeletét kissé rozoga fáfolyosó övezte, amelyet teljesen elborított a folyondár. A folyosó egyik udvarra néző ablaka mögül néha dús, arany hajkorona sápadt fénye ragyogott elő, s egy hófehér kis kéz, amely az engedetlen aranyfürtöket időnként helyreigazította...

Herbert pillantását egyedül a tanácsosné vette észre. Szót sem szólt, de a homlokát

összeráncolta s hátat fordított a régi raktárnak, amely most lakóházul szolgált.

– A fiannak igaza van, kedves Zsófi – mondta később. – Gitta napról napra illetlenebb. Én ugyan mindent elkövetek, hogy jó modorra tanítsam, de mi haszna, amikor itt lenn csak nevetnek a neveletlenségén. Az én boldogult Fannym Gitta korában már tökéletes hölgy volt. Mit szólna szegényke, ha látná, milyen vad és fegyelmetlen a kislánya, és ha hallaná, milyen szókimondó, sőt goromba!

– Kemény fából van, tanácsosné asszonyom, annyi szent, nehéz faragni – felelte Zsófi néni derűs mosollyal. – Legyen azonban meggyőződve róla, hogy ha valóban neveletlen lenne a kicsi, én lennék az utolsó, aki nevetnék. Neveletlenséggel azonban nem nagyon keseríti az életemet Gittus. Persze, ami a hajbókolást illeti, abban nem nagy mester, de magám se igen értek hozzá. Hiába, nem vagyok én nagyvilági dáma, s legfőbb gondom, hogy a kis vadóc megmaradjon őszintének, igazságszeretőnek. Ne tettesse magát, ne hízelegjen, ne fecsegjen betanult szép szavakat, amiket maga sem hisz, maga sem érez.

A kis Margit, akit a „virgács” szó vérig sértett, a vén Borcsa segítségével az istállóba vezette fogatát, s Reinhold fiatal nagybácsija elé tartotta teleírt palatábláját. Gyöngye, sovány fiúcska volt Reinhold, a mozdulatai bágyadtak, s félszegek.

– A mi kis Gittánkban túlteng az erő, ki akarja tombolni magát – folytatta a beszédet Zsófi néni. – Adná az ég, hogy az a csendes, sápadt kis legény is inkább olyan lenne, mint ő.

– Megvan a véleményem az úgynevezett erőteljes emberekről, kedvesem – felelte vállat vonva a tanácsosné. – De az úri nyugalmat mégis mindennél többre becsülöm. Ami pedig Reinholdot illeti, az ön rémlátásai valósággal idegessé tesznek. A fiú Lamprecht egyetlen reménye, kincse. Mesebeszéd, hogy beteges! Bensőleg teljes tökéletesen ép, egészséges, semmi baja sincs. Az összes orvos egyértelműleg ezt állítja, s én nem is kételkedem benne, hogy semmivel sem lesz gyöngébb és ügyetlenebb, mint az édesapja.

A tanácsosné állításának élő cáfolataként, ebben a percben lóháton megjelent Lamprecht Balduin.

Amint a régi raktárépület öblös kapujában föltűnt lovas alakja, szobornak látszott inkább, mint embernek. Gyönyörű férfi volt. Magas, karcsú, mint a fenyőfa. Sötét és dús szakáll keretezte az arcát. Testtartása daliás-volt, mozdulatai temperamentumosak, de egyben méltósággal is teljesekek.

– Apa! Tíz perccel előztelek meg! A kecskék elhagyták a te Luciferedet! – kiáltotta Gitta, aki a lódobogásra kiszaladt az istállóból.

A kapu szárnyainak kinyitásakor a régi raktár folyondáros fafolyosója is megélnékült. A szőke fej fölemelkedett, s egy fiatal lány karcsú alakja, gyöngyvirág-frissességű arca ragyogott elő az iszalagfüggöny mögül. Kíváncsian hajolt előre, s két vastag hajfonata átesett a vállán. Gyors mozdulata következtében néhány gyönyörű rózsza

hullt a folyosóablakból az udvarra, egyenest a ló patái elé. A ló riadozott kissé, de a lovas megnyugtató mozdulattal veregette meg nyakát, s belovagolt az udvarba. Megemelte kalapját, s figyelemre sem méltatta a virágokat, amelyek a nyitott folyosóról estek a lábai elé. Lamprecht büszke, sőt gőgös ember hírében állott, s a tanácsosné teljes mértékben megértette és méltányolta, hogy nem törődött azokkal az emberekkel, akik az udvar végében, az udvarházzá előléptetett régi raktár emeletén laktak.

Kislánya azonban láthatólag másként gondolkodott. A raktárig szaladt és fölemelte a rózsákat.

– Csokrot köt, Lenz kisasszony? – kérdezte kiabálva s a folyosó felé fordult. – Néhány szál rózsája leesett! Dobjam vissza, vagy vigyem föl?

Kérdésére nem érkezett válasz. A fiatal lány eltűnt. Talán megijedt a megriadt lótól.

Lamprecht közben leszállt Luciferről. Az anyósa rosszálló csodálkozással kérdezte Zsófi nénitől:

– Mióta van a mi Gittánk bizalmas viszonyban azokkal az emberekkel odaát?

– Bizalmas viszonyban?... Erről valóban nem tudok. Alig hinném, hogy a kislány valaha is átlépte az udvarház küszöbét. Gittának azonban a szíve arany és örül, ha bárkinek segítségére lehet, ennyi az egész. Az sem lehetetlen, hogy a gyermeknek öröme telik Lenz kisasszony tündöklő szépségében, s ezért olyan kedves hozzá, amit nem csodálok, hisz magamnak is gyönyörűséget okoz, ha alakja a folyosón feltűnik.

– Ízlés dolga – felelte bosszúsan a tanácsosné, és sötét pillantással nézett a fiára, aki mélyen lehajtotta a fejét Reinhold palatáblájára. – Egyébként semmi kifogásom sincs Gitta szolgálatkészsége ellen. Ellenkezőleg, örülök, ha látom, hogy tud udvarias is lenni. Azt hiszem, én sem vagyok udvariatlan, mindazonáltal ragaszkodom konzervatív elveimhez, amelyek szerint bizonyos határokat szigorúan be kell tartani. Tisztelet, becsület Lefiz kisasszonynak, tisztelet, becsület a műveltségének, tudásának, annak, hogy Angliában nevelőnősködött. Azonban mégiscsak egy gyári alkalmazottunk leánya, amit sohasem szabad elfelejtenünk. Igaz-e, Balduin?

Lamprecht a nyergén igazgatott valamit, amikor ez a kérdés érte. Tekintetében féktelen harag villámlott fel, ez azonban csak egy pillanatig tartott. Azután közönyösen, udvariasan mondta:

– Kétségkívül igaza van, anyám.

Mélyen szemére húzta kalapját, s bevezette lovát az istállóba.

II.

A hársfák alatt közben kis csetepaté keletkezett. Gitta addig is, amíg visszaadhatja Lenz kisasszonynak a rózsákat, a kerti asztalra helyezte azokat, s kisöccse mellé telepedett a padra. Herbert, még mindig pipacspirosan, Reinhold palatáblájával foglalatoskodott, s indulatosan, amint a kis Gitta gondolta, a haragtól reszkető hangon szólt:

– Ide nézz, Gitta, és szégyelld magad! Reinhold majdnem két évvel fiatalabb nálad, s mégis milyen szépen, rendesen tud már írni, míg a te betűid olyan merevek és csúnyák, mintha nem is tollal, de seprűvel mázoltad volna azokat.

– Ha csúnyák is a betűim – felelte Gitta rendületlen nyugalommal –, azért mégis tisztán olvashatóak. A vén Borcsa pápaszem nélkül is elolvassa, amit írok. Minek vesződjem a sok ostoba kacskaringóval?

– Lusta kislány vagy – jelentette ki Herbert és szórakozottan a rózsák felé nyúlt. Mélyen beszívta illatukat. Úgy látszott azonban, hogy Herbert nem annyira az orrán keresztül, mint inkább az ajkával szívja be a virágok parfümjét.

– Lusta vagyok az iskolában, ez igaz – vallotta a kislány –, de csak a számolásban vagyok lusta. A történelmet azonban annál jobban szeretem...

– A házi feladatokat pedig egyáltalán nem. Eleget panaszkolt az igazgató úr...

– Az igazgató úr? Hát persze. Mit is tud egy olyan öreg bácsi, aki egész nap csak tubákol és tüsszög. Szobája négy fala közül, szűk kis utcájából soha ki nem mozdul. Mit is tud az arról, hogy a dambachi kertben, a fűvön napfényben heverészni milyen jó?! De hohó, bácsikám, megállj! Nem így alkudtunk! Add csak vissza a rózsákat! Nem a tied, el ne csend őket! – kiáltotta Gitta hirtelen. Ügyesen áthajolt az asztalon, s Herbert keze felé kapott, amely, nyilván ugyancsak merő szórakozottságból, a rózsákat éppen el akarta tüntetni kabátja belső zsebében.

A fiatalembert, aki mindig ura volt mozdulatainak, ebben a percben szinte alig lehetett fölismerni. Elsápadt, szeme gyűlölettel telt meg, s a kislány kezét, még mielőtt hozzáérhetett volna, goromba és dühös mozdulattal ellökte magától.

Gitta fölkiáltott fájdalomában, s Reinhold ijedten ugrott fel a padról.

– Hát ti mit csináltok? – kérdezte Lamprecht, aki épp ekkor tért vissza az istállóból. Gitta szepegeve felelt:

– Herbert el akarja csenni Lenz kisasszony rózsáit... Én azonban nem engedem. Ez annyi, mintha lopna...

– Miféle ostoba tréfa ez, Herbert? – kérdezte haragosan a tanácsosné.

Lamprecht arca lángolt. Talán a lovaglás kergette a vért a fejébe. A tanácsosné

szótlanul közeledett a fiatalember felé, s a szája lassankint bántó, kissé gúnyos mosolyra nyílt. Végigmérte a fiút, aztán vállvonogatva mondta a kislánynak:

– Hadd el, kicsikém! Herbertnek bizonyára szüksége van az elcsent virágra. Holnap növénytanórája lesz az iskolában, s a tanár úr valószínűleg meghagyta, hogy mindenki hozzon magával egy rózsát.

– Balduin! – kiáltott föl a fiatalember.

– Mi baj, fiacskám? – kérdezte ironikus részvétellel Lamprecht. – Talán tévedek, ha azt állítom, hogy a legjobb diák, a legönérzetesebb tanuló, az iskola virága érettségije előtt nem gondol egyébre, csak iskolára? Ugye, nem tévedek? Menj, fiam és magolj buzgón tovább, de vigyázz, mert az utóbbi időben, nyilván a sok tanulástól, egészen beesett a szemed, arcod megsápadt, márpedig egy jövődöbeli miniszternek manapság acéliidegekre van szüksége.

Gúnyosan megveregette a fiú vállát, s éppen távozni akart, amikor a tanácsosné visszahívta egy szóra. A férfi megállt, noha úgy látszott, ég a föld a talpa alatt. Illedelmesen átvette anyósa kezéből a papagájt, s megindultak a ház felé, amelybe Herbert előre berohant, mintha darázs csípte volna meg.

A kis Margit és öccse künn maradtak a kertben. Reinhold rendületlen nyugalommal és szívós kitartással rajzolgatta a betűket, a kislány pedig elgondolkodva nézte a fecskéket, s a fecskefészkeket a keleti épületszárny ablakai alatt. Egyszerre azonban fölkiáltott:

– Borcsa! Borcsa! Gyere! Nézd! Ott fenn jár valaki a szobában!

A vén cseléd, aki még mindig a fehérenemű összehajtogatásával volt elfoglalva, ijedtében kiejtette kezéből a felgöngyölt vásznakat. Ő is látta, hogy Dorottya asszony lakatlan szobájának függönye megmozdul.

– Ott, középen, kettényílt a függöny – mondotta a kislány –, s egy fej jelent meg a nyílásban. Emberfej. Pedig nem is lakik fenn senki...

Borcsa testes alakjával Gitta elé állt, mintha el akarná hárítani azt a veszedelmet, amely a kísérteties ablak felől a kicsit érhetné, s feddő hangon mondta:

– Látod, mindez azért van, mert folyton odabámulsz és arrafelé mutogatsz kis keziddel! Azokat az ablakokat nem is lenne szabad észrevenni, úgy kellene tenni, mintha nem is léteznének...

– Babonás Borcsa! – zsörtölődött a kicsi, és haragosan igyekezett eltolni maga elől az öreget. – Még hogy ne nézzek oda! Csak azért is odanézek! Éppen azért, mert nem lakik ott senki! Meg akarom tudni, ki jár az elzárt szobákban! Most nem sikerült, mert alig egy pillanatig állt csak az ablaknál s már el is tűnt, de máskor majd csak meglátom. Én azt hiszem, nagymama szobalánya volt, annak olyan fehér a képe...

– Emma? Ő ugyan aligha megy még a tájékára sem azoknak a szobáknak. Eleinte ő is kételkedett a kísértetben. A kételkedése azonban csak addig tartott, amíg egy szép nap szemtől szembe találkozott vele. Hanem, ha tudni akarod, megmondhatom neked, ki jár

főnn. A gránátköves Dorottya asszony, akinek a vörös kárpitú szobában lóg a képe. Nem találja nyugtát a föld alatt, ő kísért régi lakosztályában.

– Vén Borcsa, már százszor megmondta neked Zsófi néni, hogy ne riassz bennünket, gyerekeket efféle ostobaságokkal. Nem látod, öcsikém hogyan fél? – porolt bosszúsan Gitta.

Karjával gyengéden átölelte öccse nyakát és a reszkető, rémült fiúcskát anyás gonddal csitította:

– Ne félj, öcsikém, és ne hidd, amit ez a buta Borcsa itt összevissza beszél. Nincsenek kísértetek. Aki kísértetekről fecseg: hazudik.

A ház felől Zsófi néni közeledett a délutáni kávéval és a kuglóffal.

– Miért kakaskodol megint, kicsikém – kérdezte Gittát, mialatt Borcsa egyszeriben úgy eltűnt a láthatárról, mint a kámfor.

– Valaki járt ott főnn, a szobában – felelte a kicsi, és fölmutatott az ablakra.

Zsófi néni, aki épp a kalácsot szeletelte, fölpillantott:

– Ott főnn? Álmodsz, kicsikém.

– Nem álmodom, Zsófi néni. Ott, ahol olyan virágos a függöny, hirtelen kettévált, s a nyílásban egy pillanatra egy fej jelent meg. Tisztán láttam a hófehér ujjakat, a fehér homlokot, s a világos haját...

– A napsugár üzött veled tréfát, Gitta – felelte Zsófi néni hitetlen, közönyös hangon.

– Ha nálam lennének a kulcsok, most azonnal fölmennék, s meggyőznék róla, hogy senki sincs főnn, tévedtél. A kulcsok azonban apánál vannak, s apa most épp nagyanyával tárgyal, nem akarom őket zavarni.

– Borcsa azt mondja, hogy a vörös szalon gránátköves asszonya járkál a házban, s rémítgeti az embereket – szepegte Reinhold.

– Úgy? Azt mondja? – felelte Zsófi néni. – Na, ő is megéri a pénzét! Csak azt szeretném tudni – folytatta a fehérenemük között buzgón rendezgető Borcsa felé fordulva –, csak azt szeretném tudni, te pletykasári, te halálmadár, mit vétett neked a vörös szalon szegény asszonya, hogy dédunokái számára mindenáron mumust akarsz belőle csinálni?

– Hasztalan akarnék, Zsófi kisasszony – felelte dacosan Borcsa –, Gitta úgysem hisz az ördögben. Ez a mi korunk legnagyobb átka. A kisgyerekek olyan bölcsen jönnek a világra, hogy amit meg nem foghatnak kis kezükkel, abban nem is hisznek. Aki azonban nem hisz a kísértetekben és a boszorkányokban, az Istenben se nagyon hisz, ezért ilyen istentelen a világ manapság, amondó vagyok.

– Gondolj, ami jólesik – felelte most már szigorúan Zsófi néni –, a gyerekeket azonban hagyd ki a játékból.

Beöntötte a kicsiknek a kávé s maga is odaállt, hogy Borcsának segédkezzen.

– Nem a napsugár volt, annyi szent – mondotta a szkeptikus kis hölgy a kávéasztal mellett, miközben buzgón aprította a kuglófot. – Nem a napsugár volt. De majdcsak

kiderítem, ki surrant át az elzárt folyosón és lopózik az elhagyatott, lakatlan szobákban!

III.

– Csak egy szóra, Balduin! – kérte vejét a tanácsosné.

Lamprecht anyósának minden kérését parancsnak tekintette. Most is, noha rossz kedvében volt, és legszívesebben kitekerte volna a szakadatlanul rikácsoló papagáj nyakát, engedelmesen követte a kicsi, selyemtől suhogó, finom öreg hölgyet, a Lamprecht-ház évszázados, kitaposott terméskő lépcsőin, föl a lakosztályába.

Lamprecht lakosztálya a főépületben, a középső emelet hosszú szobasorának végében volt, közvetlenül a lépcső mellett. A szobák ajtói széles folyosóra nyíltak, amely az emelet udvarra néző oldalán futott végig, egészen az úgynevezett vörös szalonig, ahol is a folyosó könyökbe fordult, benyúlt a főépülethez hozzáépített keleti épületszárnyba s Dorottya asszony lakosztályának homályos halijába torkollt. Ebbe a hallba csak a szemközt fekvő oldalon, a régi raktár padlására vezető ajtó fölé vajt kicsi ablak bocsátotta be a napfényt.

A széles folyosó ablakközeiben régi szekrények álltak, a fafaragás remekei. A szobák feketére pácolt szárnyas ajtóik között karosszékek terpeszkedtek, amelyek sárga, préselt bársonyát még valamelyik réges-régi kereskedőös hozhatta magával Németalföldről. Ez a széles folyosó nem egy ünnepi lakomát látott, nemegyszer táncolták benne a minétet s nem kellett élénk képzelet ahhoz, hogy az ódon bútorok közé a csipkefőkötős csúf Judit asszonyt és csábítóan szép ifjú utódját képzelje az ember, hajában a gránátköves ékszerrel. A folyosót és a termeket elborították az ősök összehordta gyönyörű antik holmik, a háziúr lakosztályában azonban a modern luxus foglalta el az antik helyét.

Inkább női budoárnak illett be az a terem, amelybe Lamprecht anyósát vezette, mint úri szobának. Rózsafa bútor és selyemhímzések, vízfestmények és halvány rózsaszín világítás adták meg a tágas szoba jellegét, s inkább illett volna bele egy szép, finom fiatalasszony, mint egy javakorabeli szakállas férfi. Lamprecht megboldogult fiatal felesége lakott egykor ebben a szobában, ahová Lamprecht a rettenetes csapás első napjaiban visszavonult, s ahonnan nem is távozott többé.

Az öreg hölgy körülnézett a jól ismert bútorok között, s tekintete az íróasztalon pihent meg, amelyen új mappa pihent. A mappa zárát finom akvarellmedalion díszítette.

– Micsoda csinos! – kiáltott föl a tanácsosné. – Milyen bájos és ötletes! Ugye, Balduin, finom női kéz munkája?

– Nem lehetetlen – felelte a férfi, aki azzal volt elfoglalva, hogy a falon megigazítson egy elferdült képrámát. – Nem lehetetlen, hiszen manapság a nagyipar a női kezek ezreit is segítségül veszi...

– Ó, hát nem egyenest a te számodra készült ez a kis medalion?

– Az én számomra?

A képráma szege a földre esett, s ahogy Lamprecht fölemelte, minden vér az arcába tódult.

– Számomra? Ugyan ki is csinálna valamit az én számomra anyám? Az önzés vezet mindenkit cselekvésében, s hogyan képzelhető, hogy valaki fáradjon, amikor előre tudja, hogy fáradságáért semmi, de semmi jutalmat sem remélhet. Tőlem legalább nem. De vegyük sorra összes hölgyismerőseinket, ki vállalna magára ilyen megerőltető, nagy türelmet igénylő művész munkát olyan férfi számára, akire számítania úgysem lehet?

– Ebben igazad van – felelte karosszékében kényelmesei elhelyezkedve a tanácsosné. – Az egész város tudja, hogy megígérted szegény jó Fannynknak halálos ágyán, hogy örökké hű maradsz hozzá. Tegnapelőtt is szóba került ez az udvarnál. A hercegné arról az időről beszélt, amikor szegény, jó leányon még ünnepelt és irigyelt fiatalasszony volt, s a herceg megjegyezte, hogy nem helyes, ha az ember mindig a régi jó időket állítja példaként a mai kor elé, mert lám, a tekintélyes és szigorú életfölfogásáról ismeretes Lamprecht Justus fiatalkorában a leghíresebb állhatatossággal tartod tiszteletben fogadalmadat.

Lamprecht eltűnt a piros függönyök mögött. Az ablakpárkányra támaszkodva elnézett a piac és a piacról hegynek futó utcasor fölött. Az arcán szinte megkövesedett a gög és a büszkeség. Mialatt azonban anyósa beszélt, arcát elöntötte a vér, az erei kidagadtak, szemében vad tűz gyulladt ki, szája keserű mosolyra torzult, s mintha egy pillanatra elvesztette volna egyensúlyát a büszke, férfias lélek. Vajon mi indította föl ennyire?

– Nos, Balduin – fordult vejéhez az öregasszony –, nem is örülsz annak, hogy milyen jó a híred az udvarnál?

– A herceg a síron túli hűséget inkább másoknál szereti, mint saját magánál – felelte a férfi kesernyén. – Ő bizony megnősült, másodszor is.

Az öreg hölgy idegesen felcsattant:

– De Balduin! Az istenért! Hogyan engedheted meg magadnak, hogy kritikát gyakorolj a herceg fölött! Még szerencse, hogy egyedül vagyunk és a falnak nincsen füle. Ami a herceget illeti, az ő esete egészen más volt, mint a tiéd. Első felesége állandóan betegeskedett...

– Ne izgassa fel magát, anyám. Hagyjuk...

– Igazad van, hagyjuk. Rajtad, tudom, megtörik minden kísértés. Fanny után természetesen szinte lehetetlen, hogy még valaki után is érdeklődhess, ami viszont Friderika hercegnét illeti, ő...

–...gonosz volt és csúf – fejezte be a mondatot a férfi, hogy végét vesse a beszélgetésnek.

Anyósa azonban rosszállólag rázta meg a fejét.

– – Sosem mernék kíméletlenül nyilatkozni fenséges személyekről. A magas származás kiegyenlíti a hibákat és megszépít. A herceget azért sem hasonlíthatod magadhoz, mert őt semmiféle ígéret sem kötötte, teljesen szabad volt és joga volt hozzá, hogy másodszor is megnősüljön... Te különben sem tudsz ítélni az efféle kérdésekben. Fanny első és egyetlen szerelmed volt, mi boldogan adtuk őt neked és szüleid is helyeselték fiuk Választását, amely magánál magasabb rangú hölgyre esett és nem követte el azt a megbocsáthatatlan hibát, hogy alacsonyabb sorból keresett élettársat, mint sok meggondolatlan fiatalember.

A tanácsosné mélyet sóhajtott.

– Tudj' isten – folytatta –, magam is kötelességtudó, gondos anya voltam mindig, mégis megtörtént, hogy Herbert... nem jó útra tévedt. Nem is kevés gondot okoz nekem ez a fiú.

– A mintagyerek? – kérdezte meglepődve Lamprecht.

– Ő. Szó sincs róla, gyerekek azért mintagyerek és legtöbb dolgában feddhetetlen. Nagy cél, nagy tervek lelkesítik...

– Tudom. Addig fog emelkedni, míg az összes törtető és akarnokok elé kerül...

– Te rosszállod ezt?

– Nem én. Addig, amíg becsülettel csinálja, dehogyan rosszállom. Azonban napjainkban igen gyakori jelenség, hogy emberek megtagadják a meggyőződésüket, képmutatók és hízelgők lesznek, hogy közepes eszű tányérnyalókból befolyásos egyénekké lépjenek elő.

– Hiszen te egyenesen megbélyegzed az odaadó hűséget önmehtagadást – haragoskodott az öreg hölgy. – Kíváncsi vagyok azonban, hogy elég vakmerő lennél-e ahhoz és elég bárdolatlan, hogy szembehelyezkedj az udvar szellemével és irányával, aki mindig boldog voltál, ha meghívtak a legelőkelőbb körökbe és sohasem mondottál ellent azoknak a véleményeknek, amelyek ott uralkodnak...

Ez az éles, de alapos megjegyzés elhallgattatta Lamprechtet.

– Mi a kifogása Herbert ellen? – kérdezte rövid hallgatás után.

– Az, hogy lealacsonyító szerelmeskedéssel tölti az idejét – tört ki elkeseredetten az öreg hölgy. – A pokolba szeretném kívánni Lenz kisasszonyt, aki miatt Herbert egész napját a folyosóablakok mellett tölti, s naphosszat bámul át a régi raktárba. És ha még csak bámészkodna! De tegnap az udvarban egy rózsaszín papirost hozott lábam elé a szél, amely alighanem a fiú füzetéből esett ki. Tudod mi volt rajta? „Szonett Blankához!”

Lamprecht égő arccal állt a szoba közepén. Csöndes megvetéssel mormolta:

– Ó, a tejfelesszájú...

– Ne felejtse el azonban, hogy ez a tejfelesszájú előkelő család gyermeke.

– Nem felejtsem el – mondotta a férfi –, de ne haragudjon anyám, a legjobb akarat

mellett sem tudok a csupasz képű tanácsos úrfiban, előkelő származása ellenére sem, félelmetes csábítót látni.

– Ebben a kérdésben majd a nők döntenek – felelte érzékenységében megbántva a tanácsosné. – Én azonban azt hiszem, hogy Herbert éjszakai sétái a raktár fafolyosója, „Júlia erkélye” alatt...

– Hogyan? – csattant föl haragosan Lamprecht. – Oda is merészkedik?

– Merészkedik? Milyen kifejezés ez, kedves Balduin. Nem értelek! Egy festő lányával szemben merészségről beszélni azt hiszem, kissé túlzás! – csattant föl az öregasszony.

A veje nem állta a támadást, hátat fordított neki s az ablakmélyedésbe menekült a fenyegető szózuhatag elől. Ujjaival hangosan dobolt az ablaküvegen.

– De az isten szerelméért – szólt kissé megenyhülve a tanácsosné –, mi ütött beléd Balduin?

A férfi visszanyerte hidegvérét.

– Hogy mi ütött belém? Még kérdezi, anyám? Ne legyek fölháborodva, hogy az én... az én házamban, egy iskolapad koptató legényke szerelmi kalandokra vadászik? Hallatlan szemtelenség! Mogyorófa pálca kellene az ipsének, nem szerelem. Szerencsére az úrfi még nagyon is zöld, nem kell tartanunk tőle. Nem gondolja?

– Ugyanez az én nézetem is – válaszolta megkönnyebbülve a tanácsosné –, noha te kissé erősen fejezted ki magad. Azért kérlelek néhány szóra, hogy ezt az ügyet megbeszéljem veled s örülök, hogy egy véleményen vagyunk. Én sem tulajdonítok túlságos jelentőséget a dolognak, s ne hidd, hogy Herbert jövőjét félttem...

– Még csak az kéne – nevetett Lamprecht. – Egy jövőbeli miniszter és egy porcelánfestő leánya... jó tréfa lenne.

– Kissé nagyon is sokat gúnyolódsz ma Herbert rovására – vetette közbe éles hangon az öregasszony. – De nem erről akarok beszélni. Azt hiszem, mind a ketten egyetértünk abban, hogy kötelességünk elhárítani Herbert útjából az összes akadályt, mindent, ami pályafutásának sikerét, egyelőre az érettségi sikerét veszélyeztetné. Ilyen akadály a fiú szerencsétlen szerelme...

Lamprecht amilyen hirtelen fölindult az előbb, olyan gyorsan meg is nyugodott, s anyósának utolsó szavai alatt már egykedvűen egy könyvecskében lapozgatott.

– Érthetetlen előttem – folytatta a tanácsosné –, hogy mit keres ilyen sokáig házunkban a kisasszony. Eleinte, ha jól tudom, mindössze arról volt szó, hogy négy hetet tölt Turingiában, öreg szüleinek látogatására, és a négy hét letelte után visszamegy Angliába. Most már hat hete van itt, s nem vettem észre, hogy készülődnek az elutazásra. Egész nap egyebet sem csinál, csak lustálkodik. Dalol, olvas, táncol, virágot tűz vörös hajába, az anyja meg gyönyörködve nézi, és naphosszat verítékezve mossa és vasalja a könnyű nyári holmikat, hogy minél kacérabb és csábítóbb legyen a kis princessz. Szép kis anya, mondhatom. És ilyen lidércfény csábítja maga után szegény

fiacskám gondolatait. Balduin! A lánynak el kell hagynia a házat.

– Küldjem talán kolostorba?

– Kérlek, Balduin, ne tréfálgj! Az ügy komoly. Nagyon komoly. Nekem mindegy, hogy hová megy a lány, de takarodjék a házunkból!

– Kinek a házából, anyám? Ez a ház tudomásom szerint nem apósom birtoka, hanem a Lamprechtek háza. Ami pedig Lenz festőt illeti, ő a ház túlsó végében lakik, az udvaron is túl.

– Éppen ez a meglepő a dologban – vetette közbe a tanácsosné, észre sem véve az erélyes rendreutasítást, amelyben részesült. – Éppen ez a különös, hogy ott lakik. Tudomásom szerint ugyanis a raktárban ezelőtt soha nem lakott senki.

– Most azonban laknak benne, anyám.

– Sajnos – felelte az öreg hölgy. – És te még a szobákat is újrafestetted a kedvükért. Elkényeztetted a munkásaidat, Lamprecht.

– Lenz nem közönséges munkás.

– Istenem. Pipafejeket és tányérokat fest. Ez azonban, azt hiszem, még nem elég ok arra, hogy a főnöke házában lakják. Dambachban is lenne hely a számára.

– Amikor egy esztendő előtt Lenzt szerződtettem, ő föltételül kötötte ki, hogy a városban lakják. A felesége beteges és gyakran van gyors orvosi segélyre szüksége.

– Ez ellen persze mit sem mondhatok. Maradjon itt. Azzal is megelégszem, ha a kis kacér teremtetést nem hallom és nem látom többet. Tőlem ugyan maradhatnak a városban. Elvégre máshol is akad még lakás szegény emberek számára...

– Ön nyilván arra céloz, hogy se szó, se beszéd, tegyem ki az öregeket az utcára, mert... mert szerencsétlenségükre van egy lányuk, aki nagyon szép – Lamprecht szeme komoran fölillant. – Ha így cselekednék, nem hinné-e minden emberem, hogy Lenz vétett valamit, s kilakoltatása *büntetés*. Elkövethetem ellene ezt az igazságtalanságot? Nem. Nem követhetem el, és kérem, hogy ön is verje ki fejéből ezt a gondolatot, anyám.

– De az isten szereimére, csak kell valaminek történnie ebben az ügyben! – kiáltotta szinte kétségbeesve a tanácsosné. – Ez csak nem mehet így tovább! Nem marad más hátra, magam megyek majd át hozzájuk, hogy a lány eltávolíttassék. Azt sem bánom, ha pénzembe kerül.

– Mit akar cselekedni? – Lamprecht hangja tompán, megdöbbenten hangzott. – Nevetségessé akarja tenni magát? Nem gondolja, hogy ezzel a feltűnő lépéssel az én főnöki tekintélyemet is csorbítja? Nem fogja-e minden munkásom azt gondolni, hogy alkalmazottaim jóléte magánérdekeimtől függ? Ezt nem tűröm! Mindig örömmre szolgált, hogy a feleségem szülei házában éltek, és azt hiszem, egyszer sem korlátoztam önt teljes rendelkezési szabadságában, sőt minden erőmmel azon igyekeztem, hogy összes kívánságai teljesüljenek. Azonban elvárom, hogy ön se avatkozzék a hatáskörömbé. Bocsásson meg anyám, ezen a téren nem ismerek tréfát. Könnyen kellemetlen találnál lenni, és ez egyikünk szempontjából sem kívánatos.

– Kérlek, kérlek, kedves fiam, indokolatlanul heveskedsz – válaszolta a tanácsosné hidegen, elhárító kézmozdulattal. – Meg vagyok győződve róla, hogy egész állásfoglalásod csak szeszély, s nemsokára mindegy lesz neked, tető alatt van-e Lenz festő és a családja vagy nincs. Mindegy. A dolog csak számomra is kellemetlen, mert arra kényszerít, hogy ezentúl a fiam érdekében szüntelen résen legyek.

– Amiben magam is készséggel segítek. Legyen róla meg győződve, bennem a legjobb szövetségesre talált. Az éjszakai promenádoknak s az érzelmes szonetteknek mindenkorra vége lesz. Erről biztosíthatom.

Ebben a pillanatban nagy lármával kinyitották a folyosóra vezető ajtót. Gitta jelent meg a küszöbön Reinhold társaságában.

– Hiába jöttök nyalakodni – fogadta őket az apjuk. – Üres az éléskamra, elfogyott az édesség...

– Nem is édességért jöttünk – felelte Gitta. – Az elzárt szoba kulcsáért küldött Zsófi néni...

– Amelynek az ablakából a vörös szalon asszonya az imént lenézett az udvarra – tette hozzá magyarázólag Reinhold.

– Mit fecsegték itt össze?– kérdezte Lamprecht, aki alig tudta leplezni megdöbbenését. – Mi van a vörös szalon asszonyával?

Gitta elmondta, mit látott a piros függöny nyílásán, s milyen magyarázattal kísérte a jelenséget Borcsa meg Zsófi néni.

Igaza volt Zsófi néninek – mondta Lamprecht. – A napsugár űzött tréfát veled. De ki is lehetett volna a szobában, amely lakatlan, s amelynek íme, itt függ a kulcsa a falon!

A kicsi hitetlenül nézte a kulcsot. A tekintete ezt mondta: amit saját szememmel láttam, annak az ellenkezőjéről senki sem győzhet meg.

– Elhiheted, apám – maradt meg állítása mellett a kislány –, nem tévedtem. Bizonyára nagyanya szobalánya járt sem lakott senki. Lakatlansága adott alapot a sok mendemondára, aminek azonban most már véget akarok vetni, Legszívesebben beköltöztetném néhány dambachi munkásomat családotul, de azok mindig ott lábatlankodnának a folyosómon. Inkább magam költözöm Dorottya asszony szobáiba.

– Ez aztán sikeres megoldás lesz – jegyezte meg mosolyogva a tanácsosáé.

– A folyosóra vezető torkolatot pedig ajtóval fogom elzárni, nehogy ott ólálkodjék naphosszat a babonás cselédség, s lesse a kísértetet...

Íróasztaláról fölemelt egy dobozt s cukorkát adott a gyerekeknek.

– Most pedig menjetek szépen vissza. Apa dolgozni akar, sok írnivalója van.

– De a kulcs, apa? Elfelejtetted a kulcsot! – akadékoskodott Gitta. – Zsófi néni most tüstént fel akar menni, ki akarja nyitni az ablakot, hadd szellőzzék a szoba éjszakára, mert hol nap nagytakarítás lesz...

– Nagytakarítás? – mondta Lamprecht, s elpirult haragjában. – Még csak az kéne. Épp elég volt a felfordulásból. Mondd meg Zsófi néninek, hogy a kulcsot nem adom,

ami pedig a nagytakarítást illeti, arról majd magam beszélek.

A gyerekek csalódott arccal kullogtak ki, s távozásuk után a tanácsosné is elbúcsúzott vejétől. Szívét tovább nyomta a gond: az öreg porcelánfestő biztosabban ült az udvarházban, mint valaha. Udvarias veje viszont nem éppen lovagiasan viselkedett, sőt amikor tiszteletteljes meghajlással elbúcsúzott, tekintete akkor sem árulta el, hogy megbánta volna, amit mondott, s inkább úgy látszott, mintha alig várná, hogy egyedül maradhasson. A tanácsosné bosszúsan távozott.

Lamprecht megvárta, amíg az öreg hölgy utolsó lépte is elhangzik a folyosón, azután szenvedélyesen magához szorította írómappáját és csókokkal borította el a kis akvarellmedalion. Mindez pillanatok alatt történt. Néhány perc múlva már ürese állt a szoba. De nem sokáig. Imbolygó alkonyati árnyak jelentek meg a falakon, a rózsaszín fény megsápadt és Fanny asszony életnagyságú képe a falon az alkonyi világításban szinte megelevenedett. Olyan volt, mintha a következő pillanatban, fölemelve szürke atlaszruhájának uszályát, lelépne keretéből a szőnyegre, és szürkén, szikáran, nagy szemében szenvedelmes, bosszúálló gyűlölettel nyomóba akarna eredni valakinek, ahogy állítólag egykor Judit tette...

IV.

A fehérítő munkálatok ezalatt szerencsésen befejeződtek. Borcsa ismét a tágas és tündöklően tiszta konyhában foglalatoskodott, főzte a vacsorát és duzzogott, amiért Zsófi néni megleckéztette. Bosszankodott, hogy nem adnak semmit a szavára, hogy a népek siketek és vakok, és nem látják meg a veszedelmet, amely pedig – mint a kísértetek megjelenése csalhatatlanul jelzi – ott ólálkodik a Lamprecht-ház fölött, s ki tudja, melyik percben csap le.

Zsófi néni a szobájában ült, s a kánai menyegző asztalnokának arcán keletkezett szépséghibát igyekezett gyakorlott kézzel eltüntetni. Gitta pedig az iskolai feladatokkal bíbelődött, görcsösen szorongatva a tollát, nehogy szándékolatlan kirándulásokra induljon az irka lapján.

Az ablakon a hegyek felől édes hársfaillatot hozott az alkonyi szellő. Az ablak alatt, a vásártéren, mozgalmas élet uralkodott. Inasgyerekek füttyszó mellett hordták az estéli sört a mesternek, asszonyok és lányok puttonyokkal és korsókkal állták körül a városkutát, és derék gazdasszonyok a szitára tett friss zöld salátát mosták a kút vízsugaránál. Hiába, Gitta nem tudta megállni, hogy ki ne tekingessen az ablakon, és amikor két szegény kislány állt meg az ablak alatt, Gitta felemelkedett székéből és a két kislány kifeszített kötényébe szórta az édességet, amit édesapjától kapott.

– Helyesen teszed kicsim – dicsérte Zsófi néni –, az utóbbi időben úgylis túlságosan sokat nyalakodtatok, azok a szegénykéek pedig csak ritkán jutnak csemegéhez, cukorkához.

– Én bizony nem ajándékozom el, ami az enyém – mondotta Reinhold, aki építőköveivel éppen egy torony alapjait vetette meg. – Ha most nincs rá szükségem, elteszem máskorra. Borcsa is azt mondja mindig, az ember sohasem tudhatja, mit mire használhat egyszer.

Ezer ördög! – nevetett Zsófi néni. – Ez aztán a született kereskedő!

A gyerekeket édesapjuk minden jóval elhalmozta. Ha felmentek a szobájába, órák hosszat játszott velük, lovagoltatta őket a hátán, papírhajókat fabrikált mulattatásukra, képeket mutogatott, pompás történeteket mesélt, és zsebüket teletömte cukorral. Az utóbbi időben azonban hirtelen minden megváltozott. Ha apa otthon volt, egyebet sem tett, mint fel-alá járt a szobájában, és szinte haragosan küldte el magától a két kicsit, ha felkeresték. Papírhajókról, mesékről többé szó sem esett.

Apa legszívesebben saját magával beszélgetett, hogy mit, nem lehetett mormogásából megérteni.

A kis Gitta, amikor mindezt irkája fölé hajolva végiggondolta, nagyon elkeseredett.

Elkeseredésében mélyen bemártotta tollát a tintatartóba, s a fehér papírlapot máris gyönyörű kövér paca díszítette. Az itatóspapír ugyan kéznél volt, tollkést azonban hasztalan kerestek. Gitta tollkését ugyanis az igazgató – mert óra alatt farigcsált – elkobozta. A kislány gyorsan felhasználta a kedvező alkalmat, hogy a gyűlölt feladat mellől elszökjék, s még mielőtt Zsófi néni megakadályozhatta volna, uccu neki, vesd el magad, kívül termett az ajtón, s csak a folyosóról kiabálta vissza, hogy apjához megy kést kérni kölcsön.

Néhány perc múlva lihegve állt meg édesapja dolgozószobájának ajtaja előtt. Kezét a kilincsre tette, de az nem engedett. Az ajtó zárva, s a kulcs nem volt a zárban. Gitta a kulcslyukon keresztül látta, hogy édesapja karosszéke az íróasztal előtt üresen áll. Tehát a sok írnivalóból, amiről apa beszélt, egy szó sem volt igaz! Talán el is ment hazulról! Gitta elszontyolodva nézett körül a nagy, félhomályos folyosón, és lehorgasztott fejjel, könnyes szemmel ment egyik bútordarabtól a másikig. Észre sem vette, hogy a vörös szalon ajtajához ért. Szerette a vörös szalont, szerette Dorottya asszony rejtelmes lakosztályát. Nem félt, szívesen időzött a tágas hallban, amelynek túlsó végén a régi raktár padlására vezető ajtó nyílt. Az ajtó fölötti kis ablakon a lenyugvó nap aranyvörös sugarai világítottak be a hallba, amelynek falát díszes szárnyas ajtók, s pompás ruhaszekrények szakították meg.

Zsófi néni egyszer szellőztetés céljából kinyitotta ezeket a szekrényeket, s Gitta megnézhetette, mit rejtenek. A Lamprechtek asszonyainak ünnepi ruhái sorakoztak bennük, arannyal s ezüsttel gazdagon hímzett brokátszövetek. Judit asszony menyasszonyi ruháját és cipellőit (bakancsnak is beillettek) itt őrizte a kegyelet, amin nem kell csodálkozni, mert Judit asszony sok pénzt hozott a házhoz, s a Lamprechtek gazdagságának nagy része az ő hozományából eredt.

Ha ketten Reinholddal idevetődtek, Gitta alig maradhatott a „félelmetes” helyen néhány percnél tovább. Kisöccse szepegve követelte, hogy forduljanak tüstént vissza. Most azonban, talán először életében, egészen egyedül állott a rejtélyek birodalmában, s kedvére szemügyre vehetett mindent. Sajnos, a szerencse most sem kedvezett neki. Alig állott ugyanis néhány pillanatig a hallban, amikor egyszerre kapargáláshoz hasonló zörejt hallott, mintha az ajtó kilincset keresné egy kéz. Gitta szeme felvillant örömeiben, s a neszre hirtelen az egyik szekrény fekete árnyékába rebbent, ahonnan figyelemmel kísérelte a szemközt fekvő ajtót. Micsoda szemeket fog mereszteni Zsófi néni, gondolta a kicsi, ha meghallja, hogy mégis a kis Gittának volt igaza. Nem a napsugár űzött vele tréfát, hanem igenis járt valaki az elzárt szobában. Talán éppen az, akire gyanakodott: Emma! De lépjen csak ki az ajtón, ha eddig nem félt, most majd megijed!

Ebben a pillanatban nesztelenül kinyílt az ajtó. A küszöbön kicsi, finom láb jelent meg, s a keskeny ajtóréson talpig hófehérbe öltözött jelenség libbent ki tündéri könnyedséggel és gyorsasággal. Hosszú, földig érő fátyol takarta be karcsú alakját, arcából semmit sem lehetett látni. Nem lehetett azonban kétséges, hogy a huncut Emma

tréfálta meg a házbelieket. Az ő lába ilyen kicsi, kedves, ő visel efféle magas sarkú, kacér, pántlikás cipellőket, gondolta Gitta. Ne habozzunk, leplezzük le a hamist!

Macskaügyességgel az ellebbenő jelenség után iramodott, s kicsi testének egész súlyával hátulról rávetette magát a megriadt teremtésre. Közben jobbja a fátyol alatt kibomlott hajfonathoz ért, amelybe, büntetésül a rossz tréfaért, teljes erejével belecsimpaszkodott. Halk sikoltás s egy panaszos jaj verte föl a folyosó csendjét, de hogy azután mi történt, arról Gitta soha sem tudott magának számot adni. Valaki borzasztó erővel megragadta, megrázta, hogy se látott, se hallott, s mint egy labdát, végigrepítette a hallon, egészen a nagy folyosó torkolatáig, ahol a falhoz vágódott s a földre bukott. Kábultan a fáj–fájdalomtól, behunyt szemmel feküdt ott néhány pillanatig. Amikor ismét kinyitotta a szemét, édesapját látta maga előtt. Alig ismerte meg. Ösztönszerűleg újra lecsukódtak szemei, érzete, valami rettenetes fog következni. Édesapja úgy nézett rá, mintha meg akarná fojtani, el akarná tiporni.

– Felállni! – rivallt rá szörnyű hangon és durva mozdulattal lábra állította. – Mit kerestél itt!?

Nem tudott felelni. Szavát elvette a rémület és a kegyetlen bánásmód felett való kimondhatatlan elkeseredés.

Nem hallottad, mit kérdeztem? Tudni akarom: mit csinál tál itt?

– Hozzád jöttem apa, de zárva találtam az ajtót, s te nem voltál itthon.

– Nem voltam itthon? Mesebeszéd! Az ajtó nyitva volt, te azonban bizonyára ügyetlenkedtél. Én itt voltam a vörös szalonban, amikor a kiáltásodat hallottam. Itt, ni!

Gitta megállt, szembefordult apjával s merőn a szemébe nézett, úgy mondta:

– De hiszen én nem is kiabáltam, apa!

– Nem kiabáltál? Hát akkor kicsoda sikoltott? Ezer ördög! Csak nem akarsz elhíttetni velem, hogy kívüled más is járt itt?

Lamprecht egészen kipirosodott, mint mindig, ha dühös volt és türelmetlen. Szeme fenyegetően villogott.

Gitta torkát fojtogatta az elkeseredés. Csak nem tételezi fel róla édesapja, hogy hazudik? Ő, aki talpig becsületes és őszinte volt egész életében? Égő szemét apjára emelve mondta:

– Nem akarok veled semmit elhíttetni, apa, ami nem történt meg! Igazat beszélek. Bízhatok a szavamban. Itt járt valaki. Egy leány! Abból a szobából jött ki, amelynek az ablakán megláttam a világos haj koronázta fehér homlokot. Itt jött ki, ezen az ajtón, díszes szalagsokrot viselt a cipellőjén, és hallottam, hogy amikor futott, a sarka kopogott a kőkockákon.

– Megbolondultál?

Visszavezette Gittát a hallba, amelyet most már teljesen homályossá sötétített az este.

– Nézz körül, Gitta! Látsz-e még itt valakit? Ugye nem? Gondolkozz okosan,

kicsim! Ha valaki itt lett volna, csakis a nagy folyosón át menekülhetett. Arra azonban nem jött, hiszen mi álltuk el az útját! A többi ajtó pedig mind be van zárva.

A kulcsok nálam vannak. Hol illanhatott el? Csak nem szállt ki azon a kicsi kis ablaknyíláson odafönn?

Lamprecht ezalatt kissé megnyugodott. A folyosó egyik ablakához vezette kislányát, s a zsebkendőjével letörülte a könnyeket, amelyeket a rémület és az ijedelem fakasztott a kicsi szeméből. Lamprecht dühe fájdalmas részvétté változott. Lehajolt és mélyen, gyöngéden nézett Gitta szemébe.

– Ugye bevallod, hogy csacsi voltál? – kérdezte tőle mosolyogva.

A kislány hevesen átkulcsolta karjaival a nyakát és egy forró, érzelmes gyermekszív egész hevességével ölelte magához az apját.

– Nagyon, nagyon szeretlek apukám! De... nem szabad azt hinned, hogy hazudtam. Nem én kiáltottam az előbb. Ő kiabált! Azt hittem, Emma jár ott, és ostoba tréfája büntetésül meg akartam ijeszteni. De most már tudom, hogy nem Emma volt! Sokkal hosszabb a haja, mint az Emmáé, és a kezem, amely a hajfonatát fogta, rózsailatú lett tőle. Olyan illata volt, mint a legeslegszebb rózsáknak. Egészen bizonyosan nem az Emma volt... A kis ablakon odafönn persze nem tud elillanni senki, de talán nyitva volt az ajtó, amely a raktár padlására vezet...

Apja hangosan felnevetett. Eltorzult azonban az arca, elsápadt és olyan haragos barázdák szántották fel, hogy Gitta riadtan húzódott az ablakmélyedésbe.

– Keményfejű, nyakas teremtés vagy! – pörölt összeráncolt homlokkal a férfi. – Nagyanya jól mondja, nem neveltek fegyelemre. Hogy megmaradhass az igazad mellett, a legképtelenebb ostobaságokat találod ki! Ugyan kicsoda bújnék el egy patkánnyal s egerrel teli rozoga padláson, hogy egy olyan csöpp lánnyal, mint te, tréfát üzzön? Túláságosan sokat vagy a cselédszobában, s megártott a sok vénasszonyfecsegés és cselédpletyka, amit ott hallottál! Fényes nappal kísértetekről álmodsz! És vad is vagy, mint egy fiú; Zsófi néni túláságosan engedékeny veled szemben. Nagyanya nemrég megkért, vessek véget a dolognak. Most aztán véget vetek. Azonnal. Majd ha néhány évet idegen földél alatt töltesz, engedelmes leszel és megszelídülsz!

– Elmenjek hazulról? – jajdult föl a kicsi.

– El, néhány évre – felelte szelídebb hangon Lamprecht. – Légy okos kislány. Én, látom már, nem tudlak nevelni. Nagyanya idegei képtelenek elviselni a szilajságodat. Zsófi nénire pedig ránehezedik az egész háztartás gondja, ő sem foglalkozhat veled eleget...

– Ne küldj el, apám! – szakította félbe Lamprechtet a kislány s gyereknél szokatlan határozottsággal mondta: – Ne küldj el, mert ha el is küldesz, nem érsz vele semmit! Hazajövök!

– Majd meglátjuk...

– Ó, te el sem képzeled, apa, hogy milyen gyorsan tudok futni! Emlékszel a

Farkasra, kutyánkra, amit egy lipcsei úrnak ajándékoztál, s másnap reggel holtfáradtan és kiéhezve mégiscsak ott feküdt az ajtód előtt? Vágyott utánad a szegény, eltépte a kötelét s hazaszaladt. Így teszek majd én is.

Szívfacsaró mosoly jelent meg a kicsi ajkán.

– Nem kell kétszer mondanod! Elég rakoncátlan vagy, hogy elhiggyem. Végül azonban, tudom, mégiscsak beletörödsz majd a sorsodba. Az ilyen dacos, akaratos kislányokat az intézetben ha marosan megrendszabályozzák!

Úgy tett, mintha az ablakon nézne ki. Valójában azonban a gyermeke arcát kémlelte, amelyen rettenetes benső felindulás tükröződött. Ellenállhatatlan kényszer hatása alatt lehajolt hozzá, megsimogatta a puha, könnytől nedves arcocskát, amely lázas forróvá gyulladt ki.

– Légy jó, kicsi lányom – kérlelte. – Magam viszlek el. Együtt utazunk. Gyönyörű ruháscskákat veszek neked. Valóságos kis hercegekisasszony lesz belőled!

– A szép ruhákat ajándékozd inkább a szegény gyermekeknek, apám – felelte halkan a kislány. – Én úgyis az első nap elszakítanám azokat. Nemhiába mondja Borcsa, kár minden arasz szövetért, amit rám pazarolnak. De nem is akarok olyan lenni, mint a kastélybeli kisasszonykák. Nem szenvedhetem őket, mert nagyanya mindig hajbókol előttük.

Pillanatra gúnyos mosoly futott át Lamprecht arcán, de aztán szigorú hangon mondta:

– Látod, Gitta, ezzel ejted kétségbe nagyanyát. Udvariatlan, rossz modorú kislány vagy. Szégyenkezni kell miattad. Épp ideje, hogy elkerülj hazulról.

A kicsi felemelte könnyes szemét, s küszködve a sírással, megkérdezte:

– Az én mamámat is elküldték hazulról, amikor kislány volt?– Sötét vérhullám öntötte el Lamprecht arcát.

– A te édesmamád mindig engedelmes, illedelmes gyerek volt... – Halkan beszélt, mintha félne, hogy valaki meghallhatná, amit mondott a folyosón...

– Ó, csak itt lenne ő, a mamám! Ha jobban is szerette Reinholdot, engem azért, tudom, mégsem akarna elküldeni hazulról... Egy mama mégiscsak jobb, mint egy nagyanya. Mit tud ő arról, hogy egy kislány milyen nagyon szeret mindent és mindenkit, a papáját, a házat, Dambachot...

A hangja elcsuklott, mintha már a búcsú gondolatára is megszakadna a szíve. Könnyes szemmel nézett föl az édesapjára, aki láthatólag küszködött magával.

Szótlanul hallgatta kislánya keserves panaszát. Tekintete messzi elkalandozott a táj fölött, egyszerre azonban nagy, erős teste hirtelen megrándult. Mit láthatott vajon? Mitől ijedt meg? Sehol nem volt semmi különös. A nap rég letűnt már, a mező néma volt és néptelen. A fecskék nem szeltek többé a levegőt, s a galambok is elpihentek. Mindössze Blanka állt az udvarház csendes folyosóján, mint minden este, hazatérte óta...

A kislány tekintetre sem méltatta most Lenz kisasszony szelíd és finom szépségét.

Csak azt hallotta, hogy édesapja mélyen, fájdalmasan sóhajt, s látta, amint kezével összeszorítja halántékát, mintha attól félne, hogy szétreped a feje.

Apjához simult és tekintetét szemébe mélyesztve kérdezte:

– Apám, édes, szereted a te kislányodat?

– Szeretem – felelte az apja, tekintete azonban messze elkalandozott.

– Nem szereted Reinholdot jobban nálam?

– Egyformán szeretlek mind a kettőtöket.

– Ó, akkor boldog vagyok. Akkor nem fogsz elküldeni hazulról. Ki is játszana az öcsikémmel? Ki lenne a lovacskája, ha nem én? Más biztosan nem engedné befogni magát, mert Reinhold keményen bánik az ostorral. Ugye, apa, csak tréfáltál az előbb? Csak megfenyegettél azzal, hogy elküldesz, mert szilaj voltam, mint egy fiú? Ezentúl azonban jó leszek. A kis hercegnők iránt is udvarias leszek. És ha jó leszek, akkor ugye, itthon maradhatok? Ugye, apa? Nem hallgatsz rám?

A kicsi érintésére Lamprecht megrázkódott, mintha gyötrelmes álomból ébredt volna fel.

– Az ég szerelmére, ne kínozz ezekkel az örökös kérdésekkel – rivallt a megrettent gyermekre. – Megbolondítod az embert.

Nagy lépésekkel haragosan mérte végig a szobát. Úgy látszott, csak később eszmélt rá, miről is beszélhetett a kislánya. Megállt előtte és szelíd hangon felelte:

– Rossz fogalmaid vannak az intézetről, Gitta. Ahova viszlek, nyájas, kellemes hely. Egész sereg vidám játszótársat találsz ott, csupa kislányt, akik úgy szeretik egymást, mintha testvérek lennének. Sok gyerek fakadt sírva, amikor hazavitték az intézetből! Egyebekben pedig kár a dologra sok szót vesztegetni. Rég elhatároztuk nagyanyával, hogy intézetbe adunk téged. Csak az időpont volt kérdéses. Nos, most ütött az óra. Elhatároztam a dolgot, punktum. Legjobb lesz, ha azonnal Zsófi nénihez megyek és megbeszélem veled a szükségeseket...

A folyosó ajtajához lépett.

– Jöjj, itt fenn nem maradhatsz tovább – mondta a kislánynak, aki mozdulatlanul állt az ablakmélyedésben. Gitta lehajtott fejjel engedelmeskedett. Apja átengedte maga előtt a küszöbön, lezárta az ajtót, zsebre rakta a kulcsot és lement a lépcsőn.

V.

Gitta hallotta, amint apja befordult Zsófi néni szobájába és ott érces, teli hangon mesélte el a történeteket: hogyan lett figyelmes a kislány kiáltozására, hogyan találta meg őt a földön fekvő a sötét folyosón, hallotta, amint édesapja mindenért, ami történt, a cselédpletykákat teszi felelőssé, s hogy intézetbe küldi őt, mégpedig azonnal. Éppen ideje, mondotta Lamprecht Zsófi néninek, hogy Gitta beteges képzelődéseiből kigyógyuljon, a rossz benyomások emlékétől megszabaduljon, elsajátítsa a jó modort és viselkedésében lányosabbá váljék.

Halk lépésekkel osont el a kislány az ajtó előtt. Riadt tekintete pillanat alatt felitta a szoba képét. Láta kisöccsét, aki abbahagyta a toronyépítést és tátott szájjal hallgatta az apját, látta Zsófi nénit, akinek kedves, derűs arca most sápadt volt és fakó, és aki mellén összekulcsolt kezekkel, összeszorított ajakkal, szótlanul hallgatta Lamprechtet. Minek is tenne ellenvetéseket? – gondolta Gitta. Amit egyszer apa és nagyanya elhatároztak, az ellen úgyszincs apelláta, nem használ sem kérés, sem könyörgés, nagyanya mindennek ellenére is keresztülviszi, amit akar.

Csak egyetlen ember volt, akire számíthatott. Nagyapa, Dambachban. Ó, nagyapa nem engedné meg soha, hogy az ő kisunokáját „bezárják egy nagy kalickába, amelyben mindenkinek egyformán kell fütyülni”. Ezt mondotta ugyanis nagyapa a lánynevelő intézetekről, valahányszor nagyanya szóba hozta azokat. Semmi kétség, nagyapa most sem hagyná cserben. Ő tudna erélyes lenni! Hamarosan megelégné az ellentmondásokat, az asztalra csapna és kissé érdes hangjával nyugodtan és komolyan így szólna:

– Franciska, elég volt! Úgy legyen, ahogy mondtam. Punktum. Itt én vagyok az úr!

Ezt mondaná nagyapa, és nagyanya, amint már máskor is, nemegyszer megtette, szép csöndesen kimenne a szobából, s a dolog ezzel el is lenne intézve, egyszer s mindenkorra.

– Ó! Csak Dambachba jussak el! Ott nincs többé veszedelem!

Leszaladt az istállóhoz, hogy a kecskéit befogja. Az istállót azonban zárva találta. Sebaj! A kecskefogat különben is nagyon nagy zajt ütött volna. Még észrevennék és becsapnák előtte a kaput. Nem marad más hátra, gyalog kell elindulni! El is indult tüstént. A kerti asztalról elvette kalapját, és menet közben sietve megerősítette szalagjait az álla alatt. A raktárház széles kapuján keresztül kisurrant az utcára.

Senki sem látta meg. Az udvar üres volt. Lenz Blanka is elhagyta már a fáfolyosót. Az utcán nem járt senki. Még nem volt elég késő ahhoz, hogy az emberek kiülhettek volna a házak elé, a padkákra beszélgetni. Mindössze néhány utcai gyerek játszott a

kocsiút szélén. Papírhajókat úsztattak a hosszú, keskeny csatornában.

– Ezeknek ugyan jó dolguk van! – gondolta magában Gitta. – Nem akarják intézetbe adni őket.

Átvágott egy mellékutcán és a városfal áttöréséhez ért. Innen, a mezőkön át, gyalogösvény vezetett Dambachba. A gyalogösvény elhagyatott volt ugyan és jókora kerülővel járt, Gitta mégis azt választotta. Ismerte a járást, az országút porától pedig már délután is sokat szenvedett, amikor Dambachból a városba kocsizott.

Ó, Dambach! Milyen jó ott! Milyen jól érezte magát még délután is. Csak künn találja nagyapát! Milyen szívesen maradna künn nála! Örömmel járna akár a falusi iskolába is! Dambachban nagyanyától sem kellene tartania. Nagyanya több ízben mondotta, hogy nem szenvedheti a gyár lárámját, mire nagyapa viszont azt jegyezte meg, hogy ő meg a nagyanya papagájának a rikácsolásától válik idegessé...

Ezer gondolat villant át az agyán, közben azonban kicsi lábai fáradhatatlanul ügettek a cél felé. Az út egy darabon magas gabonaföldeken vezetett át. A szíve elszorult. Amióta utoljára járt itt, a búza a feje fölé nőtt, a kicsi kislány valósággal elveszett benne. Enyhe szellő fújdogált, a búzatábla halkán, kísértetiesen suttozott.

– Csak azért sem félek – gondolta Gitta –, kísértetek nincsenek. Nem manók és koboldok táncától hullámszik a búzatenger, az esti szellő dörzsöli egymáshoz a kalászokat, ettől zizegnek!

A szántó is elmaradt mögötte. Krumpliföldek és veteményeskertek következtek. Szelíd emelkedéssel dombra vezetett az út.

A dombon a dambachi kiserdő terült el, s az erdő mögött kezdődött már a falu. A fák aljában nagy szemű, piros eper kínálta magát, de most nem volt idő leszakítani. A lélegzete elfúlt, kis szíve hangosan kalapált, halántéka lüktetett. Feje nehéz volt, mint az ólom, úgy sietett. Majd megpihen nagyapa hűvös szobájában, a széles dívány puha párnáin. Csak még egy kis darabig kitartás! Aztán minden jóra fordul!

A tágas gyárudvar elhagyatott volt és csöndes. A munkások már régen befejezték a munkát. A kert és a tiszta vizű tó tája is néma volt, néptelen. Csak a fák koronái suttoztak halkán, titokzatosan. Esteledett.

Senki sem fogadta, senki sem üdvözölte a kislányt. Még Bundás, nagyapa hú komondorja sem futott elébe, farkcsóválva és vidám vakkantások közepette, mint máskor. A küszöb, amelyen rendszerint lustálkodott, üres volt. Az ajtót is bezárták.

A kilincs, hasztalan próbálgatta, nem engedett. Megrázta a csöngőt, benn azonban csak nem mozdult senki.

Tanácsstalanul, riadtan állt az ajtó előtt. Nagyapa nem volt otthon.

A sírás fojtogatta a torkát. Nagyapa bizonyára csak a művezetőhöz ment – vigasztalta magát –, aki itt lakik a szomszédban. Az udvaron áthaladtában azonban megtudta az egyik cselédttől, hogy a művezetőék sincsenek otthon, bementek a városba, lagzira. A tanácsos úr viszont már néhány órája ellovagolt, a közeli városba ment egyik

barátjához, kuglizóestélyre – Édes istenem, mihez kezdjek? A kétségbeesés első percében kiszaladt a kapun, de néhány lépés után ismét megállt. Nagyapa messzebb ment, semhogy utána futhatna. El se vinné addig kicsi lába. Nem tehet mást: várni fog, hátha hamarosan visszajön.

Visszament a lakóházhoz és türelmesen leült a küszöbre.

A pihenés jót tett fáradt tagjainak, és a nagy csönd megnyugtatta följajzott idegeit. Csak a szíve ne dobogott, a halántéka ne lüktetett volna olyan vadul... Lázás fejét félelmetes elképzelések nyugtalanították. Otthon most már bizonyára vacsoráznak, és az ő helye üres marad az asztalnál. Mindenki a keresésére indul. Zsófi néni aggódik. (Amikor Zsófi nénire gondolt, kis szíve fájdalmasan összeszorult.) Csak senkinek se jusson az eszébe, hogy itt keressék őt, Dambachban, még mielőtt nagyapa hazaérkeznék! Rémműlten rezzent össze ettől a lehetőségtől, és ösztönszerűen körülnézett: szükség esetén hova bújhatna? Hogy el kell bújnia, pillanatig sem volt kétséges, hiszen ha megtalálják, még holnap elutaztatja nagyanya, annyi szent. Milyen igazágtalan is volt hozzá nagyanya mindig. Ha öcsikéje ügyetlenül elesett, „a vad kislányt” szidták össze, ha Reinhold makacskodott és bosszúságában akármiért is sírva fakadt, bizonyára azért történt, mert „a nevetlen Gitta nem hagyta békén”. Pedig, hogy szerette a kisöccsét! Utolsó falatját is megosztotta volna véle, csak hogy vidáman, nevető arccal lássa. Nem, az emeletbeliek nem voltak jók hozzá, sem nagyanya, sem Herbert „bácsi”, a tejfölösszájú iskolásfiú, aki ma is virgácsot ígért neki, s aki bizonyára szívből örülne, ha Gittát intézetbe vinnék. De nem fogják intézetbe vinni! Csak azért se! Teli torokból fog kiabálni ha rákerül a sor és összecseszdi, ha kell az egész piacot...

Ó, de csak jönne már nagyapa...

A kertben azonban csöndes volt minden és az országút felől sem hallatszott sem kocsizörgés, sem lódobogás, de még lépések zaja sem. Csak az éj közeledett.

A gyár órája egymás után ütötte el a negyedeket. Már kilenc óra is elmúlt. Nagyapa aligha késhet soká. A városban pont tíz órakor már ágyban feküdt, és ezt a szokását alighanem Dambachban is megtartotta. Nem kellett sokáig várnia, az út felől valóban lódobogás hallatszott. A kicsi azonban nem szaladt a lovas elé. Egy pillanatig rémműlten figyelt föl, aztán riadtan menekült a tó menti bozótba. A gyár kapuján édesapja vágatott be.

A bozót tüskés volt, tövises, mégis valósággal befedte magát Lába bokáig süppedt a nedves, mocsaras talajba. Eperfoltos ruhácskája sok helyen elszakadt, a harisnyája vizes lett, de nem mozdult! Összehúzta kicsi, sovány testét, mintha el akarna tűnni a föld színéről. Visszafojtotta a lélegzetét és összeszorította vacogó fogait. Hallotta, amint a cseléd, akivel az előbb beszélt, elmondta, édesapjának, hogy saját szemével látta, amikor a kisleány megfordult, kiment a kapun s a város felé szaladt.

Lamprecht azonban nem elégedett meg ezzel. Körüllovagolta a házat, megnézett minden bokrot, zugot, felkutatta az egész nagy kertet és hangosan hívta a kislányát.

– Gitta!

Mindenki más kihallotta volna hangjából a gyermekéért reszkető apa félelmét. A kislány azonban mozdulatlanul kuporgott a bokorban, ezekben a percekben szinte elfeledte, hogy a lovas az édesapja. Ő azt a férfit látta csak benne, aki ma délután a sötét folyosón villogó szemmel hajolt fölé és úgy tekintett rá, mintha meg akarná fojtani. Dehogyan felelt volna hívására! A félelem egészen betöltötte, szinte megbénította. Inkább a tóba ugrott volna, semhogy jelt adjon magáról.

Lamprecht megfordult s kilovagolt a kertből. A művezető szolgája nyitott neki ajtót és közölte vele, hogy az apósa két óra előtt aligha jön haza. Hogy egyebet mit beszéltek, Gitta nem hallhatta. Az édesapja átvágott a mezőkön, s visszalovagolt a városba.

A kis szökevény ismét magára maradt. Amikor a lelki feszültség feloldódott, tudatára ébredt kellemetlen helyzetének. Az ágak szinte kalodába zárták, a tövisek összeszurkálták, a cipellője csuromvíz volt, a tóparti szúnyogok kezét, karját véresre csípték. Megkísérelte, hogy kiegyenesedjék. Nem sikerült, Az ágak valósággal fogva tartották. Lábát a mocsár nem engedte. Istenem, mi lesz most? Csöndesen szepegni kezdett.

Így várjon nagyapára, mint egy szegény, hurokra került kis veréb? Így várjon még öt hosszú órán keresztül? Éjfél után két óráig tűrje a szúnyogok kízásait? És mi vár még rá? A tóban békák és varangyok is vannak, sőt Reinhold állítása szerint, kígyók is... Minden erejét összeszedte és kimenekült a bozótcsapdából.

Szánalmas, siralmas kis figura lett belőle. Inkább támolygott, semmint ment. Kalapját az ágak összetörték s elrabolták. A ruhája csupa rongy. A lábai körül vastag iszapréteg, amely minden lépés után fekete nyomot hagyott a fehér terméskő lépcsőn.

Az égen egymás után gyúltak ki a csillagok, a kicsike azonban észre sem vette. Ha elnehezült szemhéjait, felemelte, nem látott egyebet, csak fekete mezőket, fekete szilvetteket s a tó nyugodt felszínének gyöngye visszfényét. Baglyok huhogtak, denevérek repkedtek. Távolról kutyaugatás hallatszott, s néha a toronyóra ütötte a negyedeket. Az idő reménytelenül lassan múlt. Nem bújhatott el büntetlenül a mocsárba: kis teste megborzongott a hidegleléstől, az ajtófélfához támasztott homloka égett.

Ó, csak néhány percre hajthatná puha párnára a fejét és ihatna néhány kortyot az udvar kútjának hús vizéből! Zsófi néni málnaszörpös vízzel pompásan kikúrálja a fejfájást, és van egy szere a szúnyogcsípések ellen is. Milyen jó is Zsófi néninél! Kimondhatatlan vágyakozás vett rajta erőt gondozója, ápolója, tanítója után.

Becsukta a szemét és álmodott. Otthon feküdt kis szobájában. Az udvarról behallatszott a kút vizének halk csobbanása, édes altatónóta. Fehér, puha ágyban feküdt és Zsófi néni enyhítette égő homlokát, borogatta összecsípett kis karját, amíg csak el nem szenderedett.

Aludni, aludni és hazamenni!

Pillanat alatt talpra ugrott, s kerten át, udvaron át a mezei gyalogösvényhez

vánszorgott. Nem számlálta többé az óraütéseket. Nem törődött az idővel. Nem gondolt az úttal sem, amely előtte állt. Csak a célt látta, a tágas, hűvös hálósobát, ahol lázas teste elpihenhet, felizgatott idegei megnyugszanak. Hallotta Zsófi néni jóságos hangját és látta, amint kezei megszabadítják a lábához tapadt iszapcsomók ólmos súlyától. Pihenni, aludni! Ki törődik veled, mit hoz a holnap?

A megmerevedett lábacsókákba friss erő költözött. Vad futással hagyta maga mögött a falut. Az erdő sötét foltjáról szinte el sem lehetett volna képzelni, hogy csupa kicsi levelekből, ágacsokból tevődött össze. Egyszerre csak riadtan állt meg. A sötét fák közül fehér lepel libbent elő. Csakhamar kiderült azonban, hogy amit fehér lepelnek nézett, nem volt más, mint néhány nyírfa hófehér törzse. A fák azonban, mintha imbolyogtak volna, és távolról a városkapu felett levő órszoba kivilágított ablaka is úgy ingott jobbra-balra, mintha a torony részeg lett volna. De nem szabad késlekedni! Csak tovább, mindig csak előre! Haza, Zsófi nénihez.

A zizegő búzaföldön azt képzelte, Reinhold nyafogását hallja. Azután a vén Borcsa titokzatos suttogása zúgott a fülében a gránátköves asszonyról és a lakatlan szoba megrebbenő függönyéről. A lába alig bírta már. Lefeküdjön a hideg földre? Nem! Messziről Zsófi néni szólított: Előre Gitta, igyekezz, siess haza!

Engedelmesen futott tovább a hívásra. Térde meg-megroggyant, melle hörgött, mire elérte a várost. Néhol még égett a világ az ablakban, az ajtók azonban mind zárva voltak. Lépései valósággal visszhangzottak az utcákon, olyan nagy volt a csönd.

A raktárház boltozatos kapuja előtt elhagyta minden erejét. Utolsó és reménytelen ágaskodással megpróbálta kinyitni a magas és nehezen járó kilincset. Nem sikerült, s aléltan hanyatlott a földre. Az egész világ körben forgott vele, füle zúgott, néhány pillanatig semmit sem hallott. Az esti szellő azonban magához térítette.

Az utca felől lépések közeledtek, amelyek a kapu előtt megálltak. Az öreg Lenz érkezett haza.

A kis Gitta nagyon szerette az öreget, aki mindig nyájas volt hozzá és szíves. Sohasem ment el mellette jó szó nélkül, s gyakran simogatta meg szeretettel a haját.

Amikor Lenz a kulcsot a zárba illesztette, végső erőfeszítéssel megszólalt:

– Engedjen be kérem szépen engem is...

– Ki az? – rezzent össze Lenz.

– Gitta...

– Az isten szerelmére, kicsikém, hogy kerülsz te ide?

Nem tudott válaszolni, csak a kezét nyújtotta az öreg Lenz felé. Nem sikerült talpra állnia. Lenz a karjába vette, úgy vitte be a kapun.

VI.

A kapu alatt koromsötét volt. Lenz bizonytalanul tapogatódzott, amíg végre bal kéz felől sikerült egy ajtót kinyitnia. Az ajtón keresztül fénysugár esett a lépcsőházba.

– Ernő, te vagy az? – kérdezte egy aggódó női hang.

– Én vagyok, szívem.

– Hál’ isten, csakhogy itt vagy. Hol maradtál ilyen sokáig?

– Elsétáltam az időt! A türingiai erdők elcsábítják ám az embert. Mennél mélyebbre hatolsz beléjük, annál szebb tájak tárulnak eléd. Végre mégis elfáradtam, s a fáradtság hazahozott. A vázlatkönyvem azonban megtelt teljesen, anyjukom...

Lenz mester felért az emeletre, karján a kislánnyal. Felesége, aki kezében lámpással várta, önkéntelenül is visszalépett, amikor meglátta őket.

– Ugye csodálkozol, kit hozok? Itt találtam szegénykét a küszöbön.

A kicsi karjával szorosan átölelve tartotta a nyakát és feldúlt arcocskáját Lenz képéhez szorította.

Lenzné azonnal letette a lámpát az asztalra és lázas aggodalommal nyúlt a kislány után.

– Add ide a gyermeket, Ernő – mondta. – Fáradt lábaiddal ne tégy egy lépést sem, Gittát azonban tüstént haza kell vinni. Már órák óta keresik. Az egész ház csupa izgalom. Mindenki lótfut, az öreg Borcsa úgy óbégat, hogy egész idehallik... Gyere kis angyalom, fordult gyöngéd, becéző szóval a kicsi felé, én majd hazaviszlek...

A kicsi görcsösen átölelte Lenzet és nem akarta elengedni.

– Nem! Nem hazavinni!

Hiszen ha hazaviszik, ismét nagyanya veszi gondjaiba, s egyáltalán nem volt bizonyos afelől, hogyan fog gondoskodni róla.

– Nem hazamenni! Zsófi néni jöjjön ide hozzám!

– Jól van, szivecském, csitította Lenzné, jól van. Idehívjuk Zsófi nénit.

– Ahogy a kis kedves akarja, úgy lesz – mondta Lenz mester és aggodalmasan vizsgálta a levegő után kapkodó, rekedt hangú kislány feldúlt és lázas arcát. Aztán kutató pillantással nézett körül a lakásban, amit a felesége azonnal megértett.

– Blanka – mondta válaszképp a kérdő tekintetre – a folyosón van. Éppen a haját fonta be éjszakára, amikor átjött a kocsis és a kis Gitta után kérdezősködött. Persze már azelőtt is észrevettük, hogy ott túlvan nagy a nyugtalanság, minden bokrot átkutatnak s Lamprecht úr szokatlan órában lóra pattan. De szigorú parancsodhoz híven úgy tettünk most is, mintha mit sem vennénk észre abból, ami főnököd házában történik. Amikor Blanka meghallotta, hogy mi a nyugtalanság oka, az ő nyugalma is egyszeriben odalett, s

azóta künn lesi a folyosón a fejleményeket. A kislány, noha csak látásból ismeri, kedvence és... De az isten szerelmére, mi van a lábodon, gyermek?

– A kislány alighanem vízben gázolt – mondta félig hangosan Lenzné. Azonnal száraz ruhába kell öltöztetni. Menj és hívd Blankát.

Apja hívására a szép Blanka tüstént megjelent. Fehér csipkés fésülködőköpeny borította karcsú alakját. Arca sápadt volt, meztelen karja ernyedten lógott le, s kibontott aranyhaja tündökölve omlott a vállára. Megriadtan, félszegen állt a lámpafényben, látszott rajta, szeretne visszamenni a sötét folyosóra.

– Megjöttél, apám?

– Ez az egész istenhozzád? Se csók, se kézcsók, semmi? És azt sem látod, akit magammal hoztam, az elveszett báránycsókát? Mi van veled, leány?

Blanka a meglepetés örömeiben hangosan felkiáltott, s úgy rohant a gyermekhez.

– No lám – mondta az édesanyja. – Az idegen gyermekért jobban aggódtál, mint apádért. Most azonban segíts legalább, hogy minél hamarabb megmossuk, száraz ruhába öltöztessük s rendbe hozzuk kedvencedet. Ott a fiókos szekrény alján megtalálod gyerekkori ruháskáidat. Hozd ide azokat!

Mialatt Lenzné a gyermek mosdatásához fogott, Blanka a ruháskákat kereste.

– De hol jártál mostanáig kicsikém? – kérdezte Gittától a festő felesége, miközben a nedves és rongyos ruhákból kihámozta a kis testet, amely fürdött az izzadságban.

– Dambachban voltam, a nagyapánál. Nagyapa azonban nem segíthetett nekem, mert nem volt otthon...

És Gitta mindent, ami délután óta történt, rendre elmondott. A sötét folyosót, a lezárt, lakatlan szoba mozgó függönyét, a fehér fátyolos kísértetet, apa haragját, az intézetet, mindent.

Lenz fejcsóválva jegyezte meg:

– A kicsi delirál. Súlyos beteg. Siesselek az átöltöztetéssel!

S maga ment jelenteni az örömhírt hogy megkerült a kislány,

Blanka azonban még mindig nem találta meg a ruhákat. Lehajtott fejjel térdelt a fiókos szekrény előtt, s aranyhajának tündöklő pompájában hercegkisasszonyhoz hasonlított, aki szolgáloi munkát végez.

– Mi lesz azzal a ruháskával, Blanka?! – türelmetlenkedett Lenzné. – Mióta van nálunk olyan rendetlenség, hogy semmit sem lehet megtalálni? Hiszen a szemed előtt van, amit keresel! Innen látom! Mi van veled, leány?

Blanka végre megtalálta a kívánt holmit. Amikor fölemelkedett térdeplő helyzetéből, mintha még sápadtabb lett volna. Még az ajkai is fehérek voltak, s vérteknek.

– Ne izgasd föl magad annyira, gyerek – mondotta Lenzné. – Apád túloz. A baj nem lesz olyan veszélyes. Kisgyermeknek hamar szökken magasra a lázuk, de gyorsan le is száll. Ne félj, kedvenced néhány nap múlva egészséges lesz, mint a makk, meglátod.

Húzd föl a száraz harisnyácskádat, amíg én hűsítő italért megyek.

Alig zárult be az ajtó Lenzné mögött, amikor Blanka szenvedélyesen magához ölelte a gyermeket, s csókjaival borította el. Gitta tágra nyitotta a szemét:

– Szeret engem, Lenz kisasszony?

A szép Blanka szót sem szólt, elfojtott fájdalmában összeszorította ajkát, szeme megtelt könnyel. A feje azonban igent intett.

– Milyen jó is itt maguknál – mondta Gitta. – Én mindig itt akarok maradni... Ide nem jön a nagymama soha... Apa se jön... De Zsófi néni ide is eljön hozzám. Fektesse le, kérem...

Fejecskéjét fáradtan hajtotta a szép Blanka mellére.

– De... de milyen jó szagú ön, Lenz kisasszony! – kiáltott föl a kicsi. – Olyan illata van, mint a legszebb rózsának, mint a...

Nem mondhatta tovább. Lenzné lépett a szobába és a szép Blanka forró csókkal ajkára forrasztotta a szót.

– De Blanka, hiszen a kicsi mezítláb van – korholta őt az anyja. Beteggé teszed! Menj, majd magam öltöztetem át!

Nem telt bele néhány perc és Gitta megfésülve, megmosdatva, friss ruhában pihent a pamlagon.

Zsófi néni lélekszakadva érkezett meg. Derűs, vidám arcát egészen eltorzította az utolsó órák aggodalma. Néma fejbólintással üdvözölte a házbelieket, s a pamlagon fekvő kislányhoz lépett. Egyetlen pillantással meggyőződött róla, hogy súlyos megbetegedés van folyamatban.

– Ez a vége, ha úgy bánnak egy gyermeklélekkel, mint valami rossz hangszerrel, amelynek nem árt, akárhogy is csavarják – mondotta a vénkisasszony kifejezhetetlen fájdalommal és elkeseredéssel.

A magával hozott takaróba burkolta a kislányt s karjára vette. Kezet nyújtott Lenznek és a feleségének:

– Köszönöm, amit tettek. Nagyon köszönöm.

Ezzel már ment is.

Az udvar sötétjéből magas alak lépett eléjük. Gitta összerezzen. Az édesapja volt.

– Édes gyermekem, ne ijedj meg, én vagyok, édesapád – mondotta megindultan, reszkető hanggal.

Átvette a kislányt Zsófi nénitől és a kivilágított házból előtóduló rokonok kíváncsiságát egyetlen mozdulattal elhárítva, bevitte őt a gyermekek hálószobájába.

*

– Csakhogy megvan! – mondotta a vén Borcsa a konyhában. – Csakhogy megtalálták szegénykét, hála a jó istennek.

De ne higgyétek, hogy ezzel aztán minden rendbe is jött! Erről még szó sincs... Emlékeztek rá, mit mondtam délután? Meglátjátok, mondtam, ebből még szerencsétlenség lesz! De hát a Borcsa babonás vénasszony. Na, most aztán láttátok, hogy igazam volt. Persze, csúfolódní könnyű, de megcáfolni nehéz. Majd kiderül a végén, kinek volt igaza: a babonás Borcsának vagy a bölcseknek odafönn az emeleten. A gránátköves asszony nem kísért ok nélkül a sírjából...

A konyha Kasszandrájának sajnos heteken át „igaza volt”. Heteken keresztül hivatkozhatott arra, hogy „ő ezt már előre megjósolta”. Heteken át vívódott a kis Gitta a halállal. Végül azonban erős természete győzedelmeskedett a betegségen.

A ház komor népe földerült. Lamprecht, aki Gitta betegségének egész ideje alatt el sem mozdult a gyermek betegágyától, ismét kiegyenesedett, s szemében fölragyogott a régi tűz. Keresztülvitte régi tervét: beköltözött Dorottya asszony szobáiba. A vén Borcsa elkecserevedve és fölháborodva látta, amint derűs kedvvel jár-kei a titokzatos lakosztályban.

– Istent kíséri – mondotta az öreg cseléd –, majd megjárja.

Lamprecht azonban nem járta meg. Az a nap, amelynek reggelén kicsavart nyakkal találják meg a szobájában, nem akart elérkezni. Sőt, mintha az egész embert kicserélték volna. Jobb színben, erőben, kedvben volt, mint valaha.

A fehér asszonyról pedig szó sem esett többé. Hogy is eshetett volna! Lakosztályát Lamprecht széles és kipárnázott ajtóval zárta el. Azon ugyan nem látott át emberfia.

Nagyapa a szerencsétlenség éjszakáján Dambachban le sem szállt a lóról, továbblovagolt a városba, s ott is maradt kisunokája mellett, míg föl nem kelhetett az ágyból. Akkor azonban már égett a föld a talpa alatt, és visszament kedves tartózkodási helyére.

– Nem tudom elviselni azt a kiállhatatlan papagájt! – mondta magyarázatul amikor búcsúzott, s kalapjával felköszönt az emeletre. Az emelet ablakában a tanácsosné állott, s gyengéden becézte, cukorral csalogatta drágalátos madarát.

Két nappal nagyapa után apa is elutazott, amint a hivatalnokai mondották, hosszú időre. Melegen és érzelmesen búcsúzott a kislányától, s megígérte, hogy a legpompásabb ajándékokat hozza neki, ha visszajő.

– Sohasem látta még apát ilyen elégedettnek – mondotta a kis Gitta.

– Van is oka rá – felelte Zsófi néni –, hiszen a kis szökevény ismét egészséges. Apa üzleti útra indul, de ha hivatalos dolgait elintézte, Olaszországba is elmegy, sőt még talán messzebbre is. Szét akar ismét nézni a világban. Igaza van. Az aggódás hetei után jólesik a nyugalom, a szórakozás...

*

Lassan-lassan eltűnt a nyár, a kút medencéjében hervadt levélek úszkáltak, a kert

őszi színekbe öltözött mire a kis Gitta ismét egészségesen jelenhetett meg az udvarban. Épp aznap rendeztek nagytakarítást apa lakosztályaiban, Dorottya asszony szobáiban is. A nyitott ablakon át látni lehetett, hogy Lamprecht ugyancsak kényelmesen, lakályosan berendezkedett a kísérteties termekben.

A kislány elmélázva nézett föl az ablakokra. Az emlékezetes délutánra gondolt, amikor a korridor második ajtajának küszöbén megjelent a kis karcsú, magas sarkú cipellőbe bújtatott láb... Hogy megjelent, ebben fölgyógyulása után is bizonyos volt Gitta, s tudta, hogy nem „képzelődött”, nem rémkép volt, amit látott. Beszélni persze senkivel sem beszélt többé a dologról. Hasztalan is beszélt volna, nem hallgattak rá, az orvosok ugyanis kijelentették, hogy a fehér fátylas jelenség vízió Volt és az egész történet a beteges idegesség tünete. Nem is esett többé szó róla, valamint arról sem, hogy a neveletlen Gittát intézetbe dugják.

*

Az udvarházban is elcsöndesedett minden. A szép Blanka elutazott, hogy ismét állásba lépjen a messzi Albionban, amint Borcsa a konyhában magát kifejezte. Gitta nem egy könnyet hullatott utána, s egyedül szomorkodva nézett föl a folyosóra, ahol azelőtt a gyönyörű szőke fej néha megjelent. Amint ott álldogált az udvar közepén, egyszerre csak látja, hogy a konyha felől nagy titokzatosan Borcsa tart felé, egyik kezét a köténye alá rejtve.

– Zsófi néni tud arról, amit most neked adok, aranyom – mondta a vén cseléd. – A tanácsosné asszonynak viszont fölösleges, hogy megmutasd. Amikor beteg voltál, az a szépséges szép lány, Blanka ott a raktárházban órák hosszat lesett rám a folyosón, csakhogy megtudja tőlem, hogyan vagy. Az udvarba persze sohasem jöhetett le. Nagyanya, apa gögösebbek annál, semhogy megtúrték volna. Ma hajnalban, amikor elutazott, azonban odajött hozzám. Tetőtől talpig föl volt már öltözve, az utazótáska a kezében, szeme dagadt a sírástól, arca sápadt a fölindulástól s azt mondta, mondjam meg neked, ezerszer csókoltat s ezt küldi emlékül...

Köténye alól csomagot húzott elő s az asztalra tette.

– Margarétákkal hímzett kézításka! – ujjongott a kis Margit. – Milyen szép!

– Csitt, csendesen kicsikém, csitította Borcsa. Lásd, ma reggel is majdnem baj lett belőle... Ahogy hozzám jött a szép Blanka, Herbert úrfi is feltűnt az udvar végén, vizespohárral kezében jött a kút felé. Lehet, valóban azért jött, hogy szerencsés utat kívánjon a szép Blankának... De ha úgy lett volna is, nem tette helyesen a tanácsosné asszony, hogy hálókabátban, fején hálósipkával egyszerre csak megjelent szobája ablakánál, vasvillapillantásokkal kezdte méregetni Blankát. A Lenz lány azonban annál szebben viselkedett. Némán és mélyen, udvariasan, de büszkén meghajolt a tanácsosné előtt s ment vissza a szüleihez. Egy hercegnő sem csinálhatta volna különben! Ekkor

rám csapott le a nagysága. – Mi van ott a kezében? – förmedt rám. – Ajándék a kis Gitta számára – mondom én. – Ajándék – mondja gonoszul s nagy hangosan, hogy azok is meghallhatták ott által; a festő, a felesége meg a lányuk is. – Ajándék? Nem tudom honnan veszi magának Lenz kisasszony a bátorságot, hogy megajándékozza az én kis unokámat! – Bizony. Ezt mondta. Herbert úrfinak is nagyon rosszulett. Csak láttad volna, milyen szemeket meresztett az anyjára, s hogyan rohant be a házba, becsapva maga után az ajtókat!

Borcsa visszament a konyhába, s a kis Gitta ismét magára maradt. Szíve elszorult, amikor arra gondolt, hogy a jó Lenzéket bánat, megbántás érte.

A vén cselédnek igaza volt. Herbert egészen megváltozott.

Szótlán volt és komoly, még Reinholddal sem beszélt, akit pedig nagyon szeretett. Ó, nagyanya tudott csúnyán, szigorúan nézni. Tekintetétől még a nyolcadikos Herbert is összerezett

De akármilyen csúnyán nézzen is nagyanya, gondolta Gitta, a margarétás táskát mindennap magammal viszem. Nem bánom, ha le is szid érte apa. Mert, hogy megszid érte, nem lehetetlen. Ő is gőgös ember. Hogy tud parancsolni! A munkásaival nem áll szóba soha. Még a festőékről sem vett tudomást, akik pedig itt laktak a házában. Mintha nem is léteztek volna. Lett légyen akárki a nyitott fáfolyosón, ő ugyan nem köszönt föl. A szerencsétlenség estéjén is inkább a sötét udvarban várt rá, de nem lépte át a küszöbüket. Bezzeg, amikor betegen feküdt, egyszerre vége lett a nagy büszkeségnek! Sőt. Ha egyedül maradtak s apa az ágyára ült, még azt is megengedte, hogy elbeszélje, mi történt az emlékezetes estén az udvarház szobájában, hogyan jött be a folyosóról a gyönyörű, aranyhajú lány, hogyan szorította az ő kis buksi fejét a mellére, s finom, selymes haja milyen illatos volt.

Apa ilyenkor egyetlen szóval sem korholta, csak szótlánul ült az ágya mellett. És az elbeszélés végén magához szorította, hangosan dobogó szívére, mint akkor este a szép Blanka tette...

MÁSODIK RÉSZ

VII.

A város határában impozáns külsejű, kies fekvésű kastély emelkedett. Ott töltötte a nyarat az uralkodó herceg családja, amely május tizenötödikén minden esztendőben pontosan megjelent. A város utcáin feltűntek az udvari fogatok, az udvarhölgyek látogatásokat tettek, megkezdődött az udvari élet.

Az udvar a Lamprecht-házat is kitüntette meghívásával. Marschall tanácsosné nagy kegyben állott a hercegi családnál.

Tíz év múlt el az emlékezetes vászonfehérítés napja óta. Lamprecht közben megkapta a kereskedelmi tanácsosi címet, amelyet a herceg nem nagyon bőkezűen osztogatott. Az újdonsült kereskedelmi tanácsos üzletfelei azt állították, hogy most már szinte végképp lehetetlenné vált az érintkezés Lamprecht Balduinnal, gögösségében olyan megközelíthetetlen, olyan zárkózott lett. Régebben legalább a társadalmi érintkezésben volt előzékeny és kedves. Az utolsó évek alatt azonban rideg lett és szótlan, sokat utazott, egészen elmerült a munkájában, s ha hazatért, alkalmazottai csak suttogva mertek beszélni, jöttére félve lapultak meg a helyükön. Lamprecht Balduin komor volt és szigorú. Az ajkán évek óta Senki sem látott mosolyt.

A házi orvos vállvonogatva mondotta:

– A Lamprechtek hagyományos hipochondriája! Igyék vizet, vágjon fát, ettől gyógyulnak meg leghamarabb az efféle képzelt betegek.

A tanácsosné is helyeselte az orvos megállapítását. Mi is hiányoznék a vejének – mondotta –, különösen most, amióta a kereskedelmi tanácsosi címe is megvan?! Képzeld, ennyi az egész.

Egyedül Zsófi néni volt más véleményen.

– Persze, hogy nem hiányzik semmije. Mi is hiányoznék? A családi élet talán? Hiszen volt családja, sőt felesége is volt néhány évtizeddel ezelőtt! Nem elég ebből ennyi? Nem elég az emlék?... Ó, hogy az a Fanny is megirigyelte Judit asszony dolgát és megfogadtatta az urával, hogy nem nősül még egyszer! És ha még erős, egészséges fiúkat hagyott volna maga után az urának, kárpótlásul... De szegény Reinholdra ha ránéz az apja, csak még jobban elkeseredhet nagy magányosságán!

Zsófi néni igazat mondott. Beteges, nyurga kamasz lett Lamprecht Reinholdból, akit szívbaja eltiltott minden szellemi és testi megerőltetéstől. Ő azonban alig érezte a szép ifjúkor örömeinek hiányát: nem érdekelte semmi, csak az üzlet. Tavasszal csakúgy, mint télen a sápadt, sovány fiú ott ült az íróasztala mellett és számolt, számolt, számolt. Apjának, ha ilyenkor ránézett, összefacsarodott a szíve. Egy kis megvetéssel nézte a nyomorúságos legénykét, aki egykor a Lamprecht-házat lesz hivatva képviselni. Szólni

azonban szót sem szólt a kereskedelmi tanácsos úr, csak görcsösen szorította ökölbe a kezét, amikor a tanácsosné, anyósa boldogan jegyezte meg, hogy Reinhold örökölte édesanyjának előkelő nyugalmat. Nemcsak a nyugalmat örökölte, hanem finom és érzékeny fizikumát is, dicsérte unokáját az öregasszony. Csak természetes, hogy az olyan nő, mint amilyen Fanny volt, nem robusztus parasztyereket hozott a világra! De ha nem is robusztus, azért még nem beteg, sőt ellenkezőleg, makkegészséges, semmi baja. Hiszen, ami azt illeti, Gitta sem volt valami nagyon pirospozsgás gyerekkorában, mégis erős, edzett lány lett belőle, aki a fáradalmakat könnyen állja. Csak el kell olvasni az útleveleit, azokból kiderül, milyen megerőltetéseket tud elviselni! Olyan, akár egy férfi.

Gitta bravúrai egyebekben nem találkoztak a tanácsosné helyeslésével. Sőt a legnagyobb mértékben rosszalotta Gitta fejlődésmenetét. Elképzelése szerint ugyanis minden úri kislányt először is néhány évre intézetbe kell küldeni, ahol ortodox a szellem, s a növendékek között sok a mágnás. Azután, mikor az intézetből kikerült, be kell mutatni az udvarnál. Az udvar fényében eltöltött néhány dicsőséges farsang után pedig férjhez kell adni valami előkelő, magasállású, dúsgazdag férfiúhoz, az összes barátnők megpukkasztására. Gitta önfejűsége ennek a ragyogó tervnek már az első pontját is megghiúsította. Nagyanyja legnagyobb bosszúságára nem ment intézetbe, tizennégy esztendőig valósággal kis vadóc módjára élt. Aztán egyszer csak jelentős fordulat következett be életében.

A tanácsosné húga egy világhíres egyetemi tanárhoz ment feleségül. Theobald bácsi történettudós volt és régiségbúvár, aki sokat utazott, ásatásokat vezetett, s forrástanulmányokkal foglalkozott. Útjain, minthogy gyermekük nem volt, mindenütt hűséges társaként kísérte felesége. A professzoréit egy ízben, Görögországból való visszatértük alkalmával, fölkeresték a Lamprecht-házat, ahol a tanácsosné boldog örömmel fogadta őket, igen büszke volt ugyanis a sógora hírnevére. A Lamprecht-házban való időzésük első napján mindenkivel hamarosan összebarátkoztak, egyes-egyedül „a neveletlen Gittát” nem lehetett sehol sem találni. Elbűjt. Gitta gyermekkorától ösztönösen rettegett a tanférfiak valamennyi műfajától. A berlini tudós nagybácsit afféle égimeszelőnek képzelte, aki nagy pápaszem mögül néz a világba szűrős, szigorú szemmel, és aki félelmükben izzadó kisgyerekeket zaklat reggeltől estig. Milyen nagy volt azonban Gitta csodálkozása, amikor másnap reggel véletlenül megpillantotta a vendégeket az ebédlőajtó résén keresztül! Nyájas üregúr ült a reggelizőasztalnál, kék szeme derűsen tekintett a világba. Hosszú, pompás ősz szakáll keretezte arcát és érdekfeszítő, csodálatos dolgokat mesélt távoli és ismeretlen világokról; a Schliemann-féle ásatásokról, Bissarlik hegyéről, meg egyebekről. Felesége, a bájos és kedves, okos arcú néni, középen kettéválasztott és simára fésült dús, ezüstszerű hajjal, közbeszólásaival kiegészítette ura mesének is beillő előadását.

Gitta maga sem tudta, hogyan került az ebédlőbe. A nagybácsi elbeszélése mágikus

erővel vonzotta, s arra ébredt, hogy édesapja egyszerre megszólítja:

– Íme, az én Gittám, kis vadócom, aki azonban most az egyszer úgy látszik, lépre ment.

Az egész társaság harsányan fölkacagott, s Gitta nem tudott többé menekülni: ifjú lelkében fölébredt a tudás vágya, amelyet nem is sikerült többé elfojtani.

Amikor nyolc nap múltán a kocsi a Lamprecht-ház elé állott, hogy a professzorékat a pályaudvarra vigye, a kis Gitta is velük ment. A szeme vörös volt ugyan a sírástól s az ajkán reszketett az utolsó istenveled. De azért nem kellett erővel a kocsira kényszeríteni, és nem is kiabált torkaszakadtából, hogy az emberek a piacon összecsdüljenek. Erős akarattal s önként szánta rá magát, hogy elmegy a nagybátyjával és nagynénjével tanulni, világot látni, hogy elkísérje őket utazásaikra.

Üt év múlt el azóta, Gitta tizenkilenc éves lett, de az öt esztendő alatt egyszer sem tért vissza a szülői házba. Rokonaival Ferimben több ízben találkozott, apja gyakran meglátogatta, s az utolsó két év folyamán nagyanyja is többször megjelent a fővárosban, hogy hazavigye. De Gitta egyáltalán nem vágyakozott az után, hogy bemutassák otthon az udvarnál. A nagybácsiek is félve gondoltak arra a percre, amikor esetleg el kell válniok egymástól. Így a tanácsosné számára nem maradt egyéb hátra, mint unokája nélkül hazamenni.

Az öt esztendő alatt Herberten kívül csak Zsófi néni nem kereste föl Gittát egyszer sem. Nem akarta, hogy valaha valaki is azt mondhasa róla: elhanyagolta a kötelességét, elhagyta, akár csak néhány napra is, a háztartását, ki akarva elégíteni szíve vágyát. Nem. Inkább esztendőkön keresztül vágyakozott kis neveltlánya után, de kötelességét nem hanyagolhatta el egyetlen napra sem.

Megtörtént azonban, hogy új szőnyegek, függönyök, sőt új bunda vásárlása vált szükségessé, és ez a bevásárlás nemcsak indokolta, de egyenesen szükségessé tette Zsófi néni elutazását Berlinbe. Így történt, hogy egy szép nap mégiscsak megjelent könnyárban úszó arccal a kedves néni Gitta berlini szobájában, s amire a tanácsosné minden ékesszólása képtelennek bizonyult, azt ő pusztán megjelenésével egy pillanat alatt elérte. Fölébresztette Gittában a szülői ház utáni vágyat. Megbeszélték, hogy Gitta néhány hét múlva nagy titokban hazaérkezik, s otthon fogja eltölteni a karácsonyi ünnepeket. Zsófi néni földszinti szobáját s karácsonyfát gyújt a tiszteletére, mint egykor régen. Hazajöveteléről nem szabad senkinek sem előre tudomást szerezni, az meglepetés lesz apa és nagypapa számára.

Csöndes és enyhe szeptemberi estén érkezett Gitta a szülővárosába. Kezében útításkájával gyalog ment a pályaudvarról hazafelé, s az udvarház régi kapuján, amelynek még nyikorgása is gyermekkorát idézte föl emlékezetében, belépett a szülői házba. Dobogó szívvel s kissé meghatottan nézett szét gyermekkorá színhelyén: az udvarban, amelyet a konyha nagy lámpája teljesen megvilágított. Amit azelőtt persze észre sem vett, figyelemre sem méltatott, most elsőnek ötlött a szemébe. A főépületet a

raktárházzal összekötő keleti épületszárny tökéletes reneszánsz stílusban épült, s a kút kőszobra, amelyet Reinhold és Herbert kavicsokkal hajigáltak meg játék közben, vérbeli művész keze munkája volt. Jóleső érzéssel gondolt rá, hogy ősenek, aki ezt az épületrészt emelte, ezt a szobrot megrendelte, nemcsak pénze volt, de ízlése is, és hogy sem a pénzével, sem az ízlésével nem hivatkozott, mert ami az egész házon a legszebb volt, ide rejtette, az udvar felé fordította, hogy kívülről, az utca felől még csak meg se láthassa senki.

Tekintete a szoborról a konyhaablak felé fordult. A konyhaablakban éppen a vén Borcsa tett-vett. Olyan vastag, esetlen volt, mint régen, s érdes hangja sem lett olvadozó. Néhány szál fakó haját komikus fonatba fonta s feltűzte a feje búbján.

A konyhában nagy volt a sürgés-forgás. Tányérokot mostak, evőeszközöket törölgettek, sültek, torták készültek. Néha egy elegáns livré is feltűnt a lámpafénynél, nyilván új inas, komornyik. Az ebédlőben a nagy csillár gyertyája égett. Mindez Gittát nem lepte meg. Zsófi néni már jelezte, hogy itthon, a tanácsosék és az udvari emberek között „valami készül”, s Gitta örült, hogy íme, legjobbkor jött. Észrevétlenül, mintegy páholyból végignézheti, mi készül, anélkül, hogy neki magának részt kellene benne vennie.

A lakószobába ment. A kívülről beszűrődő fény éppen a nagy állóóra ismerős, kedves számlapjára esett. Az óra ketyegése úgy hangzott, mint gyöngéd, szeretetre méltó emberi hang üdvözlése. Zsófi néni persze nem volt a szobában, ilyenkor fönn volt a helye, ott, ahol a legtöbb a dolog, de a szobában Gitta leg-kedvesebb virágai illatoztak; levjkoja, rezeda. Zsófi néni alighanem egész kertjét letarolta, hogy örömet szerezzen neki.

Kalapját, köpenyét a székre dobta, a magas ablakhoz lépett, s lenézett a piacra. Minden úgy volt, mint régen. A mohos Neptun még mindig nagy kevélyen trónolt a városkút fölött. Állt még a szomszéd sarok régi háza is, kapuja fölött a kőszoborral, amely azt jelképezte, hogy a ház urának jogában áll sört főzni. A városház tornyának órája még mindig olyan éles, bántó hangon ütötte a fél nyolcat, mint egykor, s a boltok ajtóin a csöngettyűk ismerős hanggal szólaltak meg. Az utcasarkon mintha ugyanazok a kíváncsi asszonyok pletykáznának, akik öt esztendővel ezelőtt. A sarki pletykatársaság figyelmének középpontjában ez alkalommal a Lamprecht-ház kivilágított nagy ebédlője állott, arra meredt minden szem, arról fecsegett minden száj.

Gitta elmosolyodott. Ő sem volt jobb náluk. Ő is, íme, a kíváncsiságtól űzelve felsurrant a lépcsőkön, hogy meglássa: kikre is világít a nagy csillár fénye...

VIII.

A lépcsőket vastag, nehéz szőnyegfutók borították, amelyek elnyelték a lépések nesztét. Előtte az inas haladt, aki nem vette őt észre, s akinek a háta mögött észrevétlenül beszökhetett a félhomályos nagy folyosóra, ahol szemben az ebédlőajtóval, egy ablakmélyedésben bújt meg. Valóban úgy érezhette magát, mint a színházban. Ragyogó kép tárult elé.

Szemben vele, az asztalnál ült az első hősszerelmesnő. Szőke, hófehér bőrű, rózsás arcú, friss fiatal lány, ajkán kedves mosollyal. Nyaka gömbölyű és vakítóan fehér, válla telt, formás. Bizonyosan ő volt, akiről Zsófi néni annyit mesélt: Taubeneck Héloise, aki a tanácsosék életét egészen fölforgatta. Nem is csoda. Hogy az uralkodó herceg unokahúgát – aki ugyancsak az elhalt Lajos herceg mésalliance-szából származott, mindazonáltal tagadhatatlanul tartotta a rokonságot az uralkodóházzal – egykor menyének mondhasa: ez még a nagymama legmerészebb álmait is felülmúlta. Szinte el sem lehetett képzelni, hogyan tudta elviselni ekkora szerencse pusztaságát is a tanácsosné!

Az öreg hölgy úszott a boldogságban. Az asztal keskeny oldalán, kezét szinte áhítatosan összekulcsolva, ajkán földöntúli mosollyal ült, s tekintetét pillanatra sem vette le a szőke szépségről. Héloise Herbert mellett foglalt helyet, egyetlen, imádott gyermeke mellett, aki elképzelhetetlen gyorsasággal haladt előre az állami szolgálatban, s huszonkilenc esztendőskorára már osztálytanácsos lett. Egykor régen „miniszterjelölt”-nek csúfolta őt Lamprecht Balduin, s íme, most valóban az volt, miniszterjelölt. Országszerte beszéltek, hogy kormányválság van küszöbön, a miniszterelnök beteges, délre akar utazni, pihenőre. A rossznyelvek azonban azt állították, hogy ez a diagnózis nem orvostól ered, hanem egy magas állású udvari személyiségtől, s hogy őméltóságának kutya baja sincs. A baj inkább az, hogy Marschall osztálytanácsos úr hatásköre nem elég tág. Az osztálytanácsos úr minden nagy képessége ellenére is aligha tágulna azonban ez a hatáskör, ha Taubeneck kisasszony nem lenne a játékban... Így pletykáznak a rossznyelvek, mesélte Zsófi néni ravasz szemhunyorgatással. Azonban azt is hozzátette, hogy Herbertből valóban előkelő úr lett, aki mintha csak arra született volna, hogy magasállású államhivatalnokká neveztesék ki.

Zsófi néni igazat mondott. Herbert szép férfi volt. Olyan, amilyeneknek a diplomátákat képzelet az ember. Alakja magas, karcsú, mozgása biztos, nyugodt, előkelő. Gitta, ha idegenben találkozik vele, aligha ismert volna rá. Hiszen már hét éve nem látta! Amikor Herbert az egyetemre került, szünidőit rendszerint külföldön töltötte,

amikor meg otthon volt, kölcsönösen kitértek egymás útjából.

A tejfelesszájú diákból szakállas osztálytanácsos lett, aki – íme – házasodófélben volt, s nemsokára alighanem egy nagynénivel növeli a családtagok számát. Most már megérdemli, hogy „bácsinak” szólítsák, gondolta Gitta. Hamiskásan mosolygott, s tovább fülelt.

Az ebédlőből az előbb mintha nagypapa drága, érdes hangját hallotta volna, mikor azonban az inas belépett az ajtón, mindenki elcsendesedett, a társalgást egy kellemes, kissé zsiros női hang uralta, amely érezhető leereszkedéssel szólalt meg. A hang tulajdonosát Gitta nem láthatta, alighanem apa jobbján foglalt helyet, míg bal oldalt Taubeneck kisasszony ült, akit a hang állandóan „édes lányomnak” szólított. Nem lehetett tehát kétséges, hogy apa jobbján Taubeneck báróné pompázott, Lajos herceg özvegye. A két magas rangú dáma között Lamprecht Balduin valósággal ragyogott a büszkeségtől és a megtiszteltetés miatt való örömeiben. Tehát nemcsak nagyanya sütkérezett a család felkelőfélben levő szerencsecsillagának fényében, hanem apa is. Szép, férfias arca megöregedett kissé, a gondnak, szomorúságnak, rosszkedvnek azonban nyoma sem látszott rajta ezen az estén.

Taubeneck báróné éppen egy érdekesítő történetet adott elő, amikor hirtelen elhallgatott. A szomszédból hosszan kitartott, édes és ezüstös gyermekhang szállt föl a magas éjig, s egy megejtő melódiába fogott.

– Gyönyörű! – sóhajtott félhangosan a báróné.

– Tolakodó kamasz, aki akárhová megy is az ember, mindenütt telekiabálja az ember fülét – mondotta az asztal végéről Reinhold, s gyenge hangja reszketett a fölindulástól.

– Igazad van – helyeselt a nagymama –, az udvarházbeli folytonos nótázás az én idegeimet is tönkreteszi, de istenem, mit csináljunk, el kell viselni azokat az embereket ott túlhan...

– Márpedig én nem vagyok hajlandó sokáig elviselni őket – jelentette ki Reinhold mérgesen, és bosszúságában összegyúrta az asztalkendőjét.

– Ó, milyen heves! – nevetett Taubeneck kisasszony. (Gyönyörű fogai voltak!) – Sok hűhó semmiért. Nem értem, hogyan szakíthatta félbe magát mama e néhány hang kedvéért, de még kevésbé értem, hogy Lamprecht úr miért izgatódik föl ennyire. Az ilyesmit az ember egyszerűen meg sem hallja.

Reinhold sápadt arca elpirult. Elszégyellte magát.

– Csak azon bosszankodom kérem – mentegetőzött –, hogy ellentmondás nélkül el kell túrni ezt az örökös lármát! A hiú fickó ott túlhan látja, hogy társaság van nálunk, és nyilván azt hiszi, hogy ő is közibénk tartozik, mindenáron le akarja aratni az elismerést...

– Ha azt hiszed, alaposan tévedsz – szólalt meg a háttérből

Zsófi néni, aki fekete selyemruhában, középen kettéválasztott hófehér hajával, okos

arcával, előkelő és tekintélyes jelenség volt, s épp a tea főzéssel foglalatoskodott. – Alaposan tévedsz, Reinhold! A kisfiú nem sokat törődik veled, hallgatják-e, önmagának dalol, mint madár az ágon. Csodálatos, isteni adomány a hangja. Szívem ujjong, ha megszólal! Hallgassák csak!

– Erős várunk nekünk az Isten! – énekelte a hang a raktárház felől.

Gyöngédebb, megindítóbb énekszóval sosem dicsérték még az Urat.

Reinhold gyilkos tekintettel nézett Zsófi néniére. Hogy mersz ilyen előkelő társaságban megszólalni? – kérdezte ez a tekintet. Gőgös, színtelen szemei az elkeseredés tüzeiben égtek. Ó, Gitta nagyon jól ismerte ennek a keskeny, hústalan, barázdás arcnak minden mozdulását, gyermekkorában eleget figyelte, egyrészt testvéri szeretetből, másrészt mert őt vonták felelősségre, ha a gyöngé kisfiú dühében sírni kezdett, vagy rosszul lett. Reinhold semmit sem változott. Megszokta, hogy mert beteg, mindent szabad neki, s nem mond ellent a szavának senki sem. Zsófi néni megjegyzésére fejébe szökött a vér, s a halántéka körül vörös folt sötétlett. Idegesen feldöntötte a teáscsészéjét, s a csörömpölésre az egész társaság, amely figyelmesen hallgatta az éneket, összerezett.

– Bocsánat – dadogta elfúló lélegzettel Reinhold –, de ez a hang egészen idegessé tesz. Sérti a fülem, olyan, mintha pohár szélét nedves ujjal súrolnák...

– No, ezen a bajon könnyen segíthetünk – szólalt meg végre Herbert. Fölállt s kiment, hogy az ajtóval szemközt fekvő ablakot becsukja a folyosón.

Tehát ebben is a régi maradt minden. Reinhold még mindig Herbert kedvence. Miként egykor a nyolcadikos diák, úgy vigyáz most is az osztálytanácsos úr a „kisfiúra”.

Amint Herbert a folyosón elhaladt Gitta rejtekhelye mellett, a lány önkéntelenül is visszahúzódott az ablakmélyedésbe, s mozdulatára selyemruhája megzizzent.

– Van itt valaki? – kérdezte Herbert.

– Van – felelte félhangosan Gitta –, van, de se nem rabló, se nem gyilkos, még csak Dorottya asszony szelleme sem, ne félj Herbert bácsi, csak a Gitta jött meg Berlinből.

Előrelépett, s az ajtóközből ráhulló fénysugárban karcsú leány állott mosolyogva az osztálytanácsos előtt. Meghajolt, felé nyújtotta a kezét.

Herbert összerezett, nem akart hinni a szemének.

– Margit? Te? Így, éjnek idején? És senki sem tud róla, hogy megérkezel?

Hűvös kézfogás és ezek a szavak fogadták Gittát a Lamprecht-házban.

– Azt képzeltem – felelte a leány –, hogy ha nem jelenti is futár a jöttöm, fedél nélkül akkor sem maradok...

– Ez rád vall, Gitta. Ha kételkedtem volna, ki az a fiatal hölgy, aki előttem áll, nem kételkednék többet. A rakoncátlan Gitta! Úgy jöttél vissza, ahogy elmentél.

– Magam is azt hiszem, bácsikám.

Herbert elmosolyodott.

– És most? Mi lesz most? Nincs kedved bejönni?

– Eszemben sincs! A ruhám az úttól poros, a hajam kócos, szoknyám fodra leszakadt, kesztyűm ujja felfeslett: pompásan illenek a frakkhoz és az uszályos ruhákhoz... Felsülnél velem, bácsikám!

– Amint tetszik. Küldjem apát vagy Zsófi nénit?

– Isten ments!

Önkéntelenül előrelépett, hogy mentében visszatartsa Herbertet, s a fény épp arcába világított. Dús, sötét hajfonatok alól finom, kellemes arc tekintett a férfira.

– Isten ments! Hova gondolsz?! Sokkal jobb szeretem, semhogy a sötétben akarnám köszönteni őket. Látni akarom arcukat, látni akarom, örülnek-e nekem. Meg szégyellem is magam, mert itt hallgatóztam. A nagy csillár csábított fel, behulltam, mint egy pille... De eleget láttam, s most már megyek...

– Eleget láttál? Vajon mit?

– Sok, nagyon sok szépet, bácsikám, még több előkelőséget és leereszkedést. Kissé túlságosan is sok volt a leereszkedésből...

– A tieid nem sokallták – jegyezte meg a férfi élesen.

– Meglehet. Ők azonban okosabbak nálam. Az én véremlen sok van, úgy látszik, az őseiméből, a vászonkereskedők véremlen. Azok nem szerették, ha bárki is leereszkedett hozzájuk és nem szívesen fogadtak el ajándékot senkitől.

– Látom, át kell, hogy adjalak sorsodnak – mondta Herbert szárazon és megbiccentette fejét.

– Kérlek... Most azonban tégy még egy kis szívességet. Ha a gránátköves asszony lennék, észrevétlen eltűnhetnék, így azonban meg kell kérjelek arra, hogy csukd be az ebédlőajtót, amíg elosonok előtte.

Herbert bezárta az ajtó mindkét szárnyát, s Gitta villámgyorsan szaladt végig a folyosón. Még hallotta, amint benn mindenki tiltakozott az ajtó becsukása ellen, látta, hogy az ajtószárnyak lassan ismét szétnyílnak, s az osztálytanácsos szakállas feje aggodalmasan kémleli: elillant-e már a kis tolakodó? Gittának mosolyognia kellett: akaratlanul büntársa lett a szertartásos, komoly osztálytanácsos.

Amikor benyitott a szobájába, élénk kiáltás fogadta. Valaki fejvesztve rohant a konyha felé. Gitta alig tudta utolérni.

– Légy okos, vén Borcsa – mondta neki –, nézz rám, hát hasonlítok én a vörös szalon asszonyához, hogy. Így megrémülsz? Vagy talán olyan átlátszó vagyok, mint a szikár Judit asszony? No, ugye nem? Hát ne sikoltozz, hanem add ide a kezed, látod az enyém csontból, húsból van, s meleg. Add a kezed hűségez öregem, sokszor gondoltam a távolból reád.

Borcsa rémülete egyszeriben fêkezheterlen ujjongásba csapott át. Sírt és nevetett örömlenben, mialatt még egész testében reszketett a kiállott ijedség hatása alatt.

A vér Borcsa sem változott, gondolta Gitta, ő is a régi. Már mi csak konzervatívok vagyunk, mondogatta mindig Zsófi néni, s úgy látszik, igazat mondott.

A szomszédból ismét felhangzott a gyermekhang.

– Ki énekel a raktárházban, Borcsa?

– A kis Gyuri énekel, kisasszony lelkem, az öreg Lenzék unokája. A szülei állítólag meghaltak, s a kisfiút az öregek vették magukhoz. Alighanem egyik fiuk gyermeke, mert őt is Lenznek hívják. Itt jár iskolába. Egyebet azonban nem tudunk róluk, mert a két üreg zárkózott nagyon. A tanácsosné és Lamprecht úr pedig nem szívelhetik, ha mi csak tudomást is veszünk a raktárbeliokről. Gyönyörű fiú a kicsi, annyi szent, és nem ijed meg a maga árnyékától, az is bizonyos. Amikor megjött, első nap se szó, se beszéd, lement játszani az udvarba, mintha neki ehhez joga volna, s azóta ott játszik nap nap után, zavartalanul, akárcsak annak idején ön vagy Reinhold úrfi.

– Derék legényke! – helyeselt Gitta. – Van benne önérzet. S a nagymama, ő vajon mit szól a dologhoz?

– A tanácsosné meg Reinhold úrfi persze bosszankodnak szerfölött, sehogy sincs ínyükre a dolog, de hát nem lehet rajta változtatni. A kereskedelmi tanácsos úr eleinte észre sem vette a gyereket, ami nem is csoda, mert nem vesz ő észre senkit a világon, úgy elmélyed a gondolataiba, később pedig, amikor az öreg nagysága panaszra ment hozzá, azzal utasította el, hogy hagyják csak tovább játszani a gyereket, elég nagy az udvar. Ezután persze hiába volt minden beszéd, maradt a régiben minden...

Gitta visszament a szobájába, leült az ablak mellé, s gondolkodott. Elkésérítette nagyanyja és öccse gyűlölködő és fennhéjázó magatartása, de elhatározta, nem engedi hazaérkezésének estéjét csúf benyomások által elrontani. Inkább a szép Taubeneck Héloise-ra gondolt. Annak arcát bezzeg nem torzították el csúnya grimaszok. Nyugodt volt és szentelen.

Nemrég még jóformán senki sem tudott a létezéséről. Héloise édesapja magas rangú porosz katonatiszt volt Koblenzben. Város menti egyemeletes kis rokokó kastélya, a *Herceglak* éveken át üresen állott. Halála után jelentéktelen vagyon maradt csak az özvegyére és a leányára, akik aligha tudtak volna illően megélni a kamataiból, ha az uralkodó herceg, elhalt unokaöccse iránt való szeretetből, rendelkezésükre nem bocsátja a kis rokokó kastélyt s el nem látja őket a szükséges anyagi támogatással...

Gittát kocsizörgés riasztotta föl gondolataiból. A hercegi kocsi a kapu elé állott, s nemsokára a két Taubeneck bárónő is megjelent a házbeliek s a többi vendég társaságában. Mindenki kötelességének tartotta, hogy a kapuig kísérje a magas vendégeket. Elöl az öreg bárónő haladt Herbert karján. Elhízott, asztmás dáma, aki szüntelenül szuszogott és köhécselt. Mögötte a lánya ment, magas, telt alakú, impozáns jelenség, akinek hamvasszőke hajához kitűnően illett a fekete csipkefátyol.

Herbert a kocsihoz vezette a hölgyeket, meghajolt s tüstént visszavonult. Úgy látszik, az eljegyzés még nem történt meg, gondolta Gitta. A tanácsosné két kezébe fogta, s úgy szorongatta Héloise kezét, majd elolvadt, s egyszerre váratlan, mintegy túláradó gyöngédséggel arcát a kis fehér kesztyűs kéz fölé hajtotta. Nem tudni: arcával

vagy ajkával akarta érinteni...

Gitta önkéntelenül is visszalépett az ablakból, a vér elöntötte az arcát, szégyellte magát a fehér hajú öreg hölgy helyett, aki mindenkori büszke kimértségéről és méltóságáról egy fiatal teremtéssel szemben így meg tudott feledkezni!

Mélyen elkeseredett. Milyen emberek, micsoda viszonyok közé került! Ezért járta a távoli országokat, ezért foglalkozott tudománnyal, művészettel, ezért tanult meg repülni, szárnyalni a lelke, hogy itthon a legocsmányabb megalázkodásnak, az emberi szellem alacsonyrendűségének legyen a tanúja!? Ez a kalitka nagyon is szűknek bizonyult már az első estén. Elhatározta, hogy nem hagyja megnyirbálni a szárnyait, fölveszi a harcot a kísértetekkel, amelyek a régi Lamprecht-házba befészkeltek magukat. Küzdeni fog teljes erejéből a hatalom előtt, a megalázkodás, a csúszás-mászás, a kegyhajhászás ellen. Ezek voltak a Lamprecht-ház igazi rossz szellemei.

A gránátköves asszony, aki forró és rajongó szerelmével játszotta el a síron túli nyugalmat, tündöklő magasságban állott a házbeliek, e kicsinyes és alacsony lelkek mellett.

IX.

A hercegi kocsi elindult.

Gitta elhagyta a szobát, hogy hozzátartozóit üdvözlje. Nem sietett eléjük. Elkedvetlenül és gondolatokba merülten haladt le a néhány lépcsőfokon, amely a földszintről a kapu aljába vezetett.

Az édesapja jött vele szemben elsőnek. A kereskedelmi tanácsos arca ragyogott a büszkeségtől, hogy fejedelmi vendégek tisztelték meg a házát. Amikor meglátta Gittát, a meglepetéstől szinte visszahőkölt, a következőkben már az öröm kiáltásával tárta ki karját s ölelte magához.

– Gitta, valóban te vagy? – kérdezte a nagymama, aki Reinhold karján követte Lamprechtet. – Mikor az ember legkevésbé várja, akkor toppan be!

Jobbját nyújtotta az unokájának és graciózus mozdulattal csókra kínálta az arcát. Gitta azonban, mintha ezt a mozdulatot észre sem vette volna, gyorsan kezét csókolt s öccse nyakába borult. Az előbb még haragudott Reinholdra. A harag azonban eloszlott, mint a buborék, s csak szeretet maradt a szívében, amelyet egyetlen testvére iránt érzett, aki beteg, és akit a gonosz kór tizenhét éves fiatalságának minden örömétől, szépségétől megfosztott.

Az éjszaka leheletétől borzongva állt a fiú a kapu aljában, szíve keskeny mellében hevesen vert.

– Menjünk föl, gyerekek – indítványozta Lamprecht, a kapualj nem alkalmas hely az üdvözlésekre.

Átkarolta Gittát és vitte magával.

– Nagylány lett belőled! – mondotta és tekintete elégedett büszkeséggel pihent meg a karcsú fiatal testen.

– Alaposan megnőtt! – állapította meg a nagymama, aki mögöttük jött Reinholddal.

– Nem emlékeztet Gitta téged Fannyra, Balduin.

– Fannyra? Szó sincs róla. Gitta egészen Lamprecht-fajta – felelte a kereskedelmi tanácsos, s arca elborult.

Az ebédlőben Zsófi néni az ezüst elrakásával volt elfoglalva, amikor beléptek. Gitta kitörő melegséggel szorította magához és borította el csókjaival.

– Az ágyad, a szobád készen várnak, mint kiskorodban – mondotta a néni.

– No lám? Zsófi néni meg sincs lepve – mondotta a nagymama szemrehányó hangon. – Ő, úgy látszik, be volt avatva a titokba, amelyről mi csak az utolsó pillanatban értesültünk. A titkolódzást még megbocsátanám, csak a nagy pillanat következett volna be előbb! Most ugyanis, sajnos, már elkéstél, kedves Gitta, s ha jól

meggondolom, alapjában véve szinte semmi értelme sincs annak, hogy hazajöttél. Az udvar tudniillik tizennégy nap múlva visszaköltözik a fővárosba, és szó sem lehet arról, hogy bemutathassunk!

– Erinek csak örülhetsz, nagymama, mert aligha váltam volna becsületedre. El sem hiszed, milyen gyáva és félszeg vagyok, ha egyszer elveszítem a merszem. A jóságos öreg uralkodó hercegek előtt ugyan nem szállt volna inamba a bátorság. Ők jók és szelídek, s dehogy is hoznának zavarba valakit, a többiek azonban... De nem is azért jöttem haza, hogy az udvarnál bemutassanak. A karácsonyfa fénye csábított. Az otthon karácsonyestéje. Meguntam Elza néném cukorkáit, süteményeit, amelyeket készen vásárol, s amelyekkel teleaggatja a karácsonyfát. Át akarom élni újra a karácsonyra való készülődés estéit, amikor künn hófúvás van, s benn a jó meleg szobában az asztalon egymáshoz ütődnek a diók. A levegőben aranyfüst foszlányok szállingóznak, s a konyhából itthon készült mákos és diós patkó pompás illata árad a szobákba az ajtóréseken s a kulcslyukon keresztül. A legkedvesebb meglepetések ideje persze már elmúlt, Zsófi néni varrókosarából aligha kandikál ki többé számomra új babaruha, s a képeskönyveken is túl vagyok már. A vén Borcsa borsos lepényéről azonban még nem mondtam le...

– Szégyelld magad ezekért a gyerekségekért, Gitta – zsörtölődött bosszúsan a tanácsosné. – Hajszálnyival sem javultál meg...

– Valóban nem. Ezt már Herbert bácsi is megállapította.

– Meg, de nem ebben az értelemben – szólalt meg a háttérből az osztálytanácsos, aki észrevétlen bejött az ebédlőbe.

– Hogyan? – csodálkozott Reinhold. – Te már beszéltél Herbert bácsival? Mikor? Hol?

– Úgy öcsikém, hogy én már előbb is itt voltam, fönn voltam...

– De remélhetőleg nem azzal a szándékkal jöttél föl, hogy belépj? – kérdezte a tanácsosné, aki még utólag is megrémült arra a gondolatra, hogy milyen veszély fenyegette.

– Szép is lett volna – tódította Reinhold. – Ilyen eszkimó frizurával! És ebben a csúf fekete ruhában... Mondhatom, jól kiöltözködtél Berlinben...

Gitta mosolyogva nézett végig önmagán.

– Ne izgasd magad, öcsikém. Nem ez az egyetlen ruhám, s nem is a legszebb. Persze, vadonatújnak nem lehet mondani. Sok mindenben ment már keresztül velem együtt. Mászkáltunk a piramisokon és a katakombákban, bőrig áztunk a gleccserek havában s a hegyi esőkben, de húségesen kitartott mindig velem, derék pajtásom! Szégyenkezzem miatta? Megtagadjam? Nem. Nem tagadom meg, ami viszont engem illet, Herbert bácsi a megmondhatója, hogy magam sem találtam magam elég szépnek arra, hogy ilyen állapotban mutakozzam be magas vendégeinknek.

Végigsimított a haján.

– Az ég szerelmére, leány, csak azt az egyet tedd meg a kedvemért, hogy ne mélyeszd mindig ujjaidat a hajadba! Borzasztó szokás! Hol tanultad? És hogy jutott az eszedbe, hogy rövidre vágasd a hajad? – kérdezte nagyanja.

– Magam is sajnáltam nagymama, de le kellett vágatnom. El sem képzeled, milyen kellemetlen volt reggelenkint, amikor a fésülködésnél a hosszú hajfonatok sehogy sem akartak véget érni és Theobald bácsi künn az ajtó előtt idegesen és türelmetlenül járkált föl-alá, folytonos izgalomban, hogy lekéssük a vonatot vagy a postát. Ennek az állapotnak véget kellett vetni. Ezért egyszer, amikor Olympiába voltunk indulófélben, rövidesen végét is vettem. Levágtam a hajam. Nem szívesen tettem, de hidd el, akár le is beretválhattam volna a fejem, annyira türelmetlen voltam minden iránt, ami utunkban föltartott. De azért ne búsulj, nagymama, kócos hajam úgy nő, akár a gaz, s észre sem veszed, már megint tekintélyes copf koronázza a fejem.

– Arra ugyan várhatsz – felelte szárazon az öreg hölgy. – Ostoba voltál! – tört ki belőle. – Kimondhatatlan ostoba. S Elza néni és jobban vigyázhatott volna rád...

– Elza néni? – mondotta Gitta huncut mosolygással. – Elza néni? Ő még rövidebbre vágta le a haját...

– Szép kis cigányélet lehetett a tiétek – jelentette ki az öreg hölgy dühösen. – Csak azt az egyet nem értem, hogyan rendelhette magát alá teljesen az ura tanulmányainak. Hol marad ilyen életmód mellett a nő joga a kellemes, kényelmes életre? De hát ez az ő dolga. Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát. Én most már csak arra vagyok kíváncsi, hogy veled mi lesz. Nézz erre a lányra, Balduin! Évek múlhatnak el, amíg megint olyan lesz a külseje, hogy rendes emberek társaságában is megjelenhet. Felelj a kérdésekre Gitta: hogyan akarsz rövid hajadba virágot tűzni, vagy ékszer? Hogyan akarod feltűzni például azokat a gránátköves csillagokat, amelyek édesanyádat olyan pompásan díszítették?

– A gránátköves ékszer? A szép Dorottya asszony gránátköves ékszerét? – kérdezte élénk érdeklődéssel Gitta.

– Azt, Gitta – mondotta a kereskedelmi tanácsos, aki eddig hallgatott, amikor azonban az ékszerre fordult a szó, elsápadt, a keze görcsösen markolta meg a pezsgőspoharat, amelyből inni készült. A szeme tűzben égett. – Azt az ékszer viselte anyád is. De te nem fogod viselni, gyermekem. Mindent néked adok, amit szemed-szád megkíván, a gránátköves ékszer azonban, amíg élek, nem kerül többé női hajkoronába.

A tanácsosné könnyes szemmel s lebiggyedt szájszájval hajtotta le fejét.

– Szegény, drága jó Balduinom! Teljesen megértelek téged – mondta –, te túlságosan szeretted Fannykat.

Lamprecht arca keserű mosolyra torzult, széles vállán rándított egyet, mintha kimondhatatlan fájdalmat akarna lerázni, Poharát türelmetlenül tette le az asztalra s kongó, nagy lépésekkel elhagyta a szobát.

– Szegény ember! – sóhajtott a tanácsosné. – De hogyan is lehettem ilyen

tapintatlan! Nem lett volna szabad föltépnem a soha be nem hegedő sebet. És éppen ma kellett ügyetlenkednem, ma, amikor évek óta először ismét mosolyogni láttam! De volt is oka rá! Feledhetetlenül szép, boldogító, isteni órákat éltünk ót! Csak egyetlen zavaró körülmény bosszantott néha, kedves Zsófi! Túlságosan lassú volt a tálalás! Vömnek hasonló esetekben nagyobb segédszemélyzetről kell gondoskodnia.

– Nagyobb segédszemélyzetről? Erről szó sem lehet, nagymama – jelentette ki Reinhold erélyesen. – Nagyobb kiadást ebben az irányban nem engedhetünk. Ferencnek nem szabad olyan lustának lennie, amilyen ma volt. Lesz gondom rá, hogy a jövőben fürgébb legyen!

A nagymama elhallgatott. Sohasem mondott nyíltan ellent az unokájának. Az asztalról összeszedte Taubeneck Héloise ott-felejtett rózsáit s beléjük temette arcát.

– Még valami aggaszt, kedves Zsófi – mondotta később. – A menü! Vajon helyesen állítottuk-e össze? Elég finom volt-e? Nem túlságosan nyárspolgári? És a bélszínnel nem vallottunk-e szégyent?

– Ez iránt ne aggódjék, tanácsosné asszony – felelte Zsófi néni. – Az étlap az évadnak megfelelt, és huncut az, aki többet ad, mint amije van. Ami pedig a bélszínt illeti, a mézárasmester azt mondotta, hogy a herceglakban soha olyan minőségű húst, mint amilyenből a miénk készült, nem használnak hozzá.

A tanácsosné köhécselt.

– Valóban pompás illatúak ezek a rózsák! Ez a tearózsa például luxemburgi újdonság. Szagold csak meg, Herbert! Az uralkodó herceg küldte a herceglak számára!

Az osztálytanácsos kezébe vette a virágot, megnézte, megszagolta és visszaadta. Egy arcizma sem rándult. Ki képzelte volna, hogy ez a szenvedélytelen ember egyszer már egy ugyanilyen fehér rózsát valósággal elrabolt és semmi áron sem volt hajlandó visszaadni? Gitta a titokzatos jelenetet sohasem felejtette el. Most ismét fölbukkant emlékezetében, s egyszerre világossá lett előtte, hogy az egykori nyolcadik gimnazista szerelmes volt, forrón és hevesen az udvarházi gyönyörű lányba. Az osztálytanácsos úr ma alighanem mosolygott diákkori szerelmén. Rég letűnt már a líra ideje. A rideg, számító értelem lett életének kormányosa. Ő, apa mégiscsak más fából van faragva, gondolta Gitta, ő nem tud felejteni. A gyermeki részvétől szinte túláradt a szíve, s észre sem vette, már a mellékszobában volt, amelynek ablakánál megtörten állott a kereskedelmi tanácsos. A vastag szőnyeg elnyelte Gitta léptét, észrevétlenül apja mögé került, s karjára tette a kezét.

Lamprecht megrázkódott, mintha ökölcsapás érte volna. Riadtan, tágra nyílt szemmel megfordult, s elfúló hangon mondta:

– Gyerek, ahogy a kezed a karomra teszed...

– Anyám jut eszedbe? – kérdezte Gitta.

Az apja azonban erre nem felelt, Összeszorította ajkát s elfordult.

Gitta hozzásimult.

– Engedd meg, apám, hogy veled maradhassak, hiszen már nagylány vagyok. Húszéves múltam, sok világot bejártam. Sokat láttam, sokat hallottam, sokat tanultam. Ne küldj el magadtól! A bánat rossz pajtás, nem hagylak egyedül veled. Látod, a világ olyan szép...

– Látom. Vagy azt hiszed, nem élek a világban? – kérdezte Lamprecht.

– A világban? Lehet. Hogy azonban olyan emberek között élsz-e, apám, akik megértenek és szomorú óráidnak méltó társai, az kérdéses.

Lamprecht keserűen nevetett.

– Kérdéses? Nem is kérdéses. Ők, ott künn, egészen bizonyosan nem értenek meg engem. De elzárkózott lélekkel is lehet élni, sőt, szórakozni is, gyermekem. Persze, ha az ember egy pillanatra elfelejtette a fájalmát, annál keservesebb az ébredés! Annál keservesebb önmagával meghasonlottan élni!

– Ha olyan keserves, miért élsz így, apám? – kérdezte komoly tekintettel Margit.

– Hogy miért? – gúnyosan mosolygott. – Te kis bölcsem, piramisok tetején és katakombák mélyén mászkáltál és Trója s Olympia romjain megtanultad megérteni a múltat. A jelent, a modern életet azonban nem érted. Az önérzettel, az önmagunkkal való megelégedéssel még semmire sem vittük a mai társadalomban. Annak, aki ki akar emelkedni a tömegből, aki ki akar tűnni, díszre, fényre van szüksége, s ezt csakis a legmagasabb körökben találhatja meg, csak onnan nyerheti. Ezért nem élhet az ember úgy, ahogy neki jólesik, hanem számolni kell az előkelő társaság véleményével is...

– Igazad van, apám, ezt a beszédet nem értem. De a modern életről többet tudok, mint képzeled. Theobald bácsinál Berlinben csupa tiszta gondolkodású ember gyűlt össze, akik mind őszintén, nyíltan, nyíltszívűen beszéltek és szemmel láthatóan nem zavarta semmi életük harmóniáját. Meg voltak elégedve önmagukkal, s ennyi elég volt jó közérzetükhöz. És látod, most eszembe jutott, amit a „magasabb körökről” a társaság egyik tagja mondott.

Azzal vádolnak bennünket, demokratákat, mondotta, hogy az osztályellentétet szítjuk. Erről azonban szó sincs. Csak a bőrünket védjük és a fenyegető elnyomatás ellen tiltakozunk. Szívemet nem mérgezi a gyűlölet. Nem bánom, ha azok, akármilyen magasra is emelkednek, csak ne a mi testünket használják lépcsőül! Az emelkedéssel együtt azonban rendszerint megnő az erejük és a kedvük is ahhoz, hogy bennünket letiporjanak. De még ezért sem gyűlölöm őket, ezt múltjuk rovására írom. A vérükbe ment át, hagyományá vált, hogy a polgárságnak érvényesülésében gátat kell vetni, s meg kell akadályozni, hogy megerősödjék. Akik ellen haragot hordok szívemben: a mi osztályunkból való gyáva szökevények, hitehagyottak, renegátok, akik személyes érdekeik miatt gyalázatosan megalázkodnak, saját testvéreik ellen fordulnak, és annál engesztelhetlenebb ellenségei polgártársaiknak, mennél inkább érzik, hogy az osztályukhoz, társaikhoz becsületesen ragaszkodók: megvetik őket. Ezt mondta doktor...

– Aki mondta, annak, gyermekem, bizonyára savanyú volt a szőlő – szakította félbe

Gittát szelíd gúnyjal az apja. – Aki mondta, olyan pille volt, amelynek nem sikerült elégetnie a szárnyát, mert nem férközhetett közel a világossághoz. Korunk gyermekei vagyunk valamennyien és nem spártaiak. Hidd el, akármilyen hízelkedő legyen is valaki, s akármilyen tányér-nyaló, a világ mégiscsak csodálkozással és elragadtatva tekint föl szalaggal díszített gomblyukára és tiszteletteljesen szólítja azon a címen, amelyet sikerült kiravaszkodnia magának. Én nem tartozom a csúszómászó emberek közé, nem akarok én már semmit sem, viszont azt a hivatást nem éreztem soha magamban, hogy szembehelyezkedjem a hagyományos szokásokkal, és népboldogító frázisokkal tegyem magam nevetségessé. Vérembe ment át, hogy meghajoljak a magasabb társadalmi osztályok ítélete előtt. Ez az érzés erősebb nálam, nem bírok vele! Ha boldogságomat teszi is tönkre, sem tudom leküzdeni.

Izgatottan föl-alá sétált a szobában.

– Persze, ha az ember lerázhatná magáról neveltetésének eredményeit, meggyökeresedett jellemvonásait és úgy mutatkozhatnék, mintha egyedül lenne egy lakatlan szigeten, úgy tehetne, ahogy lelke legmélyén akarná s szeretné, ó, akkor, akkor...

Gitta föllépésének erélye és biztonsága elfeledtette vele, hogy aki előtt fájdalmas szíve megnyílt: fiatal lány, s méghozzá az ő lánya.

– Most pedig menj le, gyermekem – mondotta félbeszakítva önmagát. – Fáradt lehetsz és éhes. Zsófi néni majd megrakja a teaasztalt számodra minden jóval az ő szobájában. Tudora, úgylis ott tartózkodsz legszívesebben. Igazad van. Zsófi néni szíve színarany, és nem engedem megtéveszteni magam, akármennyire igyekeznek is befeketíteni őt, előttem. De... milyen forró a kezed, Gitta... és az arcod, arcod hogyan lángol... Látod, demokrata kisasszonykám, a politizálás kimelegíti az embert.

– A politizálás? – Gitta hamiskásan nevetett. – Én nem politizálok, apám. Hogy is gondolhatod, hogy csacsi kislány létemre a férfiak mesterségébe kontárkodom? Isten őrizz! Én azonban azt hiszem, amiről itt szó van: az egész emberiség szempontjából fontos elv. Jogról és jogtalanságról, erkölcsi erőről és gyávaságról, aljasságról és igazi büszkeségről van itt szó! Ha igaz lenne a kép, amelyet korunkról festesz, inkább szeretnék múmia lenni Memphiszben vagy Thébában, s jobb szerettem volna, ha évezredek előtt élek, mint ma. Nem hiszem azonban, hogy olyan fekete a világ, amilyenek te látod, apám. Nagy időket élünk, ha nagy örvény sodra ellen kell is küzdenünk – mondja Theobald bácsi. Az igazság végül győzni fog, s az üres hólyagok, amelyek most a felszínen úszkálnak, el fognak pukkadni, mint a buborék. És neked kelljen titkolnod az érzéseidet, apám? Neked kell az emberek ítéletétől való félelmedben elzárkóznod? Neked, aki szabad és független ember vagy? Te ne lehetnél nyugodt és megelégedett? Mit ér minden kívülről jövő kegy és kitüntetés, ha bensődben sínylődsz s nélkülözöl?...

Két kezébe fogta, s a lámpa fénye alá vonta a lánya fejét. Kimeredt félelmetes

szemmel meredt Gitta arcába:

– Álmodom vagy kísértetjárás ez?... Nem! Ez az én Gittám, aki megmaradt igaznak és becsületesnek, amilyen volt.

Derék kislányom! Egész családomból, azt hiszem, te tartanál ki egyedül apád mellett, ha a világ egyszer pálcát törne fölötte...

– Sőt, akkor éppen nem tágitanék mellőled egy tapodtat sem, apám.

– És segítségemre lennél egy kimondhatatlan gyöngeség le győzésében is?

– Hogy lennék-e, apám?! Minden erőmmel a segítségedre lennék. Tégy próbára!

Van bennem bátorság kettőnk számára

Itt a kezem, csapj bele!

Megcsókolta leánya homlokát.

Néhány perc múlva Gitta ismét megjelent az ebédlőben. Zsófi néni már nem volt ott, lement, hogy előkészítse a teát. Az inas a nagy csillár gyertyáit oltogatta. Nagymama esténkénti pasziánszát játszotta a sarokasztalon, s Reinhold aprólékos gonosszággal rakosgatta el a megmaradt édességeket, melyeket „el kell zárni a következő estélyig”. Minthogy mind a ketten; nagy-anya és unoka, el voltak foglalva, Gittával nem nagyon törődtek s a lány „jó estét”-jére szórakozottan, kelletlenül mormolták a választ.

Gitta örült, hogy ilyen könnyen megszabadult tőlük. Lelke teljesen megtelt ama rejtélyes, titokzatos jelenet benyomásaival, amelyben, néhány perccel ezelőtt, az édesapja feldúlt lelkébe nyert bepillantást. Tiszta és határozott érzései és gondolkodása számára szinte megmagyarázhatatlan jelenség volt a nagy, erős férfi, aki meghasonlott lélek átka alatt görnyed és vívódik önmagával.

A folyosón végighaladtában az egyik ablakmélyedésben magas, vállas férfialak sziluettjét pillantotta meg. Az osztálytanácsos volt. Úgy látszott, az udvarház felé merengett a tekintete.

Vajon mire gondolt? Eszébe jutott-e vajon még az aranyhajú Blanka, aki egykor szépségével az egész házat betöltötte?

– Jó estét, Margit! – köszöntötte a férfi.

– Jó estét, bácsikám! – felelte Gitta.

X.

Zsófi néni szobája a keleti épületszárny földszintjén, Dorottya asszony lakosztálya alatt feküdt. Mint az emeleti, a földszinti szobasor is tágas, félhomályos folyosóra nyílt. A földszintről az emeletre azonban „szerencsére” nem vezetett lépcső.

Rokokó korabeli, tündöklő fényesre politúrozott bútorok adták meg a szoba jellegét, a ragyogóan tiszta állványokat. A sokfiókos íróasztalt régi meissenai porcelánok díszítették. A kézzel festett virágtartók Gitta legkedvesebb virágaival voltak tele. A fehér deszkapadlóra, amelyet sosem „piszkított be” semmiféle máz, vadonatúj, vastag szőnyeg borult. Olyan volt ez a szoba, mint egy kincsesláda. Ízléses, teli derűvel, arany kedéllyel, akár a gazdája, a vidám kedvű, okos vénkisasszony.

Gitta ágya ott állt, ahol régen, s Zsófi néni kedvence már régóta pihent a puha párnák között, amikor a néne még mindig ott ült az ágya szélén és mesélt, mesélt, mókás és kedves történeteket, mint egykor, amikor Gitta még kislány volt. Ha az elbeszélésben néha szünet állt be, az udvar felől behallatszott a kút vizének dallamos csobogása. Ez adta meg az elbeszélésekhez a kísérőzenét. Álmos, édes gyermekarc pihent a kis fejevánkoston, mintha nem is húszéves nagy kisasszony arca lett volna, hanem egy fáradt kislányé, aki éjnek idején gyalog szökött el Dambachba...

Másnap reggel Dambachra is rá került a sor. Hiába biztosította Gittát az apja, hogy nagyapa délután föltétlenül bejön a városba, mert fogolyra terveztek vadászatot, a leány mégis már kora reggel elindult a harmatos tarlókon, csak hogy minél hamarabb köszönthesse nagyapát, aki, mint rendesen, az előző este is távol tartotta magát az előkelő társaságban való megjelenéstől.

A viszontlátás kedvesebb és megindítóbb volt, mint amilyennek Gitta Berlinben elképzelte. A hatalmas, csontos, érdes modorú aggastyán szelíd és gyöngéd lett. Szinte a tenyerén szerette volna körülhordozni kedvenc unokáját a munkások között, akik egymás után jelentek meg az udvaron arra a hírre, hogy „megérkezett a kisasszony”.

Gitta ebédre is künn maradt Dambachban. A művezető felesége legszebb tojásos kalácsát sütötte a tiszteletére, és az egész kerületben híres uzsonnakávóját is örömmel találta volna föl, ha az uraságok megvárták volna. Erre azonban nem került sor, a szenvedélyes öreg vadász nem szenvedhette a késedelmet. Alighogy érkezett az indulás perce, vállára vette puskáját és unokája kíséretében nekivágott az országútinak.

Az erdő koszorúzta hegy lábánál, jobb oldalt, szemükbe tűnt a herceglak. A régi kis kastély alaposan megváltozott. Régen szerényen és kopottan szürkült az elhanyagolt park közepén, most mint a föl ébresztett Csipkerózsika palotája, ragyogott a napfényben. Poros, tört ablaktábláit tündöklő tüköruvegekkel cserélték ki, ott, ahol a

vakolat lemállott, szakavatott kezek pótolták ki a folytonossági hiányokat, a kertben rendezett, művészi virágágyak pompáztak, a megnyírt bozótok glédában sorakoztak az út mentén. A táj az ősz sárga és sötétvörös színeiben ragyogott.

– Ugye, Gitta, csudamód előkelő lett itt minden? – szólalt meg a hetvenesztendős dalia, akinek kemény lépései alatt valósággal dongott az országút, s kinyújtott karjával a herceglak felé mutatott. – Szörnyen előkelők lettünk, s idegen módiak. Noha az édesmama öméltósága ősrégi pomerániai famíliából sarjadt, és kisasszony lányának ereiben apai részről sincs egyetlen csöpp angol vagy francia vér, azért mégis angol konyhát visznek a herceglakban, s francia nyelven parlíroznak. Képzem, hogy szégyellik magukat a park régi diófái, hogy ostoba parasztok módjára, tudatlanul kell ott államuk, az előkelő környezetben, s hogy gyermekkorukban nem inkább platán vagy más előkelőség lett belőlük.

Gitta nevetett.

– Persze, te nevetsz, de nagyapád is nevet azon a kutya-komédián, amelyhez az egész környék statisztál. Nevetek azon a porfelhőn, ami a két szoknya nyomában támadt, és amely beburkolja az egész várost. Adjon isten helyett azt kérdik az emberek egymástól, volt-e már a herceglakban, s a fogadj isten meg úgy szól, hogy hát téged vajon már bemutattak-e? Aki nem kapott meghívót a nagy dínere, annak jóformán a köszönését sem fogadják, és amikor a kérdezősködésekre egy ízben azt feleltem, hogy a magam részéről szépen megköszöntem a szíves meghívást, de inkább otthon maradtam a magam portáján, az emberek úgy bámultak rám, mint a hülyére. Nehéz is kiismerni az embereket, Gitta! Azt hittem, kemény türingiai fenegyerekek között éltem mindmáig, és egyszerre kiderül, hogy e szálás türingiai fenyőfák boldogok, ha frakkba bújhatnak, levendulakölnivel szagosíthatják zsebkendőjüket, hogy a kánya vitte volna el valamennyit, és vágyaik netovábbja a herceglakban egy csésze tea vajjas zsemlyével...

Gitta vidáman karolt nagyapjába és megpróbált lépést tartani vele. Elegáns kis cipellői mulatságos ellentétben álltak a délceg aggastyán óriási vadászcsizmáival.

– No, nézd csak – mókázott az öreg. – Az ilyen kis kecses sétapálcika, mint te, akar lépést tartani velem. Hát még mit nem? Hagyj föl a próbálkozással, Gitta. Ilyen pici lábacskával nem lehet katonásan kilépni. Bezzeg a herceglaki kisasszony, tisztelet, becsület, nagyobb, sőt egészen nagy lábon él. Alighanem elcseréltek kettőtöket a bölcsőben, mert mással igazán nem tudnám megmagyarázni, hogyan jutottál ezekhez a kis piskótalábakhoz. Azt sem, hogy a herceglak kékvérű hölgye miképpen lett olyan tenyeres-talpas, amilyen. Egyebekben meg kell adni: a méltóságos kisasszony szépséges egy fehérszemély. Hófehér és piros, mint tejben úszó rózsalevél az arca, az ilyen kis barna cserebogár, mint amilyen te vagy, elbújhat mellette, de meg aztán kemény, délceg, izmos pomádés is öméltósága, igazi pomerániai fajta, nem olyan sovány kis agár, mint amelyik itt tipeg mellettem.

– Nem baj, nagyapa – nevetett a leány –, az agár is örül az életnek, s cseppet sem

szomorkodik a soványságán. Ami pedig a szegény sétatálcikát illeti, szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy nagyobb teljesítményeket végzett a svájci hegyekben, mint amilyenekre ott túlnan a szépséges szép kisasszony képes lenne hétmérföldes csizmáiban. Kérdezd csak meg Theobald bácsit!

Ezzel a beszélgetés egyszeriben más irányt vett. Nagyapa nem gúnyolódhatott tovább a felesége szeme fénye: jövőendő menyének rovására. Unokája lebilincselő, közvetlen előadásban beszélt neki svájci és olaszországi útjairól, a Szent Bernát-hegyi kolostorról, ahol hóviharban éjjelezett a nagybátyjával és a nagynénjével. Az elbeszélésnek csak akkor szakadt vége, amikor az udvarház óriási kapuja becsapódott mögöttük, s az udvarban megzörrent lábuk alatt a hársfák elszáradt, sárgult lombja.

Amikor a főépület kapualjába értek, a kapu egy keskeny résén öklömnyi pincsikutya surrant be a piacról és magas, vékony hangon megugatta az érkezőket. Gitta ismerte a pincsit. Évekkel ezelőtt Lenz mester hozta magával, amikor egyszer útjáról hazaérkezett. Mintha valamilyen kis princesszé lett volna, úgy gondozták Lenzék az állatot. Puha, finom szőrébe világoskék selyemszalagot fontak, s ha hideg volt, a pincsi hímzett és meleg bíborbársony köpenyében szaladgált a folyosón. Hasztalan csalogatták azonban, sohasem jött le az udvarba. A festőék úgy vigyáztak rá, mintha nem is pincsi, de gyerek lett volna.

A kiskutya nyomában föltárult a kapuajtó és egy kisfiú jelent meg a küszöbön. Ugyanebben a pillanatban csörömpölve az iroda ablaka is kinyílt és a nyíláson Reinhold dugta ki a fejét.

– Szentelen kölyök! – kiabálta Reinhold. – Nem megtiltottam ezerszer neked, hogy itt járd keresztül?! Az udvarház kapuja nem elég jó a számodra? Százszor megmondtam már: ez a kapu az uraságé, és itt semmi keresnivalód sincs, sem neked, sem a tieidnek. Nem érted a szép szót, ostoba fickó?

– Nem tehetek róla, ha Philine egyszerre csak kirántja kezemből a zsineget, amelyen vezetem és éppen itt fut be a házba – mentegetőzött a fiú, kissé idegenszerű kiejtéssel. – Meg akartam fogni, de nem sikerült, mert a kosár a karomon megakadályozott a futásban. Ami pedig a szép szót illeti, abból nagyon is jól értek, és azt is megértettem, amit ön mondott – tette hozzá sértődötten, de dacosan is.

Gyönyörű gyerek volt, karcsú termetén valóságos kis Apolló-fej nyugodott, amelyet rövidre vágott, dús barna fürtök borítottak. Friss, rózsás arca ragyogott az egészségtől. A kisfiú szépsége és kelleme azonban a sápadt, sovány, hideg tekintetű, rikácsoló hangú kamaszt csöppet sem hatotta meg.

Az elszabadult Philine pedig kiélezte a helyzetet, azzal, hogy egyenest a főépület lakosztályának vette útját. A kisfiú, mit tehetett egyebet, utána iramodott, de Reinhold hangja megállította.

– Süket vagy? Tüstént vidd innen az irhádat, kölyök – kiabálta elkeseredetten az ablakból –, mert mindjárt kijövök és összetöröm a csontod!

– Nono! Lassan a testtel, fiatalember. Alighanem másnak is lesz beleszólása ebbe a dologba! – szólalt meg az öreg tanácsos, aki két lépéssel az ablak előtt termett.

Reinhold akaratlanul is összerezzen a hatalmas aggastyán láttára.

– Szép legény vagy, mondhatom – folytatta az öregúr. – Úgy szájaskodsz, mint egy vénasszony, és fontoskodszt, mintha apád házában nem is lenne nagyobb úr nálad. Zöldfülű tacskó! Miért nem szabad keresztüljárni erre ennek a kis legénynek, mi? Félsz talán, hogy a drága és értékes kövezetből lekopik valami a lépte nyomán?

– A... az örökös csaholást nem tudom elviselni, nagypapa, tönkretesz az idegeimet.

– Az idegeidet? Elhallgatsz-e mindjárt az idegeiddel! Szédülök, ha ezt a siránkozó hangot hallom. Az idegeit emlegeti... Nem szégyelled magad, fiatalember létedre...

Dühösen rándított egyet fegyverszíján, kalapját szemébe vágta és faképnél hagyta Reinholdot, akihez Gitta lépett oda, és enyhe szemrehányással kérdezte:

– Mit vétett neked a kisfiú, Reinhold?

Erre a kérdésre ismét fejébe szállt a vér az ifjú Lamprechtnek.

– Nekem? Ez? – kérdezte gúnyosan. – Még csak az kéne, hogy vétsen valamit! Még csak az hiányzik, hogy ez a népség a testi épségemet is veszélyeztesse! Nem elég, hogy a nyugal munkát, a kényelmünket feldúlja. Légy csak itthon két hétig! Majd meglátod te is, hogyan állnak a dolgok. Ha az ember nincs résen, néhány hét múlva nem lesz hely az egész házban, ahol az ember biztonságban lehetne ettől a kölyöktől. Mindenütt megveti a lábát. És apa, egészen érthetetlenül, közönyös és hallatlanul engedékeny iránta. Túri. A fickó egész nap az udvarban futkároz és a kerti asztalon – ugyanott, ahol kiskorunkban mi – írja az iskolai dolgozatait. Sőt! Néhány nap előtt, saját szememmel láttam, apa egy vadonatúj meséskönyvet ajándékozott neki!

– Irigy! – mordult rá bosszúsan az öreg.

– Gondold, ami jólesik, nagypapa – tört ki az elkeseredés a fiúból –, én mégis takarékos maradok, ahogy cégünk valamennyi képviselője takarékos volt, és dühös vagyok, ha látom, mint dobják ki a pénzt az ablakon. Még ajándékozzunk is ezeknek az embereknek, nem elég, hogy mélyen nyúlnak a zsebünkbe?! Csak most, amikor a könyvek előttem fekszenek, most látom, hogy az öreg Lenz soha egyetlen fillérnyi házbért sem fizetett az udvarházért!

Ezenkívül olyan lassú munkás, hogy munkájával még a só árát sem keresné meg, amelyet elfogyaszt. Darabszámra kellene az ilyet fizetni! Apa azonban, tekintet nélkül arra, hogy mennyit dolgozik, évről évre kiutalja neki a háromszáz tallért, amivel az üzlet természetesen hallatlanul károsodik... Csak egyetlen napig lenne módom itt rendet teremteni, alapos nagytakarítást végeznék, azt mondhatom, s kihajigálnám a sok régi vacakot...

– No, akkor valóban szerencse, hogy az ilyen éretlen fickóknak egyelőre még be kell fogni a szájukat.

– Legalábbis addig, amíg a főnöki karosszék meg nem ürült – fejezte be apósa

mondatát a kereskedelmi tanácsos, aki e percben lépett elő. Valószínűleg amikor apósa érkezését szobája ablakából meglátta, a pontos öregúr elé sietett, és így tanúja lett az egész beszélgetésnek. Gitta észrevette, hogy ajka reszket a felindulástól, megerőltetésbe kerül, hogy uralkodjék magán, s joviális hangon mondja:

– Á főnöki székben azonban, sajnos, egyelőre még apa ül, és a bölcs kisfiúnak a nagytakarítással talán még nagyon sokáig kell várakoznia.

Az ablak nesztelenül becsukódott, s Reinhold pillanat alatt eltűnt a láthatárról. Közben az arra siető Zsófi néni segítségével a kisfiúnak is sikerült megfogni az elszabadult Philine-t, és egyik karján a kutyával, másikon a kosárral, gondterhes arccal, lehorgasztott fővel ment keresztül az udvaron.

– Sírtál, kicsikém? – kérdezte a kereskedelmi tanácsos, s lehajolt hozzá.

Gitta úgy találta, hogy sohasem szólalt meg a zárkózott és tartózkodó férfi kimért hangja olyan gyöngéden, annyi bensőséggel, mint ennél a részvételteli kérdésnél.

– Sírni? – méltatlankodott a kicsi. – Hogy gondolhat ilyet rólam? Derék kisfiú sose sír!

– Ezt a beszédet szeretem, fiacskám – nevetett a nagyapa.

– Legény vagy a talpadon!

A kereskedelmi tanácsos elvette a kisfiú karjáról a pincsit és letette a földre.

– Majd utánad szalad, ha átmegy az udvaron – mondta.

– Én azonban a te helyedben szégyellnék ilyen kosárral a karomon végigmenni az utcán. Ez nem való egy gimnazistához. Az osztálytársaid ki fognak nevetni.

– Azt próbálják csak meg! Még csak az kéne, hogy kinevessenek, mert zsemlyét hozok nagymamának! A takarítónőnk beteg, nagymamának meg fáj a lába, s ha én nem megyek zsemlyéért, üresen kell meginni az uzsonnakávét. Törődöm is én ilyenkor az ostoba gyerekekkel!

– Jól beszélsz, Gyuri – szólalt meg Zsófi néni.

Táskájából nagy darab mandulás kalácsot vett elő, és a kisfiúnak nyújtotta.

A fiú meleg, barátságos tekintettel nézett föl rá. Zavarában végigsimította a haját, de nem fogadta el az ajándékot.

– Köszönöm – mondotta –. nagyon szépen köszönöm, kisasszony. Én azonban sosem eszem édességet. A nyalánkság csak kislányok számára való.

Az ősz tanácsos harsány kacagásban tört ki. Arca sugárzott a meglepődéstől, kosarastul fölkapta a kisfiút a földről és csattanós csókot nyomott viruló arcára.

– Ezt aztán más fából faragták, mint azt a másikat – mondta, amikor a kislegényt visszatette a földre. – Az ilyen gyereket szeretem! Csak arra vagyok kíváncsi, hogy ez a pompás fickó hogyan került az ódon udvarházba?

– Gyuri tulajdonképpen kis francia – mondta Zsófi néni. – Ugye, Párizs a hazád, kisfiam?

– Párizs. De amikor mama meghalt...

– Nézd, fiacskám – szakította félbe a kereskedelmi tanácsos –, Philine már megint elszaladt, siess utána!

A fiú neki iramodott a lépcsőknek.

– A szülei állítólag meghaltak – folytatta az elbeszélést Zsófi néni halkán, Gyuri azonban meghallotta és visszaszólt a lépcsőről:

– Nem haltak meg! Apám él, csak messze, messze elutazott, talán a tengeren is túlra...

– Kívánczol utána? – kérdezte Gitta.

– Kívánczom-e? Hiszen sohasem láttam őt, az apámat – felelte szárazon a fiú, és láthatólag csodálkozott, hogyan is kívánczozhatnék valaki után, akit még csak nem is ismer.

– Az ördögbe – mondotta az öreg tanácsos –, ostoba történet! Talán bizony még valamelyik Lenz leány gyermeke a kicsi?

– Aligha – felelte Zsófi néni. – Tudomásom szerint ugyanis az öreg Lenznek csak egy leánya volt. Hogy hívták a mamádat kisfiam? – kérdezte a fiútól.

– Mama és Apolline volt a neve – válaszolta a kicsi, akit azonban már láthatólag fárasztott a sok kérdés. Minthogy pedig Philine végre megtalálta a módját, hogyan lehet a legerencsésebben megszökni, Lamprecht segítségére sietett a kisfiúnak, hogy megszabadítsa őt a további kérdezősködéstől:

– No, de most aztán uccu neki, vedd el magad, pajtás – mondotta –, és vigyázz, hogy zsemlyéiddel végképp el ne késs!

Lamprecht az egész beszélgetés alatt idegesen járkált föl-alá, úgy látszott, nyugtalankodott a vadászat miatt.

– Dehogy kések – szólt vissza a fiú. – Hiszen előbb még fát kell hordanom a padlásról a kávémelegítésre!

– Úgy látszik, azok ott fõn, mindenestel csinálnak belõled – jegyezte meg Lamprecht az udvarház emelete felé mutatva.

– És ha úgy van, azt hiszed megárt ez a kislegénynek? – kérdezte az apósa. – Kilencéves koromban magam is fát aprítottam, s ha szükség volt valamire az udvarban, az istállóban, mindig kéznél voltam. Károm lett belõle? Meg aztán, mit várhat az élettõl ez a kislegény? Hogy nincs rendben a szénája, azt már látom. Hogy megjön-e az a bizonyos valaki, onnan a tengerentúlról, nagyon kétlem. Az efféle kötelességeket nem szokás manapság lelkiismeretesen teljesíteni. Az öreg Lenz se igen roskadozik a pénzeszsákja terhe alatt. Mi marad hátra a fiú számára, ha érvényesülni akar? Két kemény kis öklével kell majd keresztülverekednie magát az életen. Mentõi hamarabb tanulja meg a munkát, a küzdést, antul jobb.

– Ha megnõ, az irodámba veszem – mondotta elcsukló hangon Lamprecht.

– Derék dolog lesz, Balduin – felelte az öreg. – Ha azonban ezt tervezed, előbb szedd ráncba alaposan azt a ficsúrt, ott benn.

Fejével az iroda felé bökött, amelynek ablakán mintha ebben a pillanatban megrebbent volna a függöny. Megsimogatta az unokája arcát és kezét nyújtott Zsófi néninek.

– Isten áldjon, Zsófi lelkem, a viszontlátásra. Ma este itt alszom, a városban. Szeretnék egy estét együtt tölteni Gittával és Herberttel. Jelentsd be ezt, kérlek, „a magasabb köröknek is” – tette hozzá ironikusan.

A kereskedelmi tanácsos egy pillanatig még mozdulatlanul maradt állva a helyén. Láta, amint leánya a göndör hajú kisfiú után iramodik, elfogja a lépcsőházban, magához öleli és a kacagó, védekező gyereket elborítja csókjaival.

– No lám, hogy megtalálták egymást – mondotta a vén Borcsa a konyhaablakban. – Mindjárt gondoltam, hogy a mi derék Gittánk nem pendül egy húron Reinholddal meg az emeletiekkel. Meg aztán, akinek nem kő, hanem szív van a mellében, nem is állhat ellen a göndör hajú kis angyalnak. Hiába, nincs szebb dolog, mint az ifjúság...

XI.

– Nézzék csak a nagy kisasszonyt! – zsörtölődött másnap délután Zsófi néni. – Akárcsak kisgyerek korában: a viláért sem tágítana az oldalam mellől! Még jó, hogy a kötényem csücskébe nem kapaszkodik, mint régen...

Zsófi néni az első emeleten, a vörös szalonban állt és segített a szolgának, aki a családi arcképeket adogatta le a falról. A hosszú folyosóra nyíló szobasor ajtóit tárva-nyitva álltak.

A napsugár beáradt a függönyeiktől megfosztott ablakokon és megvilágította a levegőben táncoló porfelhőket. Közeledett a tél, az estélyek évadja, az elhagyatott szobákat is kitatarozták, újjal cserélték föl a régi szőnyeget, kárpitokat, ablak- és ajtófüggönyöket. A nagytakarítás feldúlta a ház nyugalmát.

– Ebben a huzatban és porban semmi keresnivalód, kisasszony – ismételte Zsófi néni Gitta felé fordulva, aki az ajtófélfának dőlve megállapodott a küszöbön, mintha soha többé nem akarna elmozdulni onnan. – A por nem nagyon lesz hasznára a szépségednek. Csak tudnám, honnan hull alá szüntelenül ez az örökös, átkozott, szürke poreső! Az ember egész esztendőben egyebet sem tesz, csak ezeket az ócskaságokat törülgeti, porolgatja, mégis, ha hozzájuk ér, mindig teli vannak porral. Alighanem a berámázott ősök rázzák ki a púdert a parókájukból...

– Márpedig én csak itt maradok, melletted – felelte Gitta –, s ha kell, a kötényed csücskében is megkapaszkodom. A mai zavaros időkben, amikor az ember szinte azt sem tudja, mi a jó, mi a rossz, mit szabad, mit nem, úgy összekuszálódtak a fogalmak, a magamfajta fiatal lány örülhet, ha biztos kormányosra talált. Ilyen kormányosom vagy nekem te, kedves néném, de nem is tágítok ám mellőled!

– Mert éppen te lennél az, akit oly nagyon lehet kormányozni!... De ha már itt vagy, segíts legalább, fogd csak meg a keret másik végét, a szépséges Dorottya túlságosan nehéz egymagának.

A gránátköves asszony képét is kivitték a kísérteties folyosóra és leállították a földre. Valóban, nem volt könnyű a szépséges Dorottya. Gazdagon aranyozott, bár fényevesztett, nehéz, faragott keretben – amely széles szalaggal átfont rózsakoszorút ábrázolt – pompázott a képe. Ezüstvirágokkal átszőtt smaragdzöld brokátruhában, karcsú ujjai között néhány szál mirtusszal állott mintát a festőnek, bizonyára még menyasszony korában, s Gitta valósággal elbűvölten merült el a nézésébe, mintha azelőtt nem is látta volna soha. Pedig gyermekkorában is gyakran tekintett fel kíváncsi szemmel a vörös szalon asszonyára, s már akkor föltűnt neki, hogy e hajdani dáma, dacolva a divattal, a kor ízlésével, sőt a családi hagyományokkal, csodálatosan dús,

ébenfa fekete haját nem púderezte fehérre, mint magas tornyú frizuráikat a Lamprecht-ház többi asszonya. A fekete hajfonatok közül megtévesztő hűséggel ragyogott elő öt piros csillag: a gránátköves ékszer. Szentől szemben az arcképpel Gitta egyszeriben megértette, hogyan támadhattak a mesék a szép Dorottya kísértet járásáról. A kortársak, akik szembenézhettek e beszédes és tüzes szemekkel, a kortársak, akik között élt és járt ez a kifinomodott, eszményi, elbűvölő tünemény – Dorottya kortársai nem tudták elhinni, nem tudtak belenyugodni, hogy ennyi szépség és kellem nyomtalanul elmúlhat, eltűnhet örökre... Így keletkezett a legenda Dorottya asszony lelkének hazajárásáról...

Az ófrank bútorok, s az egykor való Lamprechtek képei között Gittán erőt vett a régi német ház varázsa. Ehhez hasonlót sohasem érzett. A velencei paloták márványfolyosói legfeljebb ünnepélyesebbnek tűntek, de rejtelmesebbnek nem az apai ház e kísérteties korridorjánál, ahol a padló elfojtva sóhajtott a léptek alatt, a fal mentén, a félhomályból kísértetiesen sorakoztak az egykori vászonkereskedők, s alakjaik egymásutánját csak néma, bezárt ajtók szakították meg, amelyek mögött isten tudja, milyen titkok emléke szunnyadt.

Igaz, egyszer, régen, Lamprecht Balduin fölverte e régi lakosztály csöndjét, ide költözött, hogy kigyógyítsa a házbelieket kísértetlátásukból, s ha nagy ritkán megszakította külföldi tartózkodását, örömmel időzött itt, tusculanumjában. Két esztendőnél tovább azonban ő sem érezte jól magát a szép Dorottya szobáiban. Egyszer, miután fél esztendeig egyhuzamban távol volt, Svájcból levelet írt, s intézkedett, hogy ismét elhalt felesége budoárját rendezzék be a számára.

Gitta akkoriban sokat búslakodott azon, hogy édesanyja hálósobájából, apa utasítására, elvitték a régi berendezést, a rózsaszín selyempárnákat, a rózsafa bútort, a derűs vízfestményeket. Édesanyja nagy arcképét is a mellékszobában kellett felaggatni a falra, s komor, sötét bútordarabok foglalták el a régi berendezés helyét. Nagymama azonban azt mondta, hogy így van helyesen, nem szabad, hogy e kedves, meghitt tárgyak állandóan emlékeztessék vejét elveszett boldogságára s pusztá jelenlétükkel feldúlják nyugalma, megakadályozzák a régi, fájdalmas seb behegedését. Kiköltözése után Lamprecht Balduin ismét lezárta a gránátköves asszony szobáit, a kulcsot magához vette, s nagy-takarításkor maga ügyelt rá, hogy a szobákban minden úgy maradjon, amint az alatt a két esztendő alatt volt, amikor ő lakott bennük.

Gitta lehajolt, s a kulcslyukon benézett a szép Dorottya hálósobájába, amelynek kifakult selyemfüggönyei mögött élte becézett ifjú életét Lamprecht Justus felesége, aki életével fizetett a boldogságáért. Itt, az ajtó előtt, a homályos folyosón a fiatal lány emlékezetében lassan, mintegy ködön át, kigyulladt egy régi jelenet emléke, amelyet a sok utazás, a sokéves berlini tartózkodás elhomályosított ugyan, de amelyet elfelejteni nem tudott. Eszébe jutott, a fehér fátyolos tünemény, aki itt surrant ki, ezen az ajtón, s magas sarkú kis cipellőjével kopogva futott végig a folyosón azon az emlékezetes estén. Valóban végigfutott? Vagy csak álmodta az egész kalandot?

Az óriási ruhaszekrény zárjában hatalmas kulcsesomó csüngött. Az ajtó be volt támasztva, s könnyen kinyílt. A takarítás idején Zsófi néni néhány értékesebb tárgyat a szekrény felső polcán helyezett el. A ruhaakasztókon az ősanyák régi, ünnepi köntösei sorakoztak egymás mellett. A sok élénk színű, arannyal, ezüsttel átszőtt brokát olyan volt, mint egy virágágy mesebeli tulipánokból és jácintokból. Jelentékeny holt tőke porladt el itt lassan, amelyet a család kegyelete érintetlenül hagyott. Az egyik sarokból annak a smaragdszínű ruhának csíkja zöldellt ki, amelyben a festő a gránátköves asszonyt megörökítette. Gitta érdeklődéssel teli izgalommal kereste elő a drága relikviát. Zsófi néninek igaza volt, amikor azt állította, hogy a régi időkben az ember legalább jó árut kapott a pénzéért. A szép Dorottya menyasszonyi ruhájába szőtt igazi ezüstsálak hófehéren ragyogtak, a szövet zöldje friss volt, ki nem fakult, s csak a vastag, kissé merev selyem ráncai sejtették, hogy a ruha nem manapság készült.

Szűk, karcsú derékban dobogott a szép Dorottya szíve, s Gittának az jutott az eszébe, hogy a ruha az ő lányos természetére sem lenne bő. Valami ellenállhatatlan kényszer hatása alatt felpróbálta. A szekrény mellett mennyezetig érő tükör állott, Gitta előtte öltözködött, s csöppet sem zavartatta magát azáltal, hogy a tükörből Lamprecht Justus nézett reá, akinek képe a tükörrel szemközti falat támogatta. A fiatal lány nyakkendőjével összekötötte haját a feje búbján, s beleaggatta csillag alakú gránátköves mellékjét, fülbevalóit, kezelőgombjait. A természet megismételte önmagát: Gitta alakja tökéletesen megegyezett a vörös szalon asszonyáéval. A smaragd brokátruha a legkisebb ránc nélkül simult karcsú természetére, és széle épp a bokájáig ért. Amikor mellén az utolsó kapcsot is bekapcsolta, szinte megijedt önmagától. Kissé megriadva nézett körül a folyosón, nem látja-e valaki, s Lamprecht Justus nem lép-e ki a vászonzfelületből, komoran, villámló szemmel s nagy pecsétgyűrűtől ékes kezével, amely méltósággal nyugodott egy régi könyvön, nem ragadja-e torkon a szentségtörésért?... Megmutatom magam Zsófi néninek, gondolta magában, s azután tüstént visszaakasztom a ruhát a helyére.

Akaratlanul is lassított léptekkel indult el a folyosón. A ruha uszálya a recsegő padló fölött titokzatosan suhogott. Ebben a páncélszerű, merev öltözetben aligha tudott a gránátköves asszony nesztelenül, s hirtelen végigsuhanni a folyosón!

A nagy szalonból e percben lépett ki az inas. A ruhasuhogásra gyanútlanul fordította fejét a hang irányába, a következő pillanatban azonban már megrémülve, groteszk ugrásokkal menekült vissza a szobába.

Gitta sikerén mosolyogva lépte át a szalon küszöbét, de kellemetlenül meglepetve állott meg a küszöbön. Zsófi néni nem volt egyedül, az egyik ablakmélyedésben Herbert állt.

Tegnap délután még meglehetősen közönyös volt számára az osztálytanácsos. Tegnap este azonban néhány órát töltött vele családi körben, és azóta idegenkedett a nagyreményű férfiútól. Nagyanyja rajongó lelkesedésén a fia iránt, édesapja

nagyrabecsülésén, amelynek ifjú sógorával szemben nemegyszer tanújelét adta, Gitta nem csodálkozott, tudta, hogy mind a ketten, nemcsak nagyanyja, de az édesapja is a szerencse fiát csodálják Herbertben, a kiválasztottat, akivel a legmagasabb körök tagjai úgy érintkeztek, mint a magukfajtabeliekkel. Sehoggy sem tudta azonban megmagyarázni, hogyan lehetséges, hogy nagyapja, e színtiszta, egyenes és megvesztegethetetlen jellem is úgy mutatta, hogy büszke a fiára, elégedett vele, s öröme telik benne. Elkerülte vajon az öregúr figyelmét, hogy fia emelkedésének mi volt a legerősebb mozgatója, hogy mi vitte őt fáradság nélkül előre – olyan akadályokon keresztül, amilyeneknek a legyőzésére mások erejüknek évek hosszú során tartó megfeszítésével voltak csak képesek –, vagy nem akart minderről tudomást venni? A tegnap esti beszélgetés során az öreg Marschall a fiatal akarnokok ellen is mennydörgött, akik minden eszközt szentnek tekintenek, amely a célhoz segíti őket, akik hízelkedéssel, képmutatással, tányérnyalással csinálják meg karrierjüket és gáncsot vetnek azoknak, akik nem hajbókolva, görnyedve, hanem tisztességes munkájuk tudatában önérzetesen, egyenes derékkel, becsületesen igyekeznek céljuk felé. Miközben így beszélt az öreg Marschall tanácsos és másokban kereste a szálkát, lehetséges-e, hogy nem vette észre a gerendát a saját szemében? Vagy Herbert olyan jól értette a dolgát, hogy még az édesapja átható és tiszta tekintetű szemébe is sikerült port hintenie? Különös ember, annyi bizonyos. Édesapjának mennydörgő kifakadásait rendíthetetlen nyugalommal hallgatta. Szótlanul ült és fújta a kékesszürke füstkarikákat a levegőbe. Arcát a szégyen vagy a zavarodottság egyszer sem festette pirosra. Úgy látszott, helyesli szinte, amit az öreg Marschall a minden eszközzel előretörtető fiatal nemzedék ellen mondott. Egyébként csak ritkán szólt, ha azonban mondott valamit, arról még Zsófi néni is azt mondta, hogy fején találta a szöveget.

Gitta idegenkedésének nemcsak az volt az oka, hogy ez a tekintélyes külsejű, fiatal férfi nem átallotta Taubeneck Héloise fehér kezét segítségül venni kapaszkodásában, hanem az is, hogy az osztálytanácsos úr nővérének gyermekei iránt ma is ugyanolyan érzelmekkel viseltetett, mint tizenkét esztendő előtt. A szorgalmas Reinholdban az erény mintaképét látta, az egykori kis vadócról, Gittáról, viszont még ma sem tételezett föl semmi jót. Herbertnek azonban alighanem igaza volt: lám, a komoly Reinhold élete teljesen fölolvad kötelessége, munkája teljesítésében, holott ő, Gitta, még mindig kalandos csínyeken töri a fejét...

Vissza akart vonulni a küszöbről, amikor a nagybátyját megpillantotta. A ruha suhogására azonban mind a ketten, Zsófi néni is, Herbert is megfordultak. A néni szótlanul meredt rá, de csak egy pillanatig. Aztán harsány hahotára fakadt.

– Majdnem sikerült a tréfád, Gitta – mondta –, és Zsófi néni majdnem megijedt. De csak majdnem. A hideg végigszaladt a hátamon, de már vége az ijedelemnek, kis haszontalan! Csak a vén Borcsa előtt ne mutatkozz ebben a köntösben! Szinte megmagyarázhatatlan, mennyire hasonlítasz benne a szegény Dorottyához, akinek a

véréből pedig egy csepp sem folyik az ereidben. Az arcod sem hasonlít az övéhez...

– A száj némely vonala, a tekintet és a fej tartás emlékeztetnek a gránátköves asszonyra – vetette közbe az osztálytanácsos. – Dorottya asszony, miként púderezetlen haja és házassága igazolják, ugyancsak keveset törődött a világ ítéletével. Ellenzéki szellem volt, önfejű és rakoncátlan is, és ezek a belső tulajdonságok nyilván az ő külsejében is kifejezésre jutottak: innen a hasonlóság.

Gitta elérte a szót. Rendíthetetlen nyugalommal nézte magát a tükörben és igazgatta ruhája csipkéit.

– A rakoncátlanság persze rajtam is meglátszik – felelte –, hiába tagadnám, ez a maskara ugyanis bizonyítaná, hogy csintalan vagyok még most is. De kedvem telik benne. Azt sem tagadom, hogy magam is szívesen szállok szembe a világ helytelen ítéletével, ami persze, tudom, szentségsértés, és amitől égnek mered a rendes emberek haja szála. De érzem és tudom, hogy igazam van. A megrovási kalandnak azonban, amelyben virágnyelven részesíteni szíves voltál, bácsikám, félek, nem lesz jobb eredménye, mint azoknak a dorgatóriumoknak volt, amelyeket gyermekkoromban a szépírási feladatok és a francia igék alkalmából olvastál a fejemre. Mert lásd, még ma is úgy írok, mintha seprű lenne a kezemben toll helyett, s a francia kiejtésem elől alighanem elszaladnának a párizsiak...

– Nono, nem lesz az egészen úgy – válaszolta Zsófi néni. – Most, azonban nem a francia tudományodról van szó, hanem egészen másról. Arról, hogy nagy kár érte a házat. Én egyebet sem teszek, mint egész nap vigyázok erre a sok régi holmira itt fönn, ez az ügyetlen János pedig összetöri a legértékesebb vázáink egyikét. És még le sem szidhattam az ügyetlenségéért, úgy vacogtak szegény szerencsétlenek a fogai rémületében, és olyan megható volt, amikor a kár láttára előszedte zsebéből a bugyellárisát, és megtakarított garasaiból akarta kifizetni, amit ki tudja, hány tallérért vásárolt egyszer Gotthelf nagyapád Olaszországban...

Gitta az asztalhoz lépett és kezébe vette a cserépdarabokat.

– Ami a vázát illeti – mondta rövid vizsgálat után –, azt ne sajnáld, kedves néném. Nagyapát csúfosan becsapták vele. A váza ugyanis nem volt eredeti, méghozzá meglehetősen közönséges hamisítás. Borcsának kedvelt kávécsészéje semmivel sem kevésbé előkelő, mint amilyen ez a váza volt.

– Theobald bátyánk sem ítéltetett volna nagyobb határozottsággal – jegyezte meg az osztálytanácsos. – így már értem, hogy munkatársát nagyon nélkülözi.

– Munkatársát? Talán azt akarod mondani: kis cselédjét. Az is kitüntetés, ha ezzel a címmel élhetek. De honnan tudod, hogy nélkülöz engem?

– Honnan? Megmondom. Apám levelet kapott Eliz nénitől. A levélből kiderül, hogy nemcsak a bácsi dolgozószobájából hiányzol, de érzik a távollétedet a néni szalonjában is, ahol a ház barátai már nagyon várják a hazatérteket, különösen a szalon hőse, von Billingen-Wackewitz...

– Honnan gondolod, hogy ő a „szalon hőse”? – Gitta elpirult.

– Onnan, hogy Eliz néni nem tud öt sort leírni anélkül, hogy a szép mecklenburgit ne emlegetné.

– Von Billingen-Wackewitz ama kevés arisztokraták egyike, akik nagybátyám házát fölkeresik, akiket „a megkorcsosodott vén demokrata” beenged körébe. Eliz néni megkülönböztetett rokonszenvvel viseltetik iránta...

– Tehát politikai természetű a vonzalom... Érdekes. Eliz néni azonban másként emlékezik meg róla.

– Másként? – Gitta még mélyebben elpirult. – Álig hinném. Úgy beszélsz, mintha valami családi pletyka: volna készülőben. Márpedig nem hiszem, hogy az elmés, finom Eliz néni pletykák terjesztésére adná a tollát.

Herbert csöndesen nevetett.

– A tapasztalat azt bizonyítja, kedvesem, hogy a házasságszerzés az asszonyoknak, tekintet nélkül arra, hogy eszesek-e vagy korlátoltak, egyformán gyöngéjük.

– Ez ellen a magam nevében tiltakozom – jelentette ki Zsófi néni.

– Nono, Zsófi néni – vetette közbe Herbert –, csak nyugtával dicsérje a napot! Ki tudja, milyen kísértések várnak még önre! Úgy hallom, von Billingen nagyon szép férfi...

– Magas, karcsú és erős, arca pedig igen érdekes – jelentette ki Gitta.

– Azonfelül általánosan nagyrabecsült, régi név viselője – folytatta zavartalanul Herbert.

– Ösnemes – hagyta helyben Gitta. – A heraldikusok ma is vitatkoznak, vajon a címerében található különös idom a barlanglakok korából való tűzkövet vagy a cölöpépítmények idejéből való orsót akarja jelképezni.

– Ezer ördög, micsoda család! Mellette a legvastagabb tölgy is elbújhat – szólalt meg Zsófi néni. – És ilyen magas fára akarsz felkapni, Gitta?

– Miért is ne akarnék – felelte Gitta dacosan. – Hiszen ma divat fölfelé kapaszkodni! Éppen én helyezkedjem szembe az általános divattal, és ne akarjak „több lenni” annál, aki vagyok, éppen én ne igyekezzem elfelejtetni származásomat!

– Vigyázz, meg ne hallják az öregek ott fenn a falon, amit beszélsz – fenyegette Zsófi néni, és a parókás, tekintélyes kereskedőkre mutatott, akik nagy komolyan és ünnepélyesen néztek le kereteikből.

Gitta vállat vont.

– Ki tudja, mire vinnék szigorú, polgári becsületességükkel manapság a derék öregek... – felelte. – Korunk gyermekei vagyunk, s nem spártaiak, mondta itt legutóbb valaki, és nem lehetetlen, hogy ma a méhszorgalommal dolgozó Lamprechtek is abban látnák a polgári büszkeség betetőzését, hogy munkájuk, fáradságuk eredményét, leányuk hozományaképpen, beleszórják „egy régi és közbecsülésben álló család sarjának” üres tarisznyájába.

– Ezt is „itt mondta valaki”, Gitta? – kérdezte Herbert.

– Természetesen, bácsikám. Én, a többi fiatal lány módjára, csak azt ismételve, amit másoktól hallok. Hallgatom, ha a többiek beszélgetnek a mai viszonyokról, s egynémely dolog iránt komolyan érdeklődöm. Így például...

– Például?

– Például ama mászópózna iránt, amelyet, telis-tele a legkívánatosabb dolgokkal, most állítanak föl a világban, s amelynek a tetejére...

–... az ér föl elsőül, aki a legjobban tud mászni: csúszni-mászni, ugye, Gitta? – szakította félbe hűvös mosollyal a fiatal lányt Herbert.

– Magam is ezt akartam mondani, bácsikám. Azok lesznek az elsők, akiknek a saját hazájuk, a saját fajtájuk nem elég jó, s az egyenes út nem a legjobb. Akik a legkíméletlenebbül tudnak legázolni másokat. Akiknek csak a külsőségekre van gondjuk, azzal azonban nem törődnek, amit belső meggyőződésük, a szívük diktál. Akik félnek, hogy a megszólított alvajárókhöz hasonlóan, a földre zuhannak, ha isten ments meghallgatják, mit mond a szívük. Akik, ha kell, még szép női kacsokba is belekapaszkodnak...

– Pszt! – csitította Gittát Zsófi néni, lépteket hallott a lépcsőház felől, s ezt a körülményt sietve ragadta meg, hogy a félreérthetetlen célzásokkal teli beszélgetésnek véget vessen.

– Pszt! Siess, Gitta és egy-kettő vedd le ezt a köntöst, mert ha nem csalódom, Reinhold lépteit hallom, aki nem ismer tréfát és könnyen ragadtatja el magát haragjában...

Gitta az ajtó felé rohant. Aggodalmasan került minden alkalmat, amely beteges fivérére felizgathatta volna, de most elkésett. Reinhold, a nagymama kíséretében, jött szembe a folyosón.

XII.

A belépők riadtan hőköltek vissza, amikor a keretből kilépett szépséges Dorottyát megpillantották, aki időközben visszatért a szalonba, s az asztal mellett megadással várta a kitörő fergeteget. Nem kellett soká várnia, az első villám tüstént lecsapott.

– Szégyellheted magad ezért a bolond tréfáért! – porolt Reinhold alighogy lélegzethez jutott. – Az ember úgy megijedhet, hogy belépusztul.

– Igazad van, öcsikém – felelte Gitta szelíden –, belátom, határtalan ostobaságot követtem el.

Ezzel az ajtók felé tartott, hogy becsukja azokat. Reinholdnak ugyanis könnyen megárthatott a huzat.

– Tévedsz, ha azt hiszed, hogy ezt így, egykettőre jóvá lehet tenni – dohogott a fiú. – Csak látná apa, hogyan rongálsz ezt az értékes leltári darabot, foszló szövetéből hogyan válnak ki a selyemszálak! Lenne nemulass! Alig hiszem, hogy a jövőben is úgy kedvezne neked, ahogy Berlinből való visszatérted óta kedvez, véleményem szerint teljesen indokolatlanul. Valóban nem látszik meg rajtad, hogy távollétedben nagykanállal etted a tudományt!

– Ne izgasd föl magad, öcsikém – csitította Gitta. – Lásd, tüstént megyek, helyére akasztom a ruhát és soha többé nem nyúlok hozzá. Gyere, béküljünk ki!

Végigsimította a fiú kezét. Reinhold azonban idegesen háritotta el magától a kedveskedést.

– Nem szeretem az effélét, tudod jól, már gyermekkoromban sem szenvedhettem, ha hozzám nyúl valaki – mondta.

Gitta visszahúzta kezét, szóttanul fölfogta a ruha uszályát, hogy szegélye ne súrolja a földet, s az ajtó felé tartott. Még mielőtt átlépte volna azonban a küszöböt, hallotta, hogy Reinhold ismét fölcsattant.

– És ez, ez micsoda? – rikácsolta a törött vázára mutatva. – Ezt a számárságot ki követte el?

– Kis baleset történt, édes fiam – felelte Zsófi néni –, kis baleset, amely az efféle nagytakarításnál szinte elkerülhetetlen.

– Kis baleset? – ismételte a fölháborodás hangján Reinhold, – Kis baleset, azt mondod? Úgy látszik, fogalmad sincs arról, milyen értékek vannak itt reád bízva! Ez a váza tíz tallérba került! Megmutathatom a leltárból. Tíz tallérba! Nálunk persze mindig divatban volt dobálódzni a pénzzel. Nagyapának sem volt jobb dolga, mint mindenféle ócska vacakkal teletömni a házunkat. Ha régiségkereskedő jár errefelé, még ma is bekopogtat, s megkérdi, nem akarunk-e valamit selejtes holmijából. De istenem,

leszoktatom őket arról, hogy felkeressék a házuk tóját. Láttukra mindig előtt a méreg, mert eszembe jut, mennyi pénzt dobtak már eddig is ki a Lamprechtek az ablakon. Csak kerüljek egyszer én a kormányhoz! Tudom, másként lesz itt egyszeriben minden. Rendet csinállok, alaposat. Pénzzé teszek mindent, amire nincs okvetlenül szükségünk. Akkor aztán nem is lesznek efféle károk, garantálom! Tíz tallér! Persze, azoknak, akik nem tudnak számolni, tíz tallér csekélység, nem számít...

– Megnyugtathatlak, jól megtanultam az egyszeregyet, és ha nem is ülök az íróasztal előtt naphosszat, tudom, mi a pénz – szakította félbe Zsófi néni. – Ami viszont a tíz tallért illeti, azt nem most, hanem már akkor kidobták az ablakon, amikor nagyapád megvette a vázát. A váza ugyanis egy garast sem ér, mert közönséges utánczat.

– Utánczat? Ki mondja, hogy utánczat?

– Margit mondja – jelentette ki az osztálytanácsos.

Reinhold gúnyosan nevetett.

– Úgy? Öbölcössége? Ez itt, mellettem?

– Igen, a nővéred – ismételte Herbert, és szigorú, rendreutasító tekintettel nézett szemtelenül vigyorgó unokaöccse arcába. – A nővéred állítja, és helyesen tennéd, ha úgy övele, mint Zsófi nénivel más hangon beszélnél. Beteges, izgékony természetedre való tekintetből sokat, félek, túlságosan is sokat engedtek meg neked gyermekkorodban. Ideje azonban, hogy magadra eszmélj és tudomásul vedd, hogy neked is vannak kötelességeid a tisztességes, illedelmes társadalmi érintkezés tekintetében.

Reinhold eleinte tátott szájjal meredt az osztálytanácsosra. Ilyen szigorú feddést először hallott tőle, nem is akart hinni a fülének. Minden szemtelensége ellenére azonban, gyáva fickó volt, aki sietve tért ki az útból, ha magánál erősebbel került szembe. Most is, a rendreutasításra egyszeriben elhallgatott, csak alsó ajkát harapdálta dühében. Zavartan a belső zsebébe nyúlt, s egy levelet húzott ki onnét. Az asztalra dobta. A levelet nagy nemesi pecsét zárta le.

– Ez a levél neked jött, Gitta – mondta morcosan –, az irodában adta át a postás. Azért jöttem a huzatos lépcsőn idáig, hogy átadjam. Akkora címer van rajta, hogy az uralkodó herceg pecsétjén sincs nagyobb. Ennek köszönheted, hogy elhoztam.

Gitta elpirult.

A tanácsosné ünnepélyesen, sőt mély meghatottsággal jelentette ki:

– A címer a von Billingen-Wackewitz család címere. Nem egy drága levelet őrzök fiókomban ezzel a pecséttel. Volt egy barátnóm: von Billingen-Wackewitz kisasszony, egykor hercegi főudvarmesternő, aki a nőegylet ügyében többször is megtisztelt levelével. Istenem, istenem, ha akkor csak sejthettem volna...

Nem fejezte be a mondatot. Gittához lépett, s ajkán a túlvilági boldogság mosolyával, szinte átszellemült arckifejezéssel, túláradó szeretettel ölelte magához a karcsú leányt:

– Édes kis bogaram! – becézte. – Tehát ez a mágnes vonzott téged Berlinbe? És én

még olyan ostoba voltam, hogy távolléted miatt szemrehányásokkal illettek, miközben te arra hívtál, hogy kimondhatatlanul szerencsésé tedd a házunkat! Milyen vak, milyen igazágtalan voltam hozzád, édesem! De ugye, azért nem haragszol együgyű nagyanyádra?

Gitta, kisiklott a tanácsosné ölelő karjai közül.

– Semmi okom sincs, hogy haragudjam – jelentette ki szinte szárazon. – Nem is illik, hogy unoka nehezteljen a nagymamájára. Az efféle extravaganciát, ha illenék, se merném megengedni magamnak, Reinhold biztosan ismét összeszidna érte, csakúgy, mint a smaragdzöld ruháért.

– Ha tudná, amit én tudok – válaszolta ravasz szemhunyorgatással a tanácsosné –, dehogy szidott volna össze, sőt, azt mondta volna, hogy ez a díszköntös pompásan illik karcsú termetedre. Ahogy itt állsz előttem, nemes és előkelő testtartással, átszellemült, pikáns arcocskáddal, így bátran és méltóan odaállhatnál az illusztris dámák fényes sorába, amely, nem akarom megmondani, milyen kastélyterem falairól tekint le a közönséges halandókra.

– Kócos hajam és vadóc modorom ellenére, nagyanya?

A tanácsosné elvörösödött.

– Gyermekeim – mondotta –, ma még nem szólok semmit. Megvárom, amíg talán holnap vagy holnapután felkeresel, hogy olyan dolgokat közölj velem, amelyek tudom, egész életemre boldoggá tesznek. Addig szó se essék közöttünk semmiről.

Margit zavartan zsebébe gyűrte a levelet és kiment a folyosóra, hogy a smaragdszín brokátruhát helyére akassza. A tanácsosné, aki tulajdonképpen azért jött föl, hogy Zsófi nénitől elkérje, egy torta receptjét, vele együtt lefelé vette útját. Reinhold Herbert felé közeledett, az osztálytanácsos rideg és visszataszító pillantására azonban jobbnak látta, ha a két öreg hölgygel tart. Herbert, akit a váza zuhanásának és csörömpölésének lármája hozott a szalonba, vette botját, kalapját, és ő is elhagyta a termet.

A folyosón Margit előtt kellett elhaladnia. Megállt előtte és így szólt:

– Egyszer még sok mindenért kell, hogy bocsánatomat kérd, Margit.

– Bocsánatot kérni? Tőled? Ha csak erről van szó, s ha valóban megbántottalak, akár rögtön is megkövetlek érte, bácsikám – felelte hamiskás mosollyal.

Szembefordultak egymással.

– Úgy látszik, távolléted évei duplán számítottak az én rovásomra – mondta az osztálytanácsos. – Amióta hazajöttél: megöregedtem és tekintélyé lettem a szemedben.

Gitta kissé oldalt fordította a fejét és pajkosan végigmustrálta nagybátyja arcát, alakját.

– Ami a megöregedést illeti, attól egyelőre még nem kell tartanod, bácsikám – állapította meg. – Szép, selymes szakálladba egyetlen ősz szál sem vegyül. De honnan gondolod, hogy megöregedtél a szememben?

– Te juttattad eszembe azzal, hogy tüstént megérkeztedkor bácsinak tituláltál, holott

azelőtt ezt a címet, amely pedig régebben csakúgy dukált, mint most, sohasem adtad meg nekem.

– Persze, hogy nem. Csak nem szólíthattam bácsinak egy tejfelesképű diákot – felelte Gitta –, egy gimnazistát, akinek még csak bajusza sincs? Most azonban a dolog lényegesen más. Arisztokratikusan kettéválasztott császárszakállad imponál és tekintélyessé tesz... bácsikám...

Az osztálytanácsos ironikusan meghajolt.

– Amikor megérkezésem estéjén egyszerre megjelentél az ebédlőajtóban, a hercegi kegy sugaraiban tündökölve, a város első tisztviselője, frakkosan, tartózkodó és hűvös mondatok kíséretében, úgy éreztem, szinte eltörpülök melletted...

– Szóval tulajdonképpen örülnöm kellene annak a megtiszteltetésnek, hogy bácsinak titulálsz?

– Ahogy gondolod. El tudom képzelni, hogy nem kellemes, ha egy fiatalembert magamfajta nagylány bácsinak szólít, de ezen már nem lehet segíteni. Nekünk, szegény Lamprecht-gyerekeknek anyai részről úgyszincs más rokonunk csak te. Noha nagybácsinak nem vagy igazi, csak mostoha, mégis el kell túrnöd, hogy egész életedben „Herbert bácsi” légy a számunkra.

– Eltűröm, édes húgom. Viszont, ha így állnak a dolgok, ha nagybácsinak ismersz el engem, akkor bizonyára arról sem feledkeztél meg, hogy minden unokahúgnak kötelességei vannak a nagybátyjuk iránt.

– Kötelességei?

– Úgy van, elsősorban az engedelmesség kötelessége.

Gitta egy pillanatra meglepődött, de mintha hirtelen rájött volna a homályos mondat értelmére, földerült az arca.

– Persze! Erre gondolsz!

A zsebére mutatott, amelybe von Billingen-Wackewitz levelét rejtette. Az osztálytanácsos elfordította a fejét és hallgatott.

– Mindjárt eszembe juthatott volna! Mikén nagyanya, te is tárt karokkal fogadod az ismeretlen kérőt. Hogy miféle ember, nem is kérdezed, elég, ha a neve jó hangzású... És most... most attól tartasz, hogy szeleburdi unokahúgod esetleg nem szédül el a kínálkozó nagy szerencsétől, és isten ments, nem hajlandó a Lamprecht nevet fölcserélni a Billingen-Wackewitz névvel, holott a Marschall családnak, amelynek csillaga most van emelkedőfélben, érdeke, hogy a vele közel rokon Lamprecht-tek is „emelkedjenek”... Ettől félsz, bácsikám, és pedig annyira, hogy még arra az engedelmességre is hivatkozol, amivel neked tartozom...

Herbert mosolygott.

– Ördögöd van, kitaláltad!

– Bizony, bácsikám: ördögöm van. Húsvét vasárnapján születtem s megértem, mit fecsegnek a házi szellemek, a láthatatlan manók, s mit ciripelnek a tücskök...

– S ugyan mit ciripelnek?

– Régen arról ciripeltek, hogyan változott át ősapáink kezén a len ezüsthonala aranyforinttá, most azonban egész másféle átváltozásokról szól az ének. Olyanról, amely a piros plebejus vért hercegi kegy és főúri dámák leereszkedésének segítségével kék vérré varázsolja...

– Az ilyen rossznyelvű tücsköt össze kéne fogdosatni...

– A csendőreiddel, ugye bácsikám? Pompás multság lenne, szó sincs róla. Még annál is különb komédia, mint amelyik most készül a Lamprecht-házban, s amelyben a szeleburdi Gittának is szerepet szántak: bárói koronával kellene felékesíteni kócos haját. Sajnos azonban, ami ezt a szerepet illeti, ebben magamnak is lesz némi beleszólásom, ha nem is több egy szótagnál...

– Egy szótagnál?

– Egy szótagnál, amely így hangzik: nem! És ha egyszer kimondtam, vigyázzatok, mert a madár elrepül örökre, még mielőtt énekelt volna nektek. Mert engem ugyan nem fogtok meg!

– Előbb meg kellene próbálni...

– Tessék, próbáld meg, bácsikám!

– Megpróbálok! De annyit mondhatok kis húgom: vigyázz! Ha megfogtam a madárkát: sorsa betelt!

– S úgy kell énekelnie, ahogy te fütyülsz, ugye? De vedd tudomásul: nem félek tőled sem, bácsikám! A dalom könnyen tévútra vezet, rengetegbe csalogat, amelyből sohasem találsz ki...

Gitta mosolygott, gráciával meghajolt nagybátyja előtt s azután végigsietett a folyosón, hogy az öltözőhelyiségben levesse a szép Dorottya pompás köntösét. Miközben a kapcsokat bontogatta, hallotta, hogy Herbert elhagyja a folyosót s lesiet a lép-esőn, ahol Lamprecht Balduinnal találkozott. A két férfi melegen üdvözölte egymást. Aztán Herbert léptei elhalkultak, s egy ajtó, valószínűleg Lamprecht dolgozószobájáé, hevesen becsapódott.

Lamprecht kora reggel kilovagolt Dambachba, ott ebédelt, s csak az imént érkezett haza. Amikor elment, rosszkedvű volt és komor. Szótlanul, hideg fejbiccentéssel fogadta Gitta szíves üdvözlését, s ezt a lány nagyon a lelkére vette. Zsófi néni azonban csakhamar megvigasztalta azzal, hogy Lamprechtnek nemegyszer van „rossz napja”, s ilyenkor legjobb, ha nem is szólnak hozzá és kitérnek az útjából. Ő maga tudja legjobban a módját annak, hogyan szabadulhat meg a melankóliától. Rendszerint lóra pattan, ki lovagol a szabadba, s a lovaglás meg a friss levegő, továbbá a gyárral való foglalkozás eloszlatják a lidércnyomást, amely kedélyére nehezül. Mire esténként hazaérkezik, már jobb kedvre derül.

A szép Dorottya brokátuszálya ismét ott lógott a szekrényben, s Gitta éppen a haját rendezte, amikor hallotta, hogy édes-apja szobájának ajtaja ismét fölnyílik, becsapódik,

s néhány pillanat múlva a folyosó túlsó végén már föl is tűnt Lamprecht Balduin hatalmas, daliás alakja. Gyors léptekkel közeledett a szép Dorottya lakosztálya felé.

Gitta megrémült. Még nem öltötte föl felső ruháit, s így, félig felöltözött állapotban még az édesapja előtt is restellte magát. Másrészt nem tudta, milyen kedvvel tért haza Lamprecht a lovaglásból. Értésült-e csínyéről, s ha értésült, vajon mit szól a merénylethez, amelyet a régi és tiszteletre méltó leltári ruhadarab ellen elkövetett? A leányon teljesen úrrá lett a félelem. Szinte ösztönszerűleg beugrott a nagy ruhásszekrénybe, a suhogó selymek közé – mintha csobbanó vízbe merült volna el, úgy érezte magát –, s lassan behúzta az ajtót.

Néhány pillanat múlva elhaladt előtte a kereskedelmi tanácsos. A szekrényajtó keskeny nyílásán keresztül feltűnt elborult, komor, szép arca, amelyről sem a friss levegő, sem a dambachi kirándulás nem simította el a melankólia redőit. Rózsacsokrot tartott kezében, s ahogy sietve végigment a folyosón, pillantásra sem méltatta ősei arcképsorát, csak a szép Dorottyáról készült olajfestmény láttára hőkölt vissza. E félhomályos és titokzatos környezetben a gránátköves asszony démoni szépsége teljesebben érvényesült, mint a vörös szalon derűs és napsugaras falán. Lamprecht Balduin kezével előbb eltakarta szemét, mintha szédülne, azután indulatosan a képhez lépett és dühös, szinte őrjöngő mozdulattal a vászon festett felét a falnak fordította. Erős kezének kemény fogása alatt a keret megreccsent.

Gittának elállt a lélegzete. Édesapja szomorú, sötét szemében e percben a téboly lángja lobogott. Sötétvörös ajka érthetetlen, bős szavakat mormogott. Amikor azonban Dorottya asszony alakja eltűnt a szeme elől, lassankint megnyugodott s folytatta útját. Annak a szobának ajtaja előtt állt meg, ahonnan régen a fehér fátylakba burkolt rózsailatú tünemény előlebbent. Kulcsával fölnyitotta az ajtót, belépett a szobába, s maga mögött betolta a reteszt.

A hallgatódzó fiatal leány megborzongott. Mit csinált vajon az édesapja e poros, elhagyott teremben, sötét és keserű gondolataitól gyötörten? A súlyos ajtó, a vastag falak mögül semmi nesz sem hallatszott.

Gitta nem kételkedett abban, hogy édesapja beteg, nagyon beteg és valószínűnek tartotta, hogy melankóliája nincs összefüggésben felesége korai elmúlása fölött. érzett bánatával. Hiszen régebben, a gyász első éveiben sohasem volt ilyen halálosan elkeseredett és levert. Betegsége újabb keletű lehet. Szörnyű látomások üldözhatték. Gittának eszébe jutott megérkezésének estéje s az édesapjával való első találkozása. Eszébe jutott, hogyan gyötrődött a közbecsülésben álló Lamprecht-ház pontos és szigorú erkölcsi felfogású főnöke, akinek becsületét a legkisebb folt sem homályosíthatta el soha, egyetlen pillanatra sem. Hogyan kínozza magát annak az elképzelésével, hogy jöhet idő, amikor ujjal mutogatnak majd rá az emberek és kiközösítik őt azokból a körökből, amelyekbe bejutni vágyott egykor, hiúságból, hamis önérzetből... Gitta érzékeny szíve összefacsarodott, amikor eszébe jutott, hogyan könyörgött hozzá, a

gyermekéhez segítségért ez a nagy, erős férfi, hogyan hivatkozott gyermeke hűségére arra az esetre, ha egyszer majd mindenki elhagyja, kitagadja őt. Ilyen sötét képeket látatott vele beteges képzelődése.

Bent még mindig csendes volt minden, a szép Dorottya lakosztálya híven őrizte a rábízott titkokat. Gitta összeszedte felső ruháit, s amilyen gyorsan kis lába vitte, futott a szobájába, hogy ott öltözködjék föl. Milyen szerencse, hogy nem tíz perccel előbb érkezett meg az édesapja! Ha Dorottya asszony festeti képmása annyira indulatba hozta, mit szolt volna, ha a sötét folyosón egyszerre csak a megelevenedett gránátköves asszonnyal találta volna magát szemben!?

A megriasztott inas már félórája ült a konyhában reszkető térddel, halottfehér arccal, s egymás után nyelte a likőrbe mártott kockacukrokat, amelyeket Borcsa dugott a szájába.

– Nincs ennél jobb ijedség ellen – mondotta a vén cseléd.

Az egész ház szolgaszemélyzete körülállta őket s kéjes borzongással hallgatta a kísérteties kaland történetét.

– Nem, nem, ezerszer is nem! – ismételte vacogó fogakkal az inas. – Én ugyan nem nyúlok hozzá többet soha, annyi szent! Eléggé sajnálom, hogy leakasztottam. Most aztán másszon vissza helyére, a falra úgy, ahogy tud! Még hogy én kárt okozok! Hát törtem én össze valamit is világéletemben?! Eltört a kezem alatt valaha is egyetlen pohár, egyetlen tányér? Sosem tört el semmi! Itt a tajtékipám! Tizennégy éve szívom. Mutassanak rajta egyetlen repedést, ha tudnak! Majd éppen a drága vázát fogom összezúzni! A gonosz kísértet tréfált meg, büntetett, mert leakasztottam a falról. Tudtam, hogy rossz vége lesz, s nem is akartam hozzányúlni. Ezt a szobát úgysem kárpitozzák be újonnan, Zsófi kisasszony, mondottam. Hagyjuk csak fönn a képet a falon... De csak vedd le, felelte a kisasszony, vedd le, le kell törölni mögötte a falat! Persze, nem hisz a kisasszony se emberben, se Istenben, így hát mégiscsak le kellett vennem. De már amikor megfogtam a keretét, láttam, hogy szeme, a kép szeme nagyot villant felém. Amikor pedig a vázát vettem kezembe, egyszerre csak éreztem, hogy tompa ütés éri a könyököm, s a váza messzi repül az ujjaim közül. Ezzel azonban még nem elégedett meg a gonosz. De kilépett a keretből s felém tartott! Zöld ruhája borzongatóan suhogott, a gránátok sötét tűzben izzottak dús hajában, szemében pokoli tűz égett! Na mondok, most ütött az utolsó órad, János! Szerencsére azonban az utolsó pillanatban még sikerült elérnem az ajtót, de éreztem, hogy még a lépcsőházba is utánam jött...

– Álmodtál János! – szakította félbe Borcsa. – A lépcsőházba nem jött utánad senki. A kísértet nem lépheti át a folyosóajtó küszöbét. Így. És most idd ki ezt a pohár köményes pálinkát, az majd lábra állít. A dolog pedig maradjon közöttünk! Az uraság úgysem hisz nekünk, akkor se hinne, ha papiroson látná fekete betűkkel. Kinevetik, leszidják, kicsúfolják az embert, ha megmondja, mit tapasztalt. Künn pedig ne pletykálkodjatok, mert úgyis irigykedik ránk az egész város, s mindenki csak örülne, ha

meghallaná, hogy a tekintélyes Lamprecht-házra nagy szerencsétlenség vár. Mert valami szörnyűség fog itt történni, emberek, az szent! Akkor is, amikor a kis Gitta halálosan megbetegedett, akkor is kísértett a szellem, s akkor is megjósoltam! Most sem üres szó a beszédem. Mi csak arra vigyázzunk, hogy ne általunk érje baj a házat! Vigyázzatok a tűzre, a lámpára! Ha máshonnan jő a veszedelem, arról nem tehetünk. De ajánljuk Istennek lelkünket, mert a csapás minden percben itt lehet... Minden percben...

XIII.

A következő éjszakán szörnyű, jajgató hang ismételte meg Borcsa jóslatát, olyan hátborzongatóan, hogy megreszketett belé a piac környéke, a város, a hercegség. Az első őszi szélvész száguldott végig az országon. Délután nagy rajokban keringtek a hollók a város fölött, s veszettül károgtak. A nap vértengerbe áldozott, a kísérteties, bíborszínű fény nyugta után még sokáig ott izzott a toronytetőkön és a házak bádofedelén. Éjszaka kitört a vihar. Pillanatnyi megszakítás nélkül süvöltött, jajgatott, sikoltott az orkán, s mire fölvirradt, tombolása többé nem ismert határt. A piactéren szinte lehetetlen volt keresztülhaladni: a járókelőket leütötte a lábukról. Az utcák sarkán emeletnyi magasságban keringtek egymás fölött kalapok, sátorlapok, függönyök, a szélvihar prédái.

A tanácsosné bosszankodott. Lábacskái az évek folyamán reszketősek és bizonytalanok lettek. Ilyen ítéletidőben dehogy mert velük kimerészkedni az utcára. Le kellett tehát mondania mindazokról a látogatásokról, amelyeket Gittával mára tervezett.

Gitta viszont annál elégedettebb volt. A szabad délutánnak úgy örült, mintha megajándékozták volna. Nagyanyja szobájában ült, s buzgón segített az öreg hölgynek egy remekmívű hímzés elkészítésében. A hímzés Herbert számára készült karácsonyi ajándéknak. A tanácsosné azonban titokzatosan megsúgta neki, hogy tulajdonképpen női íróasztal elé szánta szőnyegül arra az esetre, ha a fia megnősülne. Gitta ügyes keze friss kedvvel dolgozott a pompás virágcsokrokon, amelyeken egykor a szép Héloise lába fog pihenni.

Négy órakor az osztálytanácsos is hazaérkezett, és az édesanyja szalonja mellett levő dolgozószobájába vonult. Ettől a perctől kezdve idegen emberek járása-kelése verte föl a ház előkelő csöndjét. Szolgák hoztak hivatalos iratokat. Csendőőrök és rendőrbiztosok tettek jelentéseket. Kérvényezőök esedező hangja hallatszott a szomszéd szobából. Vajon mit szólnának ehhez a lármahoz a kereskedőház régi urai – gondolta Gitta –, akik inkább üresen hagyták az egész emeletet, semhogy megtúrték volna, hogy idegen emberek lépte s hangos beszéde dülje föl házuk nyugalma.

Amikor legjavában dühöngött az orkán s csörömpöltek az ablaktáblák inas érkezett a herceglakból s ajándékot hozott: egy kosár ízléssel elrendezett, gyönyörű asztali gyümölcsöt. A figyelmesség fölött való örömeben a tanácsosné keze valósággal reszketett, amikor a kosarat kibontotta. A karácsonyi hímzést sietve letakarta, s miután az inast gazdag borralalóval elbocsátotta, kihívta szomszédos dolgozószobájából Herbertet.

Az osztálytanácsos meglepődötten állt meg a küszöbön, amikor unokahúgát is ott

látta édesanyja szobájában. A tanácsosné sugárzó arccal tartotta elé a gyümölcsös kosarat.

– Más ember ilyen időben a kutyáját se szívesen kergeti ki, ha nem muszáj – jegyezte meg hűvösen Herbert. – A hölgyek pedig épp a legnagyobb szélvészben zavarják ki az inasukat. Várhattak volna az ajándékkal...

– Ne légy igazságtalan – felelte a tanácsosné. – A gyümölcsöt frissen szakították a fáról és bizonyára nem akarták, hogy elveszen az aromája. És azonkívül tudod jól, a hölgyek egyetlen napot sem engednek elmúlni anélkül, hogy életjelt ne adnának magukról. Ó istenem, milyen fenséges illatuk is van ezeknek a körtéknek! Azonnal küldök belőlük a szobádba egy tányérral...

– Köszönöm, ne fáradj, anyám. Nem tartok igényt rá: a figyelem egyedül a te személyednek szólt.

Ezzel visszament a szobájába.

– Herbert túlságosan érzékeny – jegyezte meg az öregasszony, miközben föltette szemüvegét és ismét munkához látott. Bizonyára azt vette zokon, hogy nem egyenesen az ő címére érkezett a küldemény. De istenem, hogyan is érkezhett volna, hiszen még igazán nem tartunk olyan messze, és Héloise nem feledkezhet meg magáról annyira. Furcsa fiú ez a Herbert! Zárkózott és hozzáférhetetlen, és annyira nem öntudatos, hogy szinte azt várja: Héloise mondja ki a döntő szót. Emellett azonban a legnagyobb mértékben féltékeny, még rám, az anyjára is, amint épp az előbb magad is láthattad... Persze, ami a féltékenységet illeti, ezen a téren majd neked is lesznek még meglepő tapasztalataid, kicsikém – tette hozzá ingerkedő hangon, szemhunyorgatva, s ezzel fölvette a beszélgetés elejtett fonalát ott, ahol az inas megérkezése megszakította.

Az ablakmélyedést, ahol kettesben dolgozgattak, gyóntatószékké akarta avatni a tanácsosné, s Billingen-Wackewitz tegnap érkezett levele felől faggatta az unokáját. Gitta már tegnap elégette a levelet, s elutasító választ küldött rá – ezt azonban egyetlen szóval sem árulta el. Diplomátikus, kitérő feleleteket adott a tanácsosné kérdéseire és magában föl volt háborodva, amikor nagyanyja olyan fesztelenül és hangosan emlegette a kikoszarozott kérőt, mintha az máris a családhoz tartoznék. Ez annál inkább idegesítette a fiatal leányt, mert Herbert szobájának ajtaját nem csukta be teljesen, és az ajtóréson át az öreg hölgy indiszkrét megjegyzéseit mindenki meghallhatta, aki a szobában megfordult.

A tanácsosné háttal ült az ajtónak s csak akkor vette észre, hogy az nyitva van, amikor zörejt hallott a fia szobájából. Meglepetten fordult hátra:

– Akarsz valamit, fiam? – kérdezte.

– Semmit, édesanyám – felelte Herbert –, csak arra kérlek, engedd rövid időre kinyitnom az ajtót, túlságosan befűtöttek a szobámba.

Az öregasszony sokatmondóan mosolygott.

– Azt hiszi, hogy Héloise-ról beszélgettünk – súgta az unokájának –, s ez persze

mennyei zene a számára.

S hogy a mennyei zenétől ne fossa meg becézett fiacskáját, azonnal a herceglakra terelte a szót, s himnuszt zengett Héloise érényeiről.

Nemsokára beköszöntött az alkony. A kézimunkát összegöngyölték, félrerakták, s ezzel a nagymama áradozó előadásának is vége szakadt. Gitta megkönnyebbülten lélegzett föl és sietve elbúcsúzott. Amikor nagybátyjának is jó estét akart kívánni, észrevette, hogy a dolgozósoba ajtaja már nincsen nyitva Herbert már jóval előbb becsukta.

A lépcsőházban szinte ellenállhatatlan erejű volt a huzat. Az északi szél a raktárház felől, a nagy folyosó nyitott ablakai áramlott be a házba. A nyitott ablaknál Lamprecht Balduin állt. Dús haja lobogott a szélben, amelynek veszett tombolásán túlnőtt harsány és zengő hangja:

– Takarodsz le tüstént! – dörögte az udvarház felé arcán a legnagyobb izgalom jeleivel, s karját fenyegetőleg rázta a levegőben.

Margit az apjához lépett.

– Nem nyugszik a haszontalan, amíg ki nem törí a nyakát – mondta Lamprecht és az udvarház fáfolyosójára mutatott.

A fáfolyosó rozoga párkányán egy oszlopperendába kapaszkodva, a kis Gyuri állott, és versenyt dalolt a széllal.

– Ne aggódj, apám, nem esik le onnan a kislegény! Az oszlop erős, a szél hátulról éri, nincs mitől tartani, ha a folyosó ócska deszkái megbirkóznak a viharral.

Elővette a zsebkendőjét, s intett a fiú felé. Gyuri, aki Lamprecht hangját nem hallotta meg, a kendőlobogtatásra tüstént figyelmes lett. Elhallgatott és elhagyta magas pozícióját. Láthatólag ijedten és zavarodottan tett-vett a folyosón. Alighanem szégyellte, hogy megfigyelték.

– Aranybánya van a kis legény torkában – mondta Gitta. – Ő ugyan aligha fog sok nadrágot koptatni az irodában, apám.

Nagy énekes lesz belőle!

– Azt gondolod? – Lamprecht Balduin szeme haragosan villant föl. – Én nem hiszem, hogy mások mulattatására született...

Megragadta az ablaktáblát, hogy becsukja. Még mielőtt azonban becsukhatta volna, irtózatosszerű szélroham – amelyhez hasonló emlékezet óta nem támadt e régi falakra – tépte ki az ablakot kezéből. Riadtan támolyogtak vissza az ablaktól mind a ketten.

Hogy a következő pillanatokban mi történt, arról egyikük sem tudott számot adni. Rettentő dördülés rázta meg a házat. Azt kellett hinni, a vihar elsöpörte a föld színéről az egész épülettömböt, mindennel, ami benne volt. Porfelhő lépte el az udvart, s a porfelhő mögött az udvarház recsegett, ropogott. Lamprecht eltorzult arccal, kimeredt szemmel rohant le a lépcsőkön, át az udvaron az udvarház felé. Gittát, aki karjába kapaszkodott, goromba mozdulattal rázta le magáról.

Az udvarban ezalatt a porfelhő lassan oszladozni kezdett, s mögötte kirajzolódtak az udvarház körvonalai. Állt még a régi aktár, de alig lehetett ráismerni.

Szomorú rom vigasztalan képe meredt a nézőre. A nehéz téglatető alsó részét, amely védőleg borult a nyitott fafolyosó fölé, egész hosszúságában és szélességében lesodorta az orkán, s a tető magával rántotta a fafolyosó párkányát és oszlopait is. Embermagasságban heverték az udvarban a romok, és a meglazult deszkák és téglák egyre-másra hulltak alá a tetőről. Életveszélyes volt az út, amely az udvarról a régi raktár lépcsőházáig vezetett, s Gitta dobogó szívvel látta, hogyan rohan édesapja, nem törődve a lehulló cserépdarabokkal, gerendatöredékekkel, a kapualj felé, átgázolva minden akadályon.

Néhány pillanat múlva eltűnt. Ijedt sikoltások és kiáltozás kísérték vakmerő vállalkozásában. A főépület ablakai megelevenedtek. Egy pillanat múltán pedig majdnem minden lakó künn volt már az udvaron, a hatalmas hársfák alatt. Valamennyien megkönnyebbülten lélegzettek föl, amikor Lamprecht elérte a kapualjat. Az minden orkán ellen biztos menedéket nyújtott. De csak borzongva lehetett gondolni a kis Gyuri sorsára, akit alighanem maga alá temetett a leszakadt tető. Borcsa látta, hogy még az utolsó pillanatban is a folyosón tartózkodott, s nem lehetett kétséges, hogy összezúzott tagokkal fekszik szegényke a romok alatt.

Az öreg szakácsnő arca fakó volt a rémülettől, de futtában, küzdve a viharral, csak azt hajtogatta:

– No emberek, mit mondtam! Igaza volt-e a vén Borcsának, vagy sem?

Senki sem értette, mit motyogott, a szélvész, a rémület, a porfelhő elnyelte szavát, az igazát azonban nem hagyta.

Zsófi néni zsebkendőjével bekötötte a fejét s összefogta a szoknyáját. Szó nem jött még az ajkára, de keze, lába már tudta és tette a kötelességét. Noha még mindig hullt a tetőről a törmelék és a vakolat, habozás nélkül megindult a romok felé, amelyek mélyén a szegény kis áldozat hevert. Ebben a percben azonban az udvarház nyitott konyhaajtájában megjelent a kereskedelmi tanácsos és visszautasító mozdulattal intett:

– Maradjanak! Senki sem járt szerencsétlenül!

Az arcok földelültek. A kárral senki sem törődött, majd helyrehozzák az ácsok és a cserepesek. Megnyugodva tért vissza mindenki a házba.

– Hajszál híja volt csak! – mondotta Borcsa rezignáltan. – Hajszál híja! Jómagam nem is értem, hogyan menekült meg a gyerek, amikor még a legutolsó percben is ott állt a tető alatt. Bizony, az volt megírva a sors könyvében, hogy elpusztuljon. Hál' isten, nem következett be rajta az átok, egész házunk nyugalma, kedve elveszett volna, ha szerencsétlenül jár.

– Ne fecsegy ostobaságot Borcsa! – szakította félbe a vén cselédet egy hang.

A főépület kapualjában Reinhold állott, aki nem merészkedett ki a viharban.

– Úgy beszélsz – folytatta –, mintha egy Lamprecht forgott volna veszélyben, vagy

mintha családunk valamennyi tagjának gyászba kellene öltözködni arra az esetre, ha az a fickó szerencsétlenül jár. Persze! Ilyenek vagytok valamennyien Csak a magatok sorsa iránt érdeklődtök, avval azonban egyiktek sem törődik, mekkora kára van ebből az ostoba históriából a gazdátoknak! Azt hiszitek, annyi a pénzünk, mint a pelyva, akármennyit pazarolnak is belőle, el sosem fogy? Ismerlek benneteket!

Csontos ujjával megfenyegette a kínos meglepetésében szótlan társaságot és hátat fordított neki.

– Jó néhány tallérunk sínyli majd ezt a mulatságot – folytatta a hivatalnokok felé fordulva. – Példátlan hanyagság apa részéről, hogy az udvarház ilyen roskadozó állapotban van. Ha én viseltem volna gondját, bizonyosan nem történt volna meg ez a kellemetlenség. Egyetlen helyéből kimozdult téglá sem került volna el a figyelmem, azt mondhatom, ha magamnak kellett volna is fölmásznom négykézláb a padlásra.

Hirtelen elhallgatott s zsebre rakott kézzel a falnak támaszkodott: az udvarban föltűnt a kereskedelmi tanácsos alakja. Földült arca, kócos haja még mindig a legizgatottabb lelkiállapotra engedett következtetni. A kapualjban összegyűlt emberek láttára azonban összeszedte magát, kiegyenesítette meggörnyedt alakját és fagyos tekintete már eleve elutasította az emberek kérdő pillantásait. Más alkalmakkor sem állt szóba soha alárendeltjeivel.

Intett a háziszolgának s gyógyszeres üvegcsét adott át neki azzal, hogy vigye a patikába.

– Az öregasszonynak ott túlhan megártott az ijedség, rosszul van, s a gyógyszerből egyetlen csöpp sincs otthon.

Ezt Zsófi néni felé fordulva mondotta kimért, szinte rideg hangon, mentegetődzésképpen, miközben könnyedén elpirult. Noha felebaráti kötelességet teljesített, beteg embertársának nyújtott csak segítséget, amit helyében bizonytalán bárki más is megtett volna – mégis úgy érezte, hogy ez a mozdulat, amely megközelíthetetlen gögösségével nem állt teljesen összhangban, magyarázatra, mentségre szorul.

Miként az előbb Zsófi néni, úgy indult meg most Gitta a raktárház felé. A kereskedelmi tanácsos azonban karon ragadta.

– Hová mégy? – kérdezte

– A beteg öregasszonyhoz készülök – felelte Gitta. – Magától értetődik, hogy ilyen helyzetben...

– Egyáltalán nem értetődik magától – jelentette ki Lamprecht –, hogy kockára tedd a testi épségedet azért, hogy segítséget nyújts valakinek, akinek szívgörcse van. Lenz asszonynak nem ez az első rohama, mégsem emlékszem, hogy valakinek is eszébe jutott volna közlünk ápolására sietni. Egyáltalában: sohasem volt divat nálunk, hogy közlekedjünk az udvarházbelleikkel, és nem szeretném, ha ezen a szokáson változtatna valaki.

A határozott és szigorú szavakra Gitta megoldotta fejkendőjét, a cselédség

elszéledt, s a hivatalnokok az irodába vonultak. Csak Reinhold maradt vissza. Kárörömmel mondta a néjének:

– Úgy kell neked! Persze, kék kötényben szegényeket látogatni, betegeket ápolni, piszkos gyerekeket mosdatni most divat a fiatal lányok között. Képzelem, hogy tetszelegtel már magadnak előre is a könyörületes Szent Erzsébet szerepében. Szerencsére azonban apának helyén van az esze és nem túri az efféle ostobaságot. Egyébként azt hiszem, holnaptól kezdve nem is lesz alkalmad többé arra, hogy jótékonykodj, édes Gittuskám, mert ha építik az udvarházat, Lenzéknek bizonyára ki kell hurcolkodniok belőle. Ugye apám?

– Nem kell kihurcolkodniok. Ott maradnak, ahol vannak! – jelentette ki röviden, de annál határozottabban a kereskedelmi tanácsos.

Reinhold kezét még mélyebben vájta a zsebébe, keskeny két vállát fölhúzta, dühében szótlanul hátat fordított, s bement az irodába.

Lamprecht karon fogta lányát s fölvezette a szobájába. Burgundit hozatott, s mohón hajtott föl néhány pohárral. Margit az ablak előtt álló dobogóra ült, Zsófi néni karosszékének lábához. Kezét összekulcsolta a térdén és fejét a karosszék ülőpárnájára hajtotta.

Egyedül volt az apjával.

Kellemes meleg volt a szobában. A levegő megtelt az ablakban álló cserépvirágok illatával. Az óra, amelyet a nagy fölfordulás sem tudott kihozni a nyugalomból, kedvesen ketyegett, és Lamprecht, aki gondolataiba merülten járt föl-alá a szobában, öntudatlanul is lépést tartott az inga mozgásával. Künn még dühöngött a vihar, füttyült a szél és csak a piac felől becsapódó ajtók és csörömpölő ablakok zaja szakította félbe siralmas melódiáját.

– A vihar a raktárház egész tetejét le fogja sodorni szólalt meg Gitta.

– Alig hiszem – felelte az apja. – Néhány téglát talán még levisz az orkán, a gerendázat azonban, meggyőződtem róla, erősen tart, mintha vasból lenne. A tetőnek az a része, amely összeomlott, újabb keletű, gyalázatos kontármunka.

Megállt és szembefordult a leányával. Az alkonyi fény arcára esett. A burgundi megtette a hatását: a vér ismét gyorsan keringett ereiben, a rémület haloványsága eltűnt halántékáról. Arca kipirult, szeme csillogott.

– És Gyurinak valóban semmi baja? – kérdezte Gitta.

– Nem történt baja. A tető nem reászakadt, hanem elsiklott a feje fölött, s csak azután zuhant az udvarba.

– Csodálatos szerencse! Az ember szinte azt gondolná, láthatatlan kéz védte meg a göndör gyermekfejet e válságos pillanatban: halott édesanyja keze.

A kereskedelmi tanácsos nem felelt. Elfordult és bort töltött a pohárba.

– Nem tudok szabadulni a rettenetes jelenet hatásától – folytatta Gitta kis idő múltán. – Még mindig reszket kezem-lábam. Ha elgondolom, hogy ez az élettől duzzadó,

erős, gyönyörű fiú kis híján a halál fia lett, s csak a véletlenül múlt, hogy nem fekszik egész életére megnyomorítva a gerendák és a téglacserepek között...

Elhallgatott s kezével eltakarta arcát.

A szobában olyan csönd volt, hogy a konyhából beszűrődött a cselédek izgatott beszélgetésének moraja.

– Úgy látszik, szolgálóink sem tudtak napirendre térni az eset fölött – mondta Margit. – Ők is szeretik a kisfiút. Szegényke! Magányosan tölti gyermekéje napjait. A német föld idegen számára, anyja halott, apját sohasem látta. Állítólag messze, messze él, túl a tengeren...

– A gyereket nem kell annyira sajnálni. A hozzátartozói imádják – vetette közbe a kereskedelmi tanácsos.

– Az apja ugyan nem nagyon imádható – felelte a leány érdesen. – Törődni se igen törődik vele. Miért nem veszi magához, miért nincs az apja mellett a kisfiú, ott, ahol isteni és emberi jog szerint van a helye?

Lamprecht közelebb lepett a lányához, az arcát szelíd mosoly enyhítette meg, ajka azonban idegesen remegett, mint mindig, ha megindultságát akarta elfojtani.

– Ez a szigorú ítélet alighanem azt az apát is sújtja, aki öt évig tűrte, hogy a kislánya távol legyen tőle, ugye Gitta?

A leány föluggrott és hozzásimult.

– Ó, az én esetem egészen más – jelentette ki élénken tiltakozva. – Te a kis vadócot akármikor meglátogathatod, és szorgalmasan meg is látogattad, törődtél vele. Csak szólnod kell és én nálad maradok, most és mindörökre. A kis Lenz fiú apja azonban...

– Örökre? – ismételte a kereskedelmi tanácsos, aki úgy látszik, nem hallotta Gitta utolsó szavait. – Örökre nálam maradsz? Meddig tart az az örök? Addig, amíg egyszerre csak forgószél kerekedik Mecklenburg felől, és elfújja az én kis hópihémet, elragadja tőlem. Csakhogy akkor aztán igazán örökre.

– Ó, tehát már te is tudod? Olyan sürgős volt, hogy tüstént elpletykáltak?

– Kik?

– Kik? Nagyanya és Herbert bácsi! Huszonnégy órája sincs, hogy Berlinből megjött Elza néni levele, és lám, már az egész világ tudja a tartalmát! Persze, férjhez akarnak adni, hamarosan szert akarnak tenni egy méltóságos asszonyra, aki egy idegen név glóriájával vonja be régi, tisztességes házunkat, amelynek túlságosan polgári jellege nem tarthat számot a legfelsőbb körök meglegedésére... De szerencsére kettőn áll a vásár.

– Rossz fogalmaid lehetnek Herbertről, gyermekem – szakította félbe az édesapja.

– Neki valóban nincs ránk Lampechtekre szüksége. Ha másnak nem is, neki nagyon mindegy, hogy milyen nevet viselsz majd egykor, ha férjhez mégy. ő a maga útján jár, és csak a saját erejére támaszkodik. Ezt a fényűzést meg is engedheti magának. Herbert a szerencse fia, minden kéz, hívatlanul is, csak azért nyúl felé, hogy céljai elérésében

segítségére legyen. Saját eljegyzésének ügyében is azért habozik, így képelem, mert nem akar olyan házasságot kötni, amelyben az asszony többel járul a tűzhelyalapításhoz, mint ő, a férfi.

Gitta hitetlenül és csodálkozva rázta meg a fejét, kezét összecsapta és nevetett.

– Ezt aztán senki sem gondolja róla. A világ épp az ellenkezőjét beszéli.

– A világ! Azt az embert szeretném látni, aki olvas Herbert gondolataiban! Az. Ismerőseit félrevezeti udvarias, szíves modora. Azt képzelik: sima udvaronc, semmi egyéb. De biztosíthatlak felőle, alaposan tévednek. Herbert céltudatos, kemény gerincű, biztos akaratú, vasmarkú legény. Irigylem az eszét, a józanságát. Ezek a tulajdonságai viszik föltartóztathatatlanul előre az életben, fokról fokra fölfelé...

– Fölfelé? Emlékszem, amikor nem volt ilyen józan és nem is fölfelé törtetett Herbert bácsi – jegyezte meg Gitta. – Sőt, lehajolt. A földig hajolt le, hogy elhullatott, virágokat szedjen. Emlékszel még a gyönyörű szép Lenz Blankára, apám?

Gitta hirtelen elhallgatott. Édesapja arca vérvörös lett, s olyan félelmetesen eltorzult, mint tegnap este, amikor Dorottya asszony képét fordította a fal felé. Percekig tartott, amíg Lamprecht ismét megnyugodott.

– Tehát így állunk a demokrata érzülettel, kisasszonyka – szólalt meg. – Herbert lehajolt, leereszkedett az öreg festő leányához, ugye, így mondtad?! Hát persze. Hogy is mondhatta volna másként Billingen és Wackewitz jövőendő bárónéja...

Billingen-Wackewitz báróné: nem is hangzik rosszul. Büszkén odaléphetnék veled őseink arcképsora elé és így szólhatnék: íme, az *én* leányom hozza a hétágú koronát a famíliába...

Ajka, ki tudja, miért, keserű mosolyra nyílt.

– Nos, ha így vagyunk, büszke édesapám, hát csak nyújtsd karod báróné lányodnak, és vezesd őt. De ne olyan vad, viharos léptekkel, amilyenekkel csak az imént mérted föl a szobát, mert nem tudnálak követni. Arcod is kivörösödött belé, s a halántékodon ijesztően kidagadtak az erek. Szép lassan sétáljunk, apukám, amint az előkelő emberekhez illik, és magyarázzuk meg a félreértett szavakat. Mert határozottan félreértetted a te kis lányodat, édesapám. Herbert vonzódása Lenz Blankához legföljebb a világ szemében tűnhetik leereszkedésnek: Én azonban az öreg porcelánfestő aranyzóke leányát semmivel sem tartottam kevesebbire a herceglaki baronessznél, arról biztosíthatlak. Hogy is tarthattam volna? Hiszen ő volt az eszményképem. Ha kilépett a fafolyosóra, frissen, bájosan, üde fiatalságában tündököelve, mesebeli királykisasszonyhoz hasonlatosan: földobogott a szívem. Ezer örömmel, boldogan neveztem volna nénemnek. A hercegi rokon felé viszont mély meghajlással és a szokásos udvariassági kérdésekkel fogok csak közeledni.

Apja lehajtott fővel haladt oldalán. Szót sem szólt, szinte úgy látszott, nem is hallotta, amit leánya beszélt, annyira elmerült saját gondolataiban. Szíve azonban, Gitta karja alatt, hevesen, nyugtalanul zakatolt.

– Ami pedig a báróságot illeti, belőlem nem lesz báróné, apám – folytatta Gitta. – Rossz cserét csinálnék: a címért oda kellene adni, meg kellene tagadni egész valómat. A derék

Billingen Hans, azt hiszem, tényleg szeret engem, legalábbis erre vall, hogy megkért. Rózsás álmából azonban annál keserűbb lenne az ébredése. Az óriási Góliát lélekben gyáva nyulacska, aki ijedten húzza össze magát, ha félelmetes és hatalmas mamájának akár csak a nevét is emlegetik. A mamája pedig fennhéjázó és gögös arisztokrata, apám, aki ha elfogadná menyének, alaposan átgyúrná saját ízlése szerint a te Gittádat. Egymás után tépné ki szárnyam minden tollát, hogy végre már vissza sem tudnék repülni mindennél kedvesebb otthonomba, régi fészkembe, hozzátok. Töletek elszakadnék, az előkelő világban viszont nem bizonyos, hogy otthonra találnék. Meglátszanék rajtam, hogy kakukkfí vagyok... Anyósom csak szégyenkezne miattam és nem hiszem, hogy az őseink büszkén tekintenének le rám kereteikből.

Szembefordult édesapjával, elállta az útját, s vállára tette a kezét:

– Ugye, apám, nem fogod leányodat kínozni te is ezzel a házassággal úgy, mint a többiek? Elég érett vagyok ahhoz, hogy magam döntsek sorsom fölött.

Lamprecht gyöngéden megsimogatta leánya bodros fejét, amely széles mellkasára borult, és megindítóan szelíd, jóságos hangon mondotta:

– Nem, Gitta, én nem erőltetek. Még néhány év előtt alighanem minden tekintélyemet latba vettem volna Billingen-Wackewitz ajánlata mellett. Ma azonban, ma másként állnak a dolgok. Nem akarlak elveszíteni téged, gyermekem. Márpedig elbeszélése alapján azt kell hinnem, hogy kérőd családjában elvesznél, vagy legalábbis az én számomra elvesznél örökre. A szélvész, amely künn dühöng, megrázta lelkemet, mint egy fanatikus prédikátor beszéde. Elfáradtam, elernyedtem. Szükségem van rád, kis pajtásom, talán már a legközelebbi napokban nagy szükségem lesz világos szemed tiszta tekintetére, kemény, megingathatatlan igazságérzetedre, édes gyermekem.

– Én pedig boldog leszek, ha melletted lehetek, édesapám... Most azonban engedd meg, hogy friss vizet hozzak egy pohárral, az arcod mindjobban tüzel...

Lamprecht visszatartotta Gittát, mondván, hogy szobájába megy, ahol állandó, majdnem naponként ismétlődő szédülési rohamai ellen orvosságát tartja. Forró csókkal búcsúzott leányától és kiment.

– Ahogy jött, úgy el is múlik – vigasztalta Zsófi néni az édesapja állapota miatt aggódó leányt. Fölemelte az asztalról a borosüveget és a világosság felé tartotta. – Egyetlen csepp sem maradt benne – mondotta. – Csodálkozol még, hogy édesapád arcát állandóan elöntötte a vér? Az orvos évek óta inti már mérsékletre, és tiltja az erős borok élvezetétől. Ő azonban úgy tartja, hogy minden szerencsésen kiállott ijedelemre, minden gondra ital dukál, mégpedig a legjavából. Hogy ezek az urak nem akarnak sohasem megokosodni!...

XIV.

Zsófi néni leengedte szobájában a függönyöket. Kinek is telt volna öröme abban, hogy kinézzen a piacra? Az a néhány szerencsétlen, akiket a muszáj az ítéletidő ellenére is kikergetett az utcára, valósággal életveszélyben vánszorgott egyik háztól a másikig. A vihar belecsimpaszkodott a ruhájukba, s alaposan megtépázta őket. A szélvész mindennel, ami nem volt elszakíthatatlanul rácsavarva vagy rászégezve a házfalakra, labdázott, s amit az egyik tetőről, házfalról leszaggatott, hozzávágta a másikhoz.

Az idő téliesen hidegre fordult.

Zsófi néni mégis eloltotta a kályha tüzet és helyette a szamovár alá gyújtott. Belülről kell fűteni ilyenkor, mondotta. Végigjárta az összes szobát és folyosót, gondosan megvizsgálta az ajtók, ablakok zárját, a padlás repedéseit. Végül kijelentette, hogy nem csodálná, ha a főépület tetejét is lesodorná a fürgeteg a piacra, olyan irtózatossá erővel újult ki ismét az orkán.

A vihar a családi együttlétet is megzavarta. A kereskedelmi tanácsos lakosztályában maradt, s nem vett részt a vacsorán: nincs étvágya, üzente. Reinhold, akinek az udvarházi tető javítási költségei miatt már előre fájt a feje, mogorván hajtott föl egy csésze teát, azután tüstént visszavonult a szobájába. Így Gitta hamarosan egyedül maradt Zsófi nénivel. A cselédek sem pihentek le. Együtt ültek a konyhán, az asszonyok kötényük alá rejtették libabőrös karjukat, a férfiak kihúlt pipájuk szárát rágták, és valamennyien szótlan aggódással hallgatták az egyre növekvő szélvihar mindig harsányabb és rettenetesebb melódiáját.

Az orkán úgy dühöngött, mintha az ősrégi városkát, amely ezer esztendő óta tartotta az őrséget a türingiai erdő kapujánál, dacolva az idők és a harcok fürgetegével, ezen az egy éjszakán gyerekjáték módjára millió darabra akarná törni s elsöpörni a föld színéről. A föld is reszketett a vihar tombolása alatt, a háztökről lesodort téglák és cserepek földúlták a gyalogjárók aszfaltját. A szélvész zúgásába valami földöntúli üvöltés és dübörgés is vegyült. Olyan volt, mintha az orkán föltámasztotta volna a halottakat, s ők e kísérteties éjszakán seregestül árasztották volna el az utcákat, amelyeken egykor, életükben vándoroltak.

Éjfélkor kinyílt az ajtó, s a küszöbön a vén Borcsa jelent meg halálsápadtan, rémületében reszketve és mutatójával szótlanul a szoba teteje felé mutatva. Mintha óriás csizmában topognának odafönn a folyosón – suttogta vacogó fogakkal. Az elhagyott szobákból dühös kopogtatás lármája hangzott, mintha kikíváncozott volna belőlük valaki, akit odazártak.

Zsófi néni fölemelkedett a pamlagról, amelyen ült, kezébe vette a viharlámpát, s

Gitta kíséretében megindult a titokzatos folyosó felé.

Erős és éles huzat fogadta őket az emeleten. A folyosó utolsó szekrényén a kereskedelmi tanácsos asztali lámpája égett, a keleti épületszárnyba vezető folyosó könyökajtaja tárva-nyitva állt. Onnan fűtült be a szél. Zsófi néni, miután Lamprecht lobogó lánggal égő lámpáját félretette a huzatból, Gitta kíséretében belépett Dorottya asszony lakosztályának halijába.

A hall egyetlen kis ablakát föltépte a vihar, a beáramló szél leszakította a képeket a falról, s vad erővel vágta azokat a padozathoz. Ez okozta „az óriás csizma félelmetes topogásának” zaját. A fürgeteg azonban nem elégedett meg ennyivel: kiforgatta sarkából azt az ajtót is, amely a haliból, néhány lépcső segítségével, az udvarház padlására vezetett. Ennek az ajtónak a küszöbén állott Lamprecht Balduin lobogó hajjal, s azon fáradozott, hogy az ajtót valahogyan visszaigazítsa a helyébe, A nyitott ajtón keresztül szomorú kép tárult Gitta elé. Az udvarház padlásának tetejét lesodorta a vihar, az ég felé meredő csupasz gerendák közt pislogó csillagok tekintettek le a roskadozó padlásra.

Lamprecht a közeledő lámpafény láttára megfordult.

– Te vagy az, Gitta? – kérdezte. – Téged is fölbresztett a vihar, kislányom? Szomorú világ van idefönn. Mintha az utolsó ítélet harsonái szólaltak volna meg, úgy megrendült a ház teteje. Amit emberi kéz épített, összeomlik a fürgetegben, s amit a nap nem hozott világra, ki tudja, nem deríti-e föl a vihar...

Gitta nem értette ezt a titokzatos kijelentést, mégis amikor az édesapja rejtelmesen, keserűen mosolygó arcára nézett, akaratlanul is megborzongott.

– Évszázadokon keresztül – folytatta Lamprecht – e tető alatt mindent beborított a sötétség, és íme, most a tetőgerendákon beragyognak a csillagok. Fényük mellett az ember szinte látni véli azok lába nyomát, akik egykor ezeken a deszkákon suhantak át...

Zsófi néni a pusztulás láttára rémülten csapta össze kezét.

– Emberemlékezet óta soha, senki sem illette az udvarház padlását a keleti épületszárny halijával összekötő ajtó lakatját – mondotta a néni. – És íme, a szélvész feltörte a rozsdás zárat s kitérte az ajtót. Amilyen gyorsan csak lehetséges, be kell tömnünk a rést, Balduin, mert nem adok bele fél napot, s a házunk tele lesz patkányokkal.

– Patkányokkal? – mélázott a férfi. – Furcsa... nekem inkább úgy tűnt, hogy egy fehér galamb röptül ezen az ajtóm keresztül a házba...

Zsófi néni ijedten mondta:

– Fehér galamb? Isten őrizz... Ne ijessz meg, Balduin. Csak nem sodorta le a fürgeteg a galambdúc tetejét is?

A padlásablakon keresztül riadtan kémlelte, nem esett-e kár kedves gerléiben. A dűcot azonban a szélvész csodálatos módon sértetlenül hagyta.

Lamprecht a földszintre ment, és rövid idő múltán a háziszolga és a kocsis

társaságában tért vissza. Deszkákat és gerendákat hoztak magukkal, és a sarkából kifordult ajtó beszegeléséhez fogtak.

Margit néjével és édesapjával a fölfordult képrámákat állította föl, s hallotta, amint munka közben a kocsis így szólt az inashoz:

– Tudj’ isten, talán nem is baj, hogy egyszer végigvonult itt a vihar, s megnyitotta az elzárt ajtókat. A kísértet is, szegény, mindig erre, ezen az átkozott ajtón igyekezett a szabadba. de hasztalan. Emlékszem, amikor vagy tíz esztendővel ez előtt rám ijesztett, akkor is erre menekült, talpig fehérben, mint egy felhő, és itt, ezen a padlásajtón foszlott ezer apró pihére. Biztosan erre akart kirepülni nyugtalan lelke föl a magas égbe, de az ajtó nem engedte. Pedig ő is rászolgált már az örök nyugalomra, megszenvedett a bűnéért. Igaz, az ő lelkén szárad, hogy az ura megszegte az első feleségének tett fogadalmat, de ez már így van a világ teremtése óta: ahány asszony, mind hamis...

A kocsis minden szavát a gazda füléhez vitte a szél. A gögös kereskedelmi tanácsos, úgy látszott, bosszankodott azon a tiszteletlen bírálaton, amelyben cselédje a ház egyik őst részesíteni mert. Keze ökölbe szorult, de erőt vett haragján, s megelégedett azzal, hogy a fecsegőre erélyesen rászólt, hogy siessen. A kocsis elnémult, gyorsan beszegezte az ajtó fölött levő kis ablakrést is, aztán sietve elhagyta a folyosót.

Margit fáradtan és bánatosan nézett le az udvarra. A kúton levő szobrot is ronccsá nyomorította a szél. Egyszerre csak érezte, hogy édesapja hozzálép, s átöleli.

– Nagy vihar volt – mondotta Lamprecht lázasan. – Nagy vihar. Holnap azonban még egy sokkal nagyobb fog kitörni, amely szinte alapjaiban rázza meg a Lamprecht-házat... Gitta kérdő tekintettel fordult hátra, de Lamprecht nem folytatta, Zsófi néni tartott feléjük a folyosón. A férfi magához vette az íróasztal lámpáját, megölelte és megcsókolta a lányt, s még egyszer, jelentőség teljesen mondta:

– Holnap!

Ezzel a szobájába ment.

Éjfél után megnyugodott az orkán. Az aggódva virrasztó házak ablakaiban egymás után hunyt ki a világ, a lakosság nyugovóra tért.

A Lamprecht-házban is elcsöndesült minden. Csak a vén Borcsa nem tudott aludni. Dühösen forgolódott az ágyában. Hiába, legjobb hívei: a kocsis és az inas is elpártolták mellőle. Az előbb még mind a ketten fogvacogva ültek a konyhában, s krétafehér arccal vallották, hogy csak földöntúli lény tombolásától eredhet az a titokzatos lárma, amely a gránátköves asszony lakosztályából hallatszott, de amióta fönt voltak, hogy beszegeljék az ajtót, ők is éppen olyan istenkáromló hitetlenséggel beszéltek, mint az uraság. Nem átalították kijelenteni, hogy a ledöntött képek okozták a kísérteties zajt, nem pedig a szellemek, amelyeknek a szépséges Dorottya lakosztályában nyomuk sincs. De jön még a kutyára dér – vigasztalta magát a vén Borcsa –, és ami késik, nem múlik!

Másnap reggelre szellő sem rebent, faág sem mozdult. Az őszi nap tündöklő aranyával elárasztott mindent, a földült tetőktől a romokban heverő faalkotmányokig. Az

összetört cserép- és üvegszilánkok valósággal kápráztattak, vakítottak a napfényben. A városka mesteremberei hónapokra el voltak látva munkával.

Hajnalban küldönc érkezett Dambachból, s rossz híreket hozott. A fürgeteg úgy megrongálta a gyárat és környékét, hogy hosszabb üzemzavartól kellett tartani. Lamprecht Balduin erre az értesítésre tüstént fölkel s kilovagolt a telepre. Teljesen nyugodt volt és miként rendesen: megreggelizett – mondta utóbb Zsófi néni Gitta aggódó kérdezősködésére. Izgalomnak nyoma sem volt az arcán! Persze, jókedvű sem volt, de hogyan is lehetett volna, amikor ennyi baj érte, és egyetlen éjszakán ilyen jelentékeny anyagi károsodást szenvedett!?

Margit kora reggel kiment az udvarra, hogy közről vegye szemügyre a szélvész garázdálkodásának eredményét. Vele egyidejűleg az osztálytanácsos alakja is feltűnt, csizmában, sarkantyúsan. Épp lováért ment az istállóba. Lehet, nem vette észre, lehet azonban az is, hogy az anyja elvei szerint egyáltalán nem akart tudomást venni az udvarházbeliek létezéséről – tény, hogy nem fogadta az udvarias köszöntést, amellyel a kút körül szorgoskodó öreg Lenz üdvözölte. Az ősz festő a kút szobrának összetört darbjait keresgélte a pázsiton. Margit hozzálépett és szíves mozdulattal nyújtotta felé a kezét.

A leány mindig is vonzódott az öreg művészhez, aki derűsen, jóságosan, szeretettel nézett szemüvege mögül a világba, és sohasem felejtette el, hogy amaz emlékezetes éjszakán, a végső kimerültség perceiben az öreg festő mellén, erős karjában talált nyugovóra.

Az aggastyán láthatólag örült a viszontlátásnak. Gitta részvételi kérdéseire elmondta, hogy felesége aránylag jól érzi magát, s ha a házuk most átmenetileg tető nélkül szűkölködik is, panaszra nincs okuk. A vihar leggaládabb tette az volt, hogy a kút nimfáját darabokra törte – vélte az ősz művész –, mert az a szobor valóságos kis remekmű volt. Ezzel a szoborra és általában a régi művészetre fordult a beszéd sora, és Gitta hamarosan meggyőződhetett arról, hogy az öreg Lenz képzett és művelt műértő.

Mialatt beszélgettek, az istálló ajtajában ismét megjelent az osztálytanácsos. Üdvözölte Gittát és várakozóan föl-alá sétált a hársfák alatt. Nem csatlakozott hozzájuk, nem akart az agg művész társaságába kerülni. Gittát valósággal fölháborította ez a gögös tartózkodás, s Herbert köszöntését csak könnyű fejbiccentéssel viszonzta. Azzal tovább folytatta Lenzsel a megkezdett beszélgetést. A beszélgetés végén az öreg visszament lakásába, miközben az udvar másik részét elborító tetőromokon kel lett átvergődnie. A korhadt gerendák, akárhogy vigyázott is, recsegték, ropogtak, összetörték meginogtak lába alatt, s Gitta gondolkodás nélkül sietett a küszködő öreg segítségére.

Egy egyetlen mozdulat következtében majdnem az egyik farakásra esett: a rozsdás kampók, szálkás lécek közé, de szerencsére megtartotta egyensúlyát. Annál inkább kilendült azonban nyugalmából a rezervált osztálytanácsos. Valósággal rohant, hogy

esésében feltartsa. A leány tréfásan kiáltotta felé, hogy ne siessen.

– Az istenért, bácsikám, vigyázz, még fölfeslik új kesztyűdön a varrás!

Utolsó adieu-t mondott az öreg Lenznek, és a tetőroncsról könnyedén és kecsesen leugrott a földre.

– Fölösleges ez a nagy hősködés! – mondotta bosszankodva az osztálytanácsos.

– Hősködés? – kérdezte Gitta. – Miféle hősiesség kell ahhoz, bácsikám, hogy az ember fölmásszon ezekre a gerendákra? Ezek ugyan aligha ütnek már agyon valakit...

– Ha agyon nem is ütnek senkit, de jól se jár, aki a szeges, szálkás roncsok közé kerül...

– Gondolod, bácsikám? Lám-lám. Akkor nyilván azt kell hinnem, hogy az öreg Lenzről viszont azt tételezted föl, hogy sebezhetetlen. Másként ugyanis nem tudom megmagyarázni, hogy neki, aki pedig ugyancsak ezek között a veszélyes szögek és szálkák között botorkált, miért nem mentél a segítségére...

Igaz, hogy azt sem tudtam megmagyarázni, miért nem fogadtad a köszöntését.

– Hogy miért nem fogadtam a köszöntését? Erre csak, egy felelet van, azt hiszem. Remélem, nem képzeled, hogy a büszkeségem nem engedte, hogy tudomást vegyek róla. Ha nem fogadtam volna a köszöntését, csak azért történhetett, mert nem láttam az öreget.

– Nem láttad? Akkor sem láttad, amikor mellettem állt?

– Akkor?

Herbert mosolygott.

– Persze, oda kellett volna lépnem hozzátok és részt venni a ledőlt szobor fölött tartott vitában... Ezt valóban elmulasztottam, de nem neheztelhetsz miatta rám. Csak nem kívánhatod egy tekintélyes nagybácsitól, hogy öreg napjaira előtted fölsüljön? Ha érdekelnek is a szobrok, húgom, érteni nem értek hozzájuk, s nehogy ostobaságot mondjak, inkább hallgattam. A művészettel sohasem foglalkozhattam eleget...

– Márpedig én emlékszem rá, hogy foglalkoztál vele és nem keveset, bácsikám. Legalábbis a szobrokkal. Emlékszem egy magas fiúra, aki órák hosszat álldogált a konyhaablakok alatt, és szívós kitartással hajigálta kerek kavicsal a kút nimfáját...

– Á, tehát mégis volt idő, amikor még a te szemedben is fiatal voltam, sőt fiú, s nem öreg nagybácsi...

– Volt... Valóban volt idő, amikor a diplomatafrakk még nem kényszerítette karjaidat tartózkodó mozdulatokra, amikor a... számárlétra csak messzi álmok kép gyanánt kísértett, kezed a szenvedélyt uralta, s a szemed csillogott. Furcsa, de volt egyszer így is, s én jól emlékszem rá, bácsikám. A hófehér rózsára is emlékszem, a gyönyörű szőke Blanka hófehér rózsájára, amelyért hevesen és elkeseredetten küzdött ez a kéz, ez a szem...

Gitta örült, hogy a miniszterjelöltnek eszébe idézhette ezt a gyermekkori kalandot. A rajongó fiú emlékével meg akarta szégyeníteni a fagyos szívű, gögös férfit. Herbert el is sápadt, de nem látszott sem megszégyenültnek, sem bosszúnak, inkább szomorú volt,

bánatos. Tekintetét az udvarház fafolyosójára emelte, ahol egykor a szép szőke leány járt, s amelyet, mintha egy gonosz varázslat eltüntetett volna örökre. A fafolyosó is romokban hevert, és ki tudja, mi lett az aranyhajú Blankából? Amióta világgá ment, senki sem hallotta hírét.

– Délibáb! – sóhajtott Herbert, s fájdalmas mosolygással tette hozzá: – Nemcsak a rózsát, de egy kék selyemszalagot, néhány elhányt papírlapot is hozott felém a szél a raktárház felől, s mind ma is megvan még. Tárcámban őrzöm mind e kincseket... Milyen csodálatos, hogy ez a kis jelenet megmaradt emlékezetemben, Gitta...

– Nem is csodálatos, bácsikám. A torkos Gittának mindig is azt prédikáltad, hogy a lopás bűn. Képzelheted tehát, hogy a kis bűnös sohasem felejtje el azt az esetet, amikor „tetten érte” a szigorú erkölcsbírót!

– És amióta „tetten érte”, azóta a bíró elvesztette előtte minden tekintélyét és azóta ellenfélnek tekinti őt a kislány, ugye?

– Azóta? Rossz a memóriád, bácsikám. Te voltál az, aki sohasem szenvedhetnél engem...

– Mert mindig bosszantottál...

– Tehát kvittek vagyunk.

– Nem veszem észre. Te még most is kamatos kamatokkal fizeted vissza a kölcsönt...

– Én? Én? Hiszen csupa tisztelet vagyok irántad és csupa hódolat, bácsikám – felelte Gitta mosolyogva. – És ha netán tiszteletlenségnek vetted, hogy egy gyermekkori csínyedet juttattam eszedbe, kérlek, bocsáss meg. Meggondolatlan voltam... De önkéntelenül történt. Amióta az öreg Lenzzel beszéltem, ajkamon a szép Blanka neve. Már tőle meg akartam kérdezni, mi lett a lányából. De, ösztönszerűleg, nem mertem. Valahogy úgy éreztem, megbántom ezzel a kérdéssel az öregot. Rosszul fog esni neki. Pedig érdekel a sorsa. Egész életemben csodáltam a szép lányokat és Blanka a legszebb volt, mindenki között, akivel csak találkoztam. Nem tudod véletlenül, mi történt vele?

– Nem tudom, Margit. Amióta elment, amióta a rajongó diák életében, először és utoljára, kétségessé lett, hogy érdemes-e élni s nem volna-e jobb, ha pisztolyával célba venné a szívét, ama reggel óta nem tudok, nem hallottam felőle semmit. De magam is úgy voltam vele, mint te: nem tudtam elfeledni még sok idő múltán sem. Nem tudtam elfeledni egészen addig, amíg, végre, meg nem érkezett életembe az igazi. Mert – mégsem ő volt az igazi...

Margit meglepetten nézett. Ez a kijelentés olyan meggyőzően hangzott, hogy valódiságához, átérzettségéhez, kétség sem férhetett. Tehát mégis! Herbert mélyen, szívének egész melegével szereti Taubeneck Héloise-t! Nem a karrierje kedvéért veszi el feleségül, amint a rossznyelvek beszélnek, hanem elvinné akkor is, ha Héloise az öreg Lenz lánya lenne... Apának igaza volt, amikor azt állította, hogy Herbert minden magasba törő terve, története ellenére is talpig férfi, aki nem jár görbe utakon... Ez

rajzolt át a fiatal leány fején és szinte teljesen megzavarta a gondolatait.

Az inas vetett véget a beszélgetésnek, aki elővezette Herbert lovát.

– A herceglakba lovagolsz? – kérdezte Margit.

– Oda és még azon is túl. A jelentések szerint arrafelé kegyetlen pusztítást vitt végbe a vihar...

Gitta elgondolkodva nézett utána. Az jutott eszébe, hogy sértette őt, és hogy rossz véleményét több ízben szemébe vágta. Saját kíméletlensége elkedvetlenítette. Lám-lám, ki hitte volna? Tehát tényleg szereti Herbert a hűvös, vaskos, pomádés Héloise-t, aki épp az ellentétje a raktárház karcsú, lenge tündérének... Szereti... Érthetetlen. Úgy látszik, igaza van Zsófi néninek, amikor a megmagyarázhatatlan eseteket ezzel a fölkiáltással intézi el:

– Hja, a szerelem...

Úgy látszik, igaza van, a szerelemben sok csoda történik, érthetetlen, megmagyarázhatatlan...

XV.

Az udvar munkásokkal telt meg, akik a romok eltakarításához és a viharkárok kijavításához fogtak. Lármajuk elől Margit kényelmes szobájából az utcai szalonba menekült.

Ott ült a kis íróasztal mellett, a régi porcelán tintatartó előtt, amelyből egykor, kislány korában annyi pacát ejtett füzetekre, kötényére. Írni akart, a berlini nagybácsinak beszámolni életéről, élményeiről, de csak nem ment az írás. Gondolatai el-elkalandoztak. Azon a titokzatos mondaton járt az esze, amellyel tegnap éjjel édesapja búcsúzott tőle. Holnap, holnap lesz csak igazi vihar, mondotta az apja, s ez a vihar csakúgy meg fogja rázni a régi házat, mint ez a fergeteg. Vajon hogyan értette, mire gondolt, amikor ezt mondta? Haragos tekintettel és mozdulattal kísérté Lamprecht titokzatos kijelentését, és tekintete, mozdulata anyósa lakosztályának kivilágított ablakai felé irányult. A rejtély így még titokzatosabbá vált. Lamprecht elhalt felesége családjával szemmel látható egyetértésben, barátságban élt. Nézeteltérésnek, véleménykülönbségnek még a nyomát sem lehetett fölfedezni közöttük. Csak színleges ez a nagy barátság? Mély és áthidalhatatlan belső ellentétek választják el a kereskedelmi tanácsost rokonaitól? Ki mondhatná meg? Alighanem így volt. A ház ura számára szinte elviselhetetlenné kellett hogy váljék az az életmód, amelyet folytatott, különben nem határozta volna el magát arra, hogy akár vihar árán is véget vet neki...

Az utcai szobában sem volt zavartalan a csönd. A piacon éppen vásár volt, a kofák és a háziasszonyok lármas alkujá, a zöldséges- és fászkocsik lármaja fölverte a Lamprecht-ház nyugalmát is. A piaci tömegben feltűnt a diákok énekkara, amely vasárnapokon házról házra járt, és almáért, kalácsért, fényes huszasokért pompás kardalokat adott elő.

Ilyen kis énekes volt diák korában Zsófi néni legkedvesebb hőse, Luther Márton is. Luther pártfogójának, az eisenachbeli Cotta nemzeti asszonynak példáján felbuzdulva Zsófi néni esztendőnk óta mindennap vendégül látott asztalánál két kis énekes diákot.

A diákok a szemközti patika előtt egy koráit énekeltek, azután a Lamprecht-házat vették sorra és belekezdték a

Meddig fogsz, Uram, egészen elfeledni engemet?

Meddig rejtéd el szememtől arcodat s kegyelmedet?

kezdetű zsoltárba. Lélek, művészet nem sok volt az előadásukban, csitri gyerek volt még valamennyi énekes. A sok fiatal, kedves, buzgó hang mégis meghatotta Gitta szívét.

Zsófi néni lépett a szobába.

– Alighanem nagy baj történt Dambachban – mondotta. – Mással ugyanis nem

tudom megmagyarázni, hol késik édesapád. Borcsa már félórája dohog a konyhában, mert minden remeklése kárba vész, odaég... Még csak nyoma sincs. Amíg megjön, menj Gitta föl az emeletre és ügyelj, hogy a mesteremberek valahogy kárt ne tegyenek a nagy folyosó falához támasztott régi arcképekben.

Gitta fölsietett az emeletre. Oda, ahol tegnap édesapját találta. A szépséges Dorottya halijából az udvarház padlására vezető ajtó ismét tárva-nyitva állt, s a romokban heverő háztetőre derülten és tündökölve árasztotta aranyát az októberi napsütés. Mire gondolhatott apa, merengett a fiatal lány, amikor azt mondta, hogy íme a vihar fölfedi még azoknak a lába nyomát is, akik valaha átsuhantak ezen az ódon padláson... Mire gondolhatott? Ki járhatott erre? Ki? Finom cipellő aligha szökellt e korhadt gerendák és rozsdás vaskampók között...

Az ajtóban erős huzat járt, Gitta kis fekete csipke-kendőt kötött a fejére. Éppen el akarta hagyni a folyosót, amikor letről zavaros kiáltás ütötte meg a fülét. Lenézett. A kocsis az istálló felé rohant, és az udvarban hirtelenében valóságos kis tömeg verődött össze. A munkások abbahagyták a munkát, és mindenki egy feldúlt arcú paraszt körül csoportosult, aki lihegve, tikkadtnak és suttogva, kaszázó mozdulatok kíséretében valami szörnyű dolgot mesélhetett. A hallgatók arcán a rémület tükröződött.

– Ott találtak rá a dambachi kiserdőben – ez a mondatfoslány jutott a fülébe és azután hallotta, amint a szomszédos padláshelyiségben egy inas továbbadta a hírt:

– A dambachi kiserdőben találták meg. A lovát egy fához kötötte és ott feküdt, hosszan elnyúlva, a fűben. A piaci asszonyok találtak rá. Azt hitték eleinte, hogy alszik. Visszavitték a gyárba. Istenem, mennyi pénze volt, mennyi munkása, lova, kocsija, szolgálója és mégis milyen egyedül kellett...

Nem fejezte be a mondatot. Megijedt a leány falfehér arcától, tágra nyílt, riadt szemétől, elhalványult ajkától, az alélt, szinte álmokóros jelenségtől, akit csak ebben a percben vett észre az ablakban.

Görcsösen összezárt ajakkal, ernyedten lecsüngő karral, némán ment végig a folyosón, le a lépcsőkön, ki az ajtón az utcára.

Sietős lépésekkel haladt át az üres és elhagyatott mellékutcákon, s ment, ment, mint akkor régen, az intézet elől menekülve, Dambach felé. Most azonban nem a lenyugvó júliusi nap bíbora festette pirosra a tájat, s nem búzatenger hullámozott az út mentén. Lépte károgó varjakat riasztott fel a tarlóról. Fülében csengett a zsoltár:

Meddig fogsz, Uram, egészen elfeledni engemet?

Meddig rejted el szememtől arcodat s kegyelmedet?

és elkísérte, amerre csak ment.

Megállott. Feje zúgott, szédült. Lecsukta szemét és két kezével betapasztotta a fülét. Nem, lehetetlen, nem szabad a legrosszabbra gondolnia. Nem lehet, hogy a nagy, erős férfi gyöngé nádszál módjára tört egyszerre derékba. Nem lehet, hogy annyi terv, elhatározás, cél egy pillanat alatt váljék semmivé. Nem lehet, hogy amikor sorsdöntő

mondatok elmondására készült, akkor ragadta el a halál. Nem lehet!

Továbbrohant, föl a dombra, át az erdőn. Mindez a szörnyű kín csak rossz álom, gondolta. Az apja csak elszédült. Talán gonoszabb volt a roham, mint más alkalmakkor, de majd magához tér. És minden ismét jó lesz. Felnyitja két meleg tekintetű szemét, megszólal zengő, férfias hangján, és a rossz álom elmúlik.

Összerázkódott. „Ott találták meg a dambachi kiserdőn” – ez a mondat ötlött ismét az eszébe, és amivel szegény szívét vigasztalta; az édes remény egy pillanat alatt szertefoszlott, mint a buborék. Igen, igen, itt találtak rá, a dambachi kiserdőben, itt, a nyírfák tövében. A földön százféle láb nyoma, a sarjú össze van taposva, mint egy küzdőtéren. Itt feküdt! Ezekről a fákról törték le az ágakat, hogy utat nyerjenek hozzá.

Amikor az erdőt már elhagyta és csak kőhajításnyira volt a gyártól, megállott, s lüktető halántékkal, reszkető inakkal dőlt egy hársnak. A gyárudvaron komor, szótlan csoportokban álltak a munkások. A kert felől Herbert lépett a gyárudvarba, s az országúton galoppban közeledett egy kétfogatú. Gitta könnyein keresztül lobogó szalagokat, lengő kalaptollakat látott: a hölgyek érkeztek meg a herceglakból.

– Az istenért, nyugtasson meg bennünket, kedves barátunk – kiáltotta Herbert felé az öreg bárónő.

Herbert halálsápadtan lépett a kocsi hágsójához és mélyen meghajolt.

– Szentséges úristen! Milyen sápadt ön! Tehát mégis, mégis igaz a hír, amelyet a hermslebeni bírótól hallottunk. A szegény kereskedelmi tanácsos...

– Még él... még él, ugye él még? – kérdezte ebben a pillanatban egy elfojtott, fájdalmában reszkető hang Herbert háta mögött.

Az osztálytanácsos hevesen megrázkódott.

– Az ég szerelmére... Margit...

A kocsiban ülő hölgyek előrehajolva néztek a dúsgazdag Lamprecht lányra, aki izzadtan, porosan, egyszerű reggeli köntösben, fején fekete kendővel, mint egy szobalány, úgy futott hazulról idáig.

– Ez a fiatal hölgy talán Lamprecht kisasszony, az ön unokahúga, kedves osztálytanácsos? – kérdezte akadozva és hitetlenül a kövér hölgy azzal a csúf kíváncsisággal, amely a legkínosabb pillanatokban is minden más érzést háttérbe szorít.

Herbert nem felelt, és Margit tekintetre sem méltatta jövődöbéli előkelő rokonát. Mit törődött ő ebben a pillanatban Héloise, Herbert és Taubeneck bárónő kapcsolatával! Rémült tekintete aggodalmas kérdéssel meredt Herbert feldúlt arcába.

A férfi mély fájdalommal teli hangon sóhajtott:

– Margit...

Nem mondott többet, de hangjából a fiatal lány mindent megtudott. Összerázkódott, s lecsüggesztett fővel, megtörten, lassú léptekkel megindult a pavilon felé. Még hallotta, amint a háta mögött hűvös, de résztvevő hangon megszólalt a szép Héloise:

– Úgy látszik, nagyon a szívére vette a dolgot szegényke, különben aligha ment

volna végig a városon ilyen feldúlt állapotban...

A pavilon folyosóján két orvos jött vele szemben, és a művezető zokogó felesége.

– Agyszélhűdés – mormolta az egyik orvos.

– Gyönyörű halál – felelte a másik.

– Irigylésre méltó – erősítette az első.

Észrevétlen elhaladt mellettük, nem ismerték föl. Az édesapja dolgozószobájának tartott.

Ott feküdt a széles díványon. Viaszsárga szép arca sápadtan virult ki a sötétvörös bársonypárna közepéből. Szelíden, nyugodtan aludt. A halál keze elsimította homlokáról a sötét gondokat, a gyötrelmes problémákat.

A kerevet lábánál nagyapja ült. Hófehér fejét tenyerébe temette. Amikor Margit szóltan fájdalmában lerogyott a dívány mellé, az aggastyán fölemelte arcát, ő azonban egy cseppet sem lepődött meg azon, hogy ilyen izzadtan, porosan, feldúltan, gyalog futott idáig az unokája. Azonnal ráismert az ő kis Gittájára.

Némán, szelíd mozdulattal keblére vonta a leányt és a nagyapa széles, jóságos mellén végre feltört szívéből az elfojtott, enyhet adó, jótékony zokogás...

XVI.

A családi hagyományokhoz híven a nagy folyosón, a szalon ajtaja előtt állították föl a dobogót, amelyen a Lamprecht név viselői még egyszer, utoljára megjelentek, hogy szóval, de annál tündöklőbb díszben eljuttassák búcsúszerepüket, mielőtt városbéli házukból kiköltöznenek a városkapu előtt elterülő kertben számukra emelt nyirkos oszlopcsarnokba. Ezen a helyen feküdt egykor a gonosz Judit asszony is, aki miután kicsikarta urától a fogadalmat, hogy nem nősül többé, azonnal föladta a halállal vívott elkeseredett küzdelmét, és kaján arcán szelíd mosollyal örök nyugalomra nyújtotta el szikár, csontos testét.

Ezen a helyen, a pálmák és kaktuszok tövében, amelyek körülállták Judit asszony ezüstveretes koporsóját, látta meg először Lamprecht Justus a szépséges Dorottyát.

Dorottya a Lamprecht-ház egy régi üzletfelének volt a leánya. Apja végrendeletében Lamprecht Justust nevezte meg végső intézkedései végrehajtójául és leánya gyámjaként. A hagyomány szerint egy este kocsi gördült a Lamprecht-ház elé és a kocsiból egy idegen fiatal leány szállt ki. Senki sem törődött vele. Tétován állt meg a kapuban, amelyen át csapatostul igyekeztek be az emberek a házba. Ő is velük tartott, s ment, ment a tömeggel, egészen addig, amíg el nem ért a nagy szalon ajtajáig, ahol útját állta Judit asszony ravatala, Így vonult be a szép Dorottya későbbi urának házába. A temetés, amelyhez megérkezett, rossz ómennek bizonyult, alig néhány esztendő múltán Judit asszony helyén ő feküdt holtan kiterítve, karján angyallá lett kisgyermekével. Fehér halottas ruhájának hosszú selyemuszálya elborította a fél ravatalt, mint künn a frissen hullott hó a mezőket, és a messzi földről összehordott pompás virágok illata szinte elkábította a gyászoló gyülekezetet.

És utána még sokan pihentek utolsó útjuk előtt ezen a helyen. Apák és fiúk, anyák és leányok, aggok és gyermekek, de egy sem volt közöttük, aki megérdemelte volna, hogy ahhoz a pompás, gyönyörű, hatalmas, erős férfihoz hasonlítsák, aki most következett sorra. Az öreg nénikék, akik egyetlen Lamprecht temetését sem mulasztották el, azt suttozták, hogy nem lenne csoda, ha egyszerre csak fölemelkednék furcsa ágyáról Lamprecht Balduin, csodálkozó, majd gúnyos tekintettel mérné végig a siránkozó társaságot, és kiegyenesítve daliás termetét lóra pattanna s elvágatna. Annyira nehéz volt elhinni, hogy ez az remek ember valóban halott. Abban mindenki egyetértett, hogy ő volt a ház utolsó erős oszlópa. Reinholdról, aki nyurga, vézna és kehes termetével idegesen és félszegen járkált föl-alá a nagy szalonban, s dideregve dörzsölte a kezét, erről a szomorú árnyról föl sem lehetett tételezni, hogy be fogja tölteni a nagy halott szerepét az életben.

Eleinte attól tartottak, hogy a csapás a fiú gyenge szervezetére végzetessé válik. Csakhamar kiderült azonban, hogy az aggodalom alaptalan. Reinhold nem tört meg. Inkább csodálkozott és megdöbbsent. Az első nap úgy járt-kelt, mint egy alvajáró. A második nap azonban már éppen olyan hűvös és rideg volt az alkalmazottakkal szemben, mint azelőtt, sőt, némelyek szerint még hűvösebb. A harmadik nap reggel pedig megpróbálta, kényelmes-e édesapja elárvult főnöki karosszéke.

A beszentelés véget ért. A tömeg oszlófélben volt. Az előkelőségek, a papság, a herceglak hölgyei, az uralkodó herceg képviselőjében kiküldött szárnysegéd és a család barátai a nagy szalonban gyülekeztek, ahol az elhunyt hozzátartozói a részvétkívánságokat fogadták. Csak egyvalaki hiányzott közülük: Margit.

A folyosónak a ravatal mögött nyíló, de fekete kárpittal teljesen bevont ablaküregébe menekült a sok szertartás és hívságos jelenet elől. Miért ez a sok kegyetlen, gyötrelmes ceremónia – gondolta –, miért kell ezer kíváncsi tekintetnek kitenni a drága halottat?! Miért a nyilvánosság elé teregetni a magunk kimondhatatlan fájdalmát? Itt, ezen a folyosón, amelyen szinte még hallik a messze szálló lélek szárnyuhogása, miért verik föl az enyhet adó csöndet durva mesteremberek naphosszat való kalapácsolással, ácsolással? Miért? Miért van minderre szükség?

A tanácsosné persze nem volt egy véleményen az unokájával. Ellenkezőleg, ő azt tartotta, hogy mennél többen jelennek meg a végtisztességen, annál nagyobb a halott, a család becsülete. Az öregasszony kecses kis alakja valósággal megnőtt, ha új kondoleáló érkezett és szemmel látható gyönyörűséggel teljesítette „terhes tisztét”, a látogatók fogadását.

A látogatók... Mennyi ostobaságot fecsegték össze. Az ember azt hihette volna, hogy Lamprecht Balduin egész életében szerencsétlen nyomorék volt, tönkrement, lézengő és sajnálatra méltó ember, akinek „megváltás a halál”.

- Ő megérdemli az örök nyugalmat!
- Csak hálás lehet az isteni gondviselésnek, amely elszólította!
- Neki már nem fáj semmi!

Ilyen és efféle szokásos ostobaságokat sóhajtottak a látogatók meghatott grimasz kíséretében, és egyikük sem tudta, hogy Lamprecht Balduin épp halála előtt készült egy nagy és jelentős tetre, amely nélkül élete munkáját nem mondhatta teljesnek, amely nélkül nem hunyhatta le szemeit békében, kiengesztelődve.

Amikor reggel Dambachba lovagolt, nem is sejtette, hogy útja a halálba vezet. Künn a gyárban, a pusztulás miatt elkeseredett munkások között ő volt a legnyugodtabb. Megszemlélte a vihar rombolását és kiadta a szükséges utasításokat. Azután hazafelé indult. Az úton visszafelé, a kiserdőben, ott támadt reá bandita módjára a csontlovag. Elszédült. Volt még annyi ereje, hogy leszállt lováról, fához kötötte a tüzes állatot, s ő elnyúlt a puha földön, de nem tudott megküzdeni a vigyorgó vitézzel. Ki mondhatná meg: sima homloka mögött a halál pillanataiban milyen szörnyű gondolatok viharoztak,

és milyen kimondhatatlan gyötrelmet érzett utolsó perceiben, hogy nem válthatta valóra, amit akart, tervezett! Ki mondhatná meg: megváltás volt-e számára a halál?...

A nagy folyosóról már mindenki eltávozott. Csak a szalon felől hallatszott az ott egybegyűlt kitűnőségek halk beszédének tompa, suttogó moraja. És ekkor a folyosó sötét mélyéből kivált és előlépett az öreg Lenz. Lehet, az egész szertartás alatt észrevétlen ott tartózkodott. Nem volt egyedül. Kis unokáját vezette kezén és a kisfiú, nagyapja utasítására, most egyenesen a koporsóhoz tartott. Nem tehetette azonban lábát a ravatal első lépcsőjére sem, araikor kinyílt a szalon ajtaja és dühösen, tajtékozva Reinhold jelent meg a küszöbön.

– Ott néked semmi keresnivalód, gyerek – rivallt a kisfiúra fojtott hangon, de felháborodva. Egyben megragadta a fiút kabátja ujjánál és visszarántotta.

Az öreg festő előrelépett:

– Kérem, engedje meg, hogy unokám megcsókolja azt a kezet amely...

Nem folytathatta.

– Nem engedem meg – jelentette ki erélyesen a fiatalember. – Maga is beláthatná, Lenz, hogy nem engedhetem meg. Mi lenne, ha minden munkásunk hasonló szándékkal és kéréssel keresne föl? Márpedig, azt hiszem, arra maga sem tart igényt, hogy más elbánásban részesítsük, mint a többieket.

Az öreg festő arcát elöntötte a vér.

– Mégis... Lamprech úr... a kereskedelmi tanácsos úr... velünk szemben...

Reinhold türelmetlenül vállat vont.

– Tudom. Néha megmagyarázhatatlanul elnéző volt. Amennyire azonban a gondolkodását ismertem, azt is tudom, hogy sohasem helyeselte, ha családja és alkalmazottainak hozzátartozói között akármiféle intim kapcsolat támad. Ezért előkelő barátaink jelenlétében – itt Reinhold a szalon felé mutatott – nem engedhetem meg az effélet.

A kisfiúhoz fordul:

– Eredj! Semmi szükség rá, hogy kezet csókolj!

Margit megdöbbenve ennyi rosszindulat láttán, előlépett az ablak kárpitja mögül. De nem volt ideje megszólalni, mert ugyanakkor Herbert is kijött a szalonból, ahol az ajtó közelében tartózkodott és fültanúja volt a jelenetnek. Szót sem szólt, kézen fogta a kisfiút, és Reinhold előtt fölvezette a ravatalra.

A kis Gyuri sápadtan csókolta meg a halott kezét, aztán halkan suttogta:

– Inkább az arcát. Ő is ott csókolta meg engem, ha egyedül voltunk a kapualjban...

Az osztálytanácsos egy pillanatig habozott, de azután karjára vette a gyermeket és a halott fölé emelte. A fürtös gyermekfej a csöndes férfiarcra borult és szeretettel megcsókolta.

A szalonbeli vendégek ezenközben elbúcsúztak és észrevétlen megjelentek a küszöbön.

– Mily megható jelenet – sóhajtotta Taubeneck bárónő, mialatt az osztálytanácsos karjai közül szelíden a földre helyezte a fiúcskát. – Milyen megható és milyen szép! De egészen zavarba hoz... Nem is tudtam, kedvesem – suttogta a tanácsosné felé fordulva –, hogy a családnak még ilyen ifjú tagjai is vannak...

– Nincsenek, méltóságos asszonyom – felelte elkeseredve és dühösen Reinhold. – Én és a nővérem vagyunk az elhunyt egyedüli vérrokonai. Ez a gyöngéd csók csak köszönet volt az élvezett jótéteményekért. A fiú nem tartozik hozzánk, hanem ahhoz az emberhez ott ni...

Az öreg Lenzre mutatott, aki mély meghajlással búcsúzott el az osztálytanácsostól, s kézen fogva unokáját elhagyta a folyosót.

Reinhold éles és szívtelen megjegyzése nyomán mély csönd támadt. Mindenkit kellemetlenül érintett ez a lelketlenség. A vendégek szótlanul búcsúztak, és a család magára maradt.

– Ó, hogy ilyen korán elhagytál bennünket, Balduin – sóhajtotta az öreg Marschall. – Isten kegyelmezzen azoknak a szegény embereknek, akik szívtelen fiad igája alá kerültek...

Az öregúr egyedül maradt unokájával a ravatal mellett; Gitta az utolsó lépcsőfokon térdepelt.

– Légy erős, kislányom – vigasztalta a zokogó fiatal lányt az aggastyán.

Térdeplő helyzetéből magához emelte Gittát és bevezette a szomszéd szobába.

– Így, kedvesem, a legnehezebben túl vagyunk – mondotta, amikor betette maga mögött az ajtót. – Most azután, Isten nevében, menj vissza Berlinbe, tölts ott néhány hetet, és adjon az ég fájdalomra mihamarabb enyhülést. De ha el is mégy, ne feledkezz meg nagyapádról. Dambachban most már nagyon egyedül leszek. Ő nem jön ki többé.

Az öreg tanácsos hangja elcsuklott.

– Jó fiam volt – mondta később. – Édes gyermekemként szerettem, ha lelke legmélye hét lakattal őrzött titok maradt is a számomra.

Az öregember ezzel magára hagyta Gittát. Alig tette be az ajtót, Gitta is elmenekült a nagy szalon közeléből a legutolsó szobába. A vörös szalonba. Egyedül akart lenni.

– Így ér véget egy, az emberek ítélete szerint kiválasztott egyéniség gazdag földi pályafutása – gondolta Gitta. – És holnap kora reggel Lamprecht Balduin kiköltözik ősei mellé... Holnap ilyenkor már minden, minden elmúlt. Theobald nagybácsi még az este megérkezik, reggel részt vesz a temetésen, és délben, amikor visszautazik, magával viszi őt is. A vihar, amelyet édesapja megjósolt, elmaradt, elmaradt örökre. „Holnap!” – ez volt a halott utolsó szava, de a „holnap” nem virradt föl soha.

Merengéséből az ajtó nyílása riasztotta föl. Herbert lépett be, felöltöben, kalapban, bottal. Meleg részvételt teli hangon szólította meg:

– Magadra hagytak, Margit?

Hozzá lépett és megfogta a kezét.

– Jéghideg a kezed s a homlokod izzik. Ez a nyirkos, hűvös szoba még beteggé tesz. Jöjj, menjünk innen.

– Át akarta fogni roskadozó alakját a karjával, hogy támogassa, de Margit riadtan lépett vissza.

– Nem, nem – tiltakozott. – Itt maradok. Fáj a szemem. A folyosó kegyetlen fénye után jót tesz ez a tompa félhomály. Ha barátságtalan is ez a szoba, de itt legalább csönd van. Részvétellel teljes csönd és a sok bölcs, vigasztaló frázistól megsebzett lélek számára ez az egyetlen ír.

– A vigasztalások között akadt olyan is, amely szívből fakadt, Gitta – felelte az osztálytanácsos. – Elképzelem, hogy a mai szertartás, a sok ember, a sok beszéd megzavart gyászodban. Ne felejtsd azonban el, hogy a megboldogult szerette a nyilvános szereplést, az ünnepélyes formákat, a pompát és a fényt. Ezzel a tudattal csitítsd le lázadó érzéseidet.

Elhallgatott. Válaszra várt, de hasztalan.

– A pályaudvarra megyek Theobald bácsi elé – mondotta később. – Tudom, hogy valamennyiünk közül ő tud a legjobban beszélni veled. Ha valaki, ő meg tud nyugtatni. Ezért örülök, hogy megjön. De mondd csak, Gitta, okvetlenül szükséges, hogy visszamenj vele Berlinbe?

– Okvetlenül szükséges. Magam sem tudtam, milyen jó dolgom volt ott. Ha szép simán és derűsen megy életünk, észre sem vesszük, úgy vagyunk vele, mint az egészséggel, amelynek értékére csak akkor eszmélünk, ha elveszítettük. Íme, most először ért nagy szerencsétlenség és teljesen lesújtott. Meggörnyedtem, összetörtem a súlya alatt. Nem tudok menekülni a hatása elől. El kell mennem, Theobald bácsi mostanában egy nagy katalógus összeállításával foglalkozik. Segíteni fogok neki. A munka talán lábra állít.

– És ugye az emberek is rokonszenvesebbek ott számodra?

– Rokonszenvesebbek mint nagyapa és Zsófi néni? Nem, erről szó sincs. Sokkal jobban hasonlítok hozzájuk jellem és vérmérséklet dolgában, semhogy akárki is közénk férkőzhetnék...

– Kívülük azonban vannak még más hozzád tartozók is, Margit.

A leány nem felelt.

– Szegény agyonhallgatottak! Persze, róluk nem beszél senki. És Berlinben még kevesebbet kell törődni velük. A pomerániai és mecklenburgi lovagok...

Margit szemrehányó tekintettel nézett rá, s ő elhallgatott és elpirult.

– Bocsáss meg – mondotta gyorsan. – Igazad van, nem lett volna szabad ebben a szomorú órában...

– Nem lett volna szabad ebben a szomorú órában egy örökké mosolygó arcot idézned emlékezetembe – fejezte be a mondatot Gitta. – Most érzem először, milyen elkeserítően hatnak a jól táplált, rózsás, közönyös emberek arra, aki szomorú.

Meggörnyedt nyomorultnak érezzük magunkat, és akkor egyszerre feltűnik mellettünk valaki, aki viruló, boldog és minden vonásán ezt a kérdést olvashatni: mi közöm ehhez nekem? Így hatott rám ma a fiatal Taubeneck bárónő az apám koporsójánál, amint büszkén, üdén, szíve mélyéig hűvösen járhatta körül tekintetét a folyosón. Parfümjével majd megfullasztott és hosszú viszályának folytonos suhogásával kínpadra feszítette az idegeimet. Ó, mint szerettem volna kiharcolni onnan...

– De Margit...

Meg akarta fogni a kezét, a lány azonban nem engedte.

– Ne aggódj miattam, bácsikám. Annyi jólneveltség még van bennem, hogy effélet ne tegyek. Se most, se máskor. És ha visszatértem...

– Öt esztendő múltán?...

– Nem. Nagyapa úgy kívánja, hogy ne maradjak sokáig, és ezért már december elején itthon leszek.

– Szavadra?

Margit csodálkozó szemmel nézett föl reá.

– És ha tovább maradnék, mit törődnél te vele?

De azért hideg ujjait mégis a férfi kinyújtott kezébe tette.

A kocsi, amelyben az osztálytanácsosnak a pályaudvarra kellett hajtania, már rég előállt, és hogy fiát az indulásra figyelmeztesse, a szobasor végén megjelent a tanácsosné alakja. A fekete gyászruhában olyan kicsinek tűnt, mint egy gyermek, és hervadt kis arca, amelyet megmerevített a hivatalos gyász kifejezés, a nagy krepp főkötő alatt múmiaszerűen sárgállott elő. A vörös szalonba lépve leplezetlen megütközéssel nézett a fiára.

– Itt talállak, Herbert? Olyan sietve búcsúztál barátainktól, hogy gyors távozásodat csak azzal tudtam menteni, hogy a pályaudvarra kellett menned nagybátyád elé. A kocsi már rég a kapu előtt áll és te még mindig itt vesztegelsz szegény kicsikéknél, aki azonban, amennyire én ismerem, aligha fog hallgatni a te vigasztalásaidra... Lekésed a vonatot, kedves fiam.

A „kedves fiú” kötelességszerűen nyúlt botja és kalapja után és szótlanul elhagyta a szalont. A tanácsosné karját Gitta karjába fűzte és „nagyanyuska” szobájába vezette az unokáját, ahol barátságosan duruzsolt a szamovár. Theobald bácsi, ha megjön, alighanem fázni fog, vélte a tanácsosné, s ilyenkor nincs jobb a meleg teánál.

– Milyen kár – folytatta a beszélgetést a tanácsosné. – Milyen kár, hogy néhány órával hamarabb nem érkezhett meg a jó Theobald és nem lehetett jelen a beszterlésnél. Örökké sajnálhatja! Ilyen illusztris gyászközönség, mint ma, egyetlen Lamprecht tiszteletére sem sereglett még össze. Előfordult ugyan ezelőtt is, hogy a kondoleálók között közbecsülésben álló nevek viselői is szerepeltek, a magas arisztokrácia azonban, a magas arisztokrácia ma jelent meg első ízben Lamprecht gyászünnepélyén. Ma először. Eddig még soha. Soha! Mit gondolsz, Gitta – kérdezte

azután –, mit gondolsz, lehel-e emberi életnek gyönyörűbb befejezése egy *ilyen* előkelő gyászünnepélynél. El lehet-e képzelni fenségesebbet, mint egy *ilyen* végtisztességet, amelynek láttára bizonyosan még az angyalok is örvendeznek a mennyországban...

Ahogy kérdezte a tanácsosné, kérdésében már benne is volt a felelet...

HARMADIK RÉSZ

XVII.

Beköszöntött a tél.

Az angyalok a magas égben addig-addig rázták párnáikat, amíg az ezüstfehér pihék Tübingiát beborították meleg, vastag, csillogó takaróval. Az októberi vihar pusztításának nyomait, a kijavíthatlan háztetőket, tornyokat beburkolta a fehér takaró, amely alól az udvarház vadonatúj téglafedele sem látszott ki. Az egész vidéken, az egész városon úrrá lett a csönd és a hó.

Künn a városkapu előtt, a temetőben, ősei mellett örök álmát aludja Lamprecht Balduin.

A kereskedőház fejei, az élet és a halál határszélén, valamennyien azt képzelték, hogy velük minden sírba száll, s ha elköltöztek, nincs aki betöltse helyüket az életben. Mégis mindig minden ment tovább a maga útján. Az úr, ahogy keletkezett, azonmód be is telt, senki sem bizonyult pótolhatatlannak, s az üzleti könyveken évszázadok óta meg sem látszott, hogy valaha is veszteség érte a házat.

Lamprecht Balduin halála sem akasztotta meg az üzem menetét. Reinhold ugyan még kiskorú volt, de már betöltötte tizennyolcadik életévét, s nagykorúsítása folyamatba lépett. A fiatal kereskedő gyorsan megtalálta helyét, az üzletmenet szerteágazó szálait biztos és erős kézzel fogta össze. Mindenkinek el kellett ismernie, hogy nagyszerűen érti a dolgát. A főkönyvelőnek és a művezetőnek, akiket a család átmenetileg megbízott a cég vezetésével, semmi befolyásuk nem volt az ügyek vitelére. A tizennyolc esztendő főnök maga intézkedett minden dologban és rendelkezései ellen nem tűrt meg semmiféle észrevételt vagy kifogást. Mindenki szó nélkül engedelmeskedett a félszeg mozdulatú, de kemény tekintetű fiatalembernek, s aki csak tehetett, kitért az útjából, kerülte a vele való érintkezést. Édesapja is szigorú ember volt, s nem pajtáskodott az alkalmazottaival. Alantasai azonban mégis ragaszkodtak hozzá, egyrészt mert igazságosságához szó sem férhetett, másrészt mert gavallérosan fizette őket. Magam is jól élek, éljen meg más is, ez volt az elve. Reinhold azonban nem követte az apját.

– A gavalléroskodásnak vége – jelentette ki. – Az apám nagyúrként vezette az ügyeket. Én kereskedő vagyok. Az üzlet: üzlet.

Egyik napról a másikra megváltozott minden.

A négy hét letelte után Margit is hazaérkezett Berlinből. Zsófi néni kocsival ment elébe a pályaudvarra és útjában a tanácsosné is elkísérte. Nem kevéssé csodálkozott azonban, amikor látta, hogy Gitta társaságban száll ki a vasúti kocsiból. Egy magas, karcsú férfi segítette le a lépcsőkön, Herbert.

Már napok óta a székvárosban tartózkodott, ahol részt vett a tartományi gyűlésen.

„Egy különös eset” következtében azonban – így mondta – dolga akadt azon az állomáson, amelyen Margitnak át kellett szállnia, s ő örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy unokahúgát hazakísérje. A tanácsosnét ez a magyarázat nem elégítette ki. Helytelenítette, hogy fiacskája hideg, téli időben fölösleges utazgatásokkal kockáztatja egészségét, és úgy vélte, hogy a „különös eset” elintézésére az osztály-tanácsos akkor is ráért volna, amikor a tartománygyűlés végeztével különben is hazafelé vezette volna az útja.

Másnap reggel arról értesült a tanácsosné, hogy a fia és Margit szánkón Dambachba hajtottak. Az osztálytanácsosnak a birtok bérbeadását illető fontos közölnivalói voltak édesapjával, és úgy vélte, hogy ez a legjobb alkalom Margit számára is a Dambachba való kirándulásra.

Vakítóan fehér volt az út, amelyen a szánkó repült. Az eget hófelhők takarták el. A jeges szél szilaj melódiákat füttyült a fülükbe, s leszakította Margit arcáról a fátylat. A nagybácsi gyorsan kiszabadította karját vastag bundájából, s Margit minden tiltakozása ellenére megerősítette a szélben kilazult szálát. Azután bundája felével betakarta didergő hűgát. Gitta szabadkozott.

– Ne tiltakozz! – nyugtatta meg Herbert. – Egy nagybácsi megengedhet magának ennyit.

Gitta önkéntelenül is a herceglak felé pillantott, nem néz-e ki vajon valamelyik ablakból egy szőke leányfej? Nem nézett. Tekintete azonban az osztálytanácsoséval találkozott, aki mosolyogva mondta:

– Ne félj, hogy meglátnak. Ha meg is látnak, tudni fogják, hogy senki mást nem rejthet a bundám, mint a kishúgomat...

Márpedig őrá, Gittára, aligha féltékenykedett a szép Héloise. Nem féltékenykedett az se rá, se másra. Biztos volt a dolgában.

Este Herbert visszautazott a székvárosba. Az ülészak még nem ért véget.

Másnap, vasárnap a szolgálóknak kimenőnapjuk volt: Zsófi néni a templomba ment. Margit magára maradt, s elgondolkozott mindazon, amit hazaérkezése óta otthonában tapasztalt.

A Lamprecht-házban megváltozott, zord, rideg lett minden. Azelőtt is megesett ugyan, hogy a ház fejének melankóliája minden zugot betöltött, s a házbeliek kedélyére árnyat vetett, a megboldogult azonban rosszkedvét nem érezte mással. Ha rákerült a sor, két kézzel adott, sohasem avatkozott háztartási dolgokba és a régi, szép, családi és házi szokásokat érintetlenül hagyta.

Bezzeg utódja nem járt a nyomdokain.

Vasárnap is az irodában ült és sovány alakja a főkönyv fölé görnyedve revideálta a rovatokat. A tartozik– követel volt az ő világa, de működési körét nemcsak az irodára szorította. Ott volt mindenütt, bejárta a padlástól a pincéig az egész házat, ahol legkevésbé várták, megjelent s mindenbe beleavatkozott.

Borcsa keservesen panaszolta, hogy úgy jár a nyomában, mint egy zsandár. Megállítja a távozó tojásoskofákat, tejesasszonyokat, kikérdezi őket: mit és mennyiért szállítottak, s azután a konyhába siet ellenőrizni a bement adatok valóságát. Megszámolja, hány darab fa kell a begyűjtáshoz és a nagy konyhalámpát kis mécsesfélével cserélte föl. Meghatározza pontosan, melyik lámpában mennyi petróleumnak szabad elfogyni és az előírányzott mennyiségtől való eltérést akkor sem tűri, ha belevakul is az ember.

„Sok pénzt keresni, keveset kiadni!” Ez volt a jeligeje. A két utolsó cégfőnök gazdálkodása alatt rengeteg pénz ment fölöslegesen veszendőbe, mondogatta. A Lamprechtek óriási gazdagságáról már nem regélt a fáma. Ő azonban ismét rá akart szolgálni arra, hogy a Lamprechteket újra a türingiai Fuggereknek nevezze a nép, mint egykor.

Zsófi néni a hatáskörébe való beavatkozás ellen egyelőre még nem panaszkodott, de sápadtabb lett, szótlan, kedvesegett. Tavaszra – tervezgette – kerti házát megtoldja néhány szobával, egy konyhával és odaköltözik, virágai közé.

A vasárnapi istentisztelet befejeződött. Az emberek csapatostul özönlöttek a templomból, s elárasztották a piacleret. Zsófi néni is hazaérkezett. Alig lépett a szobába, az ablak alatt fölcsendült a diákkar:

Istenem, Uram, tehozzád emelem fel lelkemet

Benned bíztam s eltörölted minden ellenségemet.

– Külön megrendeltem magamnak ezt a zsoltárt – mondta Zsófi néni. – A diákok ugyanis rendszeren csak korálokat énekelnek.

Gitta visszafojtott lélegzettel figyelt. A karból kivált egy csodálatosan tiszta és nemes szoprán, és megindító érzelmességgel szólaltatta meg a szóló részt.

– Ő az – felelt a leány kérdő tekintetére Zsófi néni –, a kis Gyuri. Szegényke kénytelen énekeléssel megkeresni a mindennapi kenyeret.

Margit az ablakhoz lépett. Fekete bársonybarettel a fején, hidegtől kipirosodott arccal ott állott a fiú a többiek élén, s ahogy a szárnyaló melódia meleg szívéből az ég felé szállt, lehelete azonmód párává lett a levegőben.

Mikor az utolsó hang is elhangzott, Gitta magához intette a fiút.

– Nagyszüleid tudtával és beleegyezésével énekelsz ebben a nagy hidegben az ajtók előtt? – kérdezte tőle.

– Igen – felelte Gyuri. – Nagymama beleegyezett, s nagyapa sem kifogásolta. Aztán meg nincs is mindig ilyen hideg. Nem fázom, a friss levegő csak egészséges.

– És miért álltál be a diákkarba?

– Miért? Mert ezzel pénzt lehet keresni. A délelőtti sétánk azonban még nem ért véget. Kérem, engedjen el. Kikapok a prefektustól, ha elmaradok a többiektől.

Margit megdöbbenve fordult néniéhez:

– Úgy látszik, az udvarházban is megváltoztak a dolgok.

– Meg bizony – felelte Reinhold, aki éppen ekkor lépett a szobába. – Alaposan megváltoztak, húgocskám... Mindenesetre nagy öröme szolgál majd a szomszédoknak, ha látják, hogy legalább Lamprecht kisasszony követi az eisenachbeli Cotta nemzeti asszony példáját, s házába hívja az énekes diákokat. Ha még egy csésze forró leves is lett volna a kezében, a jelenet még meghatóbb lett volna. Az ilyen megható szcénákra szükség is van, mert én, bevallom, egyáltalán nem követem jótékonykodásában a kegyes eisenachi hölgyet.

Zsófi néni szótlanul elhagyta a szobát.

– Olyan a néni arca néhány hét óta – folytatta Reinhold –, mintha ecetet ivott volna. Persze, az új seprű, amellyel most kisépremlünk házunkból a régi lomot, nincs kedvére. Az öregek természetesen idegenkednek attól, ha friss levegő járja át meleg fűszüket. Én azonban ezzel az idegenkedéssel a legkevésbé sem törődöm. Nem tűröm, hogy a régi rablógazdálkodás tovább folyjon és nem tűrök a gyáramban notórius naplopókat sem. Hogy te is tudd: öt héttel ezelőtt elbocsátottam az öreg Lenzet, és meghagytam, hogy újévre kihurcolkodjék a házból. Ezért jár a fiú ajtóról ajtóra. Más gyerek is így keresi a kenyerét, nem tudom, miért éppen az udvarházi prinnccel tegyen kivételt a sors... Nem fog megártani neki sem...

Margit anélkül, hogy egyetlen megjegyzést is kockáztatott volna, faképnél hagyta öccsét, szobájába ment, fejét kendőbe burkolta, ékszerdobozából egy kis tekerics pénzt vett ki, s megindult az öreg Lenzék hajléka felé.

XVIII.

Édesapjára gondolt. Vajon mit szólna hozzá, ha látná, mit művel a fia? Mit szólna hozzá, ha látná, mint teszi hajléktalanná az udvarház fehér hajú lakóit, csak azért, mert nem tudnak beleilleszkedni az ő számvetésébe. Arra gondolt, hogy az édesapját is mennyire meghatotta a kis Gyuri nemes és tiszta szépsége, mennyire kedvelte a zord és komor férfi a szőke fürtű kis angyalt. Eszébe jutott a bibliából Saul és Dávid példája. Milyen szelíd, sőt gyöngéd lett Lamprecht Balduin hangja, valahányszor a gyermekkel beszélt, milyen meggyőzően fogadkozott az apósa előtt, hogy a fiút, ha megnő, maga mellé veszi az irodába, és milyen furcsa hangon mondotta ama feledhetetlen, viharos estén, ott a folyosó ablakában, hogy a kis Lenz fiú nem arra született, hogy mások mulatságául szolgáljon! És lám, most mégis, a metsző téli hidegben ajtóról ajtóra jár, s énekel az öreg festő unokája.

Fölment az udvarház lépcsőjén. A deszkák hófehérek voltak és a levegőben borókaillat terjengett, a türingiai vásárnapok illata. Kopogott, de senki sem mondta, hogy szabad. Amikor belépett, nem vették észre azonnal, noha az éber Philine tüstént csaholni kezdett a konyhában. Lenzné asszony az egyik ablakmélyedésben színes pamutkabátkát horgolt. Vele szemközt, munkája fölé hajolva ült a dolgozóasztala előtt az öreg porcelánfestő. Csak amikor hangosan és barátságosan köszöntötte őket Margit, nézett föl munkájából, s emelkedett föl helyéből a két öreg.

Csodálkozó, feszült arckifejezéssel tekintettek rá. A fiatal lány zavarba jött. Őt jó szíve hozta ide, az öregek azonban – érezte – annak a háznak ifjú úrnőjét látták benne, amely gyűlölködő, ellenséges érzéssel viseltetett irántuk, amely az utolsó falatot is elvonta szájuktól, s gondok közé taszította őket öreg napjaikra: gondok közé, nyomorúságba. Persze, hogy gyanakvást, keserűséget kellett, hogy érezzen a két öreg szív.

Margit zavarodottsága azonban nem tartott soká, az öreg festő csakhamar fölalta magát. Odalépett hozzá, szívesen nyújtotta felé kezét, s hellyel kínálta. Ugyanott foglalt helyet, a dívány sarkában, ahol tíz esztendővel ezelőtt didergett a dambachi kirándulás után. Emlékezetében hirtelen kiújult annak az estének a képe, és nem tudott magyarázatot találni arra, hogy édesapja miért nem engedett gögjéből, büszkeségéből még azon az izgalmas estén sem e derék emberek iránt, akik olyan jó szívvel, annyi gyöngédséggel siettek a segítségére... Ha az édesapja élete végéig nem adta tanújelét egyszer sem annak, hogy jó szívvel viseltetik az öregek iránt, hogyan lehet ezt követelni a fiától? Szomorú napok vártak az öreg házaspárra.

A szükségnek azonban egyelőre még nyomát sem lehetett látni náluk. A szoba

kényelmes volt és meleg. Nagy és vastag szőnyeg fedte a padlót. A bútorok, függönyök cseppet sem voltak kopottak, A szoba közepén terített asztal állott, az új terítő ragyogott, mint az atlasz, finom mívű gyűrűk ölelték körül az asztalkendőket és a festett porcelántányérok mellett ezüst evőeszköz feküdt

– Megzavartam a munkájában – mentegetőzött Margit.

– Nem dolgoztam – felelte az öreg. – Csak szórakozásból folytattam egy rég megkezdett munkámat. Rendszeresen nem is tudok már dolgozni, fél szememre megvakultam. A másik is gyöngye, a dolgozóasztal mellé csak ilyenkor, a napfényes déli órákban ülhetek...

– Ön már nem dolgozik rendszeresen? – kérdezte Margit, alig várva, hogy az öreg válaszoljon, s ő is elmondhassa, miért jött, mit hozott...

– Nem, az uram nem dolgozik többé – felelte Lenz asszony. – Elbocsátották. Elbocsátották, mint egy rossz napszámot, mert lelkiismeretes művész, és mert nem tudott annyi munkát szállítani, mint a sok fiatal mázoló...

– De szívem – szakította félbe szemrehányó hangon élete párját az öreg Lenz.

– Meg kell mondani valakinek az igazat – felelte az asszony. – És ki mondja meg, ha nem én? Vagy talán öregségemre mondjak le arról a szerepről, amelyet hűségesen töltöttem be melletted egy hosszú életen át, s ne legyek többé az én túlságosan is szerény uram szószólója?

– Ne légy igazságtalan – mondta szelíden az öreg festő. – El kell ismernünk, hogy amióta a szemem ilyen rossz, vagy két esztendő óta, valóban nem szállítottam a gyárba a jövedelmemnek megfelelő ellenértéket. Ezt magam is beláttam, és épp ezért azt az ajánlatot tettem új gazdánknak, hogy fizessen ezentúl darabszámba. Ő azonban tudni sem akart többé rólam. Így is jó. Őt illeti meg a döntés joga, noha még nem nagykorú és az édesapja végrendelezése sem ismeretes... A gyár öreg munkásai, akiknek ugyanaz lett a sorsuk, mint nekem, sokat várnak ettől a végrendelettől...

Margitnak eszébe jutott, hogy Zsófi néni is megemlítette, hogy édesapjának a végrendeletét a napokban fogják föl bontani. Eddig nem törődött ezzel a megjegyzéssel, most azonban, hogy az öreg Lenz eszébe juttatta, hirtelen arra gondolt, nem is lehetetlen, hogy édesapja előre látta Reinhold gazdálkodását és utolsó akaratában gátat vetett neki. Megszabta sáfárkodása irányát és megsemmisítette már előre a fiú esetleges önkényes intézkedéseit. Gittát ez a gondolat egészen föl villanyozta.

– Gondolja – kérdezte földerülten –, hogy a végrendelet megváltoztathat egynémely dolgot?

– Bizonyosan megváltoztat, meg kell változtatnia sok mindent – jelentette ki határozottan, minden szót erősen hangsúlyozva Lenzné.

A fiatal lányt meglepte az erélyes hang és az öregasszony arca, amelyre az elégtétel reménye volt írva e pillanatban.

– Ha annyira biztosak ebben – szólalt meg azután a leány –, akkor... hogyan

lehetnek olyan szívtelenek kis unokájuk iránt, és engedhetik meg, hogy az utcán énekeljen?

Az öregasszony, noha fél oldalára béna volt, erre a mondatra fölindulásában fölállt és magánkívül kiáltotta:

– Szívtelenek vagyunk? Szívtelenek? Mi? A mi kis unokánk, bálványunk, mindenünk iránt? Hogy mondhat ilyet?

Az öreg festő engesztelőleg fogta meg a kezét és megsimogatta:

– Hidegvér, szívem, ne izgasd magad. Jó a lelkiismeretünk, senki sem vádolhat meg avval, hogy valaha is kegyetlenek voltunk akárki iránt. Hát még Gyurka iránt... Ezt a kisasszony sem gondolja komolyan... Ön talán hallotta a mi kis unokánkat énekelni...

– Hallottam. A házunk előtt is megállt a diákkar, és a szívem összeszorult a keserűségtől, hiszen olyan hideg van künn, hogy a lehelet is megfagy a levegőben. Még megfázik szegényke...

– Nem árt neki a hideg. Edzett legényke ökegyelme. Némelykor, ha a hangja szűknek érzi a szobát, fölmege a padlásra, s padlásablakból versenyt dalol a hóviharral...

Az öreg Lenz feleségéhez lépett és gyöngéden leültette őt a karosszékre.

– Az állás ártalmadra van, szívem – mondotta –, különösen, ha ráadásul még ilyen nagyon föl is indulsz... Látja, kedves kisasszony, nincs csodálatosabb, mint az anyaszív. Az ember szinte azt hiszi, hogy kimerült a gyermekeiért való önfeláldozásban, odaadásban, és aztán egyszerre csak itt vannak az unokák, és az anyaszív ismét úgy dobog, olyan hevesen, mint ifjú korában...

Margitnak egy másik öregasszony jutott eszébe ennél a mondásnál, akinek a szíve se a gyermekeiért, se az unokáiért nem dobogott, hanem egyedül csak azért, hogy a gyermekei és az unokái segítségével ő maga minél előkelőbb társadalmi állásba emelkedhessék.

– Kis dalnokunkat, ha hazatér – folytatta az öreg Lenz –, forralt bor, meleg szoba, ünnepi ebéd várja. Ennél azonban sokkal jobban esik neki az, hogy – véleménye szerint – fontos szerepet tölthet be az életben: gondoskodhat a nagyszüleiről. Mert ránk, kisasszony, nagyon rossz napok virradtak, amikor fivére fölmondott nekem. Kifizettük a kis Gyuri szabó- és cipőszámláját, a téli fűtőanyagot, és az az összeg, amelytől többi szükségleteink kielégítését vártuk, amelynek pontos megérkezésére számítottunk, egyszerre csak elmaradt, örökre. Egy este üres lett a pénzesfiók, és mi azt sem tudtuk, miből főzzünk levest másnap. El akartam adni néhány ezüstkanalat, de feleségem megelőzött. Összeszedte hímzéseit, amelyeket egykor mulatságból készített, és Gyuri segítségével elvitte azokat a kézimunka-kereskedésbe. Nemcsak jó pénzt kapott értük, de egész sor megrendelést is, és most, vén napjaimra, el kell viselnem, hogy az a kéz tartson el, amelyre egykor a jegygyűrűt húztam abban a hitben, hogy kis hercegnőként fog mellettem élni ifjú hitvesem egész életében...

– Én azonban nem születtem henyélésre – mondotta Lenzné asszony. – Nem is érezném jól magam, ha nem lenne dolgom. Ezt a tulajdonságomat a kis Gyurka örökölte. Egy szép nap azzal állt elő, hogy karénekes lesz. A kántornak föltűnt a hangja, hívta a karba, s azt ígérte, hogy minden ünnepnap megtelik a zsebe pénzzel, ha közéjük szegődik...

– Megpróbáltuk lebeszélni – folytatta Lenz apó –, de hasztalan. Addig kért, könyörgött, amíg feleségem végre beleegyezett...

– De nem a kereset kedvéért! – tiltakozott Lenz asszony. – Ezt a világot se gondolja, kérem. Az a néhány garas, amit eddig hazahozott, érintetlenül fekszik a szekrényben, hogy egy kor emlékül szolgáljon, azokra a keserves napokra, amikor kis unokánk kénytelen volt az előtt a ház előtt énekelni, amely...

– De kedvesem! – szakította félbe feleségét szemrehányó hangon, komolyan és nyomatékosan Lenz apó.

Az öregasszony összeszorította ajkát. Szelíd és jóságos szemében egy pillanatra a bosszú lángja lobogott.

– Elég rosszul bántak velem – mondotta később – amióta hazajött német otthonába. Az udvar kavicsa túlságosan előkelő volt az ő sarui számára, a kert asztalt a hársfák alatt megszenségtelenítették könyvei, és a koporsó mellől úgy kergették el, mintha...

Elhallgatott és kezével elfödte a szemét.

Margit vigasztalta:

– Az öcsém beteg, ezért elnézést érdemel – mondotta. – Nem szabad olyan szigorúan megítélni őt. Ami viszont édesapámat illeti, róla mindenki tudta, hogy nagyon jó szívvel viseltetett a kis Gyuri iránt, sőt gondoskodni akart jövőjéről is. Ez a körülmény indította arra, hogy most fölkeressem önöket. Apámnak is fájna bizonytalansággal, ha látná, hogy a kisfiú ilyen ítéletidőben az ajtó előtt énekel. Éppen ezért arra kérem önöket, hogy tiltsák el őt a karban való további szerepléstől, és engedjék meg nekem, hogy a jövedelmükben ekként beállott fogyatkozást a magaméból fedezzem...

Lenzné riadtan tiltakozott.

– Nem, nem, köszönjük. Alamizsnára nincs szükségünk. Nem haragszom érte, hogy följánlotta, mert tudom, már kisgyermek korában is arany volt a szíve. Azt is tudom, hogy önt nem érheti szemrehányás semmiért. De ne rabolja el tőlünk a büszkeség jóleső érzését, amelyet az a tudat ad, hogy a ránk zúduló csapásokat a magunk erejével védjük ki. Látja, az a kosár ott, az ablak előtt, tele van kész hímzésekkel. Egyelőre tehát nem kell nélkülözésektől tartanunk. És később – később majd csak megsegít az Isten. Azt azonban megígérem önnek, hogy Gyuri nem fog többé énekelni az utcán. Akármilyen rosszulesik majd szegénykének: még ma megtiltom, hogy a karénekes próbákon részt vegyen.

Margit melegen megszorította az öregasszony kezét.

– Köszönöm, nagyon köszönöm. És ugye, azt is megengedi nekem, hogy a kis Gyurit

a jövőben is csak úgy szeressem, mint eddig, s élete folyása iránt ezentúl is érdeklődhessem?

– Szívesen, kisasszony, bár ki tudja, nem fognak-e érzései e tekintetben néhány hét alatt megváltozni...

– Fejemet teszem rá, hogy nem fognak – mondotta a meggyőződés hangján az öreg festő. – Emlékszem jól a kis Gittára még abból az időből, amikor az udvarban játszott, és türelmes lovacskája, önfeláldozó nővérkéje volt egy beteges, elkényeztetett, rosszindulatú kisfiúnak, aki egész nap ütötte-verte. Emlékszem rá, amikor a vén Borcsa minden tiltakozása ellenére, vajás kenyérrel kínálta meg a szegény koldusgyerekeket, és egész sorát idézhetném a nemes cselekedeteknek, amelyekkel bebizonyította, hogy a szíve arany. És hogy a nagyvilágban vándorolva sem változott semmit jóságos lelke, azt visszaérkezése első napjaiban az öreg Lenz önmagán tapasztalhatta ki. Fejemet rá, hogy az ő érzéseit irántunk, semmi sem fogja megváltoztatni...

Margit elpirult, és kissé zavartan emelkedett föl ültéből, hogy elbúcsúzzék:

– Csakhogy van valaki – mondotta –, aki nem ítéli el szigorúan az egykori kis vadócot... Abban azonban igaza van: makacs vagyok, s az érzéseim nemigen változnak meg néhány hét alatt.

Búcsúzott, s lassú léptekkel, gondolatokba merülve hagyta el az udvarházat.

Arra gondolt, hogy az öreg festőék, minél súlyosabb csapások érik kis otthonukat, annál szebben tartanak össze, ragaszkodnak egymáshoz, adják tanújelét a kölcsönös és mély szeretetnek. Ismét nagyszülei jutottak az eszébe. Az a szellem, amelyet az első emeleti szalon uralt, s amelyet a tanácsosné a jó modor, az illendőség és a társadalmi élet követelményének tüntetett föl, amelyről azonban nagyapja úgy vélekedett, hogy az a megcsontosodott önzés és a magasabb rangúak előtt való szégyenletes és megvetésre érdemes szolgai megalázkodás szelleme. Nem csoda, ha Herbert – itt azonban félbeszakította a gondolatsort Margit. Nem, Herbertről nem gondolhatott többé rosszat. Már azért sem, mert az utóbbi időkben gyöngéden és figyelmesen viselkedett vele szemben: két ízben is írt neki Berlinbe és visszatértekor elébe utazott. Ezt persze, nem tudta a nagymama, aki aligha helyeselte volna osztálytanácsos fia túlságos leereszkedését a kis Gittához. Nem helyeselte volna már azért sem, mert ő, a tanácsosné, nagyon haragudott az unokájára, aki legszebb reményeit semmivé tette, s nem akarta a fejére tenni a Billingen-Wackewitzek hétágú koronáját. Vajon osztotta-e Herbert az édesanyja véleményét és érzéseit? Margit nem tudott felelni erre a kérdésre. Nagybátyja mind leveleiben, mind személyes érintkezésük alkalmával tapintatosan kerülte ezt a tárgyat.

Szobájába érve, a kis pénztekercset visszahelyezte az ékszerkazettába. Ezen az úton tehát nem segíthetett sem az öreg Lenzéken, sem a kis Gyurin. De hogyan segítsen rajtuk másként? Tehetetlennek érezte magát. Semmi kétség, csak a viszonyokat ismerő férfi adhatna tanácsot, segíthetne elhárítani a veszedelmet, amely a szőke fürtű kisfiú feje

fölött lebeg. Férfi.

Elhatározta, hogy szóvá teszi Lenzék ügyét Herbert előtt.

XIX.

Két nap múlt el azóta, hogy Margit meglátogatta Lenzéket. Az osztálytanácsos azonban még mindig nem érkezett haza hivatalos újáról. A ház néma volt és csendes. Idegen léptek sem verték föl a folyosók nyugalmaát.

Margit minden reggel kötelességszerűen fölkereste a nagyanyját, hogy jó reggelt, kívánjon. Nem szívesen tette. Az öregasszony ugyanis a füstbe ment házasság miatt még mindig és engesztelhetetlenül haragudott. Haragját azonban nem nyílt és heves szemrehányásokban fejezte ki – ez illetlen lett volna és polgárias –, hanem túsúrásszerű megjegyzésekkel, kellemetlen célzásokkal. Nagy önuralom kellett ezeknek a megjegyzéseknek szótlán elviseléséhez, és Margit nagyon boldog volt, amikor nagyanyja, ha nem is kegyelemben, de elbocsátotta.

Egy ízben, amikor épp nagyanyjától jött le a lépcsőn, váratlanul a Taubeneck bárónőkkal találta magát szemközt. Héloise szíves udvariassággal köszöntötte, és úgy látszott, mintha nemcsak érdeklődéssel, hanem igazi részvétellel is tekintett volna karcsú, gyászruhás alakjára. Mégis leküzdhetetlen ellenszenvet érzett a szőke szépség iránt, maga sem tudta, miért. El kellett ismernie, hogy így, közvetlen közelből Taubeneck Héloise még százszor szebb, mint távolról. Fiatal arcának pompás színei, bársonypuha, rózsás arcbőre, nagy, nyílt, égszínkék szeme, aranyhaja csak közelről érvényesült teljes igazában. E dús és ragyogó jelenség mellett – igaza volt nagyapának – ő olyan volt, mint egy kis cserebogár. De miért idegenkedett a szíves és szépséges bárónőtől? Miért?

Csak nem vagy irigy, Gitta? – kérdezte önmagától.

Nem, nem volt irigy. Tudott gyönyörködni más nő szépségében. Miért lenne éppen Taubeneck Héloise kivétel? Ellenszenvét csak azzal tudta megmagyarázni, hogy polgári önérzete tiltakozik, lázad föl, valahányszor azt kell látnia, hogy a hercegi rokonok leereszkedően bánnak családjá tagjaival, és nagyanyja csúfosan megalázkodik velük. Ez a gondolat lehet csak, semmi más, ami megzavarja abban, hogy fenntartás nélkül gyönyörködjen a szőke Héloise tündéri szépségében...

Rosszkedvűen telt egész napja. A hó szüntelen hullt, az ég ólomszürke volt, s a téli délutánok barátságtalan félhomálya derengett a szobákban. Zsófi néni sürgős bevásárlások szólították a városba. Reinhold az irodában dolgozott és ugyanoda kérette a vacsoráját. Margit, beesteledvén, egészen egyedül ült le Zsófi néni földszinti szobájában az ízléssel megterített, dúsán telerakott asztal mellé.

Szánkó állt meg a ház előtt. Néhány perc múlva kitárult a szoba ajtaja, s a küszöbön, nagy utazóbundájában, megjelent az osztálytanácsos. Margit nem akart hinni a szemének. Csodálkozásában kiejtette a villát a kezéből. Valóban, rendkívüli esetnek

kellett minősíteni, hogy az osztálytanácsos a pályaudvarról, hosszabb távoliét után, késő este, bundásan, egyenesen Zsófi néni szobájába nyit be. Margit csodálkozása teljes mértékben indokolt volt.

– Jó estét kívánok – köszöntötte unokahúgát Herbert. – Megijedtél? Persze! A napsugaras Hellaszban jártak bizony a gondolataid, és egyszerre csak rád ront a garabonciás diák zúzmarás köpönyegében...

– Nem, nem jártak Hellaszban a gondolataim – felelte Gitta, s hangja kissé reszketett. – A jég és a hó ellenére is kedvesebb nékem a türingiai karácsony, mint a hellászi napfény. De nem tudtam, hova legyek a csodálkozástól, amikor megláttalak a küszöbön. Ez a szoba messze esik a lakosztályodtól, azonkívül sohase szeretted benne tartózkodni. Régen a gyermeklárma riasztott el innen, később pedig, később a polgári ízlés és életmód, amelyet ez a szoba visszatükröz...

Herbert zsebébe nyúlt, s egy kis csomagot helyezett az asztalra.

– Azért jöttem, hogy ezt átadjam. Egy font teát hoztam Zsófi néninek, s nem akartam holnapig sem magamnál tartani. Ami pedig ezt a szobát illeti, mondhatom, pompásan érzem magam benne, az asztalt pedig egyenesen pazarnak találom.

– Megkínálhatlak egy csésze teával?

– Köszönöm. Jólesik a fagyos utazás után. Meg kell azonban engedned, hogy levessem a bundám.

Margit nyomban segítségére sietett, amint Theobald bácsinál szokta, de Herbert mosolyogva hártotta el a segítséget.

– Köszönöm – mondta –, ez a gyermeki szolgálatkészség ugyan meghat, egyelőre azonban még nem tartok rá igényt. Talán majd harminc esztendő múlva... És most lássunk hozzá, kishúgom, mert egészen odáig vagyok az éhségtől és szomjúságtól. Ha nem lennék éhes, akkor is kedvet kapnék a vajas kenyérhez, olyan étvágygerjesztően csinálod. Hiába kérem édesanyámat: ő következetesen szakácsnéval készítteti számomra a szendvicseket, maga bizony nem nyúlna hozzájuk. De házasodjam csak meg! Tudom, feleségem saját kezűleg fogja elkészíteni a reggelimet, ha nem akarja, hogy éhesen keljek föl az asztal mellől...

Margit nem felelt. Miközben a csészékbe töltötte a teát, a szép Héloise fehér kezére gondolt. Vajon valóban el fogja készíteni jövődöbeli ura számára a reggelit? Egyben pedig csöndesen csodálkozott a világfi Herbert nyárspolgári kívánságán. A csöndet Herbert törte meg.

Tudom, mire gondolsz – mondta. – Magadban jól mulatsz azon, milyen házias lettem egyszerre és kételkedsz abban, megvalósul-e majd, amit kívánok? Eltaláltam? Nem kell azért elpirulni. Úgy olvasok az arcodról, kishúgom, mint nyitott könyvből, elhiheted, többet tudok a gondolataidról is, mint képzeled...

– Talán bizony zsandáraidal a gondolatokra is hajtóvadászatot rendezel, bácsikám?

– Meghiszem azt! Különösen az ellenzéki gondolatokra, kishúgom. Azok érdekeinek csak igazán...

Rövid hallgatás után így folytatta:

– Aki a piacról benéz ezen az ablakon, szentül meg lesz győződve arról, hogy ifjú házaspár vacsorázik e meghitt és bájos kis fészekben...

Margit vérvörös lett.

– Dehogyan hiszi, bácsikám, tudja az egész város...

– Hogy nagybátyád vagyok, s te az unokahúgom, ugye?

Margit nem ellenkezett, noha nem ezt akarta mondani, hanem azt, hogy az egész városban beszélnek már Herbert és Héloise eljegyzésének a hírét. Ezt akarta mondani, de hallgatott. Különös és szokatlan volt előtte Herbert jókedve, derűje, és mellette csak annál elviselhetetlenebbnek érezte saját levertségét. Maga sem tudta, miért, de a csöndet ezzel törte meg:

– Ma reggel látogatói voltak nagymamának. A herceglak hölgyei keresték föl.

Herbert látható érdeklődéssel kérdezte:

– Beszélte velük?

– Nem – felelte Margit hűvösen –, nem beszéltem. Nem tűntethettek ki megszólításukkal, minthogy nem vagyok bemutatva az udvarnál...

– Erről valóban megfeledkeztem. Remélhetőleg azonban ezt a mulasztásodat nemsokára helyrehozod.

Margit nem felelt.

– Ha másért nem, legalább az én kedvemért.

A leány szemrehányó és sötét tekintettel válaszolta:

– Ha mély gyászomban és mostani lelkiállapotomban végigjátszom a bemutatkozás komédiáját, egyedül azért teszem, hogy véget vessek nagyanyám folytonos zaklatásának.

Ezzel fölkelte az asztal mellől.

Herbert ajka alig észrevehető mosolyra nyílt.

– Kiesel háziasszonyi szerepedből, kedvesem – mondotta. – Az illendőség úgy kívánja, hogy mulattasd a vendégedet, és magad is igyál vele egy csésze teát.

– Zsófi nénire kell várnom...

– Tedd, ahogy jólesik. A tea kitűnő és így is ízlik. Engedd azonban meg, hogy kérdéssel forduljak hozzád: mit vétett neked a herceglak ifjú úrnője, hogy annyi keserűséggel beszélsz róla, valahányszor csak említéd?

Margit elpirult.

– Hogy mit vétett? – kérdezte riadtan. – Nem vétett semmit. Hogy is vétetett volna, amikor még csak nem is ismer? De érzem, ösztönszerűleg érzem a megaláztatásokat, amelyek rám az ő környezetéből várnak.

– Tévedsz. Héloise jólelkű...

– Lehet. Jólelkű, mert közönyös, mert kerüli az izgalmakat. Szép arca...

– Az arca nemcsak szép. Gyönyörű. És én épp azt szeretném megtudni, nem volt-e ma reggel valami különösen nagy boldogság az arcára írva. Mert tegnap nagyon örvendetes hír jutott a tudomására.

Á, tehát innen ered Herbert jókedve! Nagyon örvendetes hír jutott Héloise tudomására! Mi lehetne ez a hír egyéb, mint ami a kettőjük boldogságára vonatkozik? Margitot elfogta a keserűség?

– Tőlem kérdezed? Tudhatnád: az udvar hölgyei művészek az, érzelmek leplezésében, lelkükbe nem láthat profán szem. Hogyan is vehettem volna észre a boldogság jegyét Héloise arcán? Nyomát sem láttam. Csak klasszikus arcélét csodáltam, viruló színeit, ragyogó fogát, kegyes mosolyát, majd’ megfulladtam az ibolyaillatban, amellyel a lépcsőházat betöltötte, s mondhatom, ez az átható parfüm nem volt valami előkelő, s cseppet sem vallott főúri hölgyre...

– Lám, már megint kiütközik szavaidból a keserűség – Mit csináljak? Nem szenvedhetem!

Alig mondta ki, már meg is bánta, hogy ilyen csúnyán, ilyen tapintatlanul megbántotta Herbertet, megsértvén a menyasszonyát, akit ráadásul még nem is ismert személyesen.

Herbert azonban nem haragudott. Sőt, úgy látszott, magában mulat Margit heves kitörésein. Évődve mondta:

– Nem szenvedheted? No lám. Ez legalább egyenes beszéd. Amióta Berlinből visszatértél, megváltoztál, kicsiszolódtál, kis-húgom. Én már azt hittem, hogy az egykori szokimondó kis Gitta, aki mindig kimondta, ami a szívét nyomta, nincs többé. Most azonban megtaláltam őt újra! Ez a hang, ez a tekintet a régi, s én szívből örülök a viszontlátásnak. Örülök a régi kis Gittának, aki pedig egyszer tolvajnak is elnevezett, mert el akartam tulajdonítani egy rózsát...

– Ma már nem neveznék annak – felelte Gitta. – A nagybátyám házában volt alkalmam látni, hogy a mai társadalmi életben lelkiismeretfurdalás nélkül, lopják az emberek egymás gondolatait, rabolják meg embertársaik jó hírét, s ma nem ítélnék meg olyan szigorúan egy rózsá eltulajdonítása miatt. Miattam akár a szép Blanka összes rózsáit zsebre vághatnád...

– Azokat a rózsákat már aligha kellene félteni tőlem...

– A herceglak összes virágágyait sem bánám...

Herbert csöndesen mosolygott Gitta ingerültségén.

– Az összes virágágyakat? Nem férnének be, félek a tárcámba. De szükség sincs rá, hogy elraboljam azokat. A herceglak hölgyei becsületesen megosztják anyámmal és velem, ami virágot, gyümölcsöt kertjük terem. Sőt, ha meglátogatod majd őket, neked is adnak az üvegházból egy csokorralalót.

– Nem kérek belőle. Nem szeretem az üvegházi virágot.

Kopogtak. Zsófi néni érkezett haza, ő is egészen odáig volt a csodálkozástól,

amikor Herbertet megpillantotta.

– Mit látok? Vendégünk van?

– Bizony – felelte Herbert. – De nagyon rosszul bánnak szegénnyel. A házikisasszony faképnél hagyta, s visszavonult a szoba sarkába.

Zsófi néni huncutul kacsintott.

– Bizonyára megint gyóntatni akartad, mint gyermekkorában. Ezt ő, miként akkor, most sem szenvedheti, és megszökött, mert uraságod nagy kíváncsiságában talán még a határt is átlépte... a mecklenburgit...

Herbert egyszerre elkomolyodott.

– Nem is érintettem ezt a kérdést, amelyről különben azt kitem, hogy elintéződött teljesen – felelte.

– Dehogy intéződött el – mondotta Zsófi néni, aki a tanácsosné állandóan kellemetlenkedő megjegyzéseire gondolt, amelyekben Gittának még mindig része volt az elszalasztott, helyesebben elutasított bárói korona miatt. – Dehogyan intéződött el! Sőt, csak most került napirendre!

Herbert merőn Gitta arcába nézett. Onnan akarta kiolvasni a feleletet el nem mondott kérdésére. A lány azonban elfordította az arcát. Ajkát összeharapta, szót sem szólt, de elhatározta, hogy ha Herbert is, mint a tanácsosné, szemrehányást tesz neki Billingen-Wackewitz kikoszorúztatása miatt, nem hagyja magát, s megmondja a véleményét.

Herbert azonban néhány udvarias szó után vette a bundáját, s búcsúra nyújtotta a kezét.

– Még jó estét sem kívánsz? – kérdezte Herbert. – Annyira haragszol rám, mert beárultalak Zsófi néninél?

– Nem haragszom, bácsikám, teljesen igazad volt, udvariatlanul viselkedtem. Nem haragszom, de ha kell, fölveszem a harcot...

– A szélmalomok ellen? – kérdezte Herbert. Mosolyogva nézett a lány haragos szemébe és kilépett az ajtón.

– Hogy megváltozott ez az ember – jegyezte meg később Zsófi néni. – Régen milyen zárkózott volt, tartózkodó, rideg, s most, hozzám is, lám milyen szíves és barátságos. Mintha nemcsak titeket, de őt is én neveltem volna... És hogy ma itt teázott nálam...

– Azon sincs semmi rendkívüli, Zsófi néni – szakította félbe Margit a beszédet. – Vannak órák mindenki életében, amikor olyan boldog, hogy szeretné szívére ölelni az egész világot, és Herbert most ilyen állapotban tért haza a hercegi udvarból. Jó híreket hozott, mesélte, nagyszerű újságokat, s azt hiszem, el lehetünk készülve rá, hogy eljegyzésének híre nemsokára nyilvánosságra kerül. Ezért olyan boldog, s ezért olyan kedves mindenkire...

– Lehet, hogy igazad van – felelte Zsófi néni.

XX.

Reggelre megszűnt a havazás, a téli nap vakítóan és jéghidegen tündökölt a felhőtlen, búzavirágkék égen. A gerlek a metsző hidegben inkább lemondtak a búzaszemekről, semhogy a meleg galambdúcból kirepüljenek az etetőhelyre.

Margit az udvari szoba ablakpárkányára lerakodott, vastag hóréteget sepepte le éppen, amikor kitárult az istálló ajtaja és a küszöbön pompás lován feltűnt Herbert. Barátságosan köszöntötte hűgát, és az udvaron keresztül egyenest felé tartott.

– Nagypához lovagolsz, Dambachba? – kérdezte Margit.

– Nem, a herceglakba lovagolok – hangzott a válasz. – Megpróbálom kiolvasni az ifjú bárónő arcából, amit tudni szeretnék. Mit gondolsz, sikerülni fog?

– Azt hiszem, erről magad is meg vagy győződve – felelte Gitta kelletlenül. – Hogy azonban ilyen kora reggel fogadnak-e a herceglaki hölgyek, azt kétkem. Sokkal ápoltabb a külsejük, semhogy fel lehetne tételezni róluk, hogy ilyenkor már fenn vannak.

– Ismét tévedtél. Százat teszek egy ellen, hogy Héloise ebben a pillanatban már türelmetlenül áll az istállóban, és várja, hogy felnyergeljük Lady Milfordot. A lovaglás szenvedélye. Láttad már nyeregben?

Margit nemet intett.

– Sajnálhatod. Pompásan lovagol. Hatalmas paripáján olyan, mint egy valkúr. Lady Milford ugyanis nem angol telivér, hanem derék, becsületes, megbízható, természetes és szelíd mecklenburgi, talán ismered a fajtáját...

– Hogyne ismerném – sietett a válasszal Gitta. – Jól ismerem. Billingen-Wackewitznak két nagyszerű mecklenburgija volt...

Örült, hogy nem kell tovább hallgatnia Héloise dicséretét.

A pej türelmetlenül ficáinkolt. Herbert előrehajolt kissé és megveregette a nyakát.

– A két nagyszerű mecklenburgihoz bizonyára kocsi is tartozott? – érdeklődött.

– Tartozott bizony. Még Berlinben is megcsodálták, ha kocsiztunk benne. Billingen ugyanis gyakran hívott meg bennünket Elza nénivel sétakocsikázásra, s ilyenkor maga hajtott...

– Előkelő és daliás kocsis lehetett...

– Daliásnak daliás volt. Magas, erős, széles vállú, pirosposzsgás észak német, olyan, akár a fiatal bárónő...

– Csukd be, kedves, az ablakot – mondta Herbert –, még megfázol. Ilyenekről csak tea mellett esik jól beszélgetni...

Ezzel már köszönt is, és továbblovagolt.

Margit pipacspiros arccal ült le a legközelebbi székbe, arcát kezébe temette, s

legszívesebben sírni szeretett volna. Elkekerítette, hogy a Herberttel való kis szócsatákban heveskedő természete, Herbert fölényes nyugalmaival szemben, mindig a rövidebbet húzta.

Herbert csak déltájban érkezett haza. Nemsokára megjelent Margit szobájában a tanácsosné, és ünnepélyesen bejelentette, hogy a herceglak hölgyei délután szívesen látják maguknál őt, unokájával egyetemben.

Délután háromkor könnyű szán repítette hármukat a herceglak felé. Margit a nagyanyja mellett foglalt helyet, aki majd' elveszett a sok selyemben, bársonyban, és várakozással teli izgalomban feszengett a helyén.

Herbert maga hajtott, s ha előrehajolt, Margit az arcán érezte forró leheletét.

A kis rokokó kastély, napfényben ragyogó ablaktábláival úgy feküdt a beláthatatlan hómező közepén, mint egy régi és drága ékszer a puha bársonypárnán. Szemben, a láthatár másik végén a dambachi gyártelep kürtői ontották magukból a fekete füstöt. A sötét füstoszlop az égig ért.

– Nézd, Herbert – mondta meglepődéssel az öregasszony –, milyen érdekes kontraszt. Milyen fekete, piszkos az ég Dambach fölött, s a herceglakra milyen kristálytisza kék boltozat borul.

– Igen – felelte Herbert –, mert nyugati szél fú. Bezzeg az északi szél nem ilyen kíméletes. A hölgyek legutóbb is panasztartották, hogy beviszi a fekete füstöt a szalonjukba is.

– És ez ellen nem lehet tenni semmit? – szörnyülködött kétségbeesve és felháborodva az öreg hölgy.

– Bizony nem. Csak egy rendszabály segítene a dolgon: ha eloltanák Dambachban a tüzet, amikor északról fú a szél...

– És a munkások egy része hazamenne, s éhezne – jegyezte meg nem minden keserűség nélkül Margit.

Nagyanyja rémületében egészen feléje fordult:

– Az isten szerelmére, micsoda hang ez, Gitta? Hogy beszélhetsz így? Mondhatom, szépen készülsz a főnemesi házban való bemutatkozásodra! Azt azonban előre is kikérem magamnak, hogy holmi liberális közterek emlegetésével szégyent hozz a fejemre. A liberalizmus, hál' istennek, nem divat többé, és azokban a körökben, amelyekben megfordulni szerencsém van, sohase vert gyökeret. Akik régen kacérkodtak a szabadelvű eszmékkel a mieink közül, a tapasztalás azokat is alaposan kigyógyította tévedéseikből. Ezt jegyezd meg magadnak!

A szán a kastély főkapuja elé röpült s megállott.

– Igaza van, asszonyom, szinte elviselhetetlen egyedüllétben élünk itt – mondotta a ház asszonya a tanácsosné egy megjegyzésére, amikor a társaság a bemutatkozás után helyet foglalt a szalonban.

Az óriási kandallóban recsegett-ropogott a fa, kellemes meleg terjedt el az

egymásba nyíló szobasoron, amely a régi bronz-, ezüst-, s teknősbéka berakásos, XIV. Lajos korabeli bútorok pazar pompájában ragyogott. Emberöltők óta nem változott a herceglak berendezésén semmi. A Taubeneck bárónók beköltözésekor is csak a karosszékek huzatait és a gardéniákat cserélték föl új, egyszerű és ízléses anyaggal.

– Tizenhat éves korom óta nagyvilági életet élek – folytatta a kövér dáma –, és sehogy sem tudom elviselni, hogy itt remeteségre vagyok kárhozthatva. Azt hiszem, valósággal elsorvadnék, ha nem éltetne a remény, hogy ez a remeteélet hamarosan véget ér, és a megváltás már nem késik soká.

Derűs és sokatmondó pillantást vetett az osztálytanácsosra, aki helyeslően bólintott. A tanácsosné szinte megnőtt a bizalmas összenézések láttára, és a földöntúli elragadtatás mosolyával ajakán tekintett az oldalán helyet foglaló Héloise-ra.

Héloise dús és gyönyörű ruhában, fejedelmi testtartással ült a karosszéken. Arc kifejezésében ma több volt a lélek, mint rendszeren, és ez szépségét megsokszorozta. Háta mögött, a falon egy hölgy életnagyságú arcképe függött. A hölgy fekete bársonyruhát viselt, hosszú, fehér kócsagos kis kalapja alól aranszín hajfürtök hulltak a vállára, s balja orosz agár fején pihent. Arca Szembeötlően hasonlított Héloise-hoz. A tanácsosné szóvá is tette a hasonlatosságot, mire az öreg bárónő elmondta, hogy a kép nővérét, Adélt ábrázolja, aki Sorma grófhhoz mént nőül és hét évvel ezelőtt meghalt.

– És képzelje, kérem – folytatta elbeszélését a bárónő –, képzelje, milyen csúfot űz belőlünk a sógorom. Hatvanesztendő s létére másodszor is megnősül, és kit vesz feleségül? A jószágigazgató lányát!

– Borzasztó! – mondta a mély felháborodás hangján a tanácsosné. – Rettenetes! Teljesen megértem önt, bárónő. Kemény megpróbáltatás, ha az embernek el kell tűrnie, hogy mindenféle népség betolakodjék a családjába. Ez a házasság azonban véleményem szerint, félig sem olyan szégyenletes, mint a színpadi házasságok, amelyek most szélteben-hosszában divatosak az arisztokrácia körében. Ha elgondolom, hogy egy színpadi princessz vagy éppen egy balerina, aki nemrég még szemérmetlenül rövid túllszoknyában ugrált a férfiak látcsövei előtt a színpadon, egyik napról a másikra egy régi grófi ház úrnője lesz, minden hajam szála az égnek mered, s a hideg fut végig a hátamon!

Az osztálytanácsos köhécselni kezdett, a ház asszonya, mintha rosszul lett környékeznél, flakonja után kapott, Kínos csönd támadt, amelynek csak az inas belépése vetett véget.

Az inas ezüsttálcán levelet hozott Taubeneck kisasszonynak. Héloise szokatlan izgalommal tépte föl a borítékot, s visszavonult a levéllel a szomszéd szobába. Néhány pillanat múltán magához szólította az osztálytanácsost is.

Margit a szemben levő tükörből látta, hogy Héloise megmutatja a levelet az osztálytanácsosnak, azután halkán és bizalmasan beszélget vele. s a beszélgetés végén az ablaknál álló virágcserepekhez lép. Leszakít egy teljesen kinyílt, vörös kaméliát, és

saját kezüleg Herbert gomblyukába tűzi.

– Az istenért, mi történt önnel, kisasszony, hogy így elsápadt? – kérdezte a következő pillanatban az öreg bárónő. – Csak nincs rosszul?

A leány megrázkódott, minden vére a fejébe szállt, s azt felelte, nincs semmi baja. Ha sápadt, bizonyára azért, mert az út a kastélyig hosszú volt és nagyon hideg.

Herbert és Héloise a szobába léptek. Az öreg bárónő tréfásan megfenyegette az osztálytanácsost:

– Elrabolta a legszebb kaméliámat! Tudja-e, hogy magam ápolom és számon tartom minden egyes virágomat?

Héloise nevetett:

– A tettes én vagyok, anyám. Én díszítettem föl vele. Nincs-e rá elég okom?

Édesanyja helyeslően bólintott.

Felszolgálták a kávé, s a beszéd a kaméliákra fordult. A bárónő nagy kedvvel kertészkedett, s az uralkodó herceg egy kis üvegházat rendezett be a kedvéért.

– Meg kell néznie a növényeinket, kisasszony – mondotta Margitnak az öreg dáma.

– A nagymama már ismeri a télikertet, ő itt marad velem, az osztálytanácsos úr azonban lesz szíves és megmutatja önnek...

Héloise a zongorához ült s meglehetősen ügyetlenül kezdett játszani, Margit Herbert társaságában elhagyta a szalont. Hosszú folyosón mentek át, amelynek faláról dúsan hímzett ősei, kék szemű, fehér bőrű, piros arcú, rőt bajuszú férfiak néztek rájuk.

– Uszályos ruhában, ahogy így hangtalanul és karcsún elsuhansz a folyosón – szólalt meg Herbert –, olyan ez, amilyenek e rőt hajú férfiak ősanyjának kísértetjárását képzeled el a népfantázia...

– Aligha ismernének el a maguk fajtájának az elmúlt hercegek – válaszolta Gitta. – Túlságosan barna vagyok hozzájuk képest.

– Az már igaz. Nem hasonlítasz a német Gretchenekhez. Inkább Richter Gusztáv *Olasz fiú* című híres képéhez állhattál volna modellt.

– Az ereimben olasz vér is folyik – felelte Margit –, hiszen két Lamprecht Itáliából: Rómából és Nápolyból hozott asszonyt magának. Nem tudsz erről, bácsikám?

– Nem tudok róla. Nem vagyok jártas a ti családi krónikáitokban. Amennyire azonban a késő utódról következtetni lehet a két olasz asszonyra, azt kell hinnem, hogy legalábbis dózsék lányai vagy hercegnők lehettek.

– Nagyon sajnálom, bácsikám, hogy el kell oszlatnom az illúziódat. Nagyon sajnálom, mert egyrészt illik ebbe a fejedelmi környezetbe, másrészt tudom, hogy úgy nagyanyám, mint a te gondolkozásod szempontjából nem lesz kellemes a helyreigazítás. Meg kell azonban mondanom, hogy a két olasz Lamprecht asszony nem volt sem hercegnő, sem dózselány. Az egyiknek halászmester volt az édesapja, a másiké kőfaragó.

– Lám-lám. Tehát a szigorú kereskedők között is akadt romantikus hajlandóságú!

Mindegy. Engem, őszintén szólva, nem nagyon érdekel a Lamprecht-ház múltja...

– Engem azonban igen. Engem érdekel, s nekem kedves minden, ami a családomra vonatkozik. Ha azonban te nem törődsz vele, ez ellen semmi kifogásom. Sőt! Örülök neki, mert legalább tudom, hogy nem fogsz az én dolgaimba sem avatkozni, mint a nagymama, és nem fogsz kínozni szüntelen, mint ő.

– Ő kínozt?

Sajnálta, hogy többet mondott, mint amennyit akart, de ha már megkezdte, be is akarta fejezni.

– Fáj neki, hogy csalódott bennem, hogy nem valósítottam meg egyik legkedvesebb tervét, és azt hiszi, hogy folytonos rábeszélésével eléri, hogy megváltoztatom kimondott szavam, s mégis férjhez megyek a mecklenburgi báróhoz. Nem értem nagyanyát. Lám, az előbb kiátkozta annak a jószágigazgatónak a lányát, akit Taubeneck bárónő sógora, Sorma gróf, nőül akar venni. Engem viszont hozzáerőltetne Billingen-Wackewitzhez, holott e régi nemesi család engem sem tekintene másnak, mint egy betolakodott tisztartólánynak.

Herbert mosolygott s vállat vont.

– A Billingenek nem grófok, s a Lamprecht család régi, tekintélyes, patrícius família. Anyám álláspontját még megértem valahogy, azt azonban sehogy sem tudom megmagyarázni magamnak, honnan van benned ez a heves és szenvedélyes ellenszenv a kiváltságos osztályok iránt?

A télikertbe értek.

– Ellenszenv? Rosszul mondod, bácsikám. Nem érzek irántuk sem haragot, sem ellenszenvet, hiszen nem is ismerem őket. Azok iránt érzek csak ellenszenvet, akik az én társadalmi osztályomból lettek renegátok, akik megtagadták s megtagadják fajtájukat, a magukhoz hasonló polgárokat, és szolga módjára alázkodnak meg, hogy bekerüljenek az exkluzív arisztokrata társaságba. Azok miatt vagyok elkeseredve, akik a maguk és a családjuk boldogságát is hajlandók föláldozni a saját társadalmi érvényesülésük érdekében, akik előtt csak egy kvalitás létezik: az előkelő származás, és egyetlen cél: hogy elismerje, befogadja őket a főúri társaság. Akik e cél érdekében minden eszközt megmozgatnak, s ha kell, mindent gyáván föláldoznak...

Herbert komoly arccal hallgatta.

– Milyen különös vagy, leány. A te korodban a fiatal lányoknak egész más dolgokon jár az eszük. És milyen keményen és határozottan tudsz ítélni... Ezelőtt szigorú elveidet a tréfa és a gúny derűs köntösébe öltöztetted, most azonban...

– Apám halála óta nem tudok mosolyogni többé. Lásd, az ő életét is elvakították és feldúlták a balítéletek. Őt is szerencsétlenné tette, hogy nem élhetett úgy, ahogy akart, ahogy kellett volna, hanem saját boldogságát alárendelte annak, hogy mit tartanak róla, hogy ítélnék meg cselekedeteit az úgynevezett magasabb körök. Ezt tőle magától tudom, ha nincs is sejtelmem arról, hogy boldogtalanságát tulajdonképpen mi okozta. De elég

erről ennyi. Ha már szóba került ez a dolog közöttünk, engedd meg, bácsikám, hogy megkérjelek valamire. Mondd meg édesanyádnak: ne zaklasson tovább, nincs semmi értelme.

– Ha szeretted volna Billingent, a szerelem győzedelmeskedett volna az elveiden.

– Nem hiszem.

– Nem hiszed? Nem hiszed, hogy az ember azért, akit szeret feláldozza az elveit?

Hozzálépett és megragadta a lány kezét.

Margit összeszorította ajkát és fejével nemet intett.

– Nem hiszel a szerelemben?

Szerette volna kitépni kezét a férfi kezéből. A szemhéját lehunyta, arca vértelen volt, sápadt.

– Nem hiszek – mondotta. – Nem hiszek benne. Nem ismerem a szerelmet, és nem is akarom megismerni. Békességet akarok, nyugalmat és nem folytonos izgalmakat, belső küzdelmeket... Nem akarok szenvedni... nem hiszek benne.

Kezét kiszabadította Herbertéből és mélyen föllélegzett. Néhány pillanat múlva nyugalma is visszatért.

– S ha szerelmes lennék is valaha – folytatta –, azt hiszem, akkor is ura maradnék érzéseimnek. Segítőtársam, barátom lenne józan és tiszta eszem, amely eddig még sohasem hagyott cserben. Nem lenne úr rajtam démoni hatalmával a szenvedély.

– Gondolod? Próbáld hát meg és szenvedj, amíg...

Nem folytatta. Szótlanul haladtak végig egymás mellett az üvegházban. Herbert törte meg a csendet.

– Most visszamegyünk – mondta. – Az öreg bárónő meg fogja kérdezni tőled, hogyan tetszettek a virágai. Te nem fogsz tudni válaszolni, mert nem láttál semmit. Mielőtt visszamennénk tehát, nézz körül. Nézd meg itt, ezt a pompás pálmát, s amott azt a Kanári-szigetéről származó dracénát. Dicsérd meg a jácint- és a tulipánágyat, és ezt a spanyol bodzafát, amely most virágzik.

– Igenis, bácsikám.

– Igenis, bácsikám – ismételte Herbert gúnyosan. – Úgy látszik, sohasem szabadulok meg ettől a címtől. Jól van, ezt sem bánom. Elviselem békességgel egészen addig, amíg egyszer majd eszedbe jut megtanulnod, hogy mi a nevem.

Nem sokkal ezután mind a hárman ismét a szánkón ültek, amely a beláthatatlan hómezőn keresztül Dambach felé repítette őket. Az öreg Marschall ugyanis reggel reumás fájdalmakról panaszkodott a fiának, aki hazatérte előtt még egyszer meg akarta látogatni az öregurat.

A tanácsosné rosszkedvűen ült a szánban, nem volt ínyére a kirándulás, de azért, szót sem szólt ellene. Inkább Margit ellen kelt ki, szemére vetve, hogy az egész látogatás alatt alig nyitotta beszédre a száját, úgy ült a két főúri hölgy között, mintha háromig sem tudna számolni, falusi liba sem viselkedhetett volna együgyűben.

– A hallgatásnak is megvan a maga jó oldala, anyám – jegyezte meg közbevetőleg Herbert –, különösen olyan személyiségekkel szemben, akiknek nem ismerjük a múltját. Jobb szerettem volna például, ha te sem szídtad volna oly fenntartás nélkül a balerinákat...

– Miért?

– Azért, édesanyám, mert Taubeneck bárónő is balerina volt fiatalkorában.

– Jézus, Mária!

A tanácsosné megsemmisülten ült a helyén.

– Tévedsz, fiam – mondotta később, amikor magához tért –, tévedsz, rossznyelvek műve lesz az egész. Mindenütt beszélték, hogy Lajos herceg felesége régi nemesi család sarja.

– Az igaz. A család azonban elszegényedett és a bárónő atyja alantas hivatalnokként kereste kenyerét. Lányai pedig; a későbbi Taubeneck bárónő, valamint Sorma grófnő is, álnéven, színpadra léptek és táncosnőként végigjárták egész Európát.

– S ezt te csak most mondod nekem?

– Magam sem tudom régóta...

Az öreg Marschallt nyitott ablak mellett, pipázva találták. Kiderült, hogy csak múltó rosszullét gyötörte. Margit azonban mégis mellette maradt, hogy ápolja, ha fájdalmai netán visszatérnének az éjszaka. Megállapodtak, hogy másnap reggel kijön a szán Dambachba, s mindkettőjüket beviszi a városba, hogy jelen lehessenek a végrendelet felbontásánál.

Amikor Herbert és édesanyja kiléptek az ajtón, a vörös kamélia kiesett Herbert gomblyukából. Margit észrevette és fölemelte.

– Majdnem összetapostam – mondta sajnálkozó hangon a férfi –, pedig kár lett volna érte. Szép, friss és sugárzó, mint az, aki adta.

Elővette a tárcáját, s miként egykor a szép Blanka fehér rózsáját, a szőke Héloise vörös kaméliáját is belepréselte. Azután kezét szorította apjával és beszállt a szánkóba, édesanyja mellé.

XXI.

A végrendelet nem hozott meglepetéseket. Az elbocsátott öreg munkások, akik remélték, hogy Lamprecht Balduin utolsó akaratában gondoskodott róluk, alaposan csalódtak. Az írás régi keletű volt. A kereskedelmi tanácsos néhány esztendővel nősülése után leesett lováról és sokáig életveszedelemben forgott. Az orvosok tudomására adták, hogy felépülése bizonytalan, s ő röviden, tömören írásba foglaltatta végső intézkedéseit. Feleségét, Fanny asszonyt nevezte meg általános örökösül, s minthogy abban az időben Reinhold még nem volt a világon, úgy intézkedett, hogy férfi utód híján adják el a gyárat. A végrendeletnek ez a pontja, a megváltozott viszonyok következtében természetesen érvényét veszítette. Margit és Reinhold kizárólagos törvényes örökösül ismertettek el, és a fiú most már teljes joggal foglalhatta el a főnöki széket, gyakorolhatta eddig csak haszonélvezeti jogait.

A végrendelet fölbontásának napján, délután négy órakor, megnyílt a főépület ajtaja, és talpig feketében az öreg Lenz lépett be rajta. A tanácsosnénál, aki a hallban egy kofával pulykára alkudozott, az osztálytanácsos iránt érdeklődött, aki csak nemrég tért haza a hivatalából. Az öreg dáma leplezetlen idegenkedéssel mérte végig a festőt. Nem tudta megbocsátani, hogy lánya egykor álmatlan éjszakákat okozott neki. Gyanakodva tekintett Lenz máskor derült és jóságos arcába, amely most a legnagyobb fölindulás jeleit tükrözte. Fia dolgozószobájába utasította az öreget, s miután az eltűnt az osztálytanácsos lakosztályának ajtaja mögött, ő is hamarosan befejezte az alkudozást, és a kíváncsiságtól sarkallva, a dolgozószoba mellett levő szalonba lépett.

Mit akarhatott az öreg festő a fiától? Semmi kétség: arra fogja kérni Herbertet, hogy szóljon az érdekében néhány jó szót Reinholdnál, s vigye keresztül, hogy ne kelljen elhagynia az udvarházat. Erre fogja kérni az osztálytanácsost, de nem szabad megengedni, hogy Herbert vállalkozzék a közbenjárásra. Lenzéknek takarodniuk kell!

A tanácsosné finom érzelmű és művelt asszony hírében állt. Aki azt állította volna, hogy fülecskéje néhanapján fia dolgozó-szobájának kulcslyukával is érintkezésbe jutott, azt kétségkívül aljas rágalmazónak minősítette volna a világ. Most azonban mégis ott ágaskodott a dolgozószoba ajtaja előtt, és fülét az ajtóra tapasztva figyelte Lenz fojtott, de az izgalomtól reszkető hangú előadását. Amint így hallgatózott, egyszerre úgy érezte, hogy minden csepp vére a szívére szalad. Falfehér lett az arca, s megtántorodott. A következő pillanatban azonban összeszedte minden erejét, fölrántotta az ajtót, s megjelent fia szobájának a küszöbén. Az öreg Lenz felé fordult, s kiszáradt torokkal, rekedten és éles hangon kérdezte:

– Lenne szíves nekem is arcomba mondani azt, amit az előbb a fiam előtt állított?

Lenz meghajolt és szerényen, de határozottan felelte:

– Szívesen, nagyságos asszonyom. Ön előtt megismétlem, hogy Lamprecht kereskedelmi tanácsos úr, a vöm volt, és Blanka leányom az ő törvényes, hites felesége.

Az öregasszony hisztériás kacagásban tört ki:

– Helyesebben tenné – mondotta –, ha az efféle durva tréfákkal farsangig takarékoskodna. Akkor talán akadna néhány fickó, aki mulatna rajta...

Az osztálytanácsos sápadtan emelkedett föl karosszékéből:

– Anyám, légy szíves, térj vissza lakosztályodba, s hagyj bennünket magunkra.

Az öregasszony nem mozdult:

– Nem megyek – jelentette, ki. – Ha hivatalos dolgairól lenne szó, még engednék a kérésednek. Itt azonban családunk becsülete ellen készül ravasz merénylet, meg akarják becsteleníteni a nevünket...

– Megbecsteleníteni? – ismételte a fölháborodás hangján az öreg festő. – Megbecsteleníteni? Ha Blanka leányom csaló, sikkasztó, tolvaj gyermeke lett volna, szóltanul kellene eltűrnöm ezt a sértést. Így azonban visszautasítom és kikérem magamnak, asszonyom! Magasabb államhivatalnok fia vagyok, s a feleségem, bár elszegényedett, előkelő családból származik. Mind a ketten tisztességben öregedtünk meg, nevünkhöz a legkisebb szenny sem tapad. A sors úgy akarta, hogy felsőfokú képzettségem ellenére gyárban keressen meg a kenyerem, s tudom jól, hogy ezt a foglalkozást, valamint a szegénységet a polgárcsaládok megvetik, lenézik. Ehhez azonban nincs joguk! Indokolatlan balítélettel mésailiance-nak minősítik azt is, ha polgárember szegény leányt vesz nőül, éppen úgy, ahogy az arisztokraták rangjukhoz nem illő dolgot látnak abban, ha közülük valaki polgárleányt kér feleségül. Tudom, hogy így van. Lamprecht Balduin is így érezte; ő is meghajolt e balítélet előtt. Félt nyilvánosságra hozni házasságát, és ezzel örökké helyrehozhatatlan bűnt követett el fia ellen, akit pedig szívből szeretett.

– Bűnt? A fia ellen? Nem tudnám milyen mulasztás terheli a kereskedelmi tanácsost egyetlen fia, Reinhold unokám irányában...

– Én az én unokámról beszélek, asszonyom. Lamprecht Györgyről.

– Szentelen! – tört ki az öregasszonyból a tehetetlen düh.

Az osztálytanácsos ennél a pontnál jónak látta, ha beavatkozik a szócsatába. Édesanyját erélyesen eltiltotta minden sértő megjegyzéstől, s fölszólította, engedje meg Lenznek, hogy elmondhassa, amit akar. Ez az egyetlen módja annak, hogy kiderüljön az igazság, és megállapítható legyen, igényei milyen mértékig jogosultak

A tanácsosné az ablakhoz lépett s hátat fordított a két férfinak. Az öreg festő pedig nagy levélborítékot vett ki a kabátja belső zsebéből.

– Kezei között van leánya házasságlevele, Lenz úr? – kérdezte Herbert.

– Sajnos, nincs – felelte a festő.

– Van talán hitelesített másolata róla?

– Az sincs. Mindössze egy levéllel rendelkezem, amelyben leányom Londonból Lamprecht Balduinnal való házasságkötéséről értesít.

A tanácsosné nem állhatta meg, hogy vissza ne forduljon, s ajkán diadalmas mosollyal ne mondja:

– Hallod, fiam? Hallod? A bizonyítékok természetesen hiányoznak. Az egész ügy nem egyéb zsarolási kísérletnél. Hiszen lehetséges, hogy az a kacér leány Balduinra is eredménnyel vetette ki a hálóját, noha, őszintén szólva, ezt sohasem tételeztem volna Fannym férjéről. Azt sem tartom teljesen kizártnak, hogy kettőjük között, künn a nagyvilágban, talán bizalmasabb viszony is szövődött, de hogy Balduin feleségül vette volna azt a nőt? Ezt a mesét a legnagyobb tökfilkó sem fogja elhinni, arról kezeskedem.

Az öreg festő elsápadt és reszkető kézzel nyújtotta Herbert felé a levelet.

– Olvassa, kérem – mondotta tompa hangon –, és állapítsa meg az időpontot, amikor a többit közölhetem önnel hivatalában. Nem tudom tovább elviselni halott gyermekem folytonos szidalmazását... Higgye el, nagy lelki harcok után határoztam el magam erre a lépésre. Titokban tartottam volna a dolgot – miként leányom is eltitkolta előttem –, ha a házasság gyermektelen maradt volna. Így azonban kötelességem, hogy jogaihoz segítsen fiát, az unokámat, és ezt minden rendelkezésemre álló eszközzel meg is fogom cselekedni.

– Elég rosszul tette, Lenz úr, hogy eddig hallgatott. Még a sógorom életében tisztáznia kellett volna a dolgot – mondta Herbert.

– De fiam – szörnyülködött az öreg dáma –, csak nem adsz hitelt ennek a fölháborító hazugságnak?

– Igaza van – folytatta Lenz, ügyet sem vetve a tanácsosné megjegyzésére –, igaza van, gyöngé voltam Lamprechtel szemben. Nem lett volna szabad folytonos ígérekkel megelégednem. Amikor egy esztendővel ezelőtt magunkhoz vehettük végre a fiút, Lamprecht megígérte, hogy sürgősen rendezni fogja a dolgot, és a legrosszabb esetben új végrendeletet készít, amelyben jogaihoz juttatja harmadik gyermekét. Megígérte, de az ígéretét, úgy látszik, nem tartotta meg. Lehet, váratlan halála akadályozta meg benne. Erre a „legrosszabb esetre” nyilván nem számított. Nem kételkedem azonban, hogy második házasságkötésének iratait, amelyeket leányom halála után a kereskedelmi tanácsos magához vett, meg fogjuk találni a hagyatékában. Ezért jöttem önhöz, osztálytanácsos úr. Nem akarom ügyvéd közbenjárását igénybe venni, inkább az ön kezébe teszem le az ügyet.

– Én pedig vállalom – jelentette ki Herbert. – Egy-két napon belül fölbontjuk a megboldogult hagyatékában talált lepecsételt iratokat, s én szavamat adom önnek, hogy mindent el fogok követni az ügy tisztázására.

– Hálásan köszönöm, osztálytanácsos úr.

Kezet szorítottak, Lenz meghajolt az öreg hölgy felé is, és elhagyta a szobát.

Néhány pillanatig anya és fiú kínosan hallgattak. A csöndet a tanácsosné törte meg.

– Herbert! Tűröd, hogy az anyád halálosan elkeseredve álljon előtted anélkül, hogy egyetlen szót is szólnál hozzá? Ügyet sem vetsz rám, s egészen elmerülsz annak a szerencsétlen, kacér teremtésnek hazug irkafirkájában?

– Ez a levél nem hazugság, anyám – felelte Herbert a megindultság hangján.

– Á! Tehát meg vagy hatva? Hiszen ez pompás! A papíros persze türelmes volt, és magam sem kétlem, hogy Blanka kisasszony minden ékesszólását latba vetette, hogy öreg szülei előtt kimagyarázza, mentse ballépését. Azt azonban nem képzeltem, hogy olyan embert is, mint re, meg tud téveszteni és el tudja hitetni veled...

– Amit már régen hittem.

– Egy agyalágyult vénember ostoba fecsegését?

– Hagyjuk ezt a hangot, anyám. Ne csaljuk saját magunkat! Nézzünk inkább szembe a valósággal. Én az öreg Lenz elbeszélésének első mondatai után úgy éreztem, hályog esik le a szememről. Világosan állt előttem Balduin titokzatos, érthetetlen viselkedésének, földült lelkiállapotának magyarázata. Ha életben maradt volna a felesége, bizonyára nem hasonlott volna meg önmagával ez a nagy, erős férfi, s aligha is lett volna ilyen csúfos vége. A gyönyörű, művelt fiatalasszony oldalán, nem kétlem, bátran helyezkedett volna szembe a világ ítéletével, s nyilvánosságra hozta volna házasságát. Az asszony azonban meghalt, a boldogságnak vége szakadt. Magára maradva szégyellte Lamprecht Balduin, hogy ő az öreg Lenz veje lett. Szégyellte, mert gyáva volt. Saját házában megtagadta saját édes gyermekét, ezt a pompás kis legényt, és eltúrte, hogy a fiúcska céltáblául szolgáljon Reinhold irigy rosszakaratának. Gyalázatos, gyáva fickó volt Lamprecht Balduin: ez az igazság, anyám. Eszembe jut az is, mit mondott a kis Gyuri az apja koporsója mellett. A száján szeretném megcsókolni őt, ezt mondta, mert ő is a számat csókolta, ha *egyedül voltunk a kapu aljában*...

– Látod, fiam, ez a titkolódzás is csak azt mutatja, hogy a fiú: fattyú. De meg már azért is képtelenség föltételezni Lamprechtről, hogy feleségül vette azt a nőt, mert ha akarta, se vehette volna. Fanny magával vitte a sírba adott szavát, hogy nem nősül meg másodszor.

– Elég csúfság, hogy kizsarolta tőle ezt az ígéretet a néném. Elég csúfság és kegyetlenség, hogy visszaélve a búcsúzás fájalmával, a szerencsétlen embert életfogytiglan s elválaszthatatlanul hozzáláncolta halott kezéhez...

– Nem vagyok veled egy véleményen, fiam, de ne vitatkozzunk erről. Figyelj a szavamra: Lamprecht Balduin második házasságlevele nem lesz az elhunyt iratai között. S ha nem lesz, majdcsak találunk rá módot, hogy pénzzel elintézzük a dolgot. Akármennyibe kerül is, még mindig jobb, mint a botrány és az, ha a két gyermek egy szép nap arra ébred, hogy egy alacsony sorsú kis mostohaöccsel szaporodott a család.

Az osztálytanácsos szigorú és éles tekintettel nézett szembe az anyjával.

– Ezt komolyan mondtad, anyám? Lelkedre tudnád venni, hogy a kis Gyuri, ha felnőtt, úgy emlékezzék apjára, mint egy becstelen csábítóra? Ennyire elragad az

osztálygőg? Elfelejtetted, hogy Fanny is polgárember leánya, és hogy édesanyja, apám első felesége: parasztgazda gyermeke volt...

– Úgy, úgy – mondta az öregasszony –, csak kiabáld világgá ezeket a dolgokat! Most van rá a legalkalmasabb időpont, most, amikor kedvez a szerencse és hirtelen emelkedik családunk az emberek becsülésében. De kényes is lettél egyszerre, édes fiam...

– Mindig is ilyen kényes voltam, anyám – válaszolta erélyes hangon és fölháborodva Herbert.

– A te hibád, ha félreismertelek. Az ember sosem tudja, hányadán van veled, hiszen sosem beszélgettünk egymással úgy, mint anya és fiú szokott. Zárkózott voltál velem szemben is mindig. Egyébként gondold ebben az ügyben azt, ami jólesik, én megmaradok a magam álláspontján. Jobb szeretem, ha pénzzel tesszük jóvá Balduin ballépését, mint ha egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy rokonságba kerültünk mindenkifíával. Még egyet, Herbert! Gondolj Fanny gyermekeire! Jusson eszedbe, hogy ha egy harmadik jogos örökös jelentkezik, örökségükben Margit is, Reinhold is nagymértékben megrövidül.

– Még mindig többjük marad a kelleténél...

– A te véleményed szerint talán igen. A világ azonban másként gondolkodik. Margit ma még a legkedvezőbb reménységgel tekinthet a házasság elé, nincs az egész országban senki, aki ne lenne boldog, ha feleségül nyerheti. Kérdés azonban, nem változik meg egyszeriben a helyzet, ha kiderül, hogy Margit hozományának harmadrészével szegényebb lett...

– Az olyan leány, mint ő, meg vagyok győződve róla, minden ujóra száz kérői talál akkor is, ha vagyona a tizedrészére olvad le – felelte Herbert.

A tanácsosné összecsapta kezét.

– Margit? Hozomány nélkül? Ugyan kérlek, nevétségessé teszed magad ezzel a kijelentéssel! Vedd el sovány alakja mellől a nagy vagyon glóriáját, és olyan lesz, mint egy megkopasztott kis madár. Nem kívánom, hogy halálom esetére neked kelljen férjet keresni a számára...

– Nem lenne nehéz dolgom – jegyezte meg finom mosollyal Herbert.

– Fejezzük be mára ezt a céltalan vitatkozást, fiam. Mind a ketten izgatottak vagyunk és idegesek. Én a vén szélhámos arcátlansága miatt, te mert egykori ideáloed vallomása került a kezébe. Majd ha lecsillapodtunk, akkor folytatjuk. Addig azonban maradjon ez a dolog a kettőnk titka. Margit és Reinhold elég későn tudják meg akkor is, ha majd a váltságdíj kifizetésére kerül sor. Szegény gyerekek!

Az öreg hölgy nagyot sóhajtott és elhagyta a fia dolgozószobáját.

XXII.

Eltelt egy hét A téli nap még mindig erőtlenül és sápadtan tekintett alá az égből, s a Lamprecht-ház legelőkelőbb lakosztályába, isten tudja, miért, nagy boldogság költözött. A papagáj talán még soha annyi cukrot nem kapott, mint ezen a délelőttön, a koldusgyerekeknek is nagyobb karéj kenyér jutott és kevesebb prédikáció. A tanácsosné megajándékozta még a szakácsnőjét és a szobalányát is. Az előbbi ruhatára csaknem vadonatúj kalappal gazdagodott, az utóbbié egy valódi kasmírkendővel...

Ezzel egyidejűleg azonban nagy szomorúság borult az udvarházra. A tágas és napfényes hálósobában súlyos beteg vívódott a halállal: Lenzné asszony. Borcsa a kútnál megtudta az ápolónőtől, hogy Lenzné már napok óta izgatottan tett-vett és ma alig győzte hazavárni az urát, akit az osztálytanácsos kéretett magához hivatalába. Tizenegy óra felé az öreg festő végre megjött, sápadtan és leverten. Alig mondott azonban néhány szót, felesége szélütötten fordult le a székről. Meghatott hangon beszélte el az ápolónő, miként jár fel-alá felesége betegágya mellett, kezét tördelve az öreg Lenz, s az ágy lábánál hogyan ül összekuporodva és rémült arccal a kis Gyurka, s tágra nyílt, könnyes szemét egy pillanatra sem fordítja el nagyanyja fájdalomtól eltorzult vonásairól.

Mi lehetett vajon a gyilkos újság, amelynek az öreg Lenz volt a hírnöke? Erre a kérdésre már nem tudott felelni az ápolónő. Annál jobban ismerte azonban a tanácsosné az öreg emberek szomorúságának az okát. Ma reggel az osztálytanácsos kegyetlen valóságot hozott Lenz tudomására. Előző este fölbontották a kereskedelmi tanácsos lepecsételt hagyatékát, de egyetlen iratot, följegyzést, okmányt sem találtak, amely Lamprecht Balduin második házasságára vagy a házasságból származó fiúra vonatkozott volna. Az öreg festő számára tehát csak egyetlen út állott nyitva: az, hogy fölkeresze azt a londoni templomot, amelyben az esküvőt tartották. Ez azonban rendkívüli nehézségekbe ütközött. Blanka ugyanis levelében nem említette meg, hol történt az esketési szertartás. Ennek földerítésére tehát végig kellene járni az összes londoni templomokat, s átvizsgálni valamennyi anyakönyvet...

A délelőtti beszélgetés folyamán az öreg Lenz sok részletet közölt Herberttel leánya regényéből. Elmesélte, hogy egy nap sürgőnyt kapott, amelyben Blanka ápolónője és barátnője tudatta vele, hogy Gyuri megszületett. Jóformán azonban föl sem ocsúdható örömeiből, amikor harmadnapra új hírt hozott számára a távíró: Blanka haldoklásának a hírét. Tüstént útnak indult az angol fővárosba, hogy életben láthassa még gyermekét, de a temetéséhez is későn érkezett. A fejedelmien berendezett lakásban leánya barátnője fogadta. A barátnő elmondta, hogy a kereskedelmi tanácsos fájdalomában majd' megőrült, s a temetés után tüstént elutazott Londonból, hogy soha, soha ne térjen oda

vissza. Újszülött gyermekét, aki születésével édesanyja halálának okozója lett, látni sem akarta. Utasítást adott, hogy a fiút dajkája Párizsba vigye, ahol egy barátjának özvegye – előkelő és nagy műveltségű hölgy – vette gondjaiba. A kereskedelmi tanácsos csak egy esztendővel Blanka halála után tért vissza türingiai otthonába, megtörten, aggodalmat keltő lelkiállapotban. A kisfiú hatesztendős koráig Párizsban nevelkedett, ekkor nevelőanyja váratlanul elhunyt. Lamprecht nevelőintézetbe akarta küldeni fiát, akit sohasem keresett föl, meg sem nézett, nem is ismert. Az öreg Lenzné azonban tiltakozott az ellen, hogy már ilyen zsenge korban megvonják a gyermektől a családi élet melegét, és tiltakozása folyamán kijelentette, hogy ha kell, Lamprecht családjának közbenjárását is igénybe veszi, de nem engedi tovább idegenben sínyleni unokáját. Ettől a fenyegetéstől megijedt a kereskedelmi tanácsos, és beleegyezett, hogy a fia nagyszülei házában nevelkedjék. A kis Gyuri hazakerült. A jól nevelt, kedves, okos gyermek láttára Lamprecht egyszeriben megváltozott. A rideg és komor férfi szívében elemi erővel ébredt föl az apai szeretet. Késő éjszaka lopva átsurrant a raktárházba és órák hosszat ült fia ágya mellett. Képzelete legtöbbit azzal foglalkozott, hogyan faragjon embert, boldog, egészséges, gazdag, megelégedett embert a fiából...

Egyszerű, keresetlen szavakkal mondta el mindezt az öreg festő, és Herbert, ha még kételkedett Lenz adatainak valódiságában, ez után az elbeszélés után bizonyosan nem kételkedett volna többé. A hagyaték kérdésében azonban az sem használt volna, ha az egész világ elhitte volna Lamprecht Balduin második házasságának regényes történetét. Okmányokkal, hiteles okiratokkal kellett bizonyítani a házasságkötést, mert csak ilyen alapon lehetett jogot formálni a kis Gyuri örökségére.

– Tudom, rendkívüli megpróbáltatások és nehézségek várnak önre – mondotta Herbert, amikor búcsúzóul megszorította az öreg festő kezét –, de az igaz ügy tudata erőt ad minden akadály leküzdésére. Lászon mihamarabb munkához, és ne törődjék azzal, hogy vállalkozásához sok pénzre van szüksége. Ami pénz kell: meglesz.

Ezzel a vigasztalással vált el Lenz az osztálytanácsostól, de még mielőtt közölhette volna feleségével Herbert jóakarátának ezt a legújabb tanúbizonyosságát, az asszony, arra a hírre, hogy a hagyatékban mit sem találtak, ami a házasságkötésre vonatkozik, szélütötten esett a földre...

Másnap délután Margit is hazaérkezett Dambachból, ahova a végrendelet fölbontása után visszatért, hogy nagyapját ápolja. Az öregúr állapota nem adott többé aggodalomra okot, s az orvos csak azt kötötte ki, hogy a szellős dambachi villából költözködjék át tüstént a városi házba. Margit előrejött, hogy előkészítse nagyapja szállását, amelyet az első emeleten, Zsófi néni szobái fölött rendeztek be. A néni szívből örült, hogy ismét lesz úr a házban, akinek a szava előtt mindenki meghajol. A tanácsosáé ugyanis a „szókimondó vénkisasszony” iránti ellenszenvét az utóbbi időben már egyáltalán nem titkolta, és kellemetlenkedett vele, ahol csak tehette.

Megérkezése után Margit azonnal értesült a cselédektől az Öreg Lenzné

betegségéről. Pillanatig sem habozott. Egy kosarát megrakott minden jóval, meleg fehér burnusba burkolta magát és megindult az udvarház felé.

A szolgálók, akik egytől egyig jól ismerték Reinhold szívtelen fukarságát és az udvarházbeliek iránt való szenvedélyes gyűlöletét, reszkető szívvel várták: mi lesz most? Nem kellett sokáig várniok.

Az udvarban Margit szembetalálkozott nagyanyjával, aki

– teljes díszben – épp látogatóba készült.

– A legmélyebb gyász idején hófehér gyapjúgallérban járkálsz? – kérdezte az öreg dáma a megbotránkozás hangján.

– Csak nem akarod így mutatni magad városszerte?

– Nem, nagymama – felelte Gitta. – Az udvarházba készülök.

– Az udvarházba? Az más. Akkor még mielőtt folytatnád az utad, szavam lesz hozzád.

– De nekem is! – szólalt meg Reinhold az iroda ablakából.

– Kövess a szobámba! – mondotta a nagymama, és már meg is indult. Margit, kedve ellenére, követte. Háta mögött Reinhold úgy lépkedett, mint egy zsandár.

XXIII.

Amikor a szobába értek, Reinhold Margithoz lépett, gallérja alá nyúlt és kivette a kosarat.

– Befőtt, zselé, málnaszörp... Pompás falatok a mi pincénkől... És ezt mind a karénekes ifiúr öngagságának szántad?

– Nem neki szántam – felelte Margit nyugodtan –, hanem a nagyanyjának. Az öregasszony, amint valószínűleg te is tudod, súlyos beteg, szélütött.

– Rendkívül szégyellem a tudatlanságomat, de be kell vallanom, hogy erről a fontos személyi hírről most értesülök első ízben. Könnyelműség a részemről, de lemondok azokról az értesülésekről, amelyekhez cselédpletykák révén jut az ember.

Az az elvem, ami apámnak: nem törődöm vele, élnek-e vagy halnak az emberek az udvarházban!

– Kitűnő elv! – erősítette a nagymama. – A főnök csak akkor rendelkezhet munkásai előtt a szükséges tekintéllyel, ha nem engedi őket közel magához. Most azonban először is arra a kérdésre felelj Gitta: hogyan jutottál arra a gondolatra, hogy fényes nappal ilyen feltűnő köntösbe bújj?

– Nem akartam fekete gyászruhában megjelenni a nagybeteg öregasszony ágya mellett...

– És Lenzné miatt félbeszakítottad az édesapádért való gyászt?

– Édesapám megbocsát érte...

– Apa? Tévedsz. Magad sem hiszed, amit mondasz. Emlékezz csak vissza, mit mondott neked, amikor az udvarház tetejének összeomlása után át akartál menni, hogy ápd az öregasszonyt! Teljesen fölösleges, mondta apa, hogy odamenj, az udvarházbeliekkal való közlekedés nálunk sosem volt szokásban. Szó szerint ezt mondta. Nos, én gondoskodni fogok róla, hogy a jövőben is apa akarata szerint történjék itt minden. Egyebekben pedig megbocsáthatatlan tapintatlanság irántam, hogy egy olyan ember családját akartad fölkeresni, akit notórius lustasága miatt elbocsátottam...

– Szegény öreg, fél szemére vak...

– Á! Tehát ezt is tudod? Ő persze azzal védekezik, hogy rosszul lát. Üres kifogás! Ha azonban igaz lenne, sem kéné törödnünk vele. Sokkal rövidebb idő óta áll Lenz a gyár szolgálatában, semhogy nyugdíjra vagy végkielégítésre tarthatna igényt. Kérdezd csak meg a főkönyvelőt, tőle megtudhatod, hogy teljesen korrektül jártam el vele szemben. És most ved le ezt a gallért, és ne tedd magad tovább is nevetségessé a szamaritánus szerepében!

– Nem szívesen mondok ellent neked, Reinhold, mert tudom, hogy minden ellentmondás, minden izgalom ártalmadra van. Most azonban ragaszkodom ahhoz, hogy folytassam az utam. Az irántad való kímélet nem terjedhet addig, hogy miatta másokkal szemben való kötelességeimet elhanyagoljam.

– Ostobaság. Miféle kötelességeid vannak Lenzné iránt?

– Felebaráti kötelességek, Reinhold. Az öregasszony súlyos beteg, szüksége van ápolásra. Épp ezért, kérlek, engedd, hogy megtegyem, amit jónak látok.

– És ha megtiltom?

– Megtiltod? Ehhez nincs jogod.

Reinhold ütésre emelte a kezét, az arca szederjes lett. A tanácsosné csitítólag simogatta meg.

– Hogy is lehetsz ilyen kíméletlen beteg öcséddel szemben, Margit? – mondta. – Reinholdnak igenis van joga, hogy rendelkezék. Nemsokára nagykorú lesz, és akkor őt illeti meg a korlátlan intézkedés joga a Lamprecht-házban, amely a céggel együtt a legidősebb fiúra száll...

– A lányokat pedig egyszerűen kifizetik, és aztán le is út, föl is út, itt nincs többé keresnivalójuk, ha százszor is szülőhelyük ez a ház – mondta Reinhold kaján, gyerekes kárörömmel. Látszott rajta, már régóta tudomására akarta hozni ezt a dolgot a néniének, és most valósággal megkönnyebbült, hogy elmondhatta.

– Tudom, Reinhold, jól tudom – felelte szomorúan, könnyes szemmel Margit –, hogy apámmal együtt régi, kedves otthonomat is elvesztettem. Most azonban még nem vagy kizárólagos ura a háznak...

– És ezt az időt persze föl akarod használni arra, hogy úgy tégy, amint makacs fejed diktálja – szakította félbe Reinhold. – Hát jó! Rontsd el vélem teljesen a dolgodat. Tessék! Csinálj, amit jónak látsz. Ha nem hallgatsz rám, majd Herbert bácsi megmossa a fejedet...

– Ő aligha – szólalt meg a nagymama. – Ő ugyan nem fog beleavatkozni ebbe az ügybe! Jól tudod, amikor arról volt szó, hogy Margit gyámja legyen, azt is elhárította magától. Miért nézel olyan ijedten, leány? Talán csodálkozol nagybátyád elhatározásán? Mondhatom, nincs rá okod. Aki ismer téged, nagyon is megérti, hogy kellemetlen és hálátlan feladat ilyen kemény koponyájú, csökönyös leánnyal bajlódni, amilyen te vagy. Hiszen egyebet sem teszel, csak bosszúságot szerzel a hozzátartozóidnak. Most is előnt a méreg, ha arra gondolok, hogy például hogyan viselkedtél Billingen-Wackewitz-cel szemben... No, de ez nem tartozik ide. Különben sincs sok időm. Sommer titkos tanácsosné beteg, meg kell hogy látogassam. Mielőtt azonban elmegyek hazulról, figyelmeztetni akarlak valamire: saját magad ellen vétesz, ha az udvarházba mégy. Azok az emberek ott rosszat forralnak ellened. Nemsokára olyan dolgokról fogsz értesülni, amelyektől az ember minden haja szála az ég felé mered, s amelyek, lehet, sok pénzedbe fognak kerülni. Ezt meg kellett mondanom neked.

Ha azonban még ez sem lenne elég ahhoz, hogy esztelen lépésedtől visszatartson, védj tudomásul, hogy én, nagyanyád, ezennel egyszer s mindenkorra megtiltom, hogy átlépd Lenzék küszöbét.

Az öreg dáma menni készült.

Reinhold azonban elállta az útját.

– Az előbb pénzről beszéltél, nagymama. Mit akartál mondani? Csak nincs ennek a szemérmetlen népségnek követelnivalója rajtunk?

– Ne izgatódj, Reinhold – nyugtatta meg unokáját a tanácsosné. – A követelés egyelőre még a levegőben lóg. Nem árt azonban, ha tudjátok, hogy azok ott túl, rosszat forralnak ellenetek, s nem érdemlik meg a részvétet.

Az öregasszony ezzel már ment is.

Reinhold az asztalhoz lépett, kezébe vette a befőtteskosarat, és Zsófi nénit hívta, aki csakhamar meg is jelent. Reinhold a kamra kulcsát kérte tőle.

– Még mit nem! Ahhoz a kulcshoz semmi közöd. A saját kertemből való gyümölcsből főzök be esztendőről esztendőre, a szegény beteg gyermekek számára. Azzal tehát, ami a kamrában van, te nem rendelkezhetsz...

Reinhold riadtan tette vissza a kosarat az asztalra. Tudta, hogy amit Zsófi néni mond, tiszta igazság.

– Persze, persze. Ha így áll a dolog, azt tehetsz a befőttel, ami jólesik. Az udvarházba azonban ne küldj belőle, mert azt nem tűröm!

– Nem tű-röd? Nem tű-röd? No nézd csak! Negyven esztendeje, amióta a szüleim meghaltak, azt tettem, amit jónak láttam, és most egy ilyen incifinci legényke akarja előírni, hogyan, miként cselekedjem? Még csak az kéne! Hiszen ennyit még apád sem engedett meg magának!

– Ó, ő még különkül járta volna el, ha tudta volna, milyen érzülettel viseltetik irántunk monsieur Lenz Régóta gyanús volt nekem ez az álszent, képmutató népség, most kiderül, hogy nemhiába! Alig hunyta be apa a szemét, lám, máris kimutatják a foguk fehérjét. Nagymamától hallottam, nem az ujjamból szoptam, amit beszélek. Nagymama nem mondott többet, s én nem is kíséreltem meg, hogy közlékenyebbé tegyem. Tudom, ha látogatóba készül, minden kísérlet, amely a föltartóztatására irányul, hiábavaló... Így, Margit, látom, te is eszedre tértél, s elteszed a kabátod. De ne hidd, hogy megtévesztesz engem: nem hiszek a megtérésedben. Szó sincs róla! És légy nyugodt, ezentúl is szemmel tartom az udvart és az udvarházat!

Ezzel a fenyegetéssel búcsúzott is Reinhold, s elhagyta a szobát.

– De az istenért, mi történt itt, mit beszélt összevissza ez a fiú? – kérdezte Zsófi néni, amikor magukra maradtak.

– Azt mondta, hogy Lenzék ellenségeink – felelte szomorú mosollyal a leány.

– Lenzék? No, ha az öreg Lenz becsületes arca mögött hamisság rejtőzik, akkor az én egész emberismeretem nem ér egy hajítófát sem. Hiszel te a gyanúsításban, Margit?

– Dehogyan hiszek, néném. Se nem hiszek benne, se nem félek nagymama fenyegetéseitől, erről meg lehetsz győződve. Egyedül Reinholdra való tekintettel álltam el a tervemtől, A legkisebb izgalomtól szederjes lesz az arca, nem veszem a lelkiismeretemre, hogy fölizgassam, hiszen az állapota szemmel láthatóan rosszabb lett, akármit mondjanak is az orvosok. Más módot kell kieszelnünk, hogy a beteg segítségére legyünk...

Egy fél órával később Margit figyelmét, aki a nagy folyosó ablakában állott, meglepő jelenség vonta magára. Lenzék lakásának folyosóra nyíló ajtaja megnyílt, s a küszöbön... Herbert alakja jelent meg. Margit önkéntelenül visszalépett figyelőhelyéről, de már késő volt, Herbert észrevette őt és barátságosan üdvözölte. Nem telt bele öt perc, az osztálytanácsos már ott állt előtte.

– Örülök, hogy ismét itthon vagy – ezzel köszöntötte Herbert a húgát –, most majd együtt ápoljuk a betegeinket. Neked is jobb, hogy beköltöztél a városba. Sápadt lettél és megnyúltál a dambachi nyaraló szűk és dohos szobáiban.

Margit nem felelt.

– Arcodon a csodálkozás jelét láttam föl villanni, amikor Lenzék ajtajában megpillantottál...

– Csodálkoztam is...

– Pedig nincs okod rá. Én legalább semmi csodálatra méltót nem látok abban, ha valaki egy szegény, nagybeteg öregasszony hogyléte iránt érdeklődik, aki szomszédunk. Te más véleményen vagy? Vagy helyteleníted a látogatásomat?

– Hogy én? Hogy én kifogásolnám, ha könyörületesen és emberségesen cselekszel? Nem, ebben magam is ugyanazt az elvet vallom, amit te, bácsikám?

– Végre! Csakhogy valamiben egyetértünk!

– Ha csodálkoztam, azért volt, mert édesanyád homlokegyenest másként gondolkodik, mint ahogy te cselekszel. Szerencséd, hogy nem látott meg! Haragudott volna.

Herbert nevetett.

– És mi lett volna a büntetésem? Sarokba kellett volna állnia a vén fiúnak, vagy kukoricán térdepelnie? Nem, Margit, ha igyekszem is, hogy minél kevesebb bosszúságot okozzak az anyámnak, és tőlem telhetőleg kellemessé tegyem az életét, nem engedhetem, hogy döntő befolyást gyakoroljon a cselekedeteimre. Ezért gyakran fogod még látni, hogy ki-be járok az az öreg Lenzéknél.

Margit tekintete fölragyogott.

– fia eddig kételkedtem volna, többé nem kételkednék. Most már tudom, hogy az öreg festő, akihez gyermekkorom óta vonzódok, nem lehet rossz ember, nem lehet ellenségünk!

– Ki mondja, hogy az? –

– Nagymama. Mondd, igaz, hogy követeléseket támasztott velünk szemben?

– Igaz – felelte Herbert komolyan. – Sok követelnivalója van rajtatok. Vajon te teljesítenéd-e követeléseit, tiltakozás nélkül, Margit?

– Ha jogos, amit követel, hogyan is tiltakozhatnék ellene? – válaszolta habozás, de nem minden idegenkedés nélkül a fiatal lány.

– Akkor sem, ha a követelés teljesítése örökséged jelentékeny részétől fosztana meg?

Margit mosolygott.

– Eddig mindig mások gondoskodtak rólam, mások fizettek helyettem, ezért a pénzről, a pénz értékéről nincs helyes fogalmam. Azt azonban bizonyosan tudom, hogy ezerszer inkább keresném varrással a kenyerem, semhogy magaménak valljak egyetlen garast is, amely nem engem illet. Meg azt is tudom, hogy te sem lennél szószólója igaztalan ügynek, s ezért minden áldozatra, amit kívánsz, kész vagyok.

– Bátor kislányom, te, akinek tüstént kengyelben a lába, ha arról van szó, hogy jót kell cselekedni!

Margit arca elsötétült.

– Rosszul választottad meg a hasonlatot, bácsikám, én nem tudok lovagolni. Lásd, az előkelő világ életmódja még a gondolataid kifejezésébe is belejátszik...

Herbert mosolyát leplezve válaszolta:

– Hiába! Nem lehet kivonnia magát az embernek abból a légkörből, amelyben él. Te sem lennél a polgári önérzet lelkes harcosa, ha történetesen nem Theobald bácsi házában nevelkedsz...

– Azt hiszem, tévedsz. Én ilyennek születtem. Ez a véremben volt, nem oltották belé. Nem külső behatás tett ilyenné, minden körülmény között azzá kellett volna fejlődnom, aki vagyok. Ahogy Raffaellóról joggal mondják, hogy akkor is nagy festő lett volna belőle, ha kezek nélkül jön a világra... De mondd, mire alapítja Lenz a követelését? Mennyiben vagyunk adósai?

Herbert ingadozott, nem tudta, elmondjon-e már most mindent a húgának.

– Egyelőre türelemmel kell lenned, Gitta...

– Más szóval: az ügy ez idő szerint még nem tartozik rám, legföljebb a... gyámomra, ugye, bácsikám?...

– Hiszen még nincs is gyámod.

– Nincs, mert te nem akartál az lenni!

– A, tehát ezt is tudod? Valóban: határozottan visszautasítottam ezt a tisztet, mert semmit sem szeretek, ami céltalan és fölösleges.

– Céltalan? Hát mégis igazat mondott nagymama? Azért nem vállaltad a gyámságomat, mert az én akaratosságomon minden jó szándék megtörik?

– Szó sincs róla, ez az indoklás is megfelelő lett volna, mert eléggé akaratos vagy és önfejű. Az akaratosságból, makrancosságból azonban, biztosíthatlak, hamarosan és alaposan kikúráltalak volna, kishúgom. Hogy nem lettem a gyámod, más oka volt. Hogy

mi? Nemsokára megtudod.

Beszélgetésüket egy kárpitos megjelenése szakította félbe. A kárpitos az osztálytanácsost kereste, aki az édesapja lakosztálya számára új szőnyeget rendelt. Amíg Herbert a mester-emberrel tárgyalt, Gitta észrevétlen kisurrant a szobából.

– Szégyen és gyalázat – dohogott a vén Borcsa a konyhában –, hogy az ember még egy tányér meleg levest sem vihet át a szegény betegnek. Pedig meglássátok, rossz vége lesz az öregasszonynak. Az ápolónő az előbb szaladt el jégért, s az orvos ma már kétszer volt náluk. Figyeljete szavamra: az öreg Lenzné meghal! Mérget vehettek rá! Fazekaim nemhiába zümmögtek egész délelőtt a tűzhelyen. Ez halált jelent!

XXIV.

Másnap délelőtt, amikor Margit kitekintett szobája ablakán a behavazott udvarba, ijedten látta, hogy az udvarház felől aggodalmas arccal közeledik a kis Gyuri, és egyenest a főépületnek tart. Mi lesz ebből, gondolta a lány. Mi lesz, ha Reinhold, aki mindig az iroda ablakában leskelődik, meglátja a gyereket?! Milyen viharos jelenetnek lesz ismét tanúja! A pusztá gondolatra is elsápadt. Gyorsan kinyitotta az ablakot és fojtott hangon magához szólította a kisfiút. Gyurka könnyes szemmel újságolta, hogy friss ágyat kéne vetni nagyanyja számára, de a nagyapja nem tudja egyedül felemelni fektéből az öregasszonyt. Az ápolónő pedig elment a szomszédba, ahol ő eddig hasztalan kereste, s most mind a ketten tehetetlenül állanak a nagybeteg ágya mellett. Azért jött, hogy a jó Borcsa segítségét kérje...

– Menj vissza és mondd meg nagyapának, hogy tüstént lesz segítség – suttogta Margit, és sietve becsukta az ablakot.

Gyuri visszaszaladt a házba, Reinhold csodálatos módon nem látott, nem hallott meg semmit, Margit pedig kivette szekrényéből a fehér burnust. Felkereste Zsófi nénit, néhány szóval elmondta, hogy Lenznének gyors segítségre van szüksége, és hogy ő megtalálja a módját, hogyan lehet észrevétlen az udvarházba jutni.

– A gránátköves asszony lakosztályának hallja az udvarház padlására nyílik. Arra fogok menni, s ezért a padlásajtó kulcsát kérem.

Zsófi néni átadta a kulcsot, és Margit észrevétlen surrant át a lépcsőházon, folyosón, hallon, padláson Lenzék nappali szobájába. A szoba üres volt. A konyhába vezető ajtónyíláson keresztül látta, hogy az öreg Lenz ügyetlen kézzel mesterkedik a tűzhely mellett, hogy húslevest főzzön feleségének. Hozzálépett:

– Majd én megcsinálom – mondta.

Az öreg felnézett.

– Ó, istenem, ön... maga... személyesen jött el – örvendezett. – Hogyan háláljam meg a szívességét, kisasszony... Látja, kérem, ez a rossz fiú tudtom és engedelmem nélkül elment, hogy segítséget hozzon, és minthogy máshol nem talált, talán bizony még az önök házába is bemerészkedett, hogy ne kelljen eredménytelenül, egyedül visszatérnie...

– Jól tette, derék gyerek. A beteg hogy van?

– Köszönöm, hála istennek, jobban, sokkal jobban. Visszanyerte beszélőképességét és az orvos reméli, hogy felgyógyul. Ez a húsleves első tápláléka...

– Mit gondol, nem lesz ártalmára, ha idegen, szokatlan arcot lát maga körül?

– Majd előkészítem rá...

Az öreg a levesescsészével bement a hálószobába, és közvetlenül azután már hallatszott is Lenzné hangja:

– Ó, mennyire örülök, milyen boldog vagyok, hogy itt van, csak jöjjön, jöjjön, azonnal a jóságos kis Gitta...

Margit belépett.

Falfehéren feküdt ágyában az öregasszony, és egészséges karját szíves mozdulattal nyújtotta felé.

– Olyan hófehér, mint egy békegalamb – mondta Lenzné megindultan. – Fehér volt a legkedvesebb színe annak is, aki eltávozott tőlünk örökre, s többé nem tér vissza...

– Ne beszéljünk most erről – mondta aggódó hangon Lenz. – Te arra kértél, hogy kényelmesebb helyzetbe fektessünk, és Margit kisasszony azért jött, hogy ebben segítségemre legyen.

– Köszönöm, köszönöm, de most már jól vagyok. Ha eddig szögeken feküdtem volna, sem érezném többé azokat. E kedves, fiatal arc látása felüdít... Nekem is volt egyszer egy leányom, fiatal és szép és jó, mint az angyalok, de mert talán nagyon is büszke voltam rá, elragadta tőlem az ég...

– De szívem... nem szabad ennyit beszélned... meg aztán Lamprecht kisasszony sem maradhat nálunk soká...

– Ne tiltsd el tőlem a szót. Lidércnyomás fojtogat, el akarom mondani, ami a szívemet nyomja, talán akkor megenyhül rettentő gyászom... Lásd, az osztálytanácsos úr tegnapi látogatása félig már egészségessé tett. Ha nem is láthattam, nem is beszélhettem vele, jól hallottam mindent, amit a szomszéd szobában mondott. Ő hisz bennünk és minden szava orvosság nekem.

Az ágy fölött ovális porcelánra festett kis arckép függött. Lenzné rámutatott:

– Ismeri ezt az arcot, kisasszony?

Margit közelebb lépett. Igen, ismerte s emlékezett reá. Emlékezett a búzavirágkék szemre, a piros, üde ajakra, a dús arany hajkoronára, nagyon is jól emlékezett.

– A szép Blanka – mondta megindultan –, nem tudom őt elfelejteni soha. Emlékszem, azon az estén is, amikor Lenz úr karjában hozott haza engem, kibontott hajával úgy jelent meg előttem, mint egy tündér...

– Igen – sóhajtott Lenzné –, azon az estén, amikor reszkető szívvel eltűnt a sötétben, azt sem tudtuk hová...

– De lelkem!

Az öregasszony az ágy lábánál kuporgó kisfiúhoz, fordult.

– Menj, fiacskám, menj ki a konyhába – mondta –, hallod, Philine hogyan szűkül, csöndesítsd le...

Gyuri engedelmesen felállt és távozott.

– Hát nem gyönyörű, nem kedves és jó ez a gyermek? – mondta könnyes szemmel, reszkető hangon a beteg. – Nem tenne-e minden apát büszkévé és boldoggá, ha ilyen

lenne a fia? Az ő apja azonban... Vajon megtalálja-e a túlvilági boldogságot, aki fiának becsületét, szerencsáját magával vitte a sírba?

– Kérlek, kedvesem, nagyon kérek, csak ma ne beszélj – mondta az öreg Lenz minden tagjában remegve. – Inkább megkérem Lamprecht kisasszonyt, hogy jöjjön el holnap is, amikor majd erősebb leszel és nyugodtabb.

A beteg hevesen megrázta a fejét és jobbával megragadta Margitot.

– Emlékszik még, mit mondtam önnek, amikor legutóbb itt járt?

– Emlékszem. Kétségbe vonta, vajon néhány hét múltán is úgy fogok-e érezni a kis Gyuri iránt, mint akkor. Nos, azóta több hét múlt el és értesültem arról is, hogy a közöttünk levő viszonyban változás állott be. Hogy milyen, nem tudom, de akármiben álljon is ez a változás, nem értem még ma sem, hogy mennyiben érintheti a gyermekhez való vonzódásomat?... Most azonban magam is arra kérem önt, hagyja abba a beszédet, amely felizgatja. Én mindennap meglátogatom, és ön majd elmond nekem mindent, ami a szívéen fekszik. Jó?

Az öregasszony keserűen mosolygott.

– Mindennap? Megjósolhatom, hogy még ma, ha visszatér, meg fogják tiltani önnek, hogy még egyszer átlépje a gyűlölt Lenzék küszöbét...

– Nem fogják megtiltani, mert észre sem fogják venni, hogy itt jártam. Rejtekkúton jöttem, amelyet más nem ismer, az önök padlásán keresztül...

– Az átkos úton, amelyen az én báránykám futott a romlásba? – kiáltotta a legmélyebb fájdalom hangján az öregasszony. – Arra jött? Arra, amerre a babona szerint a gránátköves asszony kísért? Ó, ne tegye többé, kisasszony, átok ül azon, aki arra jár...

– Felebaráti kötelességet teljesítek, amikor arra az útra lépek – felelte Margit.

Minden csepp vére a szívére szaladt. Úgy érezte, hogy az öregasszony mondása villámként világít titokzatos és sötét mélységekbe.

– Ön jó és könyörületes, mint az angyalok – mondta a beteg, miközben azon erőlködött, hogy felkönyököljön –, de az ön jóakarata sem képes emberfölötti áldozatra. Ön is el fog ítélni bennünket, ha megtudja, milyen igényeket támasztottunk, anélkül hogy az igény alapjául szolgáló állításaink valódiságát bizonyítani tudnánk. Ó, istenem, csak egyetlen fénysugárt küldj, amely világosságot hoz ebbe a reménytelen és gyötrelmes sötétségbe... Ön is él fog ítélni és kikérgetnek majd bennünket ebből a házból. Blanka gyermekének nem lesz hová fejét lehajtani, nem lesz otthona a fiúnak, akiért lányom feláldozta az életét!

Margitnak elállt a lélegzete, a felindulástól sápadtanmondotta:

– Beszéljen, kérem... mondjon el mindent... mondja meg, milyen bánat ül a lelkén... Én nyugodtan fogadom, akármilyen titokról rántja is le a leplet...

Az öreg festő felesége fölé hajolt és fülébe súgott valamit. Az asszony hangosan felelte:

– Épp ő ne tudja meg? Miért várjunk még tovább? Addig várjunk talán, amíg Londonból visszatérsz? És ha üres kézzel jössz? Borítsa örökre homály ügyünket? Nem! Tudja meg, hogy egy jogos örököszt taszítottak ki édesapja házából, mert származását nem tudta írásokkal bizonyítani. Tudja meg, kisasszony, hogy a kis Gyuri önnek éppúgy testvére, mint az a szigorú és gonosz fiú ott lenn, az irodában. Blanka egy esztendeig mindhármuk anyja volt, s második felesége az ön édesapjának!

Kimerülten hanyatlott vissza párnáira. Margit kövé meredten állt. Nem a tényállás kíméletlen közlése dermesztette meg. Az öregasszony szava egy pillanat alatt felderítette a titokzatos és megmagyarázhatatlan események egész sorát, amely életén végighúzódt, és Margit bódultan állott a felismerés világa mellett.

Egyszerre mindent megértett.

Igen! Ez a titokzatos házasság rontotta meg édesapja életének utolsó éveit. Lamprecht Balduin szerette a fiát, gyöngéden és szíve egész melegével, de nem volt bátorsága, hogy az egész világ előtt a magáénak ismerje el. Amikor azonban az emlékezetes orkán leszakította a raktárház tetejét és a fiú élete veszedelemben forgott, megerősödött az ingadozó férfiban az elhatározás, hogy jogaihoz juttatja a gyermeket. Holnap, holnap lesz csak az igazi vihar, mondta az utolsó estén, amely éppúgy meg fogja rázni alapjában ezt az ősi házat, mint ez az orkán! Valóban súlyos összekülönbözésre volt kilátása. A halál azonban megakadályozta abban, hogy felvegye a harcot az előkelő világ balítéleteivel, amelyek iránt egész életében félő tisztelettel viseltetett...

– Nincsenek írásbeli bizonyítékok? – kérdezte Margit.

– Nincsenek – felelte fénytelen hangon az öreg festő. – Nincsenek olyanok, amilyeneket a törvény megkövetel. Ami volt, azt magához vette a megboldogult. De hagyatékában hasztalan kerestük, eltűnt minden bizonyíték, okmány nyomtalanul...

– De élő fog kerülni! – jelentette ki Margit szilárd hangon.

A konyhába ment, s kézen fogva bevezette a kisfiút.

– Én őt ezennel édesöcsémé fogadom – mondta. – Úgy tekintem, mint örökséget, amelyet rám hagyott az apám. Szent örökséget. Senki sem nyerhetett bepillantást a megboldogult életének utolsó éveibe, csak én. Titokzatos szavait, képletes beszédét akkoriban nem értettem meg. Most azonban világosan áll előttem minden. Ha apám csak két nappal tovább él, ez a szegény kis árva már régóta a mi nevünket viselné. Nem fogok azonban nyugodni addig, amíg érvényt nem szerzek apám utolsó akaratának, amely halála előtt szívét, lelkét teljesen betöltötte.

A beteg asszony arcán a legnagyobb boldogság kifejezése tükröződött. Szóra akarta nyitni az ajkát, de Margit megelőzte.

– Nem, ne szóljon kérem többet. Önnek nyugalomra van szüksége, ugye, Gyurkám, nagymamának pihennie kell, hogy minél előbb egészséges legyen...

Gyuri könnyes szemmel bólintott, s újra elfoglalta helyét az ágy lábánál.

Margit az öreg festő társaságában elhagyta a szobát. A nappali szobában Lenz részleteket közölt vele Blanka történetéből, s a fiatal lányból lassan-lassan előtört a sokáig elfojtott zokogás.

Mielőtt eltávozott volna, még egyszer benézett a hálószobába, de a kisfiú száján keresztbe tett ujjal jelezte, hogy nagyanyja mély, édes álomba szenderült. Nagy terhet gördített le szívéből az öregasszony, és ezt a terhet most egy fiatalabb, erősebb szív vette magára...

Néhány perccel később, mint egy alvajáró, ment át Margit a padláson. Nem lehetett kétséges többé, hogy mire gondolt az édesapja, amikor azt mondta, hogy egykor talán megvetett, a társaságból kutasított ember lesz belőle. Arra gondolt, hogy második házassága miatt kiközösíti őt az előkelő társaság, amelyet annyira respektált, és amely az életét megmérgezte. Nem volt kétséges többé: erre az esetre kérte lányát, hogy legyen hűséges hozzá, tartson ki mellette, álljon az oldalára. Nos, ő megtartja, amit ígért, s végigküzd a harcot kettőjük helyett. Mert kemény, elkeseredett harc lesz, annyi szent. A gyermek erős, egészséges, okos, jó és szép, de mit törődik ezzel a hideg szívű, gögös öreg dáma fönnyel, a ház második emeletén? Ő csak a lenézett, vén festő unokáját látja a fiúban, s ez elég ahhoz, hogy gyűlölje és megtagadja. És Reinhold is, semmi kétség, mindent el fog követni, hogy ne kelljen osztozkodnia öccsével, hiszen a fukar, fősvény, fiatal kereskedő számára minden garas kiadása valósággal fizikai gyötrelme!

Amint ment, lába alatt recsegték a padlás gerendái. Valóban! Nemcsak durva munkásbakancsok taposták ezt a helyet: egykor karcsú, finom leánylábak suhantak el a gyalulatlan deszkák felett, s égy fehér galamb röpült be innen a házba...

Egy pillanatra megállott, s kezébe temette arcát, amelyet előtört a vér. Aztán felemelt fővel és gyors léptéssel sietett a tragikus emléké folyosó felé. Nem is sejtette, hogy annak ajtaja mögöl valóban a balsors les reá.

XXV.

Mialatt Margit az udvarházban időzött, a főépületben izgalmas jelenetek játszódtak le. A vén Borcsa ugyanis, aki az emeleten dolgozó kárpitások számára frissítőt hozott fel a konyhából, amikor el akarta hagyni a vörös szalont, ahol a munkások dolgoztak, hirtelen rosszul lett. Falfehér arccal támoltygott vissza az ajtóból, és egész testében reszketve rogyott a legközelebbi karosszékbe. A kárpitoslegények kíváncsiak voltak, hogy mitől ijedhetett meg a gránátostermetű vén szakácsné. Felkutatták a folyosót, a hallt, sőt a szomszéd szobákat is, de nem találtak semmi gyanúsat. Borcsa viszont egymásra szorította vacogó fogait és szóval sem említette, hogy mitől riadt meg a napfényes délelőttön. Amikor deket harangoztak, a munkások ebédelni mentek, s lekísérték a konyhába a vén cselédet, aki közben annyira magához tért, hogy lábra tudott állni. A konyhában azután – ahol nem kellett többé attól tartania, hogy avatatlan fül is meghallja a titkot, amely így esetleg városszerte pletyka tárgyává lehet – elmondta, hogy neki is megjelenni végre a gránátköves asszony, saját szemével látta. A többi szolgáló égnék meredt hajjal és rémült szemmel hallgatta a borzalmas és kísérteties történetet, amelynek végén az inas megkockázta egy kérdést:

– Ugye, most is tengerzöld ruhában volt, mint akkor, amikor rám ijesztett?

– Szó sincs róla – felelte Borcsa. – Hófehér ruhában suhant át a hallon és eltűnt a bezárt padlásajtó mögött. Hófehérben volt, ahogy a ravatalon feküdt...

A konyhában véletlenül egy gyakornok is jelen volt az irodából, akit Reinhold küldött egy pohár citromos vízért. A szörnyű történetet természetesen a gyakornok is végighallgatta, s alaposan megkészt a citromos vízzel. Reinhold összeszidta a késésért, a gyakornok pedig azzal védekezett, hogy a konyhában szenzációs dolgokról beszéltek a cselédek.

Borcsa látomása így Reinhold fülébe is eljutott, aki tüstént télikabátjába bújt, meleg szőrmesipkát tett fejére és a konyhába sietett. Ott egyenest Borcsához fordult.

– Egykettő – mondotta neki –, állj fel és tüstént vezess arra a helyre, ahol a kísértetet láttad. Végére akarok járni ennek a dolognak. A házunk rossz hírbe kerül, s ha egyszer bérbe akarom majd adni a felesleges lakosztályokat, nem találok lakót, aki kivinné. Ezért, vén Borcsa, szedd a lábad, s vezess a kísértet járás színhelyére!

Borcsa leányasszony tudta, hogy Reinhold nem ismer tréfát, tehát rogytanó inakkal, remegő térdekkel bár, de megindult, és elvezette Reinholdot egészen addig az ajtóig, amely a hallt az udvarház padlásával összeköti Reinhold kinyitotta az ajtót, és kinézett rajta. Csakhamar visszahúzta azonban a fejét. Fénytelen szeme villámlott a haragtól, az arca kipirult és bosszúsán ezt mondta Borcsának:

– Hátra arc, vén Borcsa, menj a dolgod után! Előbb azonban küldd fel a nagymamát. A többi nyúlszívűnek pedig lenn a konyhában, add tudtára, hogy az olyan kísértettől, amely befőtteskosarat rejt a gallérja alatt, nem kell megijedni.

Borcsa azonnal engedelmeskedett a parancsnak. Egy benső hang azt súgta neki, hogy akarata ellenére, valami beláthatatlanul nagy ostobaságot követett el. Ezt a gyanúját Zsófi nénivel is közölte, akivel a lépcsőn találkozott, és aki megerősítette a feltevésben. Nem volt többé kétséges: a vén Borcsa nagy kellemetlenséget zúdított szegény Margit nyakába.

Zsófi néni, veszedelemben tudván védencét, tüstént a védelmére sietett, de már nem tudta megakadályozni az összetűzést. Ugyanabban a pillanatban, amikor ő átlépte a hall küszöbét, a vörös szalon ajtajában megjelent Reinhold és a tanácsosné, aki ekként köszöntötte a padlásajtón gyanútlanul belépő Gittát:

– Úgy látszik, kedves Gitta, nagyon tetszel magadnak a szép Dorottya szerepében. Legutóbb mintha csak a képkeretből léptél volna elő, a gránátköves asszony menyasszonyi ruhájában jelentél meg közöttünk, ma pedig mint a ház fehér asszonya riasztod az embereket...

– Borcsa majd' meghalt rémületében – folytatta Reinhold –, amikor fehér gallérodát megpillantotta, és fellármázta az egész házat. De úgy kell nektek! Valamennyien összeesküdtek ellenem odalent, azonban szándékotok ellenére is eláruljátok egymást...

Margit meglepetésében szót sem tudott szólni.

– Csaló! – sziszegte Reinhold. – Tehát így, csempész módjára játszod ki az éberségem? Ezt tanultad künn a nagyvilágban?

– Mérsékelj magad, Reinhold! – mondta nyugodtan és komolyan Margit. – Nem tudod, mit beszélsz.

Megpillantotta Zsófi nénit és egyenest felé tartott. De Reinhold elállta az útját.

– Úgy, úgy – mondta. – Csak menekülj a gouvernante-odhoz. Nála mindenkor is védelmet találtál...

Erre azonban Zsófi néni is megszólalt:

– De nemcsak ő talált védelmet, hanem te is! Ami pedig a gouvernante-ságot illeti, nem voltam gouvernante nálatok, ezt jól jegyezd meg. Nem tudok sem angolul, sem franciául, sem zongorázni, de a hűséges Eckhard módjára viseltem gondotokat. Mindent megtettem, amit csak bírtam, kettőtökért. Téged két karomon hordoztalak esztendőkön keresztül, amikor gyenge csontjaid még nem bírtak el. Sohasem bíztalak idegen kézre. Most azonban már meg tudsz állani a lábodon, sőt járni is tudsz. De senkinek sem telik benne öröme. Úgy jársz a házban ajtóról ajtóra, mint egy börtönőr. Még a levegőt is irigyled az emberektől és azt szeretnéd, ha mindenki úgy táncolna, ahogy te fűtyülsz. A Lamprecht-házból fegyházat csináltál. Épp ideje, hogy itt hagyjam. Nincs szükségem sem rád, sem kegyelemkenyérre. Elmegyek. De Gittát magammal viszem!

Reinhold ijedten húzta fejét keskeny vállai közé: érezte, hogy Zsófi néninek minden szava igaz és találó. Eszébe jutott, mennyi mindent köszönhet neki, hogyan ápolta, etette, nevelte éveken keresztül. A szégyen pirosra festette fakó arcát. Szót sem szólt többé. A tanácsosné azonban nem hagyta a dolgot annyiban:

– Ön komolyan azt képzelem, kedvesem – kérdezte haragosan Zsófi nénitől –, hogy mi elengednék önnel az unokánkat? Azt hiszem, kissé elhamarkodottan ítéli meg a helyzetet, és Gitta, a gazdag örökös nő is jól meggondolja, mielőtt beköltözködik önnel egy szegényes hónaposszobába!

Zsófi néni derűs arccal felelte:

– Milyen szerencse az államra, hogy nem lett becsüs, tanácsosné asszonyom. Nem dicsekvésképp mondom, de anyagi ügyeim nem állnak olyan rosszul, ahogy ön gondolja...

Margit a néniéhez lépett és gyengéden átölelte:

– Nagymama valóban tévedett az előbb. Először: nem vagyok olyan gazdag, amilyennek tartanak. Másodszor: szívesen laknék a legszegényebb hónapos szobában is, hogy veled együtt maradhassak, édes néném. Egyelőre azonban egyikünk sem hagyhatja el a házat. Misszió vár reánk.

– A misszió útját azonban én elzárom előled – szólalt meg Reinhold. – Befalazatom az udvarházba vezető folyosót, és ezzel vége! Majd meglátom, nem tudok-e nyugalmat teremteni a házamban! Ami pedig a gazdagságot illeti, rosszul teszed, ha ezt a kérdést sokat hánytorgatod. Az örökrészed igenis nagyobb annál, mint amennyit megérdemelsz, mint amennyi egy lányt megillet. Ha apám betartotta volna azokat a kötelezettségeket, amelyekkel nekem, mint a cég főnökségében utódjának tartozott, még idejében új végrendeletet készített volna, s akkor aligha kellett volna annyi pénzt kifizetnem neked, mint így.

– Magam is azt hiszem, hogy többet kapok annál, ami megillet, s meg kell osztanom az örökségemet – felelte Margit komolyan.

– Talán bizony velem? – gúnyolódott Reinhold. – Azt hiszem, ezt még jól meg fogod fontolni előbb. Hogy azonban ne okozzon sok fejtörést a megfontolás, előre megmondom, hogy nincs szükségem a jóságodra. Tartsd meg, ami a tiéd, én sem adok a magaméból egy jottányit sem. Ami az enyém, az az enyém, ami a tied, az a tied: ez az elvem. Ennél a pontnál jut az eszembe, nagymama, hogy utánanézttem a könyvekben, de nyomát sem találtam annak, hogy bennünket akármilyen kötelezettség is terhel Lenzék irányában. Ha tehát az öreg követel valamit: csaló, szélhámos... Egyébként pedig köszönöm, hogy felfáradtál. Most legalább a saját szemeddel is láttad, milyen ravaszul, alattomosan cselekszik a nővérem.

Ezzel már ment is, és maga mögött becsapta az ajtót.

Margit elsápadt.

– Ne törődj vele – vigasztalta Zsófi néni. – Gyerekkorodban is te voltál mindig a

bűnbak és az áldozat, s csak mert eltűrted az ő gonoszságait, lett öcsédből ilyen szív Leien, lelketlen fickó.

– Vagy inkább talpig férfi, kedvesem, nem gondolja? – Jegyezte meg a tanácsosné.

– Talpig férfi, akit nem lehet becsapni! Ha kellemetlen dolgokat mondott, Margit tehet róla.

Miért adott rá okot? Miért kereste fel azokat az embereket, akik jogtalanul igényt emelnek az örökségére!

– Az igényük jogos! – jelentette ki határozott hangon a lány.

– Hogyan?! – tört ki az öreg dáma. – Ezek a nyomorultak azzal viszonzták szamaritánusi jóságodat, hogy megrágalmazták előtted atyádat? És te hitelt adsz a szavuknak? Ezen a folyosón nagyon hideg van, itt nem beszélgethetünk, de te velem jössz a szalonomba, ott meg akarom vitatni veled az esetet!

Margit szótlánul követte nagyanyját, Zsófi néni aggodalmas arccal nézett utánuk.

XXVI.

Beléptek a szalonba. Margit láttára a papagáj dühösen átkozódni és rikácsolni kezdett, ösztönszerűleg megérezte, hogy a leány nem szívelheti. A tanácsosné kedvencéhez lépett, megható gyöngédséggel becézte, aranyomnak, mindenemnek szólította, cukrokkal tölte, végül pedig kalitkáját gondosan letakarta egy nagy kendővel, nehogy a drágának bosszúságot okozzon Margit jelenléte.

A leány reszketett felindultságában. Jól tudta, hogy nagyanyja akkor színleli a legnagyobb nyugalmat, amikor a leginkább felindult, és e komoly órában utálattal töltötte el komédiázása. Az ablakhoz lépett és kitekintett a havas piacra. Ezt viszont nagyanyja nem állhatta meg szó nélkül.

– Azt hittem, kérlek – szólalt meg –, hogy világot rengető közlendőid vannak a számomra, és most, ahelyett, hogy beszélnél, ott állsz az ablaknál és a háztetőről lecsüngő jégcsapokat számlálsz...

– Te hívtál ide, nagymama, s én várom, hogy kérdezz. Ha én olyan nyugodt lennék, mint te... de nekem minden idegszálam reszket...

Az öreg dáma vállat vont.

– Magad vagy az oka. Ez a büntetés, amiért az udvarházba mentél. Bevallom, amikor hallatlan állításával rám rontott az az ember, magam is megdöbbenem egy pillanatra, de az én koromban már nem veszítjük el oly hamar a fejünket. Csakhamar felocsúdtam megdöbbenésemből, és rögtön észrevettem, hogy csalóval állok szemközt. A fiának, aki kitűnő jogász létére érthetetlenül mégis lépre ment, előre megjósoltam, hogy s mint lesz minden. Előre megmondtam, hogy az öreg Lenz kezében nem lesz bizonyíték, és hogy semmivel sem tudja majd igazolni azoknak a vádaknak a valódiságát, amelyekkel csak azért illette apátokat, hogy eret vágjon rajtatok. Ő persze valószínűleg másként állítja be a dolgokat, mert különben aligha kockáztattál volna meg olyan kijelentést, amely jogosnak ismeri el a szemérmetlen népség igényeit.

Margit az öreg dáma elé lépett, merőn a szemébe nézett, úgy mondta:

– Hogy azok az igények valóban jogosak, azt nem az öreg Lentztől tudom, hanem mástól. Az apámtól.

A tanácsosné visszahökölt, mintha darázs csípte volna meg. Tágra nyílt, rémült szemmel tekintett unokájára.

– Eszednél vagy, leány? – kiáltotta. – Olyan dolgokat akarsz elhíttetni velem, amit nincs, aki elhiggyen neked? Az apádtól tudod? Apád, ez a rideg, tartózkodó, zárkózott férfi épp terád bízott volna ilyen nagy és jelentős titkot? Rád, a kiskorú, csitri lányra? Ezt akarod elhíttetni velem? Nem, édes fiam. Olyan öreg még nem volt szegény apád,

hogy ilyen gyerekessé lett volna. Nevetnem kellene állításodon, ha nem lenne elvakultságod olyan siralmas. Annyira elvesztetted józan ítélőképességedet, hogy boldoggá tesz az a gondolat, ha a Lamprecht-házba kakukktojást segítesz becsempészni?

Csipkekendőjével megtörölte verítékes homlokát.

– Ha azonban olyan biztos vagy a dolgokban – folytatta –, ismételd el szó szerint, mit mondott apád!

– Ezt ne kívánd tőlem, nagymama. Ok nélkül nem sértem meg a titoktartás kötelességét, amellyel neki tartozom. Kérdésedre majd csak akkor és ott adok választ, amikor és ahol apám utolsó akaratának érvényesítése iránt döntenek. Most csak annyit mondok, hogy a megboldogult éppen azon a napon akarta jogaiba helyezni öcsémet, amelyen elragadta tőlünk a halál.

Elhallgatott. Az öreg dáma gúnyos és kaján kacagásban tört ki.

– Öcsédét! Van szíved hozzá, hogy nagyanyád arcába vágd ezt a sületlenséget! Átlátok a szitán, fiacskám. Nem ismétled, amit apádtól hallottál, mert nem hallottál tőle semmit, semmi bizonyosat. Lehet, elejtett előtted néhány kétértelmű szót, s te most ezeket fűzöd össze, hogy hurok gyanánt használd magad s mindannyiunk ellen, és hogy az elnyomottak és az üldözöttek védőjének nevetséges szerepében tetszelegess magad előtt. Vak buzgalmadban azzal sem törődsz, hogy meggondolatlanságoddal a sárba tiprod két, évszázadok óta becsült család szennytelen nevét.

– Nem tudom, nagymama, miért éri folt családuknak becsületét, ha kiderül, hogy apám másodszor is megnősült, és egy feddhetetlen jellemű, művelt leányt vezetett az oltár elé. Ne haragudj, kérlek, de emlékedbe kell idéznem, hogy te is második asszonya voltál nagyapának, és mégis milyen tiszteletben álltok mind a ketten.

– Szemtelen! – csattant föl az öregasszony. – Hozzám mered azt a jöttment személyt hasonlítani?... De miért is izgatom magam?! Az egész ügy zsarolási manőver, amelyhez annak a perszónának, aki most valahol a nagyvilágban kóborol, talán semmi köze sincs. Fölösleges és túlságos tisztesség, hogy mi egyáltalán annyit emlegetjük.

– Nagymama, ne vétkezz! Lenz Blanka halott, ne rágalmazd őt sírjában. Azt már a mi kedvünkért, családukra való tekintettel sem szabad megtenned, mert Blanka – akárhogy is áztatod is magad hiú reményekkel – a valóságban mégiscsak második felesége volt apámnak.

– Valóban? Nos, ha az volt, akkor mondd meg, hol vannak a bizonyító okiratok? Tegyük fel, hogy igaz, amit az udvarházbeliék állítanak, és amit elvakultságodban te is elhittél. Tegyük fel, hogy apád valóban feleségül vette a leányt és szándékában volt, hogy titkos házasságát halála napján nyilvánosságra hozza. Ha feltesszük mindezt, hagyatékában meg kellett volna találnunk az erre vonatkozó feljegyzéseket vagy írásokat. De a leggondosabb keresés sem vezetett eredményre. Tegyük fel, hogy valaha valóban léteztek a szóban forgó okiratok. Mi következik abból, hogy nyomuk veszett? Az, hogy apád maga semmisítette meg azokat, mert nem akarta, hogy ez a ballépése

kitudódjék! Gondolj erre és ez tartson vissza attól a hóbortos tervtől, amelyet apád állítólagos utolsó akaratának érvényesítésére kieszeltél.

– Nem gondolhatod komolyan, amit mondtál, nagymama. Mit vétett ellened apám, hogy képesnek tartod őt ilyen gazságra!? Ó, milyen szerencse, hogy tanúja lehettem vívódásainak és tudom, mennyire alaptalan ez a gyanúsítás. Milyen szerencse, hogy ha elkésve is, de módomban van jóvátenni, amit életében hibázott, s amit jóvátenni szíve vágya volt.

– És módomban van arra is, hogy botrányt csinálj, s a nagyharangra kösd szégyenünk, ugye? Gondolj, amit tetszik. Én megmaradok amellet, hogy ő maga akart fátyolt borítani életének legsötétebb pontjára. Ez kötelessége is volt. Ha más iránt nem – irántunk, a Marschall család iránt. Mi nem érdemeltük meg, hogy makulátlan nevünket szájára vegye miatta a pletyka, és jó hírünket árny érje. Különösen most, amikor oly közel állunk ahhoz, hogy szoros kapocs fűzzön bennünket az udvarhoz...

Én csak amellett vagyok: intézzük el az egészséget pénzzel. Tapasszuk be az öreg Lenz száját néhány ezer tallérral, és tüntessük el őket innen, még mielőtt kikezdenék hírünket a gonosz nyelvek.

– És a gyermek? Vele, akit ugyanolyan jogok illetnek meg, mint Reinholdot, vele mi történjék? – kiáltotta lángoló tekintettel Margit. – Menjen világgá ama név nélkül, amelyre keresztelték? És rólam feltételezed, hogy lelkesen egy szörnyű hazugsággal élem majd végig az életem? Hogy elviselem egy életen keresztül azt a tudatot, hogy vagyonom egy része lopott jószág, hogy egy embert megfosztottam legdrágább kincsétől, édesapja becsületes nevétől? Ezt tételezed fel az unokádról, nagymama, ezt kívánod tőle?

– Ostoba! Félbolond! Ezt kívánna tőled minden értelmes ember, aki ad valamit házának becsületére és jó hírére.

– Herbert nem követelne tőlem ilyesmit! – tiltakozott a feltevés ellen a leány.

– Her-ber? – ismételte élesen a tanácsosné. – Talán így akarod mondani: a nagybátyám...

Margit vére arcába szökött a rendreutasításra.

– Nos, a nagybátyám! – javította ki önmagát. – Ő nem tartoznék azok közé a lelkiismeretlen és becstelen „értelmes emberek” közé, akiket az előbb említettél. Döntsön ő ebben a kérdésben!

– Még csak az kéne! Nehogy szóba merészed hozni előtte ezt az ügyet, leány.

– Miért ne, anyám? – kérdezte szobája ajtajából az osztály-tanácsos. – Miért ne?

Az öreg dáma összerázkódott, mintha váratlanul villám csapott volna le a közelben, és zavartan hebegte:

– Ilyen korán hazajöttél már, fiam? Úgy jelensz meg, mintha egyenest az égből pottyantál volna alá.

– Tévedsz, anyám. Már régóta itt állok a nyitott ajtóban.

Belépett a szalonba. Arca komoly volt és sötét. Mégis, Margit úgy vette észre: fellángolt tekintete, amikor az övével találkozott.

– Rég visszavonultam volna, ha a vitatkozások nem érintene engem is. De tudod, hogy magamra vállaltam ennek az ügynek a tisztázását.

– És vállalod még most is, amikor meggyőződted róla, hogy a követeléseknek nincs törvényes alapjuk, s állításaikat semmivel sem tudják bizonyítani azok az emberek? – kérdezte ha ragjában reszketve az öreg dáma. – Tedd, ahogy jónak látod. Gyújtsatok fáklyát és világítsatok rá családunk szégyenére, majd meglátjátok, mit értek el vele! Vétkezz csak a sógorod emléke ellen te is – Vétkezem? Vétéknek mondd, ha azon fáradozom, hogy jóvátegyem, amit ő vétett? – kérdezte Herbert. – Egyebekben nem törődöm vele, el akarta-e titkolni a házasságát a halott vagy sem. Én az élő jogát képviselem, akit nem szabad megrövidíteni. Sokkal többet tudok már, semhogy a feledés homályába engedném veszni az ügyet. Vagy feltételezed rólam, anyám, hogy hallgatólagosan részese leszek egy eltitkolt bűnnek? Margit azt állítja...

– Ne is ismételd ezeket az ostobaságokat, amelyeknek a legnagyobb része alaptalan képzelődés...

Az osztálytanácsos a leány felé fordult:

– Ne vedd zokon anyámnak ezt a kijelentését, Margit!

Az öregasszony gúnyosan jegyezte meg:

– No lám, milyen gyengéd és vigasztaló hang! Még utóbb rokonszenvezni is fogsz makrancos húgoddal, akit sohasem szenvedhetél! Nekem mindegy: szövetkeztek ellenem akár valamennyien. Én büszkén tartom magasan a fejem ezentúl is, és szót sem hiszek az egész meséből, amíg a bizonyítékokat nem látom fehér papíron, fekete betűkkel.

– Arra is rákerül majd a sor, anyám. A londoni anyakönyveket aligha égették el...

– Ezzel azt akarod mondani, bátyám – tört ki Margit –, hogy apám a kezei között levő okiratokat elégette? Ilyen csúf cselekedet nem telt ki tőle! Én megvédem őt minden gyanúsítás ellen. Szentül meg vagyok győződve róla, hogy nem kell az öreg Lenznek Londonba utaznia. Az okmányok meglesznek, itt lesznek, kell, hogy itt legyenek.

– Sajnos, ebben nem reménykedem – felelte Herbert.

– Mindent felkutattam. A főépület minden zugát tűvé tettem: hasztalan.

Margit agyán hirtelen átvillant egy emlékezés, amelytől egész testében megrázkódott.

– És az oldalszárny szobáit átkutattad-e? – kérdezte.

Az osztálytanácsos csodálkozó arccal tekintett rá.

– Mit kerestem volna ott?

– Ezen is láthatod, hogyan gondolkodik ez a leány, milyen hebehurgyán, logikátlanul – vetette közbe a nagymama – A szép Dorottya lakosztályát emlegeti, ahova évek óta nem tette be senki a lábát!

– De közvetlenül halála előtt saját szememmel láttam, hogy apám oda zárkózott be
– mondta Margit.

– Akkor hát menjünk oda tüstént! – indítványozta az osztálytanácsos.

Margit elsietett és néhány perc múltán visszatért a lakosztály kulcsaival. A vörös szalon előtt találta Herbertet. Az osztálytanácsos azonban nem volt egyedül. Télikabátjába burkolózva ott volt mellette az édesanyja is, aki – mint gúnyosan megjegyezte – okvetlen jelen akart lenni annál az ünnepélyes aktusnál, amely végre napvilágra hozza a mesebeli kincset.

XXVII.

A gránátköves asszony szobájában sejtelmes félhomály és hervadt rózsák illata fogadta a belépőket. Herbert az ablakhoz ment és széthúzta a kifakult, foszladozó selyembrokát függönyöket. A bútorokon, az óriási tükrök kristálylapjain vastagon feküdt a por.

A tanácsosnén köhécselési roham vett erőt.

– Megfulladok ebben az atmoszférában – mondotta. – És te még azt állítod, hogy apád halála előtt többször is megfordult ezen a kísérteties helyen? Ebben a porban, pizsokban? Túlteng benned a képzelet, gyermek. Fejemet teszem rá, hogy évek óta – évek óta! – nem lépte át élő ember ennek a szobának a küszöbét.

Margit nem felelt. Szótlanul a padlóra mutatott, amelynek porrétegébe lábnyomok rajzolódtak. A lábnyomok az ajtótól egyenesen az íróasztalhoz vezettek.

A redőnyös íróasztal kulcsa könnyen fordult a zárban, a redőny magától kettényílt. Az osztálytanácsos meglepetten lépett hátra, az öreg dáma pedig halkán fölkiáltott: az íróasztal lapján ott ragyogott megejtő szépségének teljes pompájában az aranyhajú, búzavirág szemű Lenz Blanka arcképe. A gránátköves asszony menyasszonyi ruhája simult karcsú természetéhez, s hajában sötétvörös tűzzel izzott a végzetes ékszer. A gránátokat ő sem viselte büntetlenül. Őt is elérte a szép Dorottya sorsa: egyetlen esztendeig örülhetett csak sugárzó fiatalsága a boldogságnak. Az esztendő múltán elragadta őt is a halál, és az ura, miként egykor Lamprecht Justus, magába zárkózott, elkeseredett, komor emberré lett, s az is maradt élete végéig.

Elszáradt rózsalevelek heverték garmadában az arckép körül, Lamprecht Blanka nagyon-nagyon szerethette a rózsákat.

Elsőnek a tanácsosné tért magához meglepetéséből.

– Az arckép mit sem bizonyít – mondotta. – Legföljebb annak a tanúságára szolgál, hogy a gyöngye jellemű Balduin megtántorodott és beleesett a kacér teremtés hálójába...

Az osztálytanácsos nem felelt. Sorra nyitogatta ki a fiókokat, amelyek telve voltak ékszerekkel, szalagokkal, Lamprecht Balduin késői boldogságának emlékeivel.

Az utolsó fiók nem engedett.

– Titkos rugóra jár bizonytal – mondta Margit –, mint Zsófi nénié.

A leány gyakorlott kezének érintésére az utolsó fiók is kinyílt. A tanácsosné reszketett izgalmában, mélyen és nehezen lélegzett. Szíve szinte hallhatóan dobogott, de Margit sem tudott uralkodni magán. A fiókban iratok voltak, s a legfelső, fekete szalaggal átkötött nagy borítékra saját kezűleg írta föl a kereskedelmi tanácsos: *Második házasságom okmányai.*

A tanácsosné összecsapta kezét és a megbotránkozás hangján kiáltott föl:

– Hát mégis?!

– Nagymama – mondta mély megindulással Margit –, légy könnyőre...!

– Semmi szükség sincs könnyőre – jelentette ki homlokát összeráncolva az osztálytanácsos. – Elöttem teljesen érthetetlen, miért tekinti bűnnek az anyám, hogy a veje másodszor is megnősült, és azt sem tudom megmagyarázni, miért óhajtotta, hogy eredménytelen maradjon a bizonyítékok után való kutatásunk. A kisfiú joga napnál világosabb, és ezek nélkül az okmányok nélkül is kiderült volna. Hogy mégis előkerültek az iratok, ennek a körülménynek a mi számunkra, legközelebbi hozzátartozóinak a számára csak annyiban van jelentősége, mert az okmányok fennmaradásának ténye kétséget kizáróan igazolja, hogy Balduint az előkelő társaság ítéletétől való félelem sem ragadta annyira, hogy halott felesége emlékét és fiát megrabolja becsületétől.

– Erről mindig meg voltam győződve – mondotta sugárzó arccal Margit –, most azonban, végre, teljesen nyugodt vagyok.

– De én nem! – csattant fel az öreg dáma. – Ez a botrány beszennyezi életem alkonyát. Lamprecht Balduint én vezettem be a magasabb körökbe, az udvarnál himnuszokban dicsértem előkelő gondolkodását. Nekem köszönhette, hogy a legjobb társaságban is vezető szerephez jutott. És most, íme, kiderül, hogy bolond voltam, az öreg Lenz vejének a szószólója. Milyen blamázs! Az udvarnál talán örök időre lehetetlenné tettem magam... Ó, bár sohase költöztem volna ebbe a szatócsházba! Ujjal fognak rám mutogatni az emberek! Hiába vágsz közönyös arcot, Herbert! Ezt a közönyt, félek, keservesen fogod megbánni. A te számodra is nagyon könnyen súlyos következményekkel járhat még ez a piszkos ügy...

– Vállalom a következményeket, anyám – vágott az öregasszony szavába az osztálytanácsos. – Balduin...

– Ha a fiúi szeretetnek csak szikrája él még benned, ne mondd ki többé ezt a nevet előttem! Nem akarom többé hallani! Nem akarok emlékezni rá, aki megcsalt, becsapott bennünket, megszegte esküjét...

– Elég! – kiáltotta erélyes hangon Herbert. – Egyetlen szót se többet!

Átkarolta Margitot, aki görcsösen kapaszkodott az asztal szélébe, és a szidalmak viharában, amely apja emlékére zúdult, úgy látszott, elalél.

Herbert homlokán kidagadtak az erek.

– Ha mértéktelen önzésedben kíméletlenül megtagadod és kiátkozod Balduint árvája jelenlétében, tudd meg, anyám, én az árva mellé állok! Nem tűröm, hogy egyetlen sértő szóval is gyötörd tovább Margitot, és sebet üss a lelkén, amely még sajog a gyász fájdalmától. De azt sem tűröm, hogy Balduint gyalázd. Igaz: gyöngé volt és férfiatlanul viselkedett, de sok enyhítő körülmény szól mellette. Te magad adtad legjobb bizonyosságát annak, milyen kínos jelenetekben lett volna része sógoromnak, ha még

életében bevallja második házasságát, és férfiasan helytáll lettéért. Nagyon is jól ismerte közvetlen hozzátartozóit és azt a társaságot, amelyben vezető szerepet játszott, semhogy ne tudta volna, mi vár rá, mennyi keserűség, megaláztatás, szégyen, ha úgy cselekszik, amint a szíve diktálja. Lelkében bős csatákat vívhatott a hiúság az apai érzésekkel, és megértem, hogy nem mert nyíltan szembeszállni a magadfajta balítéleteivel. Lehet, nem akart, vagy nem tudott lemondani fényes társadalmi pozíciójáról sem, ezért inkább önmagával meghasonlottan túrt és szenvedett. A ti lelketlen és embertelen életfölgöngyök juttatta őt, szegényt, ennyire. Az előkelő társaság morálja is hibás benne, ha élete utolsó éveiben tört szívvel komédiáznia, alakoskodnia kellett...

Mialatt Herbert beszélt, a tanácsosné mindjobban távolodott tőle, mintha a térben is szemléletessé akarná tenni azt a szakadékot, amely anya és fiú között, homlokegyenest ellenkező nézeteik következtében, keletkezett. Az ajtónál azonban még egyszer szólásra nyitotta összeszorított ajkait.

– Amit az imént mondtál, arra nincs mit válaszolnom. Elveim helyességét egy élet tapasztalatai igazolták, én teljesen azonosítom magam azokkal. Velük állok, velük esem. Te azonban jól vigyázz! A modern és hazug szabadelvűséggel való kacérkodás nem egy államférfi bukásának lett okozója, és az a te állásoddal sem egyeztethető össze. Sokkal tapintatosabb vagyok azonban, semhogy tanácsokat akarnék adni neked. Meg vagyok győződve róla, hogy a herceglakban és a legfelsőbb helyen úgylis gondosan titkolni szoktad nagy garral hirdetett meggyőződéseidet.

– A herceglak hölgyeivel sohasem politizálok, anyám – felelte az osztálytanácsos rendületlen nyugalommal. – Az uralkodó herceget viszont egy pillanatig sem hagytam kétségben, hogyan érzek, hogyan gondolkodom.

A tanácsosné nem válaszolt, ajkán hitetlen mosollyal elhagyta a szobát.

– Összekülönböztél anyáddal, miattam – szólalt meg Margit, amikor egyedül maradtak.

– Majd megbékél – felelte Herbert. – Jól tudja, hogy mindig is szerető fia voltam, és fiúi ragaszkodásom akkor sem változik meg iránta, ha némely kérdésben el is válnak útjaink egymástól.

Magához vette az iratcsomót.

– Tüstént átmegek Lenzékhez. Minden percnyi késedelemmel vétkezünk a szegény öregek ellen. A küldetésért, amely most vár reám, minden jó lélek megirigyelhet. Mielőtt azonban távozom, felelj kérdésekre, Margit. Minden erődből küzdöttél ugyan apád emlékének a tisztázásáért, de gondoltál-e arra, hogy miközben az ő utolsó akaratának érvényt szerzel és jóváteszed, amit a megboldogult életében vétkezett, a magad örökrészét, vagyonát, jogait rövidíted meg, és kettőtök mellé egy egyenrangú harmadik testvér lép a Lamprecht-házba...

– Gondoltam rá. Nemcsak apám emlékének tisztázásáért, de Öcsém igazáért is

küzdöttem. Tárt karokkal várom őt. Életem új céllal gazdagodik általa. Gondoskodni akarok róla, s vigyázni fogok rá, mint egy kincsre, amelyet apám rám bízott. Ő fogja betölteni az életem, lesz kiért, miért élnem.

– Ilyen reménytelen ifjú életed?

– Ha reménytelen lenne – felelte sötét tekintettel Margit –, akkor sincs részvétre szükségem. Sajnálni csak azt kell, aki nem tudja elviselni sorsát.

– Nem akartalak megbántani, isten őrizz. Ma a legszebb egyetértésben cselekedtünk mi ketten, ne váljunk el haraggal. Nyújtsd a kezed baráti kézfogásra. Ki tudja, mit hoz a holnap...

Margit Herbert kezébe tette keskeny, hosszúkás kezét.

– Így. És most ne időzzünk itt tovább. Te sem. Hideg van, még megfázol...

Herbert elment, s Margit ott maradt az ablaknál. Lenézett az udvarra, ahol a kútnál Borcsa éppen vizet eresztett egy csillogó üstbe. A babonás vén cseléd nem is sejtette, hogy a gránátköves asszony ezen a délelőttön eljátszotta, befejezte szerepét. A rejtély, amely évek óta lebegett a Lamprecht-ház fölött, megoldódott.

XXVIII.

A gránátköves asszony szalonjában történtek után a tanácsos-né bezárkózott szobájába, s másnap sem bocsátott senkit maga elé. Amikor fia hogyléte iránt érdeklődött, szobalányával kiüzente, hogy néhány napig zavartalan nyugalomra van szüksége. Herbert vállat vont, és nem tett több kísérletet arra, hogy anyját önkéntes számkivetésében megzavarja.

Úgy tervezték, hogy az öreg tanácsos másnap reggel költözik át a dambachi nyaralóból a városi házba, ahol minden előkészület megtörtént már a fogadására. Herbert délután, mielőtt elment volna hazulról, még egyszer betekintett apja jövőd lakosztályába, hogy meggyőződjék arról, rendben van-e. A tágas szobában egyedül Margitot találta. Közölte hűgával, hogy délelőtt felkereste Lenzéket, és hogy az öregasszony állapota rohamosan javul, a kis Gyuri pedig legszívesebb üdvözleteit küldi szeretett néniének. Azután így szólt:

– Irigylem szinte édesapámtól ezeket a szobákat. Nincs az egész házban több ilyen otthonos, nyájas, kényelmes lakosztály. Aligha fog nehezére esni, hogy el kellett hagynia kedves, régi tartózkodási helyét, a dambachi nyaralót. A csere határozottan előnyös lesz a számára. Szívből örülök, hogy végre ő is közénk költözik. Maid együtt fogjuk ápolni, ugye, kishúgom, és mindent megteszünk, hogy jól érezze magát.

Margit idegenkedő tekintettel nézett Herbertre. A fiatal férfi elegáns ruhában állt előtte, ünnepélyesen, komolyan. Isten tudja, miért, de Herbert nyájas, gyöngéd hangja és szertartásos külseje gyanakvóvá tették.

– Nincs számomra kedvesebb, mint mikor együtt lehetek nagyapával – mondta kitérően. – A jövőben azonban nem rendelkezhetni többé korlátlanul magammal, időmet meg kell majd osztanom közte és a kisöcsém között.

– De azért néha, esténként, csak felkeresel majd bennünket, öregeket is egy csésze teára? – kérdezte mosolyogva Herbert.

A fiatal lány nem válaszolt.

– Isten veled, Gitta – búcsúzott az osztálytanácsos. – Ma még nagy dolgok állnak előttem. Először Dambachba vezet az utam, ahol közölnöm kell apámmal a családban beállt nagy változást, és azután... azután a herceglakba megyek. Ezt nem tudja senki kívüled, kishúgom – a herceglakba megyek: eljegyzésre.

Margit arca hófehérré vált, jobbát szívére szorította.

– Akkor – mondta tompán, összetörtén –, akkor már most sok szerencsét kívánhatok neked...

– Most még nem – felelte Herbert mély megindulással –, majd csak akkor, ha este

Dambachba jövök, hogy onnan visszatérjek a városba...

Búcsút intett és siető léptekkel hagyta el a szobát.

Margit mozdulatlanul maradt a helyén. Kezét görcsösen mellére szorította és az ólmos, szürke távolba meredt. A vér vadul keringett ereiben, és mégis olyan bágyadt volt, hogy majd' el-alélt. Íme, ez lett hát belőle; lázadó, rajongó fiatalsággal teli lelke, amelynek ezelőtt szűk volt a világ, szárnyaszegetten hanyatlott alá fájdalomban, s úgy érezte, nem bírja tovább elviselni az élet terhét. Senki, még ő maga sem tudta eddig, milyen viharos és nagy érzés tölti be a lelkét, senki még csak nem is sejtette ebben a percben, milyen kimondhatatlan szenvedéstől szorult össze a türingiai Fuggerek kisasszonyának szíve. Ne is tudja meg soha senki, hogy a boldogság aranymadara elrepült tőle örökre. Ne tudja meg soha senki, hiszen olyan sokan viszik magukkal a sírba életük titkát. Lesz ereje a hallgatáshoz. Lesz ereje, hogy nyugodtan nézzen annak a szemébe, akinek egyedül van hatalma szíve fölött, és aki – íme – elveszett számára reménytelenül. Lesz ereje, hogy nyájas és szíves legyen a szőke Héloise-hoz, akitől irtózott, és aki nemsokára a Lamprecht-ház asszonya lesz. Lesz ereje hozzá.

A szobába ment és felkészült a Dambachba való kocsútra. Alig hallotta Zsófi néni zsörtölődését, aki haragudott, mert hozzá sem nyúlt a délutáni kávéhoz és a pompás, friss kalácshoz. Csak amikor búcsúzott a jóságos, ezüsthajú vénkisasszonytól, akkor esett egy pillanatig kísértésbe, hogy odaboruljon Zsófi néni drága, szerető szívére és elsírja ott, mint gyermekora óta mindig, nagy szomorúságát. De nem, ne tudja meg még ő sem, milyen titkot rejt a lelke. Összeszorította ajkát és hallgatott.

Már alkonyodott, amikor kocsija az országútra ért. Áthatolhatatlan szürke leplét borította a vidékre a téli este, s csak az elszórt tanyák felől pislogott néhány mécses. Az országúttól jobbra, a terebélyes vén diófák tövében, mint aranyos fényben csillogó gyöngyfűzér, ragyogott a herceglak ablaksora az eljegyzési gyertyák fényében.

Amikor a kocsi az országútról a gyár felé vezető taligaútra fordult, és a herceglak eltűnt a szeme elől, összerázkódott. Riadtan, bizonytalanul tekintett körül, mint egy félénk kisgyermek, aki meg akar győződni arról, valóban elszállt-e a rossz álom, amely gyötörte.

Dambachban szeretettel és látható örömmel fogadta a nagyapja. A meleg kedélyű öregember közeiben megnyugodott kissé. A tanácsos ezen az estén szokatlanul komoly volt.

– Lám, ki hitte volna, kis cserebogaram – mondotta –, ki hitte volna, hogy éveken át orránál fogva vezetik öreg, hiszékeny nagyapádat, hogy áprilist járatnak vele, és amikor a kék égből egyszerre csak lecsap a villám, úgy kell tennie, mintha mindenről már régóta tudott volna és rendjén valónak találná az ügyet.

Margit lesütötte szemét és nem felelt.

– Bizony, bizony, téged is megviselt az eset, kicsikém, egészen föl vagy dülva. De nem csoda. Az olyan öreg fickót is, amilyen én vagyok, kihozza sodrából az ilyesmi.

Hát még téged, aki elszántan még titkolod is fájdalmadat... Herbert elmondta, hogy férfihoz méltóan, bátor, jó pajtásként küzdöttél az oldalán.

Vérpiros arccal tekintett a nagyapjára, mintha álomból riadt volna föl. Nagyapja Lamprecht Balduin második házasságáról beszélt, és ő még azt hitte, hogy Herbert eljegyzése miatt zsörtölődik. Annyira betöltötte egész gondolatvilágát a herceglakban végbement eljegyzés, hogy minden másról elfeledkezett. Nagyapa zavartan folytatta:

– Pletyka szárnyára kerül a nevünk, az egész város bennünket fog szapulni... Sebj. Sohasem törődtem azzal, mit mond a világ, s majd csak elviselem ezt a kellemetlenséget is. Egy azonban érthetetlen előttem: hogyan lehetett apád olyan gyáva, hogy eltagadta a gyermekét...

– Nagyapa – szólalt meg Margit kérő hangon.

– Jó, jó, hallgatok, de csak miattad, Margit. Nem akarlak keseríteni... Úgyis tudom, mindent elkövelsz, hogy jóvátedd apád mulasztását a kis Gyurival és az öreg Lenzékkal szemben. Furcsa ember ez a szegény, vén piktor. Az utolsó pillanatig nem nyitotta föl a száját az unokája érdekében, az utolsó pillanatig! Persze a szelíd, holdvilágos művészlélek nem tud követelőzni, ha a saját édes vérééről van szó, akkor sem.

A művezető felesége fölszolgált a vacsorát. Margitnak egy falat sem ment le a torkán. Azt mondta, rosszul van és hozzálátott, hogy elkészítsen mindent, ami a másnapi hurcolkodáshoz szükséges. A szomszédos sötét szoba ablakán keresztül ismét megpillantotta a kivilágított herceglakot. Kápráztatóan tündökölnek a hatalmas csillárok a sötét éjszakában. Vad erővel újult ki benne a fájdalom, nem tudott többé uralkodni magán. Maga előtt látta a virágillatos, pazar termekben a gyönyörű menyasszonyt, aki a polgári hivatalnok iránt való szereimében lemond büszke nevééről, és maga előtt látta a szép Héloise oldalán őt is, Herbertet.

A kastély mágikus erővel hívta, vont a maga felé. Mintegy félálomban, kábultan öltötte föl a kabátját. Nagyapjának azt mondta, fáj a feje, sétálni megy a szabad levegőre, attól talán jobban lesz. Dél felől langyos tavaszi szél fűjdogált, s a hó ropogott a lába alatt. Az eget súlyos, fekete felhők borították, egyetlen csillag sem látszott. Az éjszaka sötétjében csak a kis rokokó kastély ablaksora világított. A gyárban mindenki aludt. Ahogy kifordult a kapun és elhaladt a kerítés mellett, a komondor megugatta. Szinte szaladva ment végig a tó partján, a taliga-úton, aztán pedig átvágott a földeken. Mint lepkét a gyertya lángja, úgy vont a magához a herceglak. Maga sem tudta, hogyan jutott el a kerítésig.

A nagy szalonból zongoraszó hallatszott, szárnyaló és szenvedélyes melódia, a boldog szerelem dala. Vajon kinek a szívéből fakadt? Mert hogy a szép Héloise rossz muzsikos volt, nagyon jól tudta. A nagy szalon függönyei le voltak eresztve, nem láthatott be. A szomszédos ebédlőterem ablakait azonban mi sem takarta el a tekintete elől. A lakájok az eljegyzési lakoma asztalát bontogatták és egyre-másra ürítgették, ami a pezsgős-, boros üvegekben megmaradt.

Lábujjhegyre ágaskodott. Azt remélte, hogy a jegyesek véletlenül keresztülhaladnak majd az ebédlőtermen és ő megláthatja őket. Tudta, hogy ez a látvány törként fogja sebezni a szívét, mégis vágyta, kívánta. A zongoraszó rég elhangzott már, s ő még mindig ott állt a csöndesen permetező havas esőben és figyelt. Észre sem vette, hogy a kastély ajtaja megnyílt és egy férfi lépett ki rajta. Amikor észrevette, már késő volt. Az utat, amelyen elmenekülhetett volna, bevilágította a kastély ablakaiból kiszűrődő fénykéve. Mindegy! Nem maradhatott tovább a kerítés előtt sem, ott is meg kellett hogy lássa, aki arra jár. Meglátják, leleplezik! Milyen szégyen! Hogyan is juthatott eszébe, hogy így, földúltan, csapzott hajjal, födetlen fővel odaálljon az út szélére, a kerítés elé és lesse, ami a kastélyban történik? Most már nincs más menekvés, mint elfutni, minél gyorsabban. Ha meglátják is, talán nem ismerik föl!

Futott, futott, ahogy csak lába bírta, át a földeken. Hasztalan! Súlyos férfilépések üldözték, nem maradtak el mögötte, sőt, mindig közelebb értek. Végre már nem bírta tovább. Megbotlott egy göröngyben, de még mielőtt eleshetett volna, megragadta, s magához szorította két erős férfikar.

– Megvagy! Megfogtalak! – mondta egy hang, az ő hangja. – Lépre mentél, zsákmányom lettél, el se engedlek többé!

– Ő, istenem – hebegte riadtan és szabadulni igyekezett az ölelésből–, én...

– Tudom, jól tudom, mit akartál. Nem győzted kívánni, amíg Dambachba érkezem, s eljöttél, hogy elsőnek gratulálj a bácsikádnak. Ugye, ezért jöttél? Ezért szaladtál födetlen fővel, esőben, szélben, hóban, sárban a mezőkön át, ezért, csak azért, hogy szerencsét kívánj nekem. De látod, hiába jöttél. Mert jókívánságaidat csak akkor mondhatnád el, ha visszafordulnánk és tiszteletünket tennénk Taubeneck bárónőnél és Albert hercegnél, a vőlegényénél. Ezt a látogatást azonban, tekintve, hogy nem nagyon vagy szalonképes állapotban, azt hiszem, el kell halasztanunk.

– Kegyetlen tréfa – felelte fájdalmas elkeseredésében a leány. – Nagy boldogságod egészen mámorossá tesz...

– Nem, nem tréfálok. Valóság, amit mondok, Margit. Taubeneck kisasszony hosszas várakozás és sok megpróbáltatás után végre jegyese lett szíve választottjának, Albert hercegnek, és most már bevallhatom, hogy én voltam, aki ezt a házasságot közvetítettem. A vörös kamélia, amellyel legutóbb a bárónő kabátom földíszítette, jó szolgálataim jutalma volt. De azért mégis igazad van: mámoros vagyok a nagy boldogságtól. Győztem! A boldogság íme, egyenest két karomba futott. Most is ott tartom, és el sem engedem többé. Régóta olvasok a szívedben, régóta tudom, amit eddig konokul tagadtál, hogy szeretsz! Vagy nem akarod még most sem bevallani?

– De, bevallom, Herbert.

– Végre! Csakhogy eltemettük az öreg „bácsit”, aki voltam. És te sem vagy többé az én kishúgom, hanem...?

– Hanem a te Gittád – mondta halkán, boldogan, kábultan a váratlan fordulattól a

leány.

– Gittám... menyasszonyom! Most már azt is tudod, hogy miért nem akartam a gyámod lenni!

Az úton Dambach felé elmondta Herbert, hogy Héloise és a herceg régóta szeretik egymást. A herceg bátyja, a szomszédos fejedelemség ura azonban – tekintettel Héloise illegitim származására – nem adta hozzájárulását öccse házasságához. A fiatalok ekkor az ő közbenjárását vették igénybe. Herbert ugyanis az egyetemen diáktársa volt Albert herceg bátyjának, aiti barátságával is megtisztelte. A közbenjárásnak megvolt az eredménye: a fejedelem beleegyezett a házasságba. Az egész ügynek a legnagyobb titokban kellett maradnia. Így történt, hogy a kávéházban Herbertnek a herceglakban tett látogatásaihoz magyarázatképpen azt a mesét eszelték ki, hogy ő Héloise kezére vágyik, és Herbert meg sem cáfolhatta ezt a mendemondát, hiszen nem volt szabad elárulni a látogatások igazi okát.

– Te is hittél a pletykának, kedves – mondta Herbert. – Törtetőnek, könyöklőnek, kegyhajásznak bélyegeztél. Nos, mivel mented most magad?

– Te erősítettél meg a hitemben – válaszolta Gitta. – Amit vétettem, azért meg is szenvedtem, jobban nem is bosszulhattad volna meg magad rajtam. Nem kérek bocsánatot: kvittek vagyunk.

XXIX.

Másnap reggel futótűzként terjedt el a kisvárosban az eljegyzés híre. A szenzációt azon melegében, szobalánya révén, megtudta a tanácsosné is.

– Ostobaság! – jelentette ki, amikor Juci közölte vele a nagy újságot, de azért tüstént talpra ugrott, felöltözködött és két perc múltán már a fia előtt állott.

– Igaz? – kérdezte tőle halványan.

Herbert gyöngéden karon fogta az öreg dámát, bevezette a szobába, le akarta ültetni. Nagyon sajnálta, amiért ki kellett üríttetni vele ezt a keserű kelyhet.

– Nem, nem maradok itt – jelentette ki az öregasszony –, csak azt jöttem megtudni, mi szolgálhatott alapul erre az ostoba szóbeszédre?

Herbert nagyot sóhajtott, a titkolózás úgyszólván hasztalan lett volna, bevallotta tehát a valóságot:

– A szóbeszéd színigazság, anyám. Taubeneck Héloise bárónő tegnap jegyet váltott Albert herceggel.

Az öreg dámának egy percig nem jött szó a szájára, aztán ideges nevetésben tört ki.

– No, téged ugyan szépen becsaptak – mondotta.

– Nem csaptak be, anyám – felelte Herbert rendíthetetlen nyugalommal –, mert magam közvetítettem a házasságot.

– És ezt csak most mondod nekem? – csattant fel az öreg dáma.

– Nem mondhattam meg előbb, mert hivatalos titok volt. Elégszer tiltakoztam az ellen a feltevés ellen, hogy Héloise kezére vágyom, te azonban sohasem adtál hitelt a szavamnak.

– Mert láttam, milyen tekinteteket vet rád az a leány...

Herbert elpirult.

– Kacérkodott velem is, mint mindenkivel. Ezt a szemjátékot manapság bizonyos körökben megengedett mulatságnak tartják, ártatlan mókának, ami semmire sem kötelez. A játék azonban teljesen egyoldalú volt.

A tanácsosné szó nélkül sarkon fordult és elhagyta a szobát. Egy órával később az öreg dáma szobalánya lélekszakadva sietett szabónőhöz, kalaposkisasszonyhoz, az inas pedig egyre-másra hordta le a bőröndöket a padlásról. Az öregasszony szívét hirtelen elfogta a vágyakozás nővére után, s elhatározta, hogy Berlinbe utazik.

Amikor délben a tanácsos bevonult városi szállására, a kapuban találkozott feleségével, aki búcsúlátogatásaira indult. Régóta nélkülözi már az opera-előadásokat, hangversenyeket a kis vidéki fészekben, mondta Marschallné asszony az ismerőseinek, s nem tud tovább ellenállni a vágnak, amely Berlinbe vonzza.

A búcsúlátogatások folyamán természetesen a herceglaki eljegyzés is szóba került. A tanácsosné úgy beszélt róla, mintha a városka életének legújabb szenzációja előtte már régóta nem lenne titok.

– Nem csodálom azonban, hogy Albert herceg bátyja nem akart beleegyezni a házasságba – suttogta a tanácsosné szem hunyorgatva legbizalmasabb barátnői fülébe –, nem csodálom. Nem mindenki ízlésének felel meg, hogy családjába fogadja egy volt balerina leányát...

Elutazása után béke és csönd borult a Lamprecht-házra. Egyszer tört csak ki a vihar, akkor, amikor a tanácsos és Herbert kíméletesen bár, de közölték Reinholddal, hogy a kis Gyurka az öccse. Reinhold magánkívül tombolt és dühöngött. Átkozta megboldogult apját, ami azonban természetesen mit sem használt.

Ettől fogva Reinhold még zárkózottabb lett. Ki sem mozdult a szobájából, nehogy, isten őrizz, a folyosókon véletlenül összetalálkozzék „azzal a fickóval”, akit nem akart látni, ha száz évig él, akkor sem. A háziorvos melankolikusan mosolygott erre a kijelentésre, ő tudta, hány esztendő t remélhetett páciense az élettől. Kíméletet és engedékenységet kért a fiú számára, és valóban mindenki kitért Reinhold útjából.

A rossznyelvek persze heteken keresztül egyébről sem beszéltek a városkában, mint a Lamprecht-ház napvilágra került titkáról. Az urak kedélyes sörözés közben, a hölgyek a délutáni kávé mellett alaposan megtépták a család jó hírét. Ez azonban nem zavarta meg a ház lakóit abban, hogy a legnagyobb megértésben és becsülésben éljenek együtt;

Naponta összegyűltek nagypapa szobájában, a vörös szalonban, a család összes tagjai; a Lamprechtek, Marschallok, Lenzek. A zavartalan egyetértés és szeretet láttára, amellyel mindannyian, fiatalok és öregek, egymás iránt viseltettek, derűsen és boldogan mosolygott le a falról valamennyiükre a gránátköves asszony.

VÉGE.

Tartalomjegyzék

Borító

E-könyv jogi információk

ELSŐ RÉSZ

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

MÁSODIK RÉSZ

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

HARMADIK RÉSZ

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.